

Türkiye Aile Hekimleri Uzmanlık Derneği'nin 25 Yılı

TAHUD 25. Yıl Kitabı

medikal
Akademi

Türkiye Aile Hekimleri Uzmanlık Derneği'nin 25 Yılı

TAHUD 25. Yıl Kitabı

Editörler

Prof. Dr. Okay BAŞAK
Prof. Dr. İlhami ÜNLÜOĞLU
Uz. Dr. Ali CERRAHOĞLU
Uz. Dr. Ruşen TOPALLI

Kapak Tasarımı

Uz. Dr. Emrah KIRIMLI

medikal
Akademi

Medikal Akademi Yayıncılık ve Prodüksiyon Tic. Ltd. Şti.

Şişli - İstanbul - Türkiye

www.medikalakademi.com.tr

info@medikalakademi.com.tr

Halaskargazi Cad. No: 172 / 134 Şişli - İstanbul

Tel: 0212 233 90 61

1. Baskı 2015 - ISBN - 978-605-4626-02-1

Yasalar uyarınca bu eserin tüm yayın hakları

Türkiye Aile Hekimleri Uzmanlık Derneği İktisadi İşletmesi'ne aittir.

İzin alınmadan kaynak gösterilemez, elektronik, mekanik ve diğer yöntemlerle

kısmen veya tamamen kopya edilemez; baskı veya

diğer yollarla çoğaltılamaz.

Yayına Hazırlayan:

Medikal Akademi Yayıncılık ve Prodüksiyon Tic. Ltd. Şti.

Yayın Koordinatörü: Hüseyin Kandemir

Tasarım, Grafik, Dizgi: Tuna Yıldırım

Baskı ve Cilt: Sak Ofset Reklamcılık Yayıncılık Tic. Ltd Şti

Sanayi Mah. 1673 sok. No: 34 Esenyurt / İstanbul

Türkiye Aile Hekimleri Uzmanlık Derneği'nin 25 Yılı

TAHUD 25. Yıl Kitabı

medikal
Akademi

Önsöz

Değerli Aile Hekimleri,

Bu yıl derneğimizin 25. kuruluş yılı. Yıl boyunca bazı etkinliklerle bu tarihsel olayı kutladık. TAHUD Merkez Yönetim Kurulu ayrıca TAHUD 25. Yıl Kitabı hazırlanmasına ve yayınlanmasına karar verdi ve bizleri kitabın editörleri olarak görevlendirdi.

Kitapta 25 yılda olup bitenlerle ilgili bizzat olayların en yakın tanıklarının hazırladığı yazılara yer vermek istedik. Bu amaçla aile hekimliğinin akademik yapılanması, aile hekimliği eğitimi ve uygulaması alanlarında kuruluşundan bugüne TAHUD'un yaptığı katkıları içeren 49 yazı başlığı belirledik ve bu yazılar için 73 TAHUD üyesine davette bulunduk. Belirlediğimiz tek yazım kuralı yazıların belge niteliği taşıması ve tanımlayıcı ve birleştirici bir dil kullanılması idi. Yaklaşık altı aylık bir döneme yayılan yazı toplama sürecinde 55 davetli yazarımız 36 yazı hazırladı.

Böylece düzenlediğimiz Avrupa kongrelerinden ülke çapında gerçekleştirdiğimiz onlarca eğitim etkinliğine, TAHUD olarak ülkemizde aile hekimliğinin gelişmesine yaptığımız katkılardan disiplinimiz, mesleğimiz ve üyelerimizin hak ve çıkarları adına verdiğimiz hukuk mücadelelerine, ülke olarak çıkardığımız 'WONCA 5 Yıldızlı Doktoru'ndan 25 yılda kaybettiklerimize kadar oldukça geniş bir yelpazede TAHUD kataloğu çıktı ortaya. Katkı veren tüm yazarlarımıza teşekkür ederiz.

Derneğimizin çeyrek asırlık ömrüne tarihsel bir not düşüğümüze inanıyoruz. Umarız yerinde, dozunda ve yıllarca saklama tadında bir kitap olmuştur.

Hepinize keyifli okumalar dileriz...

Saygılarımızla

Editörler

Prof. Dr. Okay BAŞAK

Prof. Dr. İlhami ÜNLÜOĞLU

Uz. Dr. Ali CERRAHOĞLU

Geçmişten Günümüze Türkiye Aile Hekimleri Uzmanlık Derneği Kurucuları ve Yönetim Kurulu Üyeleri

KURUCU ÜYELERİMİZ

Dr. Süleyman GÖRPELİOĞLU

Dr. Füsun RUHİ

Dr. Ali CERRAHOĞLU

Dr. Mehmet Ali ÖZKAN

Dr. Mücahit Emin POLAT

Dr. Nevzat ERESER

Dr. Mustafa ATALAY

Dr. Zerrin BAŞER

Dr. Osman Nuri ŞENTÜRK

Dr. Handan ÖZMUMCU

Dr. Songül ACAR

Dr. Mehmet UNGAN

MERKEZ YÖNETİM KURULU ÜYELERİ

- 1) 24.07.1990 – 16.06.1991 tarihleri arasındaki Yönetim Kurulu Üyeleri
  - Başkan: Süleyman GÖRPELİOĞLU
  - Genel Sekreter: Mehmet UNGAN
  - Sayman: M. Ali ÖZKAN
  - Üyeler: Füsun RUHİ, M. Emin POLAT
- 2) 17.06.1991 – 19.05.1992 tarihleri arasındaki Yönetim Kurulu Üyeleri
  - Başkan: Süleyman GÖRPELİOĞLU
  - Başkan Yardımcısı: Çağrı KALAÇA
  - Genel Sekreter: Mehmet UNGAN
  - Sayman: Atilla ŞEKERCİ
  - Üyeler: Levent KUTLU
- 3) 20.05.1992 – 24.10.1992 tarihleri arasındaki Yönetim Kurulu Üyeleri
  - Başkan: Çağrı KALAÇA
  - Başkan Yardımcısı: Songül ACAR
  - Genel Sekreter: Mehmet UNGAN
  - Sayman: Atilla ŞEKERCİ
  - Üyeler: Levent KUTLU
- 4) 25.10.1992 – 13.11.1993 tarihleri arasındaki Yönetim Kurulu Üyeleri
  - Başkan: Süleyman GÖRPELİOĞLU
  - Başkan Yardımcısı: Zerrin BAŞER
  - Genel Sekreter: Erden GÖKAY
  - Sayman: Atilla ŞEKERCİ
  - Üyeler: Mehmet TÜMER
- 5) 14.11.1993 – 06.11.1994 tarihleri arasındaki Yönetim Kurulu Üyeleri
  - Başkan: Süleyman GÖRPELİOĞLU
  - Başkan Yardımcısı: Zerrin BAŞER
  - Genel Sekreter: Mehmet UNGAN
  - Sayman: Atilla ŞEKERCİ
  - Üyeler: Mehmet TÜMER

- 6) 7.11.1994 – 28.11.1996 tarihleri arasındaki Yönetim Kurulu Üyeleri
- Başkan: Zerrin BAŞER
  - Başkan Yardımcısı: Mehmet TÜMER
  - Genel Sekreter: Mehmet UNGAN
  - Sayman: Atilla ŞEKERCİ
  - Üyeler: Gülsen CEYHUN, Tunga TÜZER, Umut MIHÇIOĞLU
- 7) 29.11.1996 – 05.12.1998 tarihleri arasındaki Yönetim Kurulu Üyeleri
- Başkan: Mehmet UNGAN
  - Başkan Yardımcısı: Süleyman GÖRPELİOĞLU
  - Genel Sekreter: Melih ELÇİN
  - Sayman: Cem BİLGİÇ
  - Üyeler: Atilla ŞEKERCİ, Ayşe ÇAYLAN, Baha ÖCAL
- 8) 06.12.1998 – 29.10.1999 tarihleri arasındaki Yönetim Kurulu Üyeleri
- Başkan: Zerrin BAŞER
  - Başkan Yardımcısı: Gülsen CEYHUN
  - Genel Sekreter: Melih ELÇİN
  - Sayman: Cem BİLGİÇ
  - Üyeler: Ayşe ÇAYLAN, Altuğ KUT, Ruşen TOPALLI
- 9) 30.10.1999 – 13.01.2001 tarihleri arasındaki Yönetim Kurulu Üyeleri
- Başkan: Tunga TÜZER
  - Başkan Yardımcısı: Gülsen CEYHUN
  - Genel Sekreter: Melih ELÇİN
  - Sayman: Cem BİLGİÇ
  - Üyeler: Ayşe ÇAYLAN, Altuğ KUT, Ruşen TOPALLI
- 10) 14.01.2001 – 29.11.2002 tarihleri arasındaki Yönetim Kurulu Üyeleri
- Başkan: Tunga TÜZER
  - Başkan Yardımcısı: Süleyman GÖRPELİOĞLU
  - Genel Sekreter: Cem BİLGİÇ
  - Sayman: Ayşe ÇAYLAN
  - Üyeler: Mehmet UNGAN, Okay BAŞAK, Ruşen TOPALLI

11) 30.11.2002 – 04.10.2003 tarihleri arasındaki Yönetim Kurulu Üyeleri

- Başkan: Süleyman GÖRPELİOĞLU
- Başkan Yardımcısı: Mehmet UNGAN
- Genel Sekreter: Demir AŞICI ŞERİFSOY
- Sayman: Ayşe ÇAYLAN
- Üyeler: Okay BAŞAK, Ruşen TOPALLI, Nezih DAĞDEVİREN

12) 05.10.2003 – 04.05.2004 tarihleri arasındaki Yönetim Kurulu Üyeleri

- Başkan: Süleyman GÖRPELİOĞLU
- Başkan Yardımcısı: Mehmet UNGAN
- Genel Sekreter: Ruşen TOPALLI
- Sayman: Ayşe ÇAYLAN
- Üyeler: Okay BAŞAK, Nezih DAĞDEVİREN, Demir AŞICI ŞERİFSOY

13) 05.05.2004 – 19.07.2004 tarihleri arasındaki Yönetim Kurulu Üyeleri

- Başkan: Vekâleten Mehmet UNGAN
- Başkan Yardımcısı: Mehmet UNGAN
- Genel Sekreter: Ruşen TOPALLI
- Sayman: Ayşe ÇAYLAN
- Üyeler: Nezih DAĞDEVİREN, Demir AŞICI ŞERİFSOY

14) 20.07.2004 – 11.12.2004 tarihleri arasındaki Yönetim Kurulu Üyeleri

- Başkan: Mehmet UNGAN
- Başkan Yardımcısı:
- Genel Sekreter: Ruşen TOPALLI
- Sayman: Ayşe ÇAYLAN
- Üyeler: Nezih DAĞDEVİREN, Deniz AŞICI ŞERİFSOY, Ersin AKPINAR, Sinan KORUKLUOĞLU

15) 12.12.2004 – 01.12.2006 tarihleri arasındaki Yönetim Kurulu Üyeleri

- Başkan: Ayşe ÇAYLAN
- Başkan Yardımcısı: Nezih DAĞDEVİREN
- Genel Sekreter: Füsun ERSOY
- Sayman: Cem BİLGİÇ
- Üyeler: Olgun GÖKTAŞ, Sinan KORUKLUOĞLU, Mümtaz MAZICIOĞLU

16) 02.12.2006 – 28.02.2007 tarihleri arasındaki Yönetim Kurulu Üyeleri

- Başkan: Ayşe ÇAYLAN
- Başkan Yardımcısı: Olgun GÖKTAŞ
- Genel Sekreter: Nezih DAĞDEVİREN
- Sayman: Cem BİLGİÇ
- Üyeler: Füsun ERSOY, Sinan KORUKLUOĞLU, Haluk ÇAĞLAYANER

17) 01.03.2007 – 18.12.2008 tarihleri arasındaki Yönetim Kurulu Üyeleri

- Başkan: Ayşe ÇAYLAN
- Başkan Yardımcısı: Olgun GÖKTAŞ
- Genel Sekreter: Nezih DAĞDEVİREN
- Sayman: Cem BİLGİÇ
- Üyeler: Füsun ERSOY, Sinan KORUKLUOĞLU, Hakan ÖZDEMİR

18) 19.12.2008 – 03.12.2010 tarihleri arasındaki Yönetim Kurulu Üyeleri

- BAŞKAN: OKAY BAŞAK
- Başkan Yardımcısı: Ziya Tuğrul GÜNEŞ
- Genel Sekreter: Ayşe Arzu AKALIN
- Sayman: Füsun SÖZEN
- Üyeler: Arzu UZUNER, Yeşim UNCU, Ahmet Volkan ARPACI

19) 04.12.2010 – 22.11.2011 tarihleri arasındaki Yönetim Kurulu Üyeleri

- Başkan: Okay BAŞAK
- Başkan Yardımcısı: Rıdvan ŞAHİN
- Genel Sekreter: Arzu UZUNER
- Sayman: Didem SUNAY
- Üyeler: A. Refik İMAMECİOĞLU, Erdinç YAVUZ, Hülya AKAN

20) 23.10.2011– 24.11.2012 tarihleri arasındaki Yönetim Kurulu Üyeleri

- Başkan: Okay BAŞAK
- Başkan Yardımcısı: A. Refik İMAMECİOĞLU
- Genel Sekreter: Arzu UZUNER
- Sayman: Didem SUNAY
- Üyeler: Erdinç YAVUZ, Hülya AKAN, Ziya Tuğrul GÜNEŞ

21. 25.11.2012 – 08.10.2014 tarihleri arasındaki Yönetim Kurulu Üyeleri

- Başkan: Okay BAŞAK
- Başkan Yardımcısı: A. Refik İMAMECİOĞLU
- Genel Sekreter: Gökhan EMİNSOY
- Sayman: Didem SUNAY
- Üyeler: Erdinç YAVUZ, Emrah KIRIMLI, Arzu UZUNER,
Ziya Tuğrul GÜNEŞ, Hülya AKAN

22. 09.10.2014 – günümüz tarihleri arasında Yönetim Kurulu Üyeleri

- Başkan: Okay BAŞAK
- Başkan Yardımcısı: A. Refik İMAMECİOĞLU
- Genel Sekreter: Gökhan EMİNSOY
- Sayman: Didem SUNAY
- Üyeler: Hülya AKAN, Erdinç YAVUZ, Murat ALTUNTAŞ, Arzu UZUNER,
Emrah KIRIMLI

İçindekiler

Önsöz	5
Geçmişten Günümüze Türkiye Aile Hekimleri Uzmanlık Derneği Kurucuları ve Yönetim Kurulu Üyeleri	7
25 yılda TAHUD: Nereden nereye...	17
TAHUD kronolojisi	21
Şubeler ve TAHUD'a katkıları	29
TAHUD çalışma grupları	33
Aile hekimleri arası iletişim ve TAHUD	37
Türkiye Aile Hekimleri Uzmanlık Derneği ve diğer derneklerle ilişkileri	41
Türkiye Aile Hekimleri Uzmanlık Derneği'nin akademik birimlerle ilişkileri	45
Aile hekimliğinde akademik ilerleme ve TAHUD	51
TAHUD'un WONCA üyeliği ve ilişkiler	57
TAHUD ve EGPRN etkinlikleri	63
25 yılda EQuIP içindeki çalışmalar	69
TAHUD ve EURACT etkinlikleri	73
TAHUD ve Genç Doktorlar Hareketi	81
Türkiye Aile Hekimleri Uzmanlık Derneği ve Güneydoğu Avrupa Genel Pratisyen/Aile Hekimleri Birliği ilişkileri	89
Aile hekimliğine halk sağlığı katkısı	93

TAHUD ve bilimsel yayın etkinlikleri: Türkiye Aile Hekimliği Dergisi	107
Aile hekimliği alanında bilimsel yayınlar ve Türkiye katkısı	113
TAHUD ve Avrupa Birliği projeleri	127
TAHUD ve ulusal kongreler	139
TAHUD ve WONCA Avrupa kongreleri	145
TAHUD eğitim etkinlikleri	151
Tıpta Uzmanlık Kurulu Müfredat Oluşturma ve Standart Belirleme Sistemi	
Aile Hekimliği Komisyonu çalışmaları ve TAHUD	157
TAHUD - birinci basamak sağlık sistemi (saha) ilişkileri	165
T.C. Sağlık Bakanlığı etkinliklerine TAHUD katılımı	167
TAHUD ve hukuk mücadelelerimiz	171
WONCA 5 yıldızlı doktoru olmak! 25 yıllık süreçte TAHUD bana ne kattı?	181
TAHUD İktisadi İşletmesi ve TAHUD'a katkıları	185
Kaybettiklerimiz	187

25 yılda TAHUD: Nereden nereye...

Prof. Dr. Okay BAŞAK¹

1990 yılında Aile Hekimliği uzmanlık öğrencileri tarafından kurulan Türkiye Aile Hekimleri Uzmanlık Derneği 25 yaşında. Çeyrek asır bir uzmanlık derneği için büyük bir zaman dilimi. TAHUD, hem genç bir tıp disiplininin genç bir kuruluşu hem de 25 yıla çok büyük işler sığdıran deneyimli bir kurum. Bir yandan üyelerinin özlük haklarının korunması ve geliştirilmesini, öte yandan ise bir disiplin ve tıp uzmanlık alanı olarak aile hekimliğinin ülkemizdeki gelişimini hedefleyerek yola çıkan derneğimiz, bugün ulusal ve uluslararası aile hekimliği topluluğunda çok güçlü ve saygın bir yer edinmiş durumdadır.

Bu yıl 25. kuruluş yılımızı yurt geneline dağılan birçok etkinlikte büyük bir coşkuyla kutladık. En büyük gururumuz ise 25. yılımızda ikinci kez WONCA Avrupa aile hekimliği kongresini yapmak ve 25. yılımızı bu kongre sırasında WONCA Avrupa'nın 20. kuruluş yılıyla birlikte kutlamak oldu. Bu sıra dışı anı, İstanbul'da 20. Yıl WONCA Avrupa ve 25. Yıl TAHUD Ormanları oluşturarak ölümsüzleştirdik.

Derneğimizin 25 yıla sığdırdığı ulusal ve uluslararası etkinliklerden birçoğu kitabımızda yer alan yazılarda ayrıntılı ifade edilmiştir. On dört ulusal aile hekimliği kongresi, iki WONCA Avrupa aile hekimliği kongresi, bir Güneydoğu Avrupa aile hekimliği kongresi, WONCA Avrupa'nın "network" kuruluşlarının toplantıları, ulusal düzeyde gerçekleştirilen sempozyum ve çalıştaylar, yerel ve bölgesel birçok eğitsel etkinlik, üyelerimizin

1. TAHUD Başkanı, Adnan Menderes Üniversitesi Tıp Fakültesi Aile Hekimliği Anabilim Dalı, AYDIN

haklarını korumaya ve disiplinimizin gelişimini güvence altına almaya yönelik verilen hukuk mücadeleleri...

Gelinen bu noktada sağlanmış olan gelişme ve başarılar için katkı veren herkese, tüm üyelerimize teşekkür ediyorum. Ancak, öncelikle başta kurucu üyelerimiz ve kurucu başkanımız Prof. Dr. Süleyman Görpelioğlu olmak üzere 25 yıl boyunca görev yapmış önceki başkanlarımız Uz. Dr. Çağrı Kalaça, Uz. Dr. Zerrin Başer, Prof. Dr. Mehmet Urgan, Uz. Dr. Tunga Tüzer ve Doç. Dr. Ayşe Çaylan'a özel teşekkürlerimizi sunmamız gerektiğini biliyorum. Her başkan her dönemde TAHUD'a çok şey katmış ve bugünkü devasa yapının tuğlalarını örmüştür.

Kuşkusuz TAHUD bu 25 yılda birçok tarihsel dönemeçten geçmiştir. Aile hekimliğinin akademik yapılanması ve gelişimi açısından 1993 yılı özel bir öneme sahiptir. Yükseköğretim Kurulu kararıyla kurulmaya başlayan aile hekimliği anabilim dalları aile hekimliğinin günümüzde akademik tıp dünyasının en güçlü ve saygın bir dalı haline gelmesini sağlamıştır. 1997 yılında yayınlanmaya başlayan Türkiye Aile Hekimliği Dergisi disiplinleşme sürecinde aile hekimliğine 19 yıldır önemli katkılar sağlamaktadır. 2005 yılında başlayan ve 2010 yılında yurt genelinde yaygınlaştırılan aile hekimliği uygulaması birinci basamağı yeniden yapılandırmasıyla aile hekimliğinin gelişiminde özel bir öneme sahiptir.

Benim TAHUD Başkanlığı yürüttüğüm yedi yıllık dönemde de TAHUD gelişimini sürdürmüştür. Bu dönemde temel hedeflerimizden birisi derneğimizin kurumsallaşmasını sağlamaktı. Bu dönem aynı zamanda aile hekimliği uygulamasının getirdiği sorunlarla oldukça hareketli geçen bir zaman dilimiydi. Akademik birimlerde ve sahada yaşanan sıkıntılar konusunda üyelerimizin dile getirdiği görüş ve önerilerin çeşitliliği dikkate alındığında yönetim olarak farklı bakış ve yorumları ortak bir uzlaşma noktasında buluşturmak başlıca yönetim anlayışımız olmuştur. Bu anlamda çeşitli elektronik platformlarda üyelerimiz tarafından ifade edilen görüşler dikkatle izlenmiş ve kullanılmıştır.

Akademisi ve sahasıyla aile hekimliği konusunda başlıca muhatabımız olan Sağlık Bakanlığı ve Sosyal Güvenlik Kurumu (SGK) ile sürekli diyalog sağlanmış, her konuda görüş ve önerilerimiz iletilmiştir. Buna karşın çıkarılan kanun ve yönetmeliklerdeki aile hekimliği açısından olumsuz uygulamalar konusunda Bakanlıkta bilgilendirme ve ikna etme çabalarımız sürmüştür. Her aşamada Sağlık Bakanına kadar uzanan genişlikte temaslarımız ve diyalogumuz oldu ve kendimizi ve TAHUD'u ifade edebilme fırsatları bulduk. Ancak bununla yetinilmemiş ve haklı olduğumuz birçok konuda bürokratik yollar tükendiğinde hukuk yoluna başvurulmuştur. Yaptığımız hukuk mücadeleleri TAHUD'un son yedi yıllık dönemine damgasını vurmuştur. Derneğimizin hukuksal çalışmaları konusunda da kitabımızda ayrıntılı bir yazıya yer verdik.

Aile hekimliği alanında tek akademik ve uzmanlık derneği olarak, Sağlık Bakanlığı'nın özellikle birinci basamak sağlık hizmetleri ile ilgili tüm kurul ve komisyon çalışmalarına katıldık. Hazırlanan protokol, kılavuz ve programlara katkı verdik. Akademiden ve saha-

dan birçok üyemiz, uzmanımızı TAHUD adına bu çalışmalarda yer almıştır.

Dönemimizde öne çıkan bir diğer konu ise üyelerimizin sürekli mesleki gelişimine yönelik gerçekleştirdiğimiz eğitsel etkinliklerdir. Diğer uzmanlık derneklerinin katkıları ve ilaç endüstrisinin desteğiyle gerçekleşen bu etkinlikler Derneğimizin akademik alanda disiplinimizin tek temsilcisi olma durumunu güçlendirmiştir. Binlerce aile hekimine ulaşmamızı sağlayan bu eğitim etkinliklerinde birçok aile hekimliği akademisyeni eğitici olarak yer almıştır. Bu çalışmalarımızla ilgili ayrıntılı bilgileri kitabımızda yer alan ilgili yazıda bulabilirsiniz.

Birinci basamakta aile hekimliği uygulamasında ya da sağlık sisteminin değişik kademelerinde ya da özel ya da kamu hastanelerinde çalışan üyelerimizin aile hekimliği uzmanı olarak çalışma ve özlük hakları konusunda da yoğun bir dönem yaşadık. Üyelerimizin kazanılmış haklarının korunması ve daha da geliştirilmesi doğrultusunda birçok girişimde bulunduk. Birinci basamaktaki diğer hekim ve sağlık çalışanı örgütleriyle birlikte çalıştık. Kamuoyunu bilgilendirmeye yönelik açıklamalar, basın bildirimleri yayınladık. Yine aile hekimlerinin ilaç yazma ve rapor verme alanını sınırlayan SGK uygulamaları üzerinde yoğun çalışmalar yaptık. Bu konuda oluşturulan kurullarımızın hazırladığı raporları SGK'ye sunduk.

Son yedi yılda birinci basamağın ve aile hekimliğinin ana tıp akımı içindeki saygınlığını artırma ve yüksek kalite standartlarını koruma mücadelesi de verdik. Uzmanlık eğitimimizin başlıca eksikliklerinden olan birinci basamakta uygulama eğitimi koşullarının sağlanması yönünde kurulduğumuz andan beri sürdürdüğümüz mücadele bu dönemde gerçekleşme noktasına gelmiştir. Önce 2010 yılında mevzuat süreci başlatılmış ve 2014 yılında yayınlanan son yönetmelikle birinci basamakta eğitim aile sağlığı merkezlerinin kurulması süreci başlamıştır. Mevzuatların hazırlanması sürecinde Sağlık Bakanlığı ile sürekli temas kurduk ve aile hekimliği uygulama ve ödemeler yönetmeliğinin yanı sıra eğitim aile sağlığı merkezlerinin açılmasına yönelik hazırlanan yönetmeliklerde TAHUD olarak çalışmalar yaptık, ilgili kurullarımızın hazırladığı görüş ve önerileri Bakanlığa ilettik. Bu konudaki yoğun çalışmalar önümüzdeki dönemde de devam edecektir.

Ancak saha eğitimi konusundaki bu olumlu gelişmeye koşut olarak olumsuz ve sınırlı bir başka konu da gündemimizi oldukça işgal etmiştir. Aile hekimliği alanında standartların düşmesi anlamına gelecek "alternatif aile hekimliği uzmanlık eğitimi" süreci ne yazık ki tüm karşı çıkmalarımıza ve alternatif önerilerimize karşın Sağlık Bakanlığı tarafından uygulamaya konmuştur. Ancak tüm camia olarak gösterdiğimiz kararlı duruş ve dayanışma sonucunda bu girişim kısa sürede başarısız bir uygulamaya dönüşmüştür. Sağlık Bakanlığının bu uygulaması beklenen ilgiyi görmemiştir; açılan kadroların çoğu boş kalmaktadır ve programa başlayan pratisyen aile hekimlerinin de çoğu sonradan vazgeçmiştir. Bakanlığımızın bu uygulamaya son vermesi talebimiz ve bu amaçla TAHUD olarak yürüttüğümüz hukuk mücadelemiz sürmektedir.

Başkanlığını yürüttüğüm yedi yıllık süre boyunca tüm TAHUD kararlarına ve faa-

25 yılda TAHUD: Nereden nereye...

liyetlerine olabildiğince çok üyemizin katılımı sağlanmıştır. Oluşturduğumuz “Türkiye Aile Hekimleri Uzmanlık Derneği facebook grubu”, “tahudakademisyen” ve “tahud-asm” internet grupları üzerinden akademiyi ve sahayı ilgilendiren tüm konuları üyelerimizin tartışmasına açtık, oluşturduğumuz öneri taslaklarını bu gruplarda paylaştık, tüm kararlarımızı üyelerimizin yansıttığı eğilimleri uzlaştırarak ve yedek MYK üyelerinin de katılımıyla aldık. Kararların uygulanması ve TAHUD etkinliklerinin gerçekleşmesi sürecine de gönüllü tüm üyelerimizi kattık ve her zaman daha çok katılımı teşvik ettik. Bu yaklaşımımızdaki tek kaygımız hep aile hekimliğinin ve tek çatımız TAHUD’un çıkarları ve gelişmesi olmuştur. Sonraki dönemlerde görevi devralacak arkadaşlarımızın da aynı şekilde ülkemizde ve dünyada aile hekimliğini ve TAHUD’u daha da yükseklere taşıyacağına inancım tamdır.

Sonuç olarak geride bıraktığımız 25 yılda acılarımız, sevinçlerimiz oldu; umutsuzluklar, düş kırıklıkları yaşadık, yeri geldi heyecanlandık. Genç yaşta aramızdan ayrılan arkadaşlarımıza üzüldük; 2015 yılı WONCA 5 yıldızlı doktorunu ülkemizden çıkarmanın tadına vardık, sevindik. Çalıştık, çabaladık, öğrendik, öğrettik; aile hekimliğini ve derneğimizi bugüne taşıdık.

Bu vesileyle TAHUD çalışmalarına katkılarından dolayı tüm üyelerimize bir kez daha teşekkür ederim.

TAHUD kronolojisi

**Uz. Dr. Cem BİLGİÇ¹, Uz. Dr. Haluk ÇAĞLAYANER², Yrd. Doç. Dr. Fatih ÖZCAN³,
Uz. Dr. Ruşen TOPALLI⁴, Uz. Dr. Kasım ÜNALAN⁵**

5 Temmuz 1983	Aile hekimliği uzmanlığı Tababet Uzmanlık Tüzüğü'nde (TUT) yer aldı.
1984	İlk Aile Hekimliği Anabilim Dalı Gazi Üniversitesi Tıp Fakültesi'nde kuruldu. Kaynaklara göre* geçici varlığı yaklaşık üç yıl süren bu anabilim dalının kuruluşunun, Yükseköğretim Kurulu'nun (YÖK), 16.07.1993 tarihli kararını öncelemeşi ilginçtir.
1985	Aile hekimliği uzmanlık eğitimi Ankara, İstanbul ve İzmir'deki eğitim hastanelerinde başladı.
25 Temmuz 1990	12 aile hekimliği asistanı Ankara'da, Aile Hekimleri Uzmanlık Derneği'ni (AHUD) kurdu.

1. Ankara Yenimahalle Beştepe Aile Sağlığı Merkezi, ANKARA
2. İşyeri Hekimi, İSTANBUL
3. Celal Bayar Üniversitesi Tıp Fakültesi Aile Hekimliği Anabilim Dalı, MANİSA
4. Teyyaredüzü Aile Sağlığı Merkezi, GİRESUN
5. Ankara Çankaya 5 Nolu Aile Sağlığı Merkezi, ANKARA

* Halk sağlığı, çocuk sağlığı ve hastalıkları uzmanı Hikmet Pekcan, Gazi Üniversitesi'nde 1980'de Halk Sağlığı, 1982'de Tıp Tarihi ve Deontoloji Anabilim Dallarını, 1984'te de Türkiye'deki ilk Aile Hekimliği Ana Bilim Dalını kurdu (a). Pekcan'ın 1987'de Gaziantep Üniversitesi Tıp Fakültesi kurucu dekanlığına atanmasıyla Aile Hekimliği Ana Bilim Dalı da fiilen kapandı (b). a) Hacettepe Üniversitesi Haber Bülteni Kış 1993 s.19. b) Gaziantep Üniversitesi Tıp Fakültesi, Fakülte Rehberi Ankara 1985 s.27.

- 23-27 Mart 1992** AHUD, I. Ulusal Sağlık Kongresi'ne çözüm önerilerini içeren bir kitapçıkla katıldı.
- 1-2 Eylül 1992** Sağlık Bakanlığı (SB) Sağlık Projesi Genel Koordinatörlüğü (SPGK), Ankara'da, Birinci Basamak Sağlık Hizmetlerinin Gelişmesi için Aile Hekimliği Eğitimi'ni bir grup çalışmasında ele aldı.
- 25 Ekim 1992** AHUD 2. Olağan Genel Kurulu Atatürk Spor Salonu Basketbol Hakemleri Derneği Lokali'nde yapıldı.
- 23 Aralık 1992** 1. Sağlık Meslek Kuruluşları Toplantısına katkı sağlandı.
- 29 Ocak 1993** 2. Sağlık Meslek Kuruluşları Toplantısına katkı sağlandı.
- 16 Şubat 1993** 3. Sağlık Meslek Kuruluşları Toplantısına katkı sağlandı.
- 30 Mart 1993** AHUD İstanbul Şubesi kurulması için yetki verildi.
- 12-16 Nisan 1993** AHUD 2. Ulusal Sağlık Kongresi'ne katıldı.
- 26-30 Nisan 1993** SB ve İngiliz Kraliyet Genel Pratisyenler Koleji (RCGP) ile Ankara'da ilk Aile Hekimliği Eğitici Eğitimi kursunu düzenledi.
- 16 Temmuz 1993** YÖK, 12547 sayılı kararı ile tıp fakültelerinin dâhili tıp bilimleri bölümü bünyesinde aile hekimliği anabilim dalları kurulmasını uygun gördü.
- 17 Eylül 1993** Trakya Üniversitesi Yönetim Kurulu Tıp Fakültesi bünyesinde aile hekimliği anabilim dalının kurulmasını kararlaştırdı. Aynı ay yapılacak Tıpta Uzmanlık Sınavı için, Fakülte'de SB adına 10 aile hekimliği araştırma görevlisi kadrosu açtı. Göğüs Hastalıkları uzmanı merhum Prof. Dr. Kemal Agun'un kurduğu kürsü, ülkemizin ilk etkin aile hekimliği dallarından biridir ve çok sayıda uzman ve akademisyen yetiştirmiştir.
- 14 Kasım 1993** AHUD Genel Merkezi Ataç Sokak 65/11 Yenışehir, Ankara adresine taşındı.
- 25-27 Kasım 1993** 1. Ulusal Aile Hekimliği Kongresi, İstanbul'da Conrad Otel'de düzenlendi.

- 10-11 Şubat 1994** AHUD Sağlık Bakanlığı Sağlık Projesi Genel Koordinatörlüğü tarafından düzenlenen Aile Hekimliği Uzmanlığı Müfredat Programı çalışmalarına katıldı.
- 19 Nisan 1994** AHUD, aile hekimliği uzmanlığı doçentlik jürilerinin uzmanlık eğitimi müfredatında yer alan 5 uzmanlık dalındaki öğretim üyelerinden oluşturulması için YÖK'e yazılı başvuruda bulundu.
- 27 Mayıs 1994** İlk kez bir aile hekimi kendi alanında akademik kadroda görevlendirildi.
- 26 Ekim 1994** SB Temel Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü bünyesinde Aile Hekimliği Şube Müdürlüğü kuruldu.
- 6 Kasım 1994** AHUD 3. Olağan Genel Kurulu, Ankara'da Tunus Caddesi, 28 numarada yapıldı.
- 27 Aralık 1994** AHUD, İstanbul'da Haydarpaşa Numune Hastanesi'nde, Bir Uzmanlık Dalı Olarak Aile Hekimliği panelini düzenledi. Panel konuşmalarının derlendiği kitapçık, Derneğin ilk yayınıdır.*
-
- 1 Ocak 1995** Avrupa Topluluğu, birinci basamak hekimlerine, en az 2 yıl uzmanlık eğitimi koşulu getirdi.
- 13 Mart 1995** AHUD İzmir Şubesi kurulması için yetki verildi.
- 10-11 Nisan 1995** AHUD, İzmir'de Bağışıklama kursu düzenledi; bu kurs Derneğin sertifikalandırdığı ilk sürekli eğitim çalışmasıdır.
- 15-16 Haziran 1995** Trakya Üniversitesi Tıp Fakültesi Türk-Alman Tıp Günleri ve Aile Hekimliği Sempozyumu düzenledi. Aile Hekimliği oturumu konuşmaları AHUD'un 2 numaralı yayınında toplandı.
- 30 Haziran 1995** AHUD Birinci Basamak Kanun Tasarısı hazırlık çalışmalarına katıldı.

* Aile Hekimleri Uzmanlık Derneği İstanbul Şubesi. Bir Uzmanlık Dalı Olarak Aile Hekimliği. İstanbul, 1994; 1-2.

- 7 Eylül 1995** AHUD, Dünya Aile Hekimleri/Genel Pratisyenler Birliği (WONCA) Avrupa Bölgesi toplantısına katıldı.
- Eylül – Ekim 1995** Kocaeli Üniversitesi Tıp Fakültesi Aile Hekimliği Anabilim Dalı ülkemizdeki ilk aile hekimliği dergisini çıkardı; Aile Hekimi. İki ayda bir yayınlanması planlanan dergi, imkânsızlıklar sonucu sadece iki sayı çıkabildi.
- 31 Ekim -
2 Kasım 1995** Çukurova Üniversitesi Tıp Fakültesi, Aile Hekimliği Sempozyumu düzenledi.
- 1 Kasım 1995** AHUD üyeleri Cumhurbaşkanı Süleyman Demirel tarafından kabul edildiler.
- 7-8 Aralık 1995** Ankara'da II. Ulusal Aile Hekimliği Kongresini düzenlendi. Bir grup aile hekimi tarafından yazılan Aile Hekimliği kitabının birinci cildi (Aile Hekimliği - I) kongre katılımcılarına sunuldu.
-
- 1 Ocak 1996** Avrupa Topluluğu, birinci basamak hekimlerine en az 3 yıl uzmanlık eğitimi koşulunu getirdi.
- 1996** Aile Hekimliği kitabının ikinci cildi (Aile Hekimliği - II) yayımlandı. Aile Hekimliği I - II, ülkemizde, aile hekimliği konusundaki ilk telif kitaplardır.
- 9 Ekim 1996** İki aile hekimliği uzmanı, doçentlik sınavını vererek, Türkiye'nin ilk aile hekimliği doçentleri unvanını aldılar.
- 24 Kasım 1996** AHUD 4. Olağan Genel Kurulu ODTÜ'de yapıldı.
- 1997** AHUD'un yayın organı Aile Hekimliği Dergisi Ocak – Mart sayısı ile yayın hayatına girdi. 1998'den beri, Türkiye Aile Hekimliği Dergisi olarak yayını sürdürmektedir.
-
- 23-25 Mayıs 1997** 3. Ulusal Aile Hekimliği Kongresi İzmir'de yapıldı.
- 22 Ağustos 1997** Derneğin Türkiye adını kullanabilmesi için başvuruda bulunuldu.
-
- 2 Mart 1998** Bakanlar Kurulunun 1998/10740 numaralı kararıyla Derneğin adı Türkiye Aile Hekimleri Uzmanlık Derneği (TAHUD) oldu. Bu konuda bize yol gösteren, destekleyen eski Devlet Bakanı Sayın Ekrem Ceyhan'a minnettarız.

10 Ağustos 1998	Aile Hekimliği Kitapçığı'ndan 1000 adet basıldı.
12- 15 Kasım 1998	TAHUD 1. Ulusal Tıp Eğitimi Kongresine katıldı.
16 Kasım 1998	TAHUD Ankara Şubesi kurulması çalışmaları başladı.
23 Kasım 1998	Bir dönem aile hekimlerinin iletişiminde tek olan, bugün de önemini koruyan "aile" elektronik haberleşme grubu Dr. Ali Cerrahoğlu tarafından oluşturuldu.
6 Aralık 1998	TAHUD 5. Olağan Genel Kurulu SB Ankara Hastanesi'nde yapıldı.
12 Şubat 1999	TAHUD Bursa Şubesinin kurulması için yetki verildi.
14-17 Ekim 1999	4. Ulusal Aile Hekimliği Kongresi TAHUD İstanbul Şubesinde İstanbul'da The Marmara Oteli'nde yapıldı.
18 Aralık 1999	TAHUD Adana Şubesinin kurulması için yetki verildi.
19-21 Ekim 2000	Avrupa Aile Hekimliği Eğiticileri Akademisi (EURACT) Sonbahar Dönemi Konsey Toplantısı Aydın Kuşadası'nda yapıldı.
13 Ocak 2001	TAHUD 6. Olağan Genel Kurulu SB Ankara Hastanesi'nde yapıldı.
30 Ağustos 2001	www.tahud.org internet sitesi faaliyete başladı.
12-15 Kasım 2001	1. Ulusal Aile Hekimliği Günleri, Trakya Üniversitesi Aile Hekimliği Anabilim Dalı ev sahipliğinde Edirne'de düzenlendi.
9-11 Ocak 2002	TAHUD, Sağlık Bakanlığı'nın Ankara'da düzenlediği Birinci Basamağa Yönelik Tanı ve Tedavi Rehberleri Geliştirme Toplantısı'na katıldı.
27-30 Mart 2002	5. Ulusal Aile Hekimliği Kongresi Adana'da yapıldı.
30 Kasım 2002	TAHUD 7. Olağan Genel Kurulu SB Ankara Hastanesi'nde toplandı.
21-22 Aralık 2002	Yeni hükümetin aile hekimliği uygulamasına geçme çalışmaları nedeniyle görüş oluşturmak amacıyla Ankara'da ODTÜ'de Çalıştay düzenlendi.
1-2 Şubat 2003	Aile hekimlerinin eğitimleri ile ilgili görüş oluşturmak amacıyla Ankara'da ODTÜ'de Geçiş Dönemi Eğitimi Stratejileri Çalıştayı düzenlendi.

- 8-11 Mayıs 2003** Avrupa Birinci Basamak Araştırma Ağı (EGPRN) Bahar Toplantısı Ankara'da yapıldı.
- 2-6 Eylül 2003** 2. Ulusal Aile Hekimliği Günleri Cumhuriyet Üniversitesi Tıp Fakültesi Aile Hekimliği Anabilim Dalı'nca Sivas'ta düzenlendi.
- 5 Ekim 2003** Türkiye Aile Hekimliği Yeterlilik Kurulu (TAHYK) faaliyetine başladı.
- 4-7 Mayıs 2004** 6. Ulusal Aile Hekimliği Kongresi TAHUD Bursa Şubesi ve Uludağ Üniversitesi Tıp Fakültesi Aile Hekimliği AD tarafından Bursa'da yapıldı.
- 5 Mayıs 2004** TAHUD Edirne ve Antalya şubelerinin kurulması için yetki verildi.
- 12 Aralık 2004** TAHUD 8. Olağan Genel Kurulu SB Ankara Hastanesi'nde toplandı.
- 29 Aralık 2004** TAHUD Başşehir Sokak 23/3 Cebeci, Ankara adresine taşındı.
- 25-28 Mayıs 2005** 3. Ulusal Aile Hekimliği Günleri Adnan Menderes Üniversitesi Aile Hekimliği AD tarafından Kuşadası'nda yapıldı.
- 13 Haziran 2005** TAHUD Van Şubesi'nin kurulması için yetki verildi.
- 22-25 Haziran 2005** 1. Van Aile Hekimliği Sempozyumu Yüzüncü Yıl Üniversitesi Tıp Fakültesi Aile Hekimliği AD ve TAHUD işbirliği ile Van'da yapıldı.
- 26 Kasım 2006** TAHUD 9. Olağan Genel Kurulu SB Ankara Hastanesi'nde toplandı.
- 23-26 Mayıs 2006** 7. Ulusal Aile Hekimliği Kongresi İzmir Çeşme'de düzenlendi.
- 25-29 Mayıs 2007** 4. Ulusal Aile Hekimliği Günleri, Akdeniz Üniversitesi Tıp Fakültesi AD tarafından Antalya'da yapıldı.
- 12 Haziran 2007** Doçentlik jürilerinde aile hekimliği öğretim üyelerinin yer alması için YÖK'e yazı yazıldı.

- 4 – 7 Eylül 2008** WONCA Avrupa Aile Hekimliği Kongresi (WONCA Europe), 8. Ulusal Aile Hekimliği Kongresi ile eşzamanlı olarak İstanbul'da Lütfi Kırdar Kongre Merkezi'nde toplandı.
- 30 Kasım 2008** TAHUD 10. Olağan Genel Kurulu Atatürk Hastanesi'nde toplandı.
- 25 Ocak 2009** TAHUD Emek Mahallesi 79 Sokak 4/5 Ankara adresine taşındı.
- 26-27 Mart 2009** İstanbul'da TAHUD ve Marmara Üniversitesi Tıp Fakültesi Aile Hekimliği Anabilim Dalı işbirliği ile Aile Hekimliği Eğitiminde Alan Eğitimi Sempozyumu yapıldı.
- 4-6 Haziran 2009** 5. Ulusal Aile Hekimliği Günleri, Başkent Üniversitesi Aile Hekimliği AD tarafından üniversitenin Ankara Bağlıca'daki kampüsünde düzenlendi.
- 26-27 Haziran 2009** TAHUD İzmir SGK Narlıdere Dinlenme ve Bakımevinde 1. Aile Hekimliğinde Yaşlı Sağlığı Sempozyumu gerçekleştirdi.
- 29 Ağustos 2009** TAHUD Van Şubesi feshedildi.
- 22-25 Nisan 2010** Güneydoğu Avrupa Aile Hekimleri/Pratisyenler Birliği (AGP/FM SEE) işbirliği ile Antalya'da 2. Güneydoğu Avrupa Aile Hekimliği Kongresi düzenlendi.
- 12 Haziran 2010** TAHUD İktisadi İşletmesi kuruldu.
- 15-16 Ekim 2010** 2. Aile Hekimliğinde Yaşlı Sağlığı Sempozyumu İzmir'de SGK Narlıdere Dinlenme ve Bakımevinde yapıldı.
- 3-7 Kasım 2010** 9. Ulusal Aile Hekimliği Kongresi, TAHUD Edirne Şubesi tarafından Antalya'da düzenlendi.
- 28 Kasım 2010** TAHUD 11. Olağan Genel Kurulu Ankara Başkent Öğretmenevi'nde toplandı.
- 18-22 Mayıs 2011** 10. Ulusal Aile Hekimliği Kongresi Muğla'nın Fethiye ilçesinde düzenlendi.
- 21 Kasım 2011** TAHUD Ankara'da 2. Ulusal Aile Hekimliği Uzmanlık Eğitimi Sempozyumu düzenledi.

TAHUD kronolojisi

- 15 Aralık 2011** TAHUD Ziaurrahman Cad. 7/10 Ankara adresine taşındı.
- 16-20 Mayıs 2012** 11. Ulusal Aile Hekimliği Kongresi Antalya'da yapıldı.
- 1-3 Kasım 2012** Avrupa Aile Hekimliği Eğiticileri Akademisi (EURACT) Konseyl Toplantısı Adana'da yapıldı.
- 23-25 Kasım 2012** Avrupa Birinci Basamakta Kalite Derneği (EQuiP) 41. Olağan toplantısı Erzurum'da yapıldı.
- 25 Kasım 2012** TAHUD 12. Olağan Genel Kurulu Başkent Öğretmenevinde yapıldı.
- 21 Ocak 2013** TAHUD Erzurum Şubesi kurulması için yetki verildi.
- 15-19 Mayıs 2013** 12. Ulusal Aile Hekimliği Kongresi WONCA Avrupa'nın araştırma grubu EGPRN'nin bahar toplantısıyla eşzamanlı olarak Aydın'ın Kuşadası ilçesinde düzenlendi.
- 23-27 Nisan 2014** 13. Ulusal Aile Hekimliği Kongresi Antalya'da yapıldı.
- 9 Kasım 2014** TAHUD Olağanüstü Genel Kurulu Başkent Üniversitesi'nde toplandı.
- 17-20 Ekim 2015** Avrupa Birinci Basamak Araştırma Ağı (EGPRN) Sonbahar Toplantısı Edirne'de yapıldı.
- 22-25 Ekim 2015** WONCA Avrupa Aile Hekimliği Kongresi (WONCA Europe), 14. Ulusal Aile Hekimliği Kongresi ile eşzamanlı olarak İstanbul'da Haliç Kongre Merkezi'nde toplandı.

Şubeler ve TAHUD'a katkıları

Doç. Dr. Pemra C. ÜNALAN¹, Uz. Dr. Tanju YILMAZER², Uz. Dr. Zehra DAĞLI³

TAHUD Ankara, İstanbul ve İzmir Şubelerinin Yönetim Kurulları olarak önemli bir görev üstlendik. "Kuruluşundan günümüze şubelerin derneğimize katkıları"nı anlatan bir yazı yazmamız istendi.

Aile Hekimliği Uzmanlığı ve TAHUD'a üyeliği belirli bir yılın üzerinde olanlar TAHUD'un şubelerinin ilk kurulduğu günleri hatırlayacaklardır. Bizler de şubelerin kuruluşlarına tanıklık ettik, etkinliklerinde çalıştık ve yönetimlerinde görev aldık.

Son yıllarda derneğimize yeni şubeler de ekleniyor. Örneğin 25 Kasım 2012 günü yapılan Genel Kurul' da Erzurum Şubesi'nin kurulmasına oy birliği ile karar verildi. Şu anda İstanbul, Ankara, İzmir, Adana, Edirne, Bursa ve Antalya şubelerimiz çalışmalarına devam ediyor.

Dernek şubeleri; "dernek faaliyetlerinin yürütülebilmesi için bir derneğe bağlı olarak açılan bir alt birim" olarak tanımlanıyor. Dernek tüzüklerinde şubelerin nasıl kurulacakları ve sorumlulukları ile ilgili maddelerin belirtilmesi gerekiyor. Derneğimizin tüzüğünde de bu maddeler var.

Derneğimiz için Şubelerin kurulmasının bir nedeni öncelikle işleyişle ilgili bir zorunluluk olarak ortaya çıkmış. Tam 25 yıl önce 12 kurucu üyenin bir araya gelerek oluşturduğu Dernek Tüzüğünde bu kurucu üyelerin hepsinin Ankara'da ikamet ettiği görülüyor.

1. Marmara Üniversitesi Tıp Fakültesi Aile Hekimliği Anabilim Dalı, İSTANBUL

2. Tepecik Eğitim ve Araştırma Hastanesi, İZMİR

3. Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi Aile Hekimliği Anabilim Dalı, ANKARA

Ancak yıllar geçtikçe bu kurucu üyelerin bazıları başka illerde çalışmaya başlıyor. Aynı zamanda Türkiye'nin çok çeşitli illerindeki hastanelerde eğitim birimleri, aile hekimliği klinikleri, üniversitelerde ana bilim dalları açılıyor. Artık uzman sayısı bir kaç bin ile ifade ediliyor. Hemen tüm illerde aile hekimliği uzmanları görev alıyor ve özetle TAHUD büyüyor.

Şubeler kurulmaları sonrasında çeşitli etkinliklerle gelişip derneğe yön vermişler. Şubelerin TAHUD kuruluş ve işleyiş felsefesinin izdüşümü olarak etkili ve etkin olmaları da gerekiyor. İşte bu nedenle; şube içinde etkin/ katılımcı olma bilincini de geliştirmemiz gerekiyor.

Şubeler derneğin felsefesinin oluştuğu ve geliştirildiği yerler ve TAHUD'un önemli organları. Bu organların işlevleri konusunda her zaman yenilenen açılımlara ihtiyaç var. Şubelerin üyelerinin özlük işlemleri konusunda kullanışlı olup önemli bir görev yürüttüğü söylenebilir. Kimi zaman özellikle de yönetsel anlamda üye katılımının sayıca düşük olması ne yazık ki, şubelerin etkinliğini azaltıyor.

Bu bağlamda önemli etkinliklerden olmak üzere örneğin; en fazla sayıda üyesi bulunan İstanbul Şubesi Yönetim Kurulu her dönemde çok sayıda ve sürekli eğitim programları, eğitici toplantıları ve sosyal buluşmalar yoluyla hem üyelerini bir araya getirmeye hem de diğer dal uzmanlıkları ile birinci basamak, İstanbul Tabip Odası ve ilgili tüm sivil toplum kuruluşları ile bir arada olmaya özen göstermiş ve gösteriyor. Tuncer Baybağ, Erdem Birgül, Mehmet Sargın ve Pemra C.Ünal da şimdiye kadar İstanbul Şube başkanlığını yürütmüş olan meslektaşlarımız.

İstanbul Şubesi'nin üyeleriyle bulunduğu toplantılar arasında İSTAHED ile beraber "Dr.Rıdvan Şahin anısına düzenlenen "İSTASE"nin (İstanbul Aile Hekimleri Sürekli Eğitim Programı) ayrı bir yeri var. Çok önem verilen bu uzun soluklu çalışma 2010-13 yılları arasında birinci basamakta ilgi ile izlenmişti.

Kurucuları arasında çoğunluğunun İstanbul şubesi üyelerinin olduğu Türkiye Aile Hekimliği Vakfı (TAHEV) tarafından 2007 yılında başlatılan ve halen camiamızın ilgisini üzerinde toplayan Güz Okulu ve Kartal Aile Hekimliği Günleri olarak başlayıp 2009'dan itibaren İstanbul Aile Hekimliği Kongresi olarak devam eden toplantılar da desteklenerek, üye katılımı için imkan yaratılmaktadır.

1998 yılında da, Mehmet Urgan başkanlığında TAHUD Merkez Karar Yönetim Kurulu 16.11.1998 tarih 75 nolu kararı ile dernek çalışmalarının daha etkin ve verimli yürütülebilmesi amacıyla başvuruda bulunan üyeler Filiz Aslan, İbrahim Tokalak, Ayşegül Ulutku, Mehmet Özen ve Funda Çetinkaya Özdağ'a TAHUD Ankara şubesini kurma ve ilgili çalışmaları dernek adına yürütme yetkisi verdi. 06.01.1999'da açılan Ankara şubesi başkanlıklarını ise yıllar içinde Funda Çetinkaya, İbrahim Tokalak, Sinan Korukluoğlu ve Didem Sunay yürüttüler.

Ankara Şubesi; "Alkol ve Alkol Dışı Madde Bağımlılığı" ve "PA Akciğer Grafisi Okuma" kurslarını, 4-6 Haziran 2009 tarihlerinde Başkent Üniversitesi Aile Hekimliği Anabilim

Dalı'nın ev sahipliğinde "5. Ulusal Aile Hekimliği Günleri"ni ve "Erken Artrit Bulgularının Tanınması Kursu"nu düzenledi.

Aile hekimliği asistanlarına yönelik yapılan eğitimler çerçevesinde "TAHUD Okulu" oluşturuldu ve "Aile Hekimliği- Bir Disiplin Olarak Gelişimi, Bugünkü Durum ve Gelecek Yansıtmaları", "Aile Hekimliği-Çekirdek Yeterlikler", "Aile hekimliğinde klinik yönetim", "Nasıl öğreniyoruz-Aile hekimliği eğitim-Kişisel gelişim ve gelecek planı" ve "Bir öğrenme ortamı olarak hasta-hekim görüşmesi" başlıklı modüllerin sunulması sağlandı. TAHUD Tütün Çalışma Grubu işbirliği ile "Tütün Kontrolü ve Tütün Bağımlılığı Tedavisi" kursu da 22.06.2013 tarihinde Ankara'da düzenlendi.

Ankara Şubesi son olarak; 28 üyesine 23-27 Nisan 2014 tarihlerinde Antalya'da düzenlenen "13. Ulusal Aile Hekimliği Kongresi"ne; 8 üyesine de "13. Uluslararası Doğu Akdeniz Aile Hekimliği Sempozyumu"na katılım bursu sağladı.

8 Haziran 1995 tarihinde kurulan TAHUD İzmir Şubesi Yönetim Kurulu Başkanlıklarında da; Dilek Güldal, Arzu Yetginer, Tamer Edirne, Erhan Kayaalp, Tolga Günvar, Şehnaz Hatipoğlu ve Tevfik Tanju Yılmazlı bulundular. Şube tarafından etkinlik olarak; 2009 yılında Familymed 2 Projesi'nin yürütülmesi sağlandı. Yönetmelik, Yönerge ve Kanunun Hükmünde kararname hakkında bilgilendirme toplantıları düzenlendi. "Aile Hekimliği Uygulamasında Adli Sorunlar" konferansı ve 13 Nisan 2013 tarihinde TAHUD Okulları kapsamında Prof. Dr. Okay Başak tarafından "Klinik Yöntem" konulu seminer verildi. Çeşitli yıllarda "Aile Hekimliği Araştırma Günleri" için üyelerimize burslar veren İzmir Şubemizin 13. Ulusal Aile Hekimliği Kongresi için verdiği katılım bursu sayısı 45'i buldu. 8 Mart 2013 günü ise TAHUD Tütün Çalışma Grubu işbirliği ile Sağlık Bakanlığı onaylı "Tütün Kontrolü ve Tütün Bağımlılığı Kursu" düzenlendi.

25 yıl bir uzmanlık derneği için kısacık bir süre. Öyküsünün tamamını, hem de tüm ayrıntıları ile öğrenebilir isteyen... Tanıklar, öncüler, kurucuların çoğu yanı başımızda halen... Türkiye'de meslek örgütlerine biçilmiş güdük role ve en önemlisi zaman zaman uzmanlığımızın maruz kaldığı açık saldırılara rağmen bu kısa süre içinde oldukça başarılı olduğunu düşünüyoruz TAHUD'un.

Şubeler de TAHUD'un dalları değil, üzerinde dayanıklı gövdesinin geliştiği kökleri ve görünen yüzü. Şubelerin her birinin aynı bir orkestradaki değişik enstrümanlar gibi olup uyum içinde çaldıkları özgün müzik, TAHUD'un da dinlenesi bir eser ortaya çıkarmasına yardımcı olmuştur, olacaktır. Şubeler TAHUD'un kendisidir, esasıdır.

İstanbul Şube Yönetim Kurulu Başkanı Doç. Dr. Pemra C. Ünalın TAHUD'un önemini vurguladığı sözlerinde:

"... Eğitimime başladığım hastanede aile hekimliği asistanlarının bir araya gelip dinlendiği, beraber hasta baktığı bir kliniğimiz yoktu. Bizi dinleyecek bir şefimiz, bir uzmanımız yoktu. Buna ihtiyaç duyuyordum. Dernek bu ihtiyacı karşılayan tek ortam oldu. O nedenle iyi ki vardı ...

Aile Hekimliği; bizi birleştiren çok önemli bir zemindi. İstanbul şubesi olarak 1999'da

ikinci kez İstanbul'da ulusal kongreyi yaparken sevgili Demet Dinç ile birlikte genel sekreterliği üstlenmiştik. TAHUD adına WONCA Avrupa Kongresini Türkiye'de ilk defa gerçekleştirdiğimiz 2008 yılında ise sevgili Pınar Topsever ve Tuncay Müge Alvir ile bilimsel sekreteryayı yürütmüştük...Sonrasında Disiplinimi öğrendikçe aile hekimliği ile ilgili bilgim ve görgüm arttı, hekimlik deneyimim arttı, Türkiye'deki hizmet sunum şekli, birinci basamak sağlık hizmetlerinin organizasyonu ve mezuniyet sonrası eğitim süreci çok değişti. Doğal olarak ben de... Ama "derneğimiz iyi ki var" görüşüm hiç değişmedi. Giderek güçlendi.

Neden meslek örgütüne üyelik, neden aile hekimliği uzmanlığı diye soranlara sıraladığım gerekçeler halen artıyor. Artık ben soruyorum genç meslektaşlarıma; "Neden aile hekimliği?" diye. Çünkü bu disiplinin onların dilinden bir kez daha duyacağıma inandığım özellikleri var. Çünkü bu disiplin, temel nitelikleri gereği finans ve sağlık uygulama sistemleri ne kadar ya da ne yönde değişirse değişsin ayakta kalma olasılığı en yüksek uzmanlık dalı.

Aile hekimliğinin meslek örgütü olan derneğimizin çatısı altında bir araya gelip, değerlerine sahip çıktıkça daha da güçlü bir şekilde ortaya koyabileceğimiz bu nitelikleri çok önemli. Ne mi onlar? Birinci basamak hekimliğinin dinamizmi, evrenselliği, dönüştüren, hayal kurdurtan gücü, geçmişten ders alarak geleceğe odaklanışı, kanıtlarını oluşturmakta sükûneti ve sabrı, çok renkliliği, her koşula uyum yeteneği ve mesleğimizin sanat taraflarına sahip çıkıp onlara öncelik veren hekimlik tutumu..."

Aile hekimliği nice 25 yıllar görecek. Ne ölçüde iyi uygulanacağı, uygulama kurallarını kimin belirleyeceği, mensuplarının ne kadar itibar göreceği ise biraz bizlerin uzmanlık derneğini ne ölçüde sahipleneceğimize, ne kadar çok çalışacağımıza bağlı. Bu nedenle şimdiye dek derneğimize biraz da uzaktan bakan arkadaşlarımıza "Gelin ve derneğimizde şubeler kanalıyla etkin görevler alın" diyoruz.

TAHUD çalışma grupları

Doç. Dr. Hülya AKAN¹

TAHUD, kuruluşundan kurumsallaşmaya giden süreçte, hem kendi alanından kaynaklanan gereksinimler hem de dış kurumlarla işbirliğinden kaynaklanan gereksinimler doğrultusunda oluşan çalışma grupları ile çeşitli alanlarda çalışmalarını yürütmüştür ve yürütmektedir.

Çalışma gruplarının en önemli işlevi, çeşitli alanlarda üyelerinin bir araya gelerek deneyim paylaşımı yanında o alanla ilgili veri üretmeleri, paydaşlarla yürütülen çalışmalara yol gösterici olmalarıdır.

İlk çalışma grubu 01.06.2004 tarihli MYK kararı ile Süleyman Görpelioğlu moderatörlüğünde oluşturulan “Koruyucu sağlık bakımı ve periyodik muayeneleri çalışma grubu”dur. Ardından aynı yıl içinde “Cinsel sağlık ve üreme sağlığı çalışma grubu”, “Tıp bilişimi ve kayıtlar çalışma grubu” ve 2005 yılında “Kırsal hekimlik çalışma grubu” kuruldu.

Derneğin web sitesi alt yapısının geliştirilmesi ile beraber 2006 yılından beri çalışma grupları WEB sitesi üzerinden ortak ilgi alanına sahip üyelerin bir üyenin moderatörlüğünde bir araya gelmesi ile elektronik ortamda çalışmalarını devam ettirmektedir. Bir alanda çalışmak isteyen herhangi bir dernek üyesi ilgili çalışma grubuna web üzerinden katılabilmektedir. <http://www.tahud.org.tr/uyeler/calisma-grup>

1. Yeditepe Üniversitesi Tıp Fakültesi Aile Hekimliği Anabilim Dalı, İSTANBUL

TAHUD çalışma grupları

“H1N1 “ pandemisinde olduğu gibi bazı çalışma grupları belirli süreli ve odaklı olup “hipertansiyon ve diyabet çalışma grubu “ gibi bazı çalışma grupları ise süreklidir.

Derneğin çeşitli alanlarda temsiliyetinde önemli bir işlev üstlenen çalışma gruplarının ana amaçları:

- TAHUD ile çalışma grubu alanında çalışan ulusal ve uluslararası organizasyon ve diğer dernekler arasında işbirliği kurmak ve ortak projeler geliştirmek,
- İlgili klinik konularda ulusal protokollerin oluşturulmasına bilimsel katkıda bulunmak,
- İlgili alanda saha çalışmaları yapmak,
- İlgili güncel literatürü takip etmek ve TAHUD üyelerine ulaştırmak,
- TAHUD üyelerinin bu konulardaki hizmet içi eğitimlerine destek sağlamaktır.

Klinik alanlarda aktif olan gruplar:

- Tütün kontrolü çalışma grubu
- Birincil bakım solunum grubu
- Diyabet ve hipertansiyon grubu
- Yaşlı sağlığı çalışma grubu
- Metabolik hastalıklar ve obezite çalışma grubu
- Üreme sağlığı çalışma grubu
- Prevalans çalışma grubu
- Hastalık kılavuzları çalışma grubu

Çalışma grupları bugüne kadar TAHUD eğitimlerinde, ulusal kongrelerde bilimsel oturumların oluşturulmasında, ulusal düzlemde Sağlık Bakanlığının eylem planlarına katılarak derneğin temsiliyetinde ve diğer uzmanlık dernekleri ile farklı platformlarda bir araya gelerek işbirliği çerçevesinde bilimsel çalışmalar yapılmasında önemli roller üstlendi. Bu çalışmalardan bazıları şöyledir:

Diyabet ve hipertansiyon çalışma grubu, Türkiye Diyabet Vakfı ile hizmet içi eğitim, rehber geliştirme ve kongre paydaşlığı faaliyetlerini yürüttü. “Diyabet Tanı ve Tedavi Rehberi”ne görüş sundu ve Diyabet Tanı ve Tedavi Rehberleri Kursu içeriğinin hazırlanmasına katkı verdi. Vakıf ile ulusal kongrelerde karşılıklı oturumların düzenlenmesi işbirliği devam etmektedir. Çalışma grubu aynı zamanda Türkiye Diyabet Önleme ve Koruma Programı Paydaşlığı çerçevesinde Sağlık Bakanlığı tarafından geliştirilen ve yürütmeye konulan Türkiye Diyabet Önleme ve Koruma Programı (DİABTÜRK) 2011-2014 Eylem Planının yürütülmesi ile ilgili olarak oluşturulan alt yürütme kurullarında derneğimizi temsil etti ve akılcı ilaç kullanımı, yaşam kalitesi ve diyabet sevk kriterlerinin belirlenmesi sürecinde paydaş olarak yer aldı. 2011 yılında birinci basamak hekimlerine yönelik seri diyabet eğitimlerinin içeriğinin hazırlanması ve eğitimlerin gerçekleştirilmesine aktif katkı verdi. Yine yayınlanmak üzere olan Ulusal Diyabetik

Ayak Enfeksiyonları Rehberinin hazırlıklarına 2013 yılından beri katkı vermektedir.

Tütün çalışma grubu, tütünle mücadele konusunda tüm paydaşlar ile bugüne kadar aktif çalışmalar yürüttü. Ulusal tütünle mücadele çalışmalarını yakından izleyen, katkı veren ve üyelerimizle paylaşan grup 2013- 2014 yılında merkez yönetimin desteği ile dernek üyelerine yönelik çeşitli illerde Sağlık Bakanlığı sertifikalı "Tütünle mücadele ve sigarayı bırakma" kursları düzenleyerek üyelerimizin sertifika almasını sağladı.

Yaşlı sağlığı çalışma grubu, yaşlı sağlığı alanında çalışmaları olan üyelerimizin oluşturduğu grup bugüne kadar Sağlık Bakanlığı'nın "Sağlıklı yaşlanma eylem planı" çalışmalarına dernek adına katılarak çalışmalarda bulundu. Geriatri alanında çalışan uzmanlık derneklerinin ulusal kongrelerinin bilimsel kurulunda yer alarak birinci basamağa yönelik oturumların düzenlenmesi ve eğitim verilmesinde derneğimiz adına işbirliği yaptı.

Birincil bakım solunum çalışma grubu, 2011 yılında Toraks Derneği ve Türkiye Solunum Araştırmaları Derneği (TÜSAD) işbirliği ile birincil bakım solunum eğitim grubunun oluşmasında paydaş olarak yer aldı; çeşitli nedenlerle bu oluşum çalışmalarına devam edemedi. Çalışma grubu Kronik Solunum Hastalıklarına Karşı Küresel İşbirliği (GARD – Global Alliance Against Respiratory Diseases) Türkiye'nin çalışmalarına ve TAHUD eğitimlerine aktif olarak katıldı.

Klinik konular dışında derneğin gereksinimleri doğrultusunda çeşitli çalışma grupları da kurulmuştur:

- Aile Sağlığı Merkezi (ASM) çalışma grubu
- Üyeliği geliştirme ve üyelerle ilişkiler çalışma grubu
- Alan eğitimi çalışma grubu
- WEB çalışma grubu
- Eğitim çalışma grubu

Bu gruplar üyelerin özlük hakları ve işleyiş ile ilgili alanlarda dernek yönetimine destek ve üyelerinin görüş ve önerilerinin doğrudan yönetime yansıtılmasında aracı olmaktadır. ASM grubu özellikle aile sağlığı merkezlerinde ve sahada yaşanan sorunlar, işleyiş, iyi klinik uygulamaların sahaya yansıtılması konularında kendi içinde çalışmakta ve Merkez Yönetim Kurulunu ilgili konularda bilgilendirerek görüş oluşturulmasına katkı vermektedir.

Derneğin en önemli çalışma gruplarından biri olan WEB çalışma grubu, derneğin resmi web sayfası alt yapısının sürekli olarak geliştirilmesi ve güncellenmesi, görsel tasarımı ve dernek çalışmalarının ve duyurularının yayınlanması konularında 2008 yılında çalışmalarına başladı ve halen yürütmektedir. Bugün derneğin tüm faaliyetleri, alt komisyonu, çalışma grupları ve yurtiçi ve dışı temsilyetlerinin çalışma ve raporları, duyuru ve görüşler anında WEB sitesinde yayınlanmakta ve yazılı materyal dışında kurumsal hafızanın sürekliliği de web üzerinden sağlanmaktadır. Her ne kadar günümüzde sosyal medyadaki hızlı iletişim diğer birçok iletişim türünün önüne geçse de dernek resmi

TAHUD çalışma grupları

WEB sitesi aynı zamanda üyelerinin yorum ve yazılarını serbestçe ifade edebildiği, ortak çalışması olan üyelerin bir araya gelip çalışabildiği, üretebildiği, alt yapısı ile üyelerinin etkileşimine de ortam sağlayan interaktif bir yapıya kavuştu ve çalışma grubunun çabaları ile sürekli olarak gelişmeye devam etmektedir.

Üyeliği geliştirme ve üyelerle ilişkiler çalışma grubunun amacı Türkiye'deki tüm aile hekimliği uzmanlarını bir araya getirmek, üyelerle iletişimi ve üyelere ait bilgilerin sürekli güncellenmesini sağlamaktır. Grubun çalışmaları sonucunda TAHUD sosyal medya hesapları oluşturuldu ve TÜATS (TAHUD üyelik aidat takip sistemi) ile üyelik sistemi internet ortamından izlenebilir hale geldi. Bu sistem ile dernek üyelerinin güncel ve doğru bilgilerinin izlenmesi de kolaylaştı. Günümüzde en önemli iletişim aracı olan sosyal medya hesapları da çalışma grubu tarafından izlenmekte ve dernek üyelerinin sosyal medya aracılı talep ve görüşleri merkez yönetime iletilmektedir.

Eğitim çalışma grubu TAHUD'un bugüne kadar olan çeşitli eğitsel faaliyetlerinin yürütülmesinde, eğitim içeriklerinin oluşturulmasında diğer çalışma grupları ile birlikte aktif olarak yer aldı.

Bir diğer çalışma grubu olan " Genç araştırmacılar ve genç akademisyenler çalışma grubu" 11. Ulusal kongremiz sırasında birinci basamakta nitelikli çalışmalar yapmak isteyen sahadaki uzman aile hekimlerini ve anabilim dallarımızdaki meslektaşlarımızı bir iletişim portalında buluşturmak amacı ile gönüllü üyeler tarafından oluşturuldu. Ortak yayınlar yapan grup halen çalışmalarını dernek web sayfası dışında <http://www.facebook.com/home.php#!/groups/369153093131755/> üzerinden sürdürmektedir.

Aile hekimleri arası iletişim ve TAHUD

“Aile” e-posta grubu

Uz. Dr. Ali CERRAHOĞLU¹

Ülkemizde Aile Hekimliğinin bir tıp disiplini olarak tanımlanmasıyla birlikte ilk uzmanlık öğrencileri 80'li yılların ortalarında eğitime başladılar. Tüm enerji ve motivasyonlarına rağmen ilk olmanın verdiği güçlükleri fazlasıyla yaşadılar; yaşanan bu zorluklar onları daha fazla bir araya getirdi ve bugün gururla 25. yılını kutladığımız meslek örgütümüz Türkiye Aile Hekimleri Uzmanlık Derneği'ni (TAHUD) kurdular.

Ülkemizin ilk aile hekimleri teknoloji ve internetin gelişimine uyum gösteren öncülerden olarak; sonradan tüm dünyayı sarmalayıp içine alacak olan sanal iletişim çağını erkenden yakaladılar ve 1998 yılının 25 Kasım günü “aile” e-posta grubu Dr. Ali Cerrahoğlu tarafından kuruldu ve o günden bu yana giderek artan bir katılımı yürütülmektedir.

O dönemde internet henüz “dialup” modemlerle erişilen ve çok az kişi tarafından kullanılan bir teknoloji iken e-posta kullanımı aile hekimleri arasında hızla yayıldı ve temel iletişim aracı haline geldi. Başlangıçta “egroups” ortamında kurulan grup daha sonra “egroups” platformunun “Yahoo” ile birleşmesiyle günümüzde “aile@yahoogleroups.com” adresinde Aile Hekimliği Uzman ve Asistanlarının iletişim platformu olarak aktif bir şekilde devam etmektedir; 17 yıllık arşivi ile ülkemizin aile hekimliği tarihinin en önemli kaynağı ve kurumsal hafızası durumundadır.

E-posta grubumuz mesleğin duayenleri konumunda bulunan aile hekimliği disiplini-

---

1.Tarsus, MERSİN

mizin ilkleri ile henüz birkaç günlük asistanlarımıza kadar çok geniş bir yaş ve kıdem yelpazesinde üyelere sahiptir. Bunu başarmanın en önemli unsuru yazışmalarda kullanılan ve sevgi ile saygıya dayanan üslubun hakimiyeti olmuştur. Bu pozitif üslup hakimiyeti sayesinde en zorlu tartışmalar, en köklü görüş ayrılıkları dahi özgürce tartışılıp sonuçlandırılabilmiştir.

20 Temmuz 2015 itibariyle geride kalan 17 yıllık süreçte toplam 40752 mesaj yollanmış (en az Kasım 1998'de 16 mesaj, en fazla Kasım 2008'de 895 mesaj). Aile Hekimliğinin kilometre taşlarını oluşturan dönemlerde haberleşme yoğunlaşmıştır. En fazla eposta trafiğinin yaşandığı ana konu başlıkları şunlardır:

- TAHUD seçimleri,
- Sağlık Bakanlığının yayınladığı SUT uygulamalarında yer alan Aile Hekimliği ile ilgili önemli kısıtlamalar,
- Aile Hekimliği disiplininin akademisyenlik hakkının kaldırılması çalışmaları,
- "Part-time" uzmanlık eğitimi, aile hekimliği uygulamasına geçiş dönemi ve eğitimleri, asistanlarımızın karşılaştığı güçlükler,
- Bilimsel araştırma ve uzmanlık tezleriyle ilgili dayanışmalar,
- Acı ve tatlı günlerimizin duyurulması ve anılması.

TAHUD genel kurulları öncesinde yönetime aday olanlar plan ve hedeflerini, görüş ve düşüncelerini "aile" grubunda duyurmuşlar, paylaşmışlardır. Seçim kampanyaları grupta yürütülmüş ve seçim sonrasındaki faaliyetler yine "aile" grubunda duyurulmuştur.

"Aile" grubunun önemli bir özelliği de hem camiamızın akademisyenlerini hem de sahada çalışan üyelerini aynı anda aktif bir şekilde içinde barındırmasıdır. Çalışma dinamikleri ve gündemleri oldukça farklı olan bu iki grubun bir arada olması, gündemlerini bir diğeriyle paylaşmaları ile camianın tüm bileşenlerinin birbirini tanıması, düşünce ve yaklaşımlarını öğrenmeleri ve sonuçta disiplinin bütünlüğü açısından olumlu sonuçlar yaratmıştır.

Grubumuzun sevgiye ve saygıya dayanan temel prensipleri çerçevesinde yürütülmesinde ve moderasyonunda, akıl ve saygın kişiliği ve mesleki yetkinliği ile Dr. Ruşen Topallı'nın da önemli desteği olmuştur. Camianın yaşadığı önemli yol ayrımalarında, üyeler arasında yaşanan köklü görüş ayrılıkları ve karşılıklı hassasiyetlerin aşılması gerektiği durumlarda camiamızın deneyimli üyeleri Dr. Okay Başak, Dr. İlhami Ünlüoğlu, Dr. Ruşen Topallı, Dr. Emrah Kırmımlı ve Dr. Erdinç Yavuz'dan görüş ve destek alınmıştır.

25 Kasım 2015 tarihinde 17. yılını tamamlayacak olan "Aile" e-posta grubumuz tüm aile hekimliği uzman ve asistanlarının iletişim platformu olarak "aile@yahooogroups.com" adresinde aktif bir şekilde devam etmektedir. Bu süre içerisinde güven ve destekleri için camiamızın tüm üyelerine teşekkür eder sevgi ve saygılarımı iletmek isterim.

TAHUD sosyal medya araçları

Uz. Dr. Erdinç YAVUZ¹

TAHUD sosyal medya kullanımının yaygınlaşması ile üyeleri ile iletişim kurmak için bu yolu en etkin kullanan derneklerden biridir. 18 Mart 2011 tarihinde kurulan ve 1604 üye ulaşan TAHUD'un resmi Facebook grubu neredeyse tüm Aile Hekimliği uzmanları ve asistanlarının yarısını bir araya getirmektedir. Sahip olduğu görsel ve işitsel medya paylaşımı olanakları ile bu grup kurulduğu tarihten bu yana TAHUD'un üyelerine ulaştığı en önemli iletişim aracı olmuştur. Pek çok duyuru ve bildiri önce bu grupta paylaşılmıştır. Benzer şekilde üyelerimizin her konudaki eleştirileri, derneğe ulaşma ve kendilerini ifade etme çabaları için de eşsiz bir ortam haline gelmiştir. Dernek etkinliklerinde kullanılan diğer bir sosyal medya aracı TAHUD'un resmi Twitter hesabıdır. TAHUD web sitesi gibi derneğin Aile Hekimliği uzmanları dışındaki kişilere ulaşmak gerektiğinde sesini duyurmak için kullandığı bir medya rolünü üstlenmiştir. Yüksek takip sayısı ile (2.028 takipçi) birinci basamakta yakın olarak izlenen bir hesap durumundadır. Zaman zaman üyeleriyle birlikte planlanan "sosyal medya etkinliklerinde" önemli konularda ilgililerin dikkatini çekmeyi başarmıştır. TAHUD Youtube kanalı özellikle düzenlenen kongreler ve eğitim faaliyetlerinden alınmış görüntülerin paylaşıldığı sosyal medya kanalıdır. Son olarak TAHUD'un İstanbul'da düzenlediği 2015 WONCA Avrupa Aile Hekimliği Kongresinde hazırlanan günlük röportajlar bu kanal üzerinden tüm dünya ile paylaşılmıştır. Sonuç olarak TAHUD sosyal medya kullanımının önemini erken keşfetmiş; tüm faaliyetleri için etkin olarak kullanmayı başaramıştır.

1.Samsun Eğitim ve Araştırma Hastanesi, SAMSUN

Türkiye Aile Hekimleri Uzmanlık Derneği ve diğer derneklerle ilişkilerimiz

Uz. Dr. Emrah KIRIMLI¹, Doç. Dr. Mehmet SARGIN², Uz. Dr. Deniz Aşıcı ŞERİFSOY³

25. yılında genç bir dernek olarak TAHUD disiplinimizin tek ve ana uzmanlık derneği olmasının yanı sıra üyelerinin kurucu ve yöneticiliğini yaptığı farklı dernekler ve vakıflar ile de aile hekimliği alanındaki çalışmalara yön vermektedir. Derneğimizin ortak çalışmaları yaptığı tıp derneklerini iki farklı çizgide değerlendirebiliriz:

1. Aile hekimliği uygulaması ve birinci basamak alanında çalışan sivil toplum kuruluşları (AHAD, AHEAD, AHEF, PHD, TAHEV, TTB)
2. Diğer Uzmanlık Dernekleri (TTB UDEK ve üyesi dernekler)

1. Aile hekimliği alanında çalışan dernekler ile ilişkilerimiz

Aile hekimliği alanında çalışan dernekler olarak başta kendi üyelerimizin kurucu ve yöneticiliğini yaptığı; Aile Hekimliği Akademisi Derneği (AHAD), Aile Hekimliği Eğitim ve Araştırma Derneği (AHEAD) ve Türkiye Aile Hekimliği Vakfı (TAHEV) ile birlikte disiplinimizin korunup geliştirilmesi için politika uygulayıcılara karşı birlikte lobi çalışmaları yapılmaktadır. Ayrıca aile hekimliği mesleki gelişimi, uzmanlık eğitimi ve mezuniyet sonrası eğitimi konularında işbirliği yapılmaktadır. Bu kapsamda derneğimiz AHAD'ın yürütücülüğünü yaptığı ve birinci basamakta araştırmaların desteklediği aile hekimli-

1. Ümraniye Merkez Aile Sağlığı Merkezi, İSTANBUL

2. Medeniyet Üniversitesi Tıp Fakültesi Aile Hekimliği Anabilim Dalı, İSTANBUL

3. Beşiktaş Şaban Gündeş Aile Sağlığı Merkezi, İSTANBUL

ği araştırma günlerinin düzenleyicilerindedir. Yine AHEAD tarafından düzenlenmekte olan ve uzmanlık eğitimi almakta olan üyelerimizin desteklenmesi ve çalışmalarının ödüllendirilmesi amaçlı tez yarışmasını desteklemekteyiz. TAHEV tarafından düzenlenen aile hekimliğinin marka kongresi Güz Okulu ise ilk toplantısından bu yana derneğimizin ismini sahadaki aile hekimlerine taşımaktadır. Hem eğitim alanında hem de politika uygulayıcılara karşı disiplinimizin gelişimi için ortak çalışmalar yaptığımız ve birlikte hareket ettiğimiz derneklere ve üyelerine, kurucuları ve yöneticileri Prof Dr İlhami Ünlüoğlu (TAHEV-AHEAD), Prof Dr Dilek Güldal (AHAD) ve Doç Dr Mehmet Sargın (AHEAD-TAHEV) nezdinde teşekkür ederiz.

2005 yılında pilot çalışmaları ile başlayan aile hekimliği uygulaması kapsamında kurulan il dernekleri ve onların federasyonu ile ilişkilerimiz ise uygulamada çalışan 1000'in üzerindeki üyemizin katkıları, ortak sorunlarımız kapsamında yapılan çalışmalar ve TAHUD şubelerinin bölgesel derneklerle yürüttüğü ortak çalışmalar ile devam etmektedir. Bu kapsamda şubelerimiz İstanbul (İSTAHED), İzmir (İZAHED), Adana (ADANA-HED) başta olmak üzere il dernekleri ile birlikte toplantılar düzenlemektedirler. Ayrıca uygulama özelindeki özlük hakları sorunlarına yönelik ortak toplantılar, basın bildirimleri, yürüyüş ve iş bırakmalar dahil olmak üzere başta İstanbul ve Ankara'da olmak üzere çok sayıda etkinliğin düzenlenmesinde ve yürütülmesinde yer almıştır.

Meslek örgütümüz TTB'nin aile hekimliği kolu ile de ortak çalışmalar yürütülmektedir. Bu kapsamda sahada çalışan üyelerimize ve il derneklerinde aktif görev almış kuruculuk ve yöneticilik yapmış olan derneğimiz üyelerine başta İSTAHED kurucularından rahmetli Rıdvan Şahin olmak üzere, Nur Ata Deniz, İlker Boler, Ayhan Büyükbayrak, Özgür Nehir, Şehnaz Hatipoğlu, Ruşen Topallı, Alper Zobarlar, Hüseyin Güntürkün, Cem Bilgiç, Emrah Kırmımlı, Ekin Saba, L. Tuna Şengöz, Atilla Güçsav, Mehmet Kiraz, Yasemin Özcan Ateş, Mehtap Büyük Ateş ve Erkut Coşkun nezdinde il derneklerinde aktif olarak çalışan üyelerimize teşekkür ederiz.

2. Diğer uzmanlık dernekleri ile ilişkilerimiz

Özellikle birinci basamak kapsayıcılığında olan tütün bağımlılığı, diyabet, hipertansiyon, KOAH gibi kronik hastalıkların yönetiminde branş dernekleri ve sivil toplum kuruluşları ile birlikte çalışmalarımız devam etmektedir. Derneğimiz TTB-UDEK üyesidir ve bu kapsamda uzmanlık eğitimimiz önündeki en önemli tehditlerden uzaktan ve yerinde uzmanlık eğitimi konusunda uzmanlık dernekleri ve TTB-UDEK ile birlikte çalışmalar ve toplantılar düzenlenmektedir. Bu kapsamda ortak basın bildirimleri ve çalıştaylar düzenlenmiş, uzmanlık eğitiminin disiplinimizin temel yeterlilikleri ve bilimsel ilkelerinden uzaklaşmadan geliştirilmesi için çalışmalar yürütülmüştür.

Tüm bu süreç boyunca birlikte çalışmalar yürüttüğümüz ortak hareket etme kapasitemizi geliştirmemize imkan sağlayan derneğimiz üyelerine bir kez daha teşekkür ederiz.

Türkiye Aile Hekimleri Uzmanlık Derneği'nin akademik birimlerle ilişkileri

Doç. Dr. Altuğ KUT¹, Prof. Dr. Cahit ÖZER², Prof. Dr. Mustafa F. DİKİCİ³

Aile hekimliği (genel pratisyenlik) 18. yüzyılda Amerika'da doğmuş ve 19. yüzyılda İngiltere'de bu adı almış bir tıp disiplini olup, "aile tabibi" sözcüğü ülkemizde ilk kez 1891'de dilimize tercüme edilen bir kitapta kullanılmıştır.

Yirminci yüzyılın başında tıp alanında ortaya çıkan uzmanlaşma çağında akademik ortamda kaybolmaya başlayan genel pratisyenler, 1960'lardan sonra aile hekimliği/genel pratisyenlik (AH/GP) bölümleriyle yeniden üniversitelere girmeye başladılar. İngiltere'de Edinburgh'tan sonra, Hollanda'da Utrecht (1966) ve Belçika'da Leuven (1968), Avrupa'da ilk AH/GP bölümlerini kuran üniversitelerdir.

ABD ve Kanada'da da, 1960'lı yılların sonlarına doğru ilk aile hekimliği bölümleri kurulmuştur. Günümüzde Kanada'daki tüm tıp fakültelerinde ve ABD'deki 126 tıp fakültesinin 115'inde AH/GP bölümleri bulunmaktadır.

Türkiye'de Aile Hekimliği bir tıp disiplini olarak ilk kez 1983 yılında Tababet Uzmanlık Tüzüğü'nde yer almıştır. Uzmanlık eğitimine ise; ilk olarak 1985'te Ankara, İstanbul ve İzmir'deki Sağlık Bakanlığı eğitim hastanelerinde başlanmıştır. 1990'da Aile Hekimliği Uzmanlık Eğitimi almakta olan araştırma görevlileri Ankara'da bir araya gelerek Aile Hekimleri Uzmanlık Derneğini kurmuşlardır. 1998 Mart ayında, 2/3/1998 tarih, 98/1074 sayılı Bakanlar Kurulu kararı ile AHUD Türkiye adını kullanma hakkını almış ve TAHUD olarak ülkemizi dünyada alanında temsil etme yetkisini kazanmıştır.

1. Başkent Üniversitesi Tıp Fakültesi Aile Hekimliği Anabilim Dalı, ANKARA

2. Mustafa Kemal Üniversitesi Tıp Fakültesi Aile Hekimliği Anabilim Dalı, HATAY

3. On Dokuz Mayıs Üniversitesi Tıp Fakültesi Aile Hekimliği Anabilim Dalı, SAMSUN

TAHUD kurulduğu ilk yıllardan itibaren aile hekimliği uzmanlık eğitiminin geliştirilmesi konusunda çalışmalarını başarı ile sürdürmektedir.

1984'te Gazi Üniversitesi Tıp Fakültesinde ilk aile hekimliği anabilim dalı kurulmuş ancak günümüze kadar etkinleştirilmemiştir. Üniversitelerde anabilim dallarının kurulması için 10 yıl geçmesi gerekecektir. Uzmanlık derneğinin yoğun çabaları ile 16 Temmuz 1993'te Yükseköğretim Kurulu, 12547 sayılı kararı ile tıp fakültelerinde aile hekimliği anabilim dallarının kurulmasını uygun bulmuştur. Bu kararın ardından 17 Eylül 1993'de Trakya Üniversitesi Tıp Fakültesinde ilk Aile Hekimliği AD kurulmuş ve uzmanlık eğitimine başlamıştır. Bilimsel bir tıp disiplininin oluşmasının vazgeçilmez aşamaları arasında mesleki dernek oluşumunun yanında üniversite düzeyinde anabilim dalı yapılanmasına sahip olmak da gelmektedir. Disiplini temsil eden bir mesleki dernek oluşumunun ardından ve bu derneğin kaçınılmaz desteği ile üniversite düzeyinde bir anabilim dalı oluşumuna da kavuşmuş olan Aile Hekimliği disiplini artık kuruluş aşamasını tamamlamış ve akademik anlamda da varlık kazanmıştır. Böylece disiplinin tanınmasına ve bilimsel platformlarda artık sesini duyurmaya hazır hale gelmişti. Bunu izleyen yıllarda çok sayıda üniversite bünyesinde anabilim dalları oluşmuştur. 1996 yılında ise aynı sınavda ilk kez iki aile hekimliği uzmanına "Doçentlik" unvanı verilerek disiplin ilk akademisyenlerine de kavuşmuştur.

2004 yılında 50 tıp fakültesinin 35'inde Aile Hekimliği anabilim dallarının kurulmuş olduğu görülmüştür. Günümüzde ise 86 tıp fakültesinin 63'ünde (%73,3) Aile Hekimliği anabilim dalı bulunmaktadır. Anabilim dallarında 33 profesör (%16,3), 76 doçent (%37,4), 54 yardımcı doçent (%26,6) ve 40 öğretim görevlisi ya da uzman (%19,7) olmak üzere toplam 203 öğretim elemanı bulunmaktadır. Kırk beş anabilim dalının başkanı aile hekimliği uzmanı olup (%77,6); kalan 13 anabilim dalının başkanları ise halk sağlığı, iç hastalıkları, çocuk sağlığı ve hastalıkları ve kadın hastalıkları ve doğum uzmanıdır. Pek çok anabilim dalının ağırlıklı olarak klinik öncesi yıllarda olmak üzere mezuniyet öncesi tıp eğitiminde kuramsal dersi mevcuttur.

Tüm bu yapılanma yılları içerisinde TAHUD anabilim dallarını çeşitli yollarla desteklemeye çalışmış ve yapılanmanın aynı çatı altında sağlam temeller üzerinde yükselmesine gereken katkıyı vermeye gayret etmiştir. Bu çabaların en önemlilerinden bir tanesi dernek önderliğinde ilki 1993 yılında İstanbul'da düzenlenmiş olan Ulusal Aile Hekimliği Kongreleridir. Bir meslek örgütü olarak dernek ve akademik bölümler gibi iki önemli oluşumunu tamamlayan Türk aile hekimliği, böylece bilimsel tartışma ortamı olan kongrelerine de kavuşmuş ve anabilim dallarının üretimlerini tartışabileceği bilimsel ortamları geliştirmeyi başarmıştır. Bu kongreler akademisyenlerine güç vermeyi sürdürdüğü gibi, görev yapmakta olan aile hekimlerine de bilgilerini güncelleme olanağı tanımaktadır. 2015 yılında 14. kez düzenlenen Ulusal Aile Hekimliği Kongresi, başarı ile anabilim dallarını destekleme misyonunu da sürdürmektedir. Ayrıca tüm bu süre içerisinde Türkiye'deki üniversitelerde etkinlik gösteren anabilim dallarının ve TAHUD'un desteğiyle 2000 yılı

Ekim ayında gerçekleştirilen EURACT Konsey toplantısı ve 2003 yılında gerçekleştirilen EGPRN toplantısı ile birlikte ilk uluslararası Aile Hekimliği toplantıları topraklarımızda yapılmıştır. WONCA Avrupa kongresi 2008 ve 2015 yıllarında ardi ardına ülkemizde düzenlenerek uluslararası alanda yetkinliğimiz taçlanmıştır. Tüm bu dev organizasyonlarda Anabilim dalları ve TAHUD el ele başarılı ile yol almıştır.

Anabilim dallarının TAHUD ve (Türkiye Aile Hekimliği Vakfı) desteği ile yarattığı bir diğer oluşum ise Aile Hekimliği Akademisi'dir. Akademi yılda iki kez Aile Hekimliği Araştırma Günleri düzenlemektedir. 2015 yılında yedincisi düzenlemiş olan bu bilimsel platform, özellikle yeni yetişmekte olan akademisyenler ve araştırma görevlileri ile disiplinin deneyimli akademisyenlerini buluşturmakta ve anabilim dallarının sinerjisini arttırarak disiplinin gelişmesi için önemli kaynak oluşturmaktadır.

TAHUD'un anabilim dalları ile işbirliğinde yol aldığı önemli bir diğer oluşum da Aile Hekimliği Yeterlik Kuruludur. TAHUD, Türkiye'de Yeterlik Kurulu çalışmalarına ilk başlayan uzmanlık derneklerinden birisidir. Türkiye Aile Hekimliği Yeterlik Kurulu (TAHYK) yönergesi 1998 yılındaki TAHUD genel kurulunda kabul edilmiş ve 2002 yılındaki genel kurulda ise bazı değişikliklerle güncelleştirilmiştir.

TAHYK 1. Olağan Genel Kurulu, 2004'de Bursa'da gerçekleştirilen 6. Ulusal Aile Hekimliği Kongresi sırasında toplanmış ve Yürütme ve Hakem kurullarını seçmiştir. Seçilen kurullar görev dağılımı yaparak çalışmalarına başlamış, 9 Mayıs 2004 ve 12 Haziran 2004 tarihlerinde Türk Tabipleri Birliği (TTB) Merkez Konseyi'nde düzenlenen toplantılarda uzmanlık derneğimizi ve aile hekimlerini başarı ile temsil etmiştir.

Türkiye Aile Hekimliği Yeterlilik Kurulu, TAHUD'un bir alt kuruluşu olarak yapılandırılmıştır. Bu haliyle tamamen bağımsız ve sivil bir mesleki oluşumdur. TAHYK çalışmaları, mezuniyet sonrası aile hekimliği eğitiminin koordinasyonu, denetlenmesi, geliştirilmesi, standardizasyonu ve sertifikalandırılmasını kapsar ve bu yönleriyle anabilim dalları ile derneğin en önemli etkileşim noktalarından bir tanesini oluşturur.

TAHYK alt kurulların görev tanımları doğrultusunda belirlenen hedefleri şöyle sıralanmaktadır:

- Aile hekimliği uzmanlık eğitimi için çekirdek müfredatın belirlenmesi,
- Asistan karnesinin oluşturulması,
- Eğitim programının değerlendirilmesi,
- Eğiticilerin değerlendirilmesi için asistan geribildirim rehberlerinin oluşturulması,
- Eğitim verecek kurumların akredite olmaları için gereken standartların saptanması,
- Sertifikasyon ve resertifikasyon kriterlerinin belirlenmesidir.

Türkiye Aile Hekimliği Yeterlik Kurulunun ana amacı; tıpta ana daldaki uzmanlık eğitim düzeyinin yükseltilmesi, standartların saptanması, eğitimde program, alt yapı ve insan gücü yeterliliğinin belirlenmesi ve niteliğinin iyileştirilmesidir. Bu eğitimi alan uzmanlık öğrencilerinin belirlenen asgari eğitim standartlarında uzmanlık eğitimini tamamlayıp tamamlamadığı değerlendirilir ve sınanır. Bu çalışmaların tümü sonuçta sağlık

hizmetlerinin niteliğini arttırmaya yöneliktir.

TAHUD'un Türkiye'deki üniversitelerde bulunan anabilim dallarıyla ilişkisi, disiplinin ilk kıvılcımlarını aldığı günlerden başlayıp gelişiminin her aşamasında birincil ve temel desteği veren kaçınılmaz bir bağ durumundadır. Bu karşılıklı ilişkinin sağlıklı ve destekleyici bir temel üzerinde yeşermesi ve sürmesi ise bu meslek örgütümüzün her zaman gücü ve itkisi olacaktır.

Kaynaklar

1. Ünlüoğlu İ. Türkiye'de Aile Hekimliği Disiplinin Gelişimi, PRN Aile Hekimliği Dergisi 2008; 2 (33): 425-9.
2. Başak O. Akademik Aile Hekimliği ve Gelişme Özellikleri: Türkiye Deneyimi. Türk Aile Hek Derg 2005; 9(4): 174-82
3. Ungan M, Ceyhun G. Bir Tıp Disiplini Olarak Aile Hekimliği. Aile Hekimliği 2006; 1: 7-10.
4. Başak O, Saatçi E, Ceyhun G. Akademik aile hekimliği ve gelişme özellikleri: Türkiye deneyimi. Türk Aile Hek Derg 2005; 9:174-82.
5. Başak O, Düldal D. Akademik aile hekimliği bölümlerinin 20 yılı: Gelişimsel süreç üzerine bir değerlendirme. Turk Aile Hek Derg 2014;18(1):16-24.
6. Ünlüoğlu, İ. TAHUD Yeterlilik Kurulu, Türk Aile Hek Derg 2004; 8(4): 183-4.

Aile hekimliğinde akademik ilerleme ve TAHUD

Prof. Dr. İlhami ÜNLÜOĞLU¹

18. yüzyılda Amerika'da doğan ve 19. yüzyılda İngiltere'de adını alan genel pratisyenlik (aile hekimliği) ülkemizde ilk olarak A.S. Desnonsan'ın "Aile Tabibi" kitabının İ. Edhem Murat tarafından Türkçe'ye çevrilerek Artin Asaduryan Şirket-i Mürettebiye Matbaası tarafından 1891 yılında yayımlanması ile kayıtlara girdi (1,2).

Aile hekimliği (AH), diğer uzmanlık dallarının gelişimlerinden de etkilenerek dalgalı bir gelişim süreci gösterdi. 1923 yılında, bir dahiliye uzmanı olan Francis Peabody'nin, "modern tıbbın sağlık hizmeti sunumunu çok fazla parçaya ayırdığı ve hızla, kapsamlı ve kişisel hizmet verecek genel tababete dönülmesi gerektiği" yolundaki uyarısı bile, zamanında hak ettiği yankıyı alamadı. Uzmanlaşmaya yönelik eğilimler artarak devam etti ve ilginçtir ki; bu uzmanlaşma eğilimleri sonraki yıllarda AH'nin önem kazanmasının zeminini hazırlayan etkenlerden biri oldu (3).

Birinci basamak sağlık hizmetlerinde daha kaliteli bir sunum arayışında olan Türkiye'de, dünyada 1970 – 1980 döneminde yaşanan AH uzmanlık eğitimi ile ilgili gelişmeler ışığında, aile hekimliği tartışılmaya başlandı. Bu konuda; AH'nin 5 Temmuz 1983 tarihinde Tababet Uzmanlık Tüzüğü'nde yer alması, genelde başlangıç olarak kabul edilirse de, tıp tarihimiz incelendiğinde; 1947-1955 yılları arasında genel tıp alanında ilk uzmanlık deneyimi olan ancak yürütülemediği için kaldırılan "Genel Sağlık Uzmanlığı" gibi ilginç örneklerin varlığını saptamak mümkündür (3,4).

1. Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Tıp Fakültesi Aile Hekimliği Anabilim Dalı, ESKİŞEHİR

Tablo 1. Türkiye’de Aile Hekimliği disiplininin akademik unvanlardaki ilk isimleri

	Türkiye’de Aile Hekimliğinin ilk on yardımcı doçenti ve atanma yılları	Türkiye’de Aile Hekimliğinin ilk on doçenti ve atanma yılları	Türkiye’de Aile Hekimliğinin ilk on profesörü ve atanma yılları
1	İlhami Ünlüoğlu (1994)	Süleyman Görpelioğlu (1996)	Süleyman Görpelioğlu (2002)
2	Fatih Özcan (1994)	Zeynep Tuzcular Vural (1996)	İlhami Ünlüoğlu (2004)
3	Fusun Ersoy (1995)	Fusun Ersoy (1997)	Fusun Ersoy (2005)
4	Çağrı Kalaça (1995)	İlhami Ünlüoğlu (1998)	Okay Başak (2006)
5	Süleyman Görpelioğlu (1995)	Okay Başak (1999)	Dilek Güldal (2006)
6	Okay Başak (1995)	Dilek Güldal (2000)	İsmail Hamdi Kara (2008)
7	Esra Saatçi (1997)	Mehmet Urgan (2002)	Hakan Yaman (2009)
8	Nezih Dağdeviren (1997)	İsmail Hamdi Kara (2002)	Hüseyin Avni Şahin (2009)
9	Yenal Dündar (1999)	Neşe Akın (2002)	Zekeriya Aktürk (2010)
10	İsmail Hamdi Kara (2000)	Hakan Yaman (2003)	Nezih Dağdeviren (2011)

Tababet Uzmanlık Tüzüğü’nde (TUT) 1983 yılında yer alan AH uzmanlık eğitiminin başlamasında, 1984 yılında Gazi Üniversitesi Tıp Fakültesi’nde AH Anabilim Dalı’nın (AD) kurulması ilk adım oldu. Faaliyete geçemeyen bu girişimden sonra, uzmanlık eğitimi üniversitelerden önce 1985 yılında Ankara, İstanbul ve İzmir’deki Sağlık Bakanlığı’na bağlı eğitim hastanelerinde başlamıştır (3,5).

1990’lı yıllarda gelişimini sürdürmekte ve özellikle akademik alanda kadro olarak güçlenmekte olan AH disiplini yeterince destek görmemiştir. Bu yıllarda; AH asistanlık kadroları çok sınırlı ve düzensiz olarak dağıtılmış, uzmanların birinci basamakta çalışmaları sağlanamamış, Sağlık Bakanlığı eğitim hastanelerinde AH şeflikleri oluşturulamamış ve bazı illerde başlayan pilot uygulamalar yeterince desteklenmemiştir. AH disiplini ile ülkede birinci basamak sağlık hizmetlerinin geliştirilmesi amacıyla getirilmek istenilen sağlık sunum sistemi terminoloji nedeniyle karışıklığa yol açmış ve yeni getirilmek istenilen sisteme karşı olan siyasi ve akademik çevrelerin disipline de soğuk bakmalarına yol açmıştır (4,6,7).

Ankara’da bir grup öncü AH asistanı tarafından 25 Temmuz 1990’da kurulan Aile Hekimleri Uzmanlık Derneği (AHUD), mevzuat gereği 22 Mart 1998 tarihli Bakanlar

Tablo 1. Disiplinimizin yıllara göre yeni doçent ve profesör sayıları

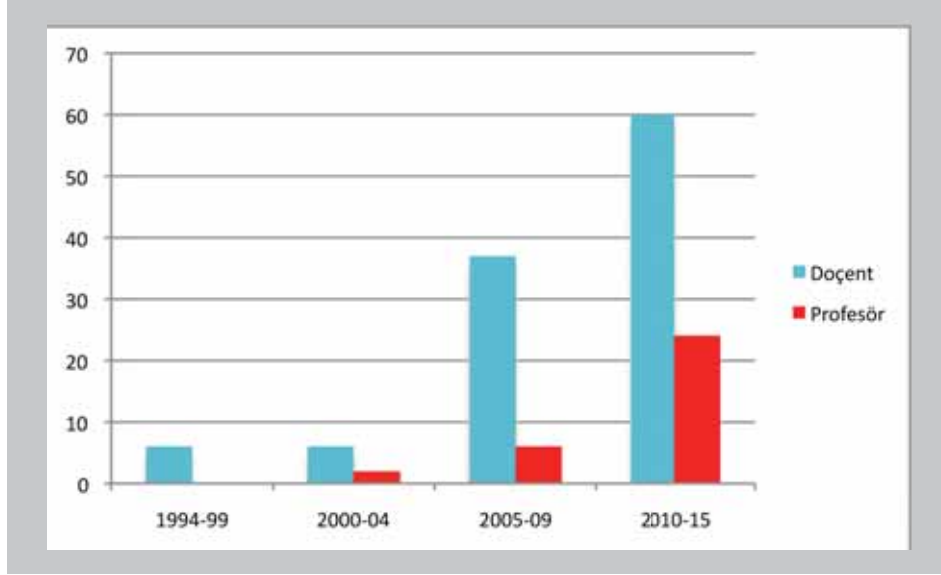
Yıllar	Yeni Doçent Sayısı	Yeni Profesör Sayısı
1994-1999	6	-
2000-2004	6	2
2005-2009	37	6
2010-01.07.2015	60	24
Toplam	109	32

Kurulu kararı ile isminin başında “Türkiye” kelimesini kullanma izni verilmesi ile Türkiye Aile Hekimleri Uzmanlık Derneği (TAHUD) olarak yoluna devam etmiştir. TAHUD kuruluşundan itibaren AH uzmanlık eğitiminin geliştirilmesi konusunda çalışmalarına başlamış, çok sayıda etkinlik düzenlemiş, dergi ve kitaplar yayınlamış, yaşanan sorunların çözümü için çaba sarf etmiş ve halen bu yaklaşımını sürdürmektedir. Derneğimizin ilk önemli etkinliği 25-26 Kasım 1993 tarihlerinde I. Ulusal Aile Hekimliği Kongresi'nin İstanbul'da düzenlenmesidir. Bu etkinlik o dönemde akademik alanı hedefleyen meslektaşlarımız için umut dolu bir geleceğin ışığını yakmıştır (4,8,9).

Ülkemizdeki AH'nin gelişimindeki önemli kilometre taşlarından birisi de; 16 Temmuz 1993'de Üniversiteler Arası Kurul'un (ÜAK) önerisi üzerine, Yüksek Öğretim Kurulu'nun (YÖK) üniversitelerde AH anabilim dallarının kurulması ile ilgili 12547 sayılı kararı oldu. YÖK'ün bu kararını takiben 17 Eylül 1993'de ilk AH AD Trakya Üniversitesi'nde kuruldu ve o yıl uzmanlık eğitimine başlandı. 1993 yılındaki bu hızlı tempo 1994'de de sürdü ve 27 Mayıs 1994 tarihinde bir AH uzmanı ilk olarak (Osman-gazi Üniversitesi'nde) akademik kadroya atandı. İlk kurulan AD'lerin çoğunda kurucu başkan olarak halk sağlığı, dahiliye, göğüs hastalıkları gibi diğer disiplinlerden akademisyenler görevlendirilmişlerdi (10).

Osman-gazi Üniversitesi'nde ilk AH uzmanı öğretim üyesi atamasını yeni akademi-syen atamaları izledi. Ancak; Türkiye'de AH disiplininin gelişim sürecinde yaşanan sorunlardan birisi de; AH akademisyeni yetiştirilmesi idi. SB eğitim hastanelerinde başlayan uzmanlık eğitimlerinin ilk mezunlarında sınav jürileri dönemin Tababet Uzmanlık Tüzüğünde AH rotasyonlarını oluşturan kliniklerin şeflerinden oluşmuştu (6,11).

Ülkemizde 1994 yılında AH'nin akademik gelişimi ile ilgili bir ilk daha yaşandı ve disiplinimizde ilk doçentlik başvurusu yapıldı. Bu genç disiplin için doçentlik jürisinin oluşturulması da bir sorun oldu. Uzmanlık sınavlarında uygulanan yöntem buraya da taşınarak çözüm bulundu; genel cerrahi, kadın hastalıkları ve doğum, psikiyatri ve pe-

Grafik 1. Disiplinin yıllara göre yeni doçent ve profesör sayıları (01.07.2015 tarihine kadar)

diatrik kardiyoloji disiplinlerinin akademisyenlerinden oluşan bu jüride, üyelerin AH eğitimi ile ilgili deneyimleri yoktu. İlk jürinin oluşumundaki bu standardize edilemeyen durum, takip eden yıllarda da devam etti. Doçentliğe başvuran adaylar 1995 yılında sınavın yayın aşamasında başarılı oldular (11).

1996 yılındaki doçentlik sınavında önceki iki adaya yeni bir adayın daha eklenmesiyle aday sayısı üçe yükseldi. 1996 yılında jüride ilk kez halk sağlığı öğretim üyeleri de jüriye girdiler. O yılki jürinin bir özelliği de; beş üyenin üçünün AH AD başkanlığı görevini yürütmekte olmaları idi. 1996 yılı Türkiye’de AH’nin akademik gelişim tarihinde ilk kez AH doçentlik sınavının kazanılması ile yerini aldı. İki aday başarılı olarak disiplinimizin ilk doçentleri unvanını kazandılar (11).

1997 yılındaki jüri “üç üyelik özel jüri” idi ve üç halk sağlığı profesöründen oluşmuştu. Özel jüri uygulaması 2000 ve 2009 yıllarında da uygulandı. İlk kez 2001 yılında ise; bir adayın önceki yıldan olması ve 2 adayın da yeni başvurmasından dolayı iki ayrı jüri kuruldu.

2000 yılında doçent sayımız altıya ulaştı. 2001 yılında Aile Hekimliği disiplininin doçentlik sınavlarından çıkarılmasına yönelik yaşanan kriz, uzmanlık derneğimiz TAHUD’un ve mevcut AD’lerin birlikte hareketi/mücadelesi ile aşıldı ve önemli yara almadan akademik gelişim sürecine devam edildi. 2002 yılında doçentlik sınav ve bağlantılı olarak profesörlük atanma kriterleri yükseltılarak değiştirildi (12).

Tablo 3. Doçent ve profesör unvanlı aile hekimliği uzmanlarının görev yerleri

Akademik Unvan	Profesör*	Doçent*
Üniversite	28	45
SB Eğitim ve Araştırma Hastanesi	2	23
Birinci Basamak***	-	5
İkinci Basamak Hastane	-	3
Toplam	30	76

* Bir profesörümüz vefat etmiş, bir profesörümüz emeklidir.

** Bir doçentimiz emekli/yurt dışındadır.

*** Birinci basamakta çalışan doçentlerin ikisi aile hekimliği uygulamasındadır.

2002 yılında disiplinimizin ilk doçentlerinden birinin profesörlüğe yükselerek atanması önemli bir gelişme oldu. Aynı yıl doçent sayımız da dokuzaya ulaşmıştı. Bu yıllarda (1994-2005) jüriler rotasyon yapılan AD öğretim üyelerinden oluştu; tek olumlu gelişme AD başkanlığını yürütmekte olan hocalarımızın jürilerde görev almaları idi.

TAHUD, Yeterlilik Kurulu çalışmalarına üniversitelerde AD'lerin kurulmasını takip eden yıllarda (1996), ülkemizde öncü olarak başlayan uzmanlık derneklerinden biridir. Hazırlıkların sürdüğü dönemde TAHUD MYK bünyesinde koordine edilen çalışmalarda ilk başkan 05.10.2003'de atandı ve ilk TAHYK seçimi 2004 yılında Bursa'da düzenlenen 6. Ulusal Aile Hekimliği Kongresi içinde gerçekleşti. (11).

2005 yılında doçentlik başvuruların artması ile iki jüri kuruldu ve ilk olarak AH uzmanı kökenli bir profesör, doçentlik jürilerimizde yer aldı. 2006 yılı AH tarihine doçentlik sınavları açısından en başarılı yıl olarak geçti ve disiplinimiz 9 yeni doçent kazandı. Toplam 5 sınavın yapıldığı bu yılda oluşturulan jürilerin birinde ilk kez Aile Hekimliği Uzmanı kökenli üyeler çoğunlukta idiler.

2007-2008 yıllarında oluşturulan dört jüride diğer disiplinlerden görevlendirilen üyelerin bir kısmının görevi kabul etmeyip, çekilmeleri üzerine karmaşa ve gecikmeler yaşandı.

2010 yılı başında disiplinimizin doçent sayısı 49'a yükselirken, bu doçentlerin sekizi profesörlüğe atanmışlardır.

Son yıllarda tamamen AH uzmanları ve AD başkanlarımızdan oluşan jürilerin oluşumu gerçekleşti. 2012–2015 yılları arasında gerçekleşen 26 sınavın dokuzunda jüriler tamamen AH uzmanları ve AD dalı başkanlarımızdan oluşan jürilerdi.

01.07.2015 tarihi itibarı ile disiplinimizde 109 aile hekimliği doçenti mevcut olup, bu doçentlerimizin 32'si profesörlüğe atanmışlardır. Bu doçentlerimizin 74'ü (% 67,9) ilk sınavda, 25'i (% 22,9) ikinci sınavda, 10'u ise (%9,2) üçüncü sınavlarda başarılı olmuşlardır.

Ülkemizde AH'nin akademik alanda gelişmesi, disiplin oluşumundaki güçlü bir yapı olarak dikkati çekmektedir. Mezuniyet öncesi ve sonrası eğitime katkılarının yanı sıra; saha uygulamalarına; politika üretme, eğitim ve ilkelere sahip çıkma açısından önemli bir destek oluşturmaktadır. Ayrıca uluslararası bağlantıların kurulması ve geliştirilmesinde büyük katkısı olmuş ve olmaktadır.

Kaynaklar

1. Çağlayaner H. Türkiye'de aile hekimliğinin tarihi konusunda bir not. Aile Hekimliği Dergisi 1997; 1(1): 59-61.
2. Mc Whinney IR: "The Origins of Family Medicine". In: A Textbook of Family Medicine, Oxford University Press USA, pp 1-11, 1989.
3. Ünlüoğlu İ, Çağlayaner H. Aile hekimliğinde oluşan akademik gelenek ve gelecek, Aile Hekimliği Dergisi 1997;1: 46-9.
4. Ünlüoğlu İ. Türkiye'de Aile Hekimliği Disiplinin Gelişimi. PRN Aile Hekimliği Dergisi, 2008;2 (33):425–429.
5. Abyad A, Khaled Al-Bano A, Unluoglu I, Tarawneh M, Al Hilfy TKY. Development of family medicine in the middle east, Fam Med 2007; 39(10):736-41.
6. Ünlüoğlu İ. Dünyada ve Türkiye'de aile hekimliğinin gelişimi, Aktüel Tıp Dergisi, (Aile hekimliği özel sayısı), 2004, 9(6), 5-9.
7. Ünlüoğlu İ. Türkiye'de Aile Hekimliği Uygulaması; Görüşler, Sorunlar ve Öneriler, PRN Aile Hekimliği Dergisi, 2008;3 (35): 497-501.
8. Aile Hekimliği Ön Araştırma Raporu, Aile Hekimleri Uzmanlık Derneği, Ankara, 1992.
9. Başak O, Ünlüoğlu İ. Aile hekimlerinin eğitimi (Graduate Training in Family Medicine), Aile Hekimliği Dergisi 1997;1(4):237-241.
10. Ünlüoğlu İ, Ünalacak M. Türkiye'de Aile Hekimliği Disiplininin Hızlı Gelişen Yönü: Akademik Yapılanmanın 15. Yılında Kadronun Gelişimi ve Yaşanan Bazı Sorunlar. Türkiye Aile Hekimliği Dergisi, 12(3): 163-166,2008.
11. Türkiye Aile Hekimleri Uzmanlık Derneği- Türkiye Aile Hekimliği Yeterlilik Kurulu (Board) Faaliyet Raporu ve Aile Hekimliği Uzmanlık Eğitimi Çekirdek Eğitim Müfredatı, Haziran 2007, Ankara.
12. Güldal D. Yeni Doçentlik Yönetmeliği, Değişiklikler ve Birkaç Söz (Editöre Mektup), Türkiye Aile Hekimliği Dergisi, 6(4): 175-181,2002.

TAHUD'un WONCA üyeliği ve ilişkiler

TAHUD'un WONCA'ya katılım süreci

Uz. Dr. Erdem BİRGÜL¹

1996 Haziran ayında İstanbul'da yapılan HABITAT 2 Konferansının Sağlık Kozası toplantılarına katılarak TAHUD'u tanıtmayı hedefledik. Hazırlanan İngilizce TAHUD tanıtım dokümanını katılımcılara ilettik. Bu sırada başka bir toplantıya konuşmacı olarak katılan Dr. Donald Rae'nin WONCA eski genel başkanı olduğunu öğrenerek kendisi ile tanıştık. Hemen İstanbul'da bir şube toplantısı düzenleyerek kendisini konuşmacı olarak davet ettik ve üyelerimiz ile tanıştırdık. Dr. Donald Rae'nin verdiği bilgiler doğrultusunda Merkez Yönetim Kurulunu bilgilendirerek WONCA ile iletişim kurduk. Dr. Don Rae'nin TAHUD hakkında bilgilendirme mektubu da yazdığı WONCA Dünya Genel Sekreteri Prof. Wes Fabb'a başvuru talebimizi ilettik. Prof. Wes Fabb bize başvuru prosedürü ve o zaman adı European Society of General Practice / Family Medicine (ESGP/FM) olan WONCA Avrupa Bölgesi hakkında bilgi verdi. Sonraki yıllarda vefat eden bu iki değerli WONCA yöneticisini saygı ile anıyoruz.

ESGP/FM başkanı Dr. Frede Olesen'in 11 Temmuz 1996 tarihli mektubu ile WONCA Avrupa Bölgesi ile iletişimimiz başladı. Bu sürede ülkemizde Aile Hekimliğinin bir uzmanlık dalı olmaktan çıkarılması ile ilgili girişimler vardı. TAHUD'un YÖK ve diğer platformlarda Aile Hekimliği Uzmanlığını savunmasına destek olması amacıyla Dr. Frede Olesen'dan Avrupa Ülkeleri ve Avrupa Birliği'nde Aile Hekimliği Uzmanlığını destekle-

1. Özel muayenehane hekimi, İSTANBUL

yen çalışmalar ve dokümanları bize iletmesini istedik. Kendisinin iletlediği dokümanlar TAHUD'un uzmanlığımızı savunma çalışmalarında çok yardımcı oldu.

WONCA'ya tam üyelik süreci ile ilgili değerlendirmeler devam ederken Avrupa Bölgesi Konsey toplantılarına 'gözlemci üye' (observing member) statüsünde katılma hakkı elde ettik. 1997 yılında Prag'da yapılan WONCA Avrupa Kongresi'ne katıldık. Kongrenin hemen öncesinde yapılan WONCA Avrupa Bölgesi Konsey toplantısında, gözlemci üye olarak 29 Haziran 1997 tarihinde ilk kez katılan TAHUD'u, MYK görevlendirmesi ile Dr. Mehmet Ungan, Dr. Hakan Sezer ve Dr. Erdem Birgül temsil etti.

1998'de Dublin'de yapılan WONCA Dünya Kongresi'nde Prof. Wes Fabb ile tanıştık ve kendisi bizi yeni seçilen Avrupa Bölgesi Başkanı Prof. Chris van Weel ile tanıştırdı. O yıl Avrupa Konsey toplantısı başka bir şehirde ve erken bir tarihte Dünya Konsey toplantısı ile birlikte yapıldığından konsey toplantısına katılamadık.

WONCA Dünya üyelik prosedürü gereği TAHUD tüzüğü İngilizceye çevrilerek WONCA'ya resmi başvuru yapıldı.

Bundan sonra sırasıyla 1999 Mayorka – İspanya, 2000 Viyana Avrupa Kongrelerine gözlemci üye statüsündeki TAHUD'u temsilen Dr. Erdem Birgül katıldı. 3-7 Haziran 2001 Tampere, Finlandiya toplantısı konsey toplantısına, yakın tarihli Durban – Güney Afrika'da yapılan WONCA Dünya Kongresi'ne katıldığımız için katılamadık. Dünya Konsey Toplantısı da yine ayrı bir kentte ve önceki bir tarihte yapılmıştı.

Bu sırada WONCA Dünya Üyelik Komitesi TAHUD'un üyeliğe uygun olduğunu onayladı. Dönemin TAHUD Başkanı Dr. Tunga Tüzer'in imzaladığı başvuru formu ile 9 Haziran 2002 tarihinde Londra'da yapılan Avrupa Konsey Toplantısında WONCA Avrupa'ya da resmi başvuru yapıldı. Konsey toplantısında son kez gözlemci üye olan TAHUD'u Dr. Erdem Birgül temsil etti.

2003 Ljubljana - Slovenya WONCA Avrupa Kongresinde yapılan Avrupa Konsey Toplantısında TAHUD ilk kez asil üye olarak temsil edildi. Bu toplantıda TAHUD'u Konsey Üyesi olarak Dr. Erdem Birgül ve gözlemci olarak Dr. Nezh Dağdeviren temsil etti. 2004 Amsterdam Kongresi'nde de TAHUD aynı temsilcilerle temsil edildi.

2004 yılında Orlando – ABD'de yapılan WONCA Dünya Konseyi Toplantısı'nda TAHUD ilk kez asil üye olarak temsil edildi. Bu Toplantıda TAHUD'u Konsey Üyesi olarak Dr. Erdem Birgül ve gözlemci olarak Dr. Nezh Dağdeviren temsil etti.

2005 Kos – Yunanistan'da yapılan WONCA Avrupa Kongresinde TAHUD 2008 Avrupa Kongresini düzenlemeye talip oldu ve yapılan oylamada seçildi. Bu toplantıda ve daha sonra yapılan 2006 Floransa, 2007 Paris Avrupa Kongreleri ile 2007 Singapur Dünya Konsey toplantılarında TAHUD'u konsey üyesi olarak Dr. Erdem Birgül ve gözlemci olarak Dr. Nezh Dağdeviren temsil etti.

TAHUD'un ev sahipliği yaptığı ve 4700 katılımcıya ulaşan 2008 İstanbul Avrupa Kongresi'nde de TAHUD'u Dr. Erdem Birgül ve Dr. Nezh Dağdeviren temsil etti.

TAHUD'un WONCA üyeliği ve ilişkiler

Prof. Dr. Yeşim UNCU¹

Avrupa Genel Pratisyenlik/Aile Hekimliği Birliği (WONCA Europe, WE) 2015 yılına gelindiğinde yirmi yılını geride bırakmış gönüllü, sivil bir organizasyondur. Yapılanmasını tamamlamış olmakla birlikte, geleceğe dönük beklentiler ışığında gelişerek büyümeye devam eden dinamik bir yapısı mevcuttur. Temel misyonu, Avrupa'da tüm bireylere en iyi aile hekimliği hizmetinin sunulabildiği bir sağlık sisteminin oluşturulmasında gerekli eğitim, araştırma ve diğer bilimsel faaliyetler ile disiplini desteklemek ve geliştirmektir. TAHUD'un da içinde bulunduğu 44 ülkenin aile hekimliği uzmanlık derneklerini/kolejlerini bünyesinde barındırmaktadır.

Genel yapı olarak WONCA Dünya (WW) ile oldukça uyumlu, ancak Avrupa ülkelerinin kendi iç dinamiklerini gözeterek ve bu anlamda da WW'nin diğer beş bölgesinden daha farklı işleyişi vardır. Gerek kendi iç işleyişi ve gerekse WW ve diğer sivil toplum örgütleri ile ilişkileri, tüzüğünde yer aldığı şekilde sürmektedir. Yönetimsel fonksiyonları başkan, başkan yardımcısı, genel sekreter, sayman ve üç çalışma grubunun (EURACT, EQUIP, EGPRN) temsilcilerinin yer aldığı yedi kişilik bir yönetim kurulu ve üye ülkelerin aile hekimliği birliklerinin temsilcilerinden oluşan bir konsey ile sürdürülmektedir. WONCA Avrupa Konseyi sene başında bir kez o yıl Avrupa kongresinin yapıldığı ülkede kongreden bir gün önce toplanır, konsey üyeleri ve yönetim kurulundan gelen öneriler üzerinde çalışarak gerekli kararları alır.

Türkiye Aile Hekimleri Uzmanlık Derneği'ni temsilen görev aldığım 2009 yılından itibaren WONCA Avrupa Konseyi altı Avrupa Kongresi (Basel, 2009; Malaga, 2010; Varşova, 2011; Viyana, 2012; Prag, 2013; Lizbon, 2014) ve bir Dünya Kongresi (2010, Cancun/Meksika) sırasında bir araya gelmiştir.

Bu süreçte konsey toplantılarda en sıklıkla gündemi teşkil eden konuların başında WE'nin yalnızca aile hekimliğini ilgilendiren konularla ilgilenmemesi, Dünya ve Avrupa'da sağlık politikalarında daha etkin yer alması, ülkelerin sağlık otoriteleri ile teması geçerek aile hekimliği uygulamalarının geliştirilmesine katkıda bulunması,

1. WONCA Avrupa konsey üyesi, yesimuncu@gmail.com

akademik araştırma ve bilimsel faaliyetlerini geliştirerek aile hekimliği disiplinin gelişimine katkıda bulunması ve üye ülkelerde aile hekimliğinin güçlenmesine katkıda bulunması gelmekteydi.

WONCA Avrupa Gelecek Planı (2014-2016)

Hazırlanan ve 2014 Lizbon Konferansı sırasında tanıtımı sağlanan bu doküman ile WONCA Avrupa'nın misyon ve hedefleri yeniden gözden geçirilmiş, gelecek iki yıllık dönemde hangi faaliyetlerin planlandığı üye ülkelere duyurulmuştur (Ek-1). Bu dokümanda yer alan geleceğe yönelik planlar, yedi madde ile özetlenen hedefler temelinde hazırlanmıştır. Bu hedefler şunlardır:

1. WE'nin misyon ve temel değerler başlığı altında bahsedildiği gibi tüm Avrupa'yı kapsayan ve bireylerin en iyi aile hekimliği hizmetine ulaşmaları için en iyi sağlık sistemini geliştirerek, tüm Avrupa ülkelerinde uygulanabilirliğini sağlamak.
2. Bütüncül bakımın savunuculuğunu yapmak. Bunu yatay düzlemde birinci basamağın içinde, dikey düzlemde ise diğer sağlık hizmetleri ile koordine olarak sağlamak.
3. Halk sağlığı (toplum yönelimli) ve aile hekimliği – GP/FM (birey ve toplum odaklı) arasındaki bağı güçlendirmek.
4. Avrupa'da tüm tıp fakültelerinde mezuniyet öncesi eğitim döneminde aile hekimliği kavramına odaklı eğitimin güçlendirilmesine katkıda bulunmak ve aile hekimliği uzmanlık eğitiminin tüm Avrupa ülkelerinde gelişmesine katkıda bulunmak.
5. GP/FM odaklı bilimsel araştırmaların gelişimine katkıda bulunmak.
6. Sunulan hizmette kalite ve hasta güvenliği bakışının güçlenmesini sağlamak.
7. Tüm bu prensipleri benimsemiş genç ve gelecek vaat eden hekimleri aile hekimi olmaya özendirme.

European Journal of General Practice (EJGP)

Aile hekimliği disiplinin geliştirilmesi amacıyla akademik yapının güçlendirilmesi ve bilimsel faaliyetlerin geliştirilmesi önem verilen konulardan birisidir. Bu amaçla WONCA Avrupa'nın resmi yayın organı olarak kabul edilen ve 1995'ten beri yayınlanmakta olan ve 2009 yılından itibaren <http://informahealthcare.com/gen> adresinden ulaşılan EJGP'nin desteklenmesi için editör Jelle Stoffers'a görev verilmiştir. 2013 yılında EJGP'nin web sayfasını en çok kullanan 15 ülkenin içinde Türkiye; Hollanda, İngiltere ve Amerika Birleşik Devletleri'nden sonra dördüncü sırada yer almıştır (Ek-2).

Vasco da Gama Hareketi (VdGM)

Avrupa'da 2004 yılında gençler arasında başlayan gençlik hareketinin desteklenerek gerek yapısal gerekse yönetsel anlamda gençlere daha çok olanak sağlamayı ilke ed-

inen WE, bu sayede dinamik yapının kaybolmasının önüne geçmek istemektedir (Ek-3). Başlangıçta bağımsız bir gençlik hareketi olarak başlayan VdGM bugün WE'nin altı ağından (network) birisi olarak kabul edilmiştir. 2014 Lizbon Kongresi'nde gündeme alınan tüzük değişikliği eğer 2015 yılında Türkiye'de yapılacak olan WE Kongresi sırasında kabul edilecek olursa, WE Yönetim Kurulu'nun sandalye sayısı bir tane artırılarak 7 kişilik yönetim kurulunun üye sayısı VdGM'den gelecek bir temsilci ile 8 olacaktır.

The European Definition of General Practice/Family Medicine

WE, Malaga'da 2010 yılında yapılan Avrupa Kongresi sırasında Avrupa'da birinci basamağın güçlendirilmesi için UEMO (European Union of General Practitioners) ve EFPC (European Forum for Primary Care) ile bir araya gelerek ortak inisiyatif alma kararı ile kongre sonunda bir bildirme yayınlamıştır (Ek-4). WE, bu süreçte 'Aile Hekimliği/Genel Pratisyenlik' tanımının yeniden yapılması görevini üstlenerek bir çalışma grubu oluşturmuş ve 2011'in başından itibaren çalışmalara başlamıştır. İlk kez 2002'de yayınlanan ve 2005'te revize edilen 'Aile Hekimliği/Genel Pratisyenlik Avrupa Tanımı' 2011'de yeniden gözden geçirilerek yayınlanmıştır (Ek-5).

Benzer bir bildirme 2014 yılında Lizbon'da yapılan kongre sırasında hazırlanmış ve ilgili kamuoyuna duyurulmuştur. WE, APMGF (Portekiz Aile Hekimleri Birliği) ve VdGM'nin ortak görüşü olarak yayınlanan bildirme VdGM'nin 10. yaşını kutladığı dönemde 'Dünya Genelinde Daha İyi Bir Sağlık İçin Aile Hekimliğinde Yeni Rotalar' başlığı ile yayınlanarak aynı zamanda Vasco da Gama'nın yeni keşiflere Lizbon'dan başlamasına tarihsel bir gönderme de yapılmıştır (Ek-6). TAHUD'un 2015 yılında ev sahipliğini üstlendiği 20. Avrupa Aile Hekimliği Kongresi, WE'nin 20. TAHUD'un ise 25. kuruluş yılını kutladığı bir dönemde yapılması nedeni ile geleceğe dönük değerlendirme yapılması için mükemmel bir zamanlamadır. 'Future of Family Medicine: Being Young Staying Young' teması ile devam eden kongre hazırlıkları bir yandan disiplinin dinamizmini kaybetmemesi için genç kalmaya vurgu yaparken bir yandan da WE'nin kendi öz değerlendirmesini yapacağı bir ortam olacaktır. Kongre bitiminde geleceğe dönük bir bildirgenin yayınlanması beklenmektedir.

WE'nin Etki Gücünü Arttırmaya Yönelik Faaliyetler

WE'nin tanımladığı amaç ve hedefler doğrultusunda faaliyet gösterebilmesi için yerel, bölgesel ve ulusal düzeylerde etki gücünü artırması gerekliliğinden yola çıkılarak bir takım kararlar alınmıştır. Mümkün olduğunca ilgili ortamlarda, toplantılarda yer alarak faaliyette bulunmak, alınan kararlara katkı yapmak ve açıklamalarda bulunarak WE'nin görünürlüğünü artırmak yeni dönem politikaların temelini oluşturmaktadır. Bu amaçla yürütülen faaliyetler;

- Aile Hekimliği/Genel Pratisyenlik akademik bölümleri ile daha fazla ilişkide

olmak ve projeler geliştirmek. Bu bağlamda ülkelerin birbirini daha iyi tanıyabilmesi ve WE'nin üye ülkelerde aile hekimliğinin gelişimini izleyebilmesi için Prag Konseyi (2013) öncesi her ülkenin kendi ülkesindeki sağlık sistemini ve tıp eğitimini özetleyen 250 kelimelik bir rapor hazırlaması istendi. Prag'da Konseye sunulan 13 ülke raporu (Türkiye Raporu tarafımdan hazırlanmıştır, Ek-7) web sayfasında paylaşımına açıldı.

- Prag'da 2013 yılında yapılan Konsey toplantısında alınan ortak inisiyatif kararından sonra, WONCA'yı temsilen Anna Stavdal, EFPC'yi temsilen Diederik Aarendonk ve UEMO'yu temsilen Nena Kopcavar'ın katılımları ile WE, EFPC ve UEMO iki toplantıda bir araya geldiler. Toplantıdan sonra basın açıklamasında 'Bu üç kurumun ortak amacı Avrupa'da birinci basamağı güçlendirmektir' denilerek birinci basamağın önemine dikkat çekildi (Ek-8).

- WHO 18 Mart 2015'te Cenevre'de 'yaşlılık ve sağlık' ile ilgili geniş katılımlı bir toplantı düzenlemiştir. WONCA'yı temsilen Başkan Michael Kidd yerine Roar Maagaard katılmıştır. Toplantıda dikkat çekilen problemlerin başında mevcut sağlık sistemlerinin içerisinde kronik sağlık problemlerinin ele alınışının yetersiz olduğu ayrıca sağlık hizmetlerinin ne kendi içinde ne de sosyal hizmetlerle koordine yürümediğinin altı çizildi. Bu noktada 'birinci basamak ve aile hekimliği', problemin çözümü olarak gösterildi. DSÖ, ilgili diğer verilerin de incelenmesi ile ayrıntılı bir rapor hazırlayarak 2015 sonbaharında tüm ortaklara iletceğini ve 1 Ekim 2015'ten sonra etkili bir organizasyon planlandığını duyurdu (Ek-9).

- WONCA'nın diğer sağlık örgütleri ile geliştirdiği ortak görüşlerden birisi de cinsiyet eşitsizliğinin giderilmesine yönelik karardır. Misyonu insanların yaşam şartlarını ve sağlık düzeylerini iyileştirmek olan WE cinsiyeti bireylerin ve toplumların sağlıklı olma durumlarında temel belirleyicilerden birisi olarak kabul etmiştir.

- WE'nin 2004 yılında Amsterdam'da yapılan kongresinin ana teması 'Uygulamada Kalite' idi ve bu toplantıdan sonra WE içinde birçok yenilikçi proje gelişmiştir. Bunlardan birisi de WE'nin kongrelerinin kalitesini (ilgi, içerik, ulaşılabilirlik) arttırmaya yönelik yol gösterici, standartları tanımlayan ve sürekli revize edilmeye uygun bir rehberin hazırlanması idi (Ek-10).

TAHUD ve EGPRN etkinlikleri

Prof. Dr. Mehmet UNGAN¹, Doç. Dr. Pınar TOPSEVER²

Avrupa Aile Hekimliği Araştırma Ağı (The European General Practice Research Network – EGPRN) Avrupa'da birinci basamakta araştırma yapan aile hekimlerinin bağımsız bir organizasyonudur. 40. yılını bu sene Edirne'de kutlayan EGPRN, İstanbul'daki WONCA Avrupa 2015 Kongresi'nde 20. yılını kutlayan WONCA Avrupa'nın da kurucusu olan üç kurumdan biridir. EGPRN, WONCA Avrupa'nın Araştırma Network'ü olarak da konumlanmaktadır. Avrupa kurumu olan EGPRN'in, Avrupa ülkelerinde birinci basamakta araştırmaya dahil olan her birey ve kuruma küçük bir aidat ödentisi karşılığında üyelik kapısı açıktır.

EGPRN ülke konseyi, aidat ödeme durumlarına göre sayısı değişmekle birlikte yaklaşık 33 temsilciden oluşmaktadır. Eğer bir ülkeden bir üye var ise o temsilci olabilirken birden fazla üye var ise, usulen, ülkelerdeki üyelerin kendi aralarında seçimi ile gönderdikleri kişi ülke temsilcisi olmakta, o ülkenin kurumsal üyesi olan bir ya da daha fazla araştırmaya gönül vermiş birinci basamak dernek var ise onların temsilcilerinin de danışma kurulunda yer almaları nedeni ile konseye katılıp aktif katkı yapmaları, fikir vermeleri, yönlendirmeleri, araştırma projeleri getirmeleri, kurul ve komitelerde çalışmalarını mümkün olmaktadır. . Konseyde oylama gerektiğinde ise bir ülkeden bir kişi, yani o ülkenin

1. EGPRN Başkanı ve ülke temsilcisi

2. EGPRN TAHUD kurumsal temsilcisi

temsilcisi oy kullanabilmektedir. EGPRN'in konsey delegelerinin oyları ile seçilen yedi kişilik yönetim kurulu vardır ve üç yıl süreyle görev yapmaktadır.

EGPRN'in halen 275 bireysel, 35 kurumsal üyesi vardır. EGPRN ofisi ve sekreteryası Maastricht Üniversitesi Aile Hekimliği Bölümü'nde yer almakta, 2015-2018 dönemi EGPRN Başkanlığı ise ülkemizde Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi Aile Hekimliği Anabilim Dalındadır.

1971 yılı Ekim ayında, birinci basamakta çalışan bir kaç akademisyen ve birkaç araştırmacı aile hekimi Hollanda-Leusden'de aile hekimliğinde araştırmayı uluslararası işbirliği ile yürütmek, geliştirmek için toplanmışlar. EGPRW (önceki adı Network yerine Workshop içermektedir) aile hekimliğinde araştırmaya gönül vermiş ilgili kişilerce kurulmuştur. Bazen araştırmaya ilgi duyan bir aile hekiminin bazen o ülkenin bir aile hekimliği derneğinin bazen de akademik kolejinin ev sahipliğinde imkanları dahilinde toplantılar düzenlenmeye başlandı. Yaklaşık her 6 ayda bir eksiksiz farklı farklı ülkelerde toplantı yapılmıştır. 81 düzenli toplantı 1974 Kasım ayından bu yana kesintisiz düzenlenmiştir. Yılda 2 kez olan bu toplantılar yaklaşık 120-200 arası katılımcı ile gerçekleşmektedir. İlk 10 yılda bireysel araştırmaların getirildiği ve bu araştırmalarda kullanılan araştırma yöntemlerinin sistematik yapıcı eleştirilmesi ile daha doğruya erişmesi sağlanmaya çalışılmış, bunu yaparken de işbirlikleri doğmaya başlamıştır. Aile hekimliğinde önemli olan usta çırak benzeri bir ilişki biyolojik yaş fark etmeksizin araştırmaya yeni başlayan her aile hekiminin hoş karşılayacağı, onu utandırmayacak ama tam tersi cesaretlendirecek şekilde yapılmıştır ve halen de yeni katılanlar için diğer toplantılara göre bu oldukça fark edilir düzeyde olumlu izlenim vermektedir ve hoş bir gelenek devam etmektedir. Daha sonraki senelerde gelişmiş istatistiksel yöntemler, kantitatif ve kalitatif araştırma teknikleri ve eğitimleri de yer almıştır. EGPRN Home Visits, Burn-out, Eurobstacle gibi birçok çok merkezli Avrupa projesinde yer almış ve çalışmalar yapmıştır.

1995 yılında European Society of General Practice/Family Medicine (ESGP/FM) adlı organizasyonun WONCA Avrupa Bölgesi'ne dönüşmesi sırasında, o zamanki EGPRW temel taşlardan biri olmuştur.

Sizlerle EGPRN'i tanıştırmaya mutluluğumu paylaşmak amacıyla ben Mehmet Ungan, yeri gelmişken kısa bir anımı anlatmak isterim: "Türkiye'de Aile Hekimliğinde akademik gelişmede önemli anlardan biri de, Prof. Christos Lionis ile temas kuran o zamanki TAHUD Başkanı Dr. Zerrin Başer'in bana EGPRW toplantısına kendi olanaklarını ile gidip gidemeyeceğimi sorması ve ardından biraz tereddüt ile de olsa Girit'e giderek konferansın yerini keşfetmeye çalışırken bir toplantı salonunda konuşan 3-5 kişi arasından sıyrılarak yaklaşan, ufak tefek bir adamın kendini tanıtır "hoş geldin Türk" dediği 1998 yılının Ekim ayıdır. Orada dostluğumuzun gelişmeye başlamasının ardından Prof. Lionis'in sık sık ülkemize gelerek camiamızın akademik gelişimine katkıda bulunmuş olduğunu da bu vesileyle hatırlamamız doğru olacaktır. O toplantı dahil kesintisiz tam 34 EGPRN toplantısına gönüllü olarak katıldığımı ve zevk aldığımı anlatabilmek için belirtmek isterim

ki tek biri için dahi maddi destek almadan katıldım. Ardından arkadaşlarımızın katılımı için oldukça aktif rol oynamaya çalıştım ve sanırım bunu bir EGPRN toplantısını Ankara'ya alarak beş yıl sonrasında başardım.”

EGPRN tarihinde en önemle vurgulanan toplantılardan biri, Ankara Dedeman Otel'de 2003 Mayıs ayında düzenlenmiştir. Aslında sadece Avrupa açısından değil bizim için de tarihi bir kongredir. Çünkü ülkemizde Aile Hekimliği disiplininin araştırmalarının Avrupa'daki alanımız uzmanları ile birlikte sunulduğu ilk “Avrupa Araştırma Kongresi”dir.Tarihidir çünkü bu gün büyük bir haz ile ışıltılarını izlediğim birçok hocamız Avrupa'da Aile Hekimliği araştırması ve EGRPW ile ilk kez karşılaşmış ve sonradan da bir çoğu katılmaya devam etmişler, bir çok araştırma sunmuşlar, geri bildirim almışlar ve basılı yayına çevirmişlerdir. Avrupa zaten tarihi olduğunu vurgulamaktadır çünkü EGPRW ülke konseyi bu yıllanmış kurumun adını ‘EGPRW’ (Workshop) den ‘EGPRN’e (Network) Ankara’da çevirmiştir. Ve geri bildirimlerden anlaşıldığı kadarı ile en önemlisi o toplantıyla beraber Avrupalı araştırmacılar ülkemizi, bizleri tanımış, Türkiye aile hekimliğinde araştırma açısından ve aktif katılım açısından EGPRN içerisinde ve ardından WONCA kapsamında çok yükselmiştir. Bundan bir sonraki toplantı Verona’da yapıldığında Türkiye’den katılımcı sayısı göz kamaştırmıştır. Ankara’dan (2003) sonra, Antalya (2008), Kuşadası (2013) ve en son olarak da 40.yılıni eski başkanların da katılımı ile coşkulu kutlandığı ve başkanlığı devir aldığımız Edirne’de (2015) olmak üzere 4 kez toplantı düzenleyerek katıldığı yıldan bu yana en çok toplantı düzenleyen ülke olarak da Türkiye dikkat çekmektedir. 2012 yılında TAHUD EGPRN’e kurumsal üye olmuştur ve EGPRN Danışma Kurlunda, EGPRN Araştırma Koordinasyon Komitesinin genel sekreterliğini de yürütmiş olan Doc. Dr. Pinar Topsever tarafından temsil edilmiştir.

EGPRN tipik arkadaşlık havasını kaybetmeden kalitesini arttırmaya devam etmiş ve dünyadaki diğer araştırma ağları ile de ilişkiye geçerek ufku genişletmeye çalışmaktadır. EGPRN herkese açık bir web sitesine sahiptir ve bu yolla ilgi duyan herkese bilgi edinme açıklığını sunmaktadır. Geçmiş kongre bildiri özetleri, önemli konuşmaların özetleri, ülkelerden önemli durumlarda gönderilen raporlar, Avrupa dergilerinde basılan pozisyon bildirimleri, kaynak bir döküman olan Avrupa Araştırma Ajandası, gelecek kongreler ve temaları bu sayfada gözlenebilir. EGPRN üyelerine araştırmalarında ihtiyaç duyduklarında danışmanlık da vermekte, benzer çalışma ve düşünceler içinde olanlar ile iletişim kurmalarını sağlamakta, araştırma üzerine tartışma imkanı vermekte, metodoloji çalışmaları yapmakta ve seçilen özetlerin European Journal of General Practice’te (EJGP) yayınlanma imkanı sunmaktadır (sci-expanded). Web sitesi üzerinden (www.egprn.org) online kayıt ve ödeme ile üyelik olanağı verirken diğer yandan bireysel ve kurumsal üyelerine EJGP dergisine “ücretsiz on-line ulaşım” hakkını tanımaktadır.

Her Mayıs ve her Ekim ayında EGPRN toplantıları Avrupa’da bir ülkede yapılmaktadır; ileriki kongreler web sitesinden takip edilebilir. Ödemeler doğrudan merkeze web sitesi aracılığı ile yapılmaktadır. Genelde toplantı bilimsel programı toplantı öncesi çalış-

ma gurupları (workshop) ve ülke konseyi toplantıları için üç gün, ana toplantı için ise iki gün olmaktadır. Kongre sunumları öncesi gün genelde 4 adet workshop ve bazen özel çalışma gurupları olmakta ve bunlara isteyenler katılmaktalar. Bunlar bazen kalitatif çalışma yöntemleri, bazen mevcut bir yöntemin geliştirilmesi bazen de zaten devam eden bir araştırma projesi değerlendirilme ya da iyileştirilmesi ile ilgili olabilmekte ve önce gelen kayıt olur prensibi ile ilgi duyan herkese küçük bir ek ücret karşılığı bu sınırlı sayılı katılımı (20) olan çalışma gurupları açık olmaktadır. Bu katılımın serbest olduğu ilk gün akşamüstü genelde Belediye başkanı, Vali gibi şehrin ileri gelenlerinden birinin ya da eğer bir üniversite ise Rektörünün ev sahipliğinde yine toplumun görebileceği, aile hekimliğinin desteklenmesi amacı ile görünebilirliğinin en fazla olabileceği, şehir Belediye binası, Konser salonu, tarihsel ve sosyal önemi olan bir yerde o akşam orada olabilenler için giyimin normal olduğu açılış kokteyli bir ya da en fazla iki kısa “ hoş geldin” konuşması ile karşılanılmaktadır.

Toplantılar önceden ev sahibi ülke tarafından önerilen ve yönetim kurulu tarafından incelenerek kabul edilmesi halinde konsey tarafından onaylanarak belirlenmiş bir “tema” ile hazırlanmakta ve o konuda iki uluslararası araştırmacı tespit edilip iki ayrı sabah davetli konuşmacı olarak yaptığı yapılan araştırmaları işaret ederek tema hakkında uzmanlıklarını sergilemeleri ilgi ile beklenmektedir. Ardından, “Tema uyumlu araştırma sözel” sunumları, “Tema ile ilgili olmayan araştırma” sunumları, bir araştırma fikrini paylaşmak ya da yapılan araştırmaya bir ortak aramak ya da mevcut araştırma esnasında karşılaşılan bir sorunu aşabilmek için yardım arayışı ile hazırlanan “bir slide/beş dakika” sunumları ve zevkli yapıcı tartışmaları, posterine atanan bir başka araştırmacının kendi yerine sunduğu posterinin başında olan araştırmacının, salonun dörtte birinin seyirci olarak poster panosu önünde sorduğu sorulara cevapları ve katkılar ile heyecan ve zevk ile geçen “Kılavuzlu Poster Oturumları” katılanların iki tam günü zamanın geçtiğini anlamadan bir solukta tamamlamaları, anlatılması zor, gerçekten yaşanması gereken bir ortam. Titizlikle seçilen juri üyelerinin puanlaması ile en yüksek puan alana verilen poster ödülü töreni ise zevk ile beklenen bir başka an. Normal kongre sunumları iki tam gün devam ederken birinci gün sonunda etraftaki aile hekimliği (ASM benzeri) pratiği yapılan yerlere kongre katılımcılarının eşit sayıda bölünerek götürülmeleri ve orada hem ortam görme hem de bilgi alma esnasında yapılan ikramlar ile güzel bir akşamüstü geçirilmesi, içinde bulunulan ülkeyi tanıma ve sosyal temasın başlaması için oldukça iyi bir fırsat olmakta.

Toplantının bitiminin akşamı ise katılımın isteğe bağlı olduğu bir yemek ve dans gecesi düzenlenmektedir. Tüm katılımcılar müziğin ve dansın evrenselliği ile kaynaştırıcı özelliğinin katkısı ile güzel bir gece geçirip ardından altı ay sonraki EGPRN toplantısına değin günlük çalışma ortamlarına, ülkelerine dönmektedirler.

EGPRN toplantıları kıdemli ve kıdemsiz araştırmacıların ortak bir zeminde çekinmeden rahatlıkla buluşabilmelerini sağlaması açısından Avrupa’da oldukça popülerdir. Buradan seçilen özetler yılda iki kez EJGP’te yayınlanmaktadır. EGPRN’in bir de son

40 yıldır düzenlediği araştırma kursları mevcuttur. Bu kursların uluslararası eğitimcilerin yer aldığı uzaktan eğitim ve yerinde eğitim karmaşık bir modeli üzerinde çalışılmakta ve yakında kullanıma açılması planlanmaktadır.

Bizler, aile hekimliği hayatımız boyunca bu kurumun toplantılarına katılmaktan çok zevk aldık ve farkında olmadan çok öğrendik, paylaştık. Sizlere de uluslararası ortama çıkmanız, her zaman yeni bir görgü ve ufuk aramanız, alt yapınızın aslında hiç bir eksiğinin olmadığını görüp fazlalıklarınızı nasıl başkaları için faydalı hale getirebilirsiniz diye kendinizi geliştirmeniz için en uygun mütevazı ve orijinal bilimsel ortam olan EGPRN'i, bizler yürekten tavsiye ederiz.

www.egprn.org

25 yılda EQuIP içindeki çalışmalar

Prof. Dr. Zekeriya AKTÜRK¹, Prof. Dr. Nezih DAĞDEVİREN²

EQuIP (Avrupa Genel Pratisyenlik/Aile Hekimliği Kalite Derneği) Aralık 1991 tarihinde kurulmuş olup WONCA Avrupa'nın alt çalışma gruplarından biridir. EQuIP'te 27 Avrupa ülkesinin delegasyonu bulunmaktadır. Her ülkenin bir veya iki delegesi vardır. Daha önce adı "European Working Party on Quality in Family Practice" olan dernek 2002'de adını ve yönetim şeklini değiştirmiş, "European Society for Quality and Safety in Family Practice" olmuştur.

Türkiye Aile Hekimleri Uzmanlık Derneği'nin EQuIP'e üyelik süreci 2-6 Temmuz 2000 tarihleri arasında Viyana'da yapılan WONCA Avrupa kongresi ile başlamıştır. O zamanlar Trakya Üniversitesi Tıp Fakültesi Aile Hekimliği Anabilim Dalı'nda yardımcı doçent olarak görev yapan Dr. Zekeriya AKTÜRK bu kongreye katılmış ve EQuIP tarafından düzenlenen bir çalıştayda EQuIP başkanı Dr. Richard Grol (Hollanda), Dr. Ferdinand Gerlach (Almanya), Dr. Hans-Joachim Szecsenyi (Almanya) ve Dr. Hans Joachim Fuchs (Avusturya) ile tanışmış ve EQuIP'in çalışmaları hakkında bilgi almıştır.

20 Ağustos 2000 tarihinde TAHUD İstanbul Şubesi Başkanı Dr. Erdem BİRGÜL tarafından EQuIP başkanına yazılan mektupla bilgi alınmıştır. EQuIP başkanından gelen cevap üzerine 3 Ekim 2000 tarihinde TAHUD başkanı Dr. Tunga TÜZER tarafından yazılan mektupla Dr. Zekeriya AKTÜRK EQuIP Türkiye delegesi olarak önerilmiş ve

1. Şifa Üniversitesi Tıp Fakültesi Aile Hekimliği Anabilim Dalı, İZMİR

2. Trakya Üniversitesi Tıp Fakültesi Aile Hekimliği Anabilim Dalı, EDİRNE

kabul edilmiştir. Böylece TAHUD'un EQuIP'teki temsiliyeti 2000 yılında başlamıştır.

TAHUD adına ilk toplantıya katılım 22-24 Kasım 2001 tarihlerinde Fransa Rouen'de yapılan delegeler toplantısında gerçekleşmiştir. Bu tarihten sonra altı ayda bir yapılan toplantılara düzenli olarak katılmaya özen gösterilmiştir.

EQuIP'te her ülke iki delege ile temsil edildiğinden 12 Şubat 2002 tarihinde Dr. Süleyman GÖRPELİOĞLU ikinci delege olarak önerilmiş ve kabul edilmiştir. 2004 yılından sonra Dr. Süleyman GÖRPELİOĞLU'nun yerine Dr. Nezh DAĞDEVİREN görevlendirilmiştir.

EQuIP, aile hekimliği ve birinci basamaktaki sağlık kalitesini iyileştirmek üzere politikalar geliştirmekte, araçlar üretmekte, eğitimler vermekte ve araştırmalar yapmaktadır. Tamamlanmış projeler arasında birinci basamakta hastaların hekimleri değerlendirmesi ölçeği "EUROPEP" vardır. Bu ölçek delegeler tarafından Türkçe'ye uyarlanmış ve TC Sağlık Bakanlığı tarafından da aile hekimliği uygulamasında hasta memnuniyetini ölçmek için kullanılmaktadır.

Türkiye delegeleri EQuIP'teki temsil süreleri içerisinde birçok projede çalışmışlardır. "European practice assessment", "Endikatörler", "Tools and methods for quality improvement", "Professional health", "Teaching quality" ve "Health records" bunlardan bazılarıdır.

EQuIP delegeleri sağda listede belirtilen toplantılara katılmışlardır:

TAHUD'un Kasım 2011'de aldığı bir kararla bu tarihten sonraki toplantı katılımlarında bir delegenin ulaşım ve konaklama giderleri TAHUD tarafından karşılanmaya başlanmıştır. Bu tarihten önceki toplantılara delegeler kendi imkanlarıyla katılmışlardır.

EQuIP yönetim kurulu 2015 yılı itibarıyla şu üyelerden oluşmaktadır: Piet Vanden Bussche (Seçilmiş Başkan, Belçika), Tina Eriksson (Önceki Başkan, Danimarka), Andree Rochfort (Sekreter, İrlanda), Zekeriya Aktürk (Sayman, Türkiye), Zlata Ozvacic (Üye, Macaristan), Zalika Klemenc Ketis (Üye, Slovenya) ve Hector Falcoff (Üye, Fransa).

Dr. Zekeriya AKTÜRK 2011-2014 yılları arasında EQuIP'in bir çalışma grubundan Danimarka'da kayıtlı bir derneğe dönüştürülmesi sonrasında oluşturulan kurucu yönetim kurulunda sayman olarak görev yapmış, görev süresi sonunda aynı göreve 2014-2017 yılları için yeniden seçilmiştir.

2001-2015 yılları arasında Türkiye EQuIP toplantılarına iki kez ev sahipliği yapmıştır. EQuIP'in kapalı bir kulüp olmaktan çıkıp üyeliğe açık bir derneğe dönüştüğü toplantı 23-25 Kasım 2012 tarihleri arasında Erzurum'da yapılmış olup ilk bireysel üye olarak da Dr. Ayşe ÇAYLAN EQuIP'e üye olmuştur.

EQuIP Türkiye delegeleri, katıldıkları toplantılara düzenli olarak Türkiye'den haberler götürmüş ve toplantılardan sonra hazırladıkları raporları da Türkiye'deki meslektaşlarıyla paylaşmışlardır. Raporlar http://www.equip.ch/flx/about_equip/national_pages/turkey/ adresinden, ve <http://www.aile.net/equip/index.htm> adreslerinden yayınlanmaktadır.

#*	Yeri	Tarihi	Katılım durumu
20	Rouen, Fransa	22-24 Kasım 2001	Dr. Zekeriya AKTÜRK
21	Londra, İngiltere	7-9 Haziran 2002	Dr. Zekeriya AKTÜRK Dr. Süleyman GÖRPELİOĞLU
22	Lizbon, Portekiz	21-23 Kasım 2002	Dr. Zekeriya AKTÜRK Dr. Süleyman GÖRPELİOĞLU
23	Ljubljana, Slovenya	16-18 Haziran 2003	Dr. Zekeriya AKTÜRK Dr. Süleyman GÖRPELİOĞLU
24	Heidelberg, Almanya	13-15 Kasım 2003	Dr. Zekeriya AKTÜRK Dr. Süleyman GÖRPELİOĞLU
25	Amsterdam, Hollanda	30 Mayıs-1 Haziran 2004	Dr. Zekeriya AKTÜRK Dr. Süleyman GÖRPELİOĞLU
26	Brüksel	10-13 Kasım 2004	Dr. Zekeriya AKTÜRK Dr. Süleyman GÖRPELİOĞLU
27	Krakov, Polonya	10-17 Nisan 2005	Dr. Nezih DAĞDEVİREN
28	Kos, Yunanistan	2-3 Eylül 2005	Dr. Zekeriya AKTÜRK Dr. Nezih DAĞDEVİREN
29	İstanbul, Türkiye	28-29 Nisan 2006	Dr. Zekeriya AKTÜRK Dr. Nezih DAĞDEVİREN
30	Barcelona	23-24 Kasım 2006	Dr. Zekeriya AKTÜRK
31	Prag	26-28 Nisan 2007	Dr. Zekeriya AKTÜRK
32	Paris	16-17 Ekim 2007	Dr. Zekeriya AKTÜRK
33	Bergen	22-24 Mayıs 2008	Dr. Nezih Dağdeviren
34	Bükreş	7-9 Kasım 2008	Dr. Zekeriya AKTÜRK
35	Kudüs	4-6 Haziran 2009	--
36	Bled	5-7 Kasım 2009	--
37	Londra	29 Nisan-1 Mayıs 2010	Dr. Nezih Dağdeviren
38	Malaga	5-6 Ekim 2010	Dr. Zekeriya AKTÜRK
39	Kopenhag	6-7 Nisan 2011	Dr. Zekeriya AKTÜRK
40	Zagreb	3-5 Kasım 2011	Dr. Zekeriya AKTÜRK
41	Stokholm	12-14 Nisan 2012	Dr. Zekeriya AKTÜRK
42	Erzurum	23-25 Kasım 2012	Dr. Zekeriya AKTÜRK Dr. Nezih Dağdeviren
43	Paris	5-6 Nisan 2013	Dr. Zekeriya AKTÜRK
44	Bologna	14-16 Kasım 2013	Dr. Zekeriya AKTÜRK
45	Ljubljana	8-10 Mayıs 2014	Dr. Nezih Dağdeviren
46	Talinn	16-18 Ekim 2014	Dr. Zekeriya AKTÜRK
47	Fishingen	23-25 Nisan 2015	--

* Toplantı numarası

TAHUD ve EURACT etkinlikleri

Prof. Dr. Okay BAŞAK¹, Prof. Dr. Esra SAATÇI²

EURACT: WONCA Avrupa Bölgesi (ESGP/FM) 'Network' Kuruluşu

Avrupa Aile Hekimliği Eğiticileri Akademisi'nin (European Academy of Teachers in General Practice – EURACT) kuruluşu, 1974 yılında ilk Leeuwenhorst Grubu'nun kuruluşuna dek uzanır. Bu grup, aile hekimliği eğitiminde yeni fikirler oluşturmayı amaçlayan bir 'workshop' olarak başlamıştır ve aile hekiminin rolünü tanımlaması ile hatırlanmaktadır. Bu grubu izleyen ve 1982 yılında kurulan Yeni Leeuwenhorst Grubu, aile hekimliğinin bir disiplin olarak öğretilmesi ve öğrenilmesi ile ilgili gelişmelere odaklanmıştır. Bu öğretme ve öğrenme tüm düzeyleri (mezuniyet öncesi tıp eğitimi, uzmanlık eğitimi ve sürekli mesleksen gelişim) kapsamaktadır.

EURACT 1992 yılı Mart ayında kurulmuştur. Eğiticilerin en iyi desteklenme şeklinin kurumsal değil bireysel üyelik yoluyla olacağı düşünülmüştür. Ancak son dönemde kurumsal üyelik (üniversite bölümleri-anabilim dalları, ulusal uzmanlık dernekleri gibi) konusunun aktive edilmesi tartışılmaktadır. Akademinin amacı, "aile hekimliğinin bir disiplin olarak öğretilmesi ve öğrenilmesi yolu ile Avrupa'da aile hekimliği uygulamasında yüksek standartlarda bakım sağlanmasını teşvik ve idame etmektir". Kuruluşun isminde

1. Adnan Menderes Üniversitesi Tıp Fakültesi Aile Hekimliği Anabilim Dalı, AYDIN
2. Çukurova Üniversitesi Tıp Fakültesi Aile Hekimliği Anabilim Dalı, ADANA

“akademi” kelimesi özellikle kullanılmıştır ve amacı, aile hekimliği eğiticileri için destek ve kaynak sağlayacak bir Avrupa yapısı oluşturmaktır. Öğretmeye yaptığı özel vurguyu kullanarak da Avrupa’daki mevcut aile hekimliği örgütleri ile işbirliğini amaçlamaktadır.

EURACT’ın resmi ofisi Hollanda Utrecht’dedir ve resmi dili İngilizce’dir. Yunanistan’ın Kos Adası’nda 5 Eylül 2005 tarihinde düzenlenen EURACT Genel Toplantısı’nda onaylanan tüzük, 26 Nisan 2009 tarihinde Rusya’nın St. Petersburg şehrinde yenilenmiştir.

Akademi, kuruluşundan bu yana Avrupa’da en fazla bireysel üyeye sahip aile hekimliği eğitim ağı haline gelmiştir. Yaklaşık 40 ülkeden 700 üyesi bulunmaktadır. WONCA Avrupa bölgesinde yer alan her ülkeden eğiticiler EURACT’a üye olabilirler ve en az üç üyesi olan her ülke konseyde temsil edilme hakkı kazanır. Konsey, Akademi’nin karar verici birimidir. Konsey toplantıları yılda iki kez farklı ülkelerde yapılır ve tercihen ev sahibi ülkenin ulusal eğiticilerinin toplantı veya kursları ile birleştirilir. Konseyin yürütme birimi olan yönetim kurulu; başkan, genel sekreter ve saymana ek olarak üç üyeden oluşur.

Akademi, konsey içindeki çalışmalarını ağırlıklı olarak kalıcı komite ve çalışma grupları üzerinden gerçekleştirmektedir. Akademiye dört kalıcı komite yer almaktadır:

- Temel Tıp Eğitimi (Basic Medical Education)
- Uzmanlık Eğitimi (Specialty Training)
- Sürekli Tıp Eğitimi/Sürekli Mesleki Gelişim (Continuous Medical Education/Continuous Professional Development)
- Üyelik Hizmetleri

Komitelere ek olarak, tanımlanmış bir görev veya proje konusunda belirli bir süre çalışmak ve sonunda bir yayın ya da ürün ortaya çıkarmak üzere oluşturulan çalışma grupları (task forces) vardır. Örneğin; Konferans/Eğitim, Eğitsel Araştırma, EURACT Performans Ajandası, Web Sitesi, Aile Hekimliği Eğiticilerinin Değerlendirilmesi çalışma grupları gibi.

EURACT, 1993 yılından beri WONCA Avrupa ve WONCA Dünya kongrelerinde davetli konuşmacı (key-note lecture), ‘workshop’ ve bildiriler ile düzenli olarak yer almaktadır. WONCA Avrupa Bölgesi/Avrupa Aile Hekimliği Birliği’nin kuruluşu ile EURACT, üç Avrupa ağından (network) biri olmuştur ve 1999 yılında İspanya’nın Mallorca kentinde düzenlenen ilk ‘Networkler Konferansı’nda lider rol üstlenmiştir. Bu liderlik 2001 yılında Finlandiya Tampere’de düzenlenen ikinci konferansta da devam etmiştir. EURACT, diğer Avrupa ağları (EGPRN, EQUIP, EURIPA, ‘International Balint Federation’) ve diğer kuruluşlar (UEMO, WONCA ‘Iberoamericana’) ile işbirliği yapar.

EURACT ve Türkiye

Ülkemiz 1997 yılından beri EURACT’da temsil edilmektedir. İlk temsilcimiz Prof. Dr. Nafiz Bozdemir olup, daha sonra ülkemiz 1998-2010 yılları arasında 12 yıl boyunca Prof. Dr. Okay Başak (bir dönem EURACT Yönetim Kurulu üyesi) tarafından temsil edilmiştir. Prof. Dr. Esra Saatçı 2010 yılından beri EURACT Türkiye temsilcisi, 2010-

2013 yılları arasında komite başkanı ve 2013'den beri de yönetim kurulu üyesi olarak sürdürmektedir. Halen 92 aktif üyemiz bulunmaktadır.

Aile hekimliği eğitimi, ülkemiz aile hekimlerinin ve TAHUD'un geride kalan 25 yıllık dönemde uluslararası işbirliği ve aile hekimliğinin uluslararası gelişimi anlamında en çok katkıda bulunduğu bir alandır. Türkiye, TAHUD üyelerinin EURACT çalışmalarına katıldığı daha ilk yıllardan itibaren en fazla EURACT üyesi bulunan ülke unvanını almıştır. EURACT adına Avrupa düzeyinde yapılan eğitim etkinliklerinin önemli bir kısmı Türkiye'de yapılmış ve özellikle EURACT kursları Türkçe olarak birçok kez yinelenmiştir. Aşağıda özetlemeye çalıştığımız EURACT etkinliklerinin tümüne EURACT Türkiye temsilcileri ve TAHUD üyeleri etkin katkı sağlamıştır. Konsey toplantılarına da iki kez ev sahipliği yapan Türkiye'nin EURACT'daki ve diğer ağlardaki (networkler) aktif katılımının devamı, ülkemizde disiplinimizin gelişimi açısından önem taşımaktadır.

Yayınlar

EURACT aile hekimliği için oldukça önemli belgelere imza atmıştır. Ülke temsilcilerimizin de katkı verdiği bu temel belgeler şunlardır:

- EURACT, 2002 yılında WONCA Avrupa tarafından yayınlanan 'Aile Hekimliği Avrupa Tanımı'nın başlatıcısı olup başyazarlar EURACT Konsey üyesidirler.
- EURACT Aile Hekimliği Eğitim Gündemi (EURACT Educational Agenda of General Practice/Family Medicine) 2005 yılında yayınlanmıştır. Aile Hekimliğinin çekirdek yeterliklerini öğreten eğiticiler ve disiplini öğrenenler için bir eğitim çerçeve belgesi niteliği taşımaktadır. EURACT Eğitim Gündemi, sadece Avrupa'da değil Amerika Birleşik Devletleri, Arjantin, Brezilya, Bahreyn ve Singapur gibi ülke-lerde de tanıtılmıştır.
- Kasım 2010'dan itibaren 'EURACT Newsletter' yayınlanmaktadır. Avrupa Tanımı, Eğitim Gündemi, Performans Ajandası ve 'Newsletter'lar EURACT web sayfasının yayınlar bölümünden 'pdf' belgesi olarak indirilebilir (<http://www.euract.eu>).

Bunların dışında EURACT aile hekimliğinin öğretilmesi ve öğrenilmesi ile ilgili birçok konuda bildirge ve kitapçıklar hazırlamış ve yayınlamıştır. Bu bildirge ve kitapçıkların çoğuna ülke temsilcilerimiz de katkı sağlamıştır:

- "A survey on recertification and reaccreditation in Europe" 1995
- "Attributes and learning needs of general practice teachers" 1995
- "EURACT Statement on Hospital Posts used for General Practice Training" 1999
- "EURACT Statement on Selection of Trainers and Teaching Practices for Specific Training in General Practice" 2002
- "Quality Standards for CPD in Europe" 2003 (EQUIP işbirliği ile)
- "EURACT Checklist for Attachment Program Organisers: Teaching general practice in the practice setting in basic medical education" 2005
- "Continuing Professional Development: Integration of Formal CME"
- "Quality Improvement Initiatives" (EQUIP ve EURACT)

• “Assessment of General Practitioners’ Performance in Daily Practice: The EURACT Performance Agenda of General Practice/Family Medicine (EUPA)” 2014

Ayrıca EURACT Konseyinin çalışma ürünleri olarak WONCA Avrupa’nın dergisi ‘European Journal of General Practice’de yayınlanan ve ülkemiz temsilcilerinin yazarlar arasında bulunduğu bilimsel makaleler de bulunmaktadır:

• Başak O, Yaphe J, Spiegel W, Wilm S, Carelli F, Metsemakers JFM. Early clinical exposure in the medical curricula across Europe: an overview. Eur J Gen Pract 2009; 15(1): 4–10.

• Tandeter H, Carelli F, Timonen M, Javashvili G, Basak O, Wilm S, Zarbailov N, Spiegel W, Brekke M. A ‘minimal core curriculum’ for Family Medicine in undergraduate medical education: a European Delphi survey among EURACT representatives. Eur J Gen Pract 2011; 1-4.

• Sammut MR. EURACT and the GP teacher. Eur J Gen Pract 2012;249-50. DOI: 10.3109/13814788.2012.732996

Toplantılar

EURACT uluslararası toplantılar düzenlemektedir. 1994 yılında Göttingen’de yapılan ‘Aile Hekimliğinde İlaç Eğitimi’, ilk uluslararası toplantıdır. Bu toplantının sonucunda “Royal College of General Practitioners” tarafından bir süreli yayın sayısı yayınlanmıştır. Daha sonraki toplantılar aşağıda yer almaktadır:

- Lessons from Educational Research – Maastricht, 1998
- WHO Charter & Family Medicine in Europe – Bled, 1999
- Conference on New Definition and Core Content of Family Medicine – Barcelona, 2000
- 2002 Higher Professional Education – Maastricht, 2002

Aile Hekimliği Eğitici Eğitimi Kursları

EURACT, Aile Hekimliği Alan Eğiticileri Eğitimi kursları düzenlemektedir. Bu kurslar uzun bir hazırlık, uygulama, geliştirme ve standardize olma süreci yaşamıştır.

EURACT kurslarında birinci dönem

Aile hekimliği alan eğiticilerinin eğitimlerine yönelik Avrupa düzeyinde ortaklaşma ve standardizasyonu hedefleyen ilk eğitici eğitimi kursu 1998 yılında Yunanistan’da yapılmıştır. Bu kurs daha sonra 1999 yılında yine Yunanistan’da ve 2000 yılında Türkiye’de olmak üzere iki kez yinelenmiştir. 2000 yılı Ekim ayında Kuşadası’nda yapılan ve EURACT eğiticilerinin katılımıyla İngilizce olarak gerçekleşen bu kurs, daha sonra EURACT’in ve TAHUD’un destekleriyle ve o dönem EURACT Konsey üyemizin inisiyatifleriyle ilki 2001 yılında İzmir’de ve sonuncusu 2003 yılında Ankara’da olmak üzere yedi kez daha Türkçe olarak yinelenmiştir. Bu kurslara ülkemizden 200’ü aşkın aile hek-

imi ve aile hekimliği akademisyeni katılmış ve 'EURACT alan eğitici' belgesini almıştır.

EURACT kurslarında ikinci dönem

Yunanistan ve Türkiye'de düzenlenen ilk EURACT kurslarının ardından, ilk uygulamaların deneyimleri de değerlendirilerek EURACT alan eğiticileri eğitimi kursu içerik ve yöntem olarak geliştirilmeye devam etmiş ve Aile Hekimliği Eğiticileri için Leonardo-EURACT kursu (Leonardo-EURACT Course for Trainers in Family Medicine) adı altında yeniden şekillenmiştir. Polonya Aile Hekimleri Koleji'nin yürütücülüğünü yaptığı ve EURACT'ın etkin katılım sağladığı bir Avrupa Birliği projesi (FAMILYMED) kapsamında geliştirilen bu kurs ilk olarak 2004 yılı Mayıs ayında Polonya'da altı ülkeden aile hekimliği eğiticilerinin katılımıyla EURACT eğiticileri tarafından gerçekleştirilmiştir. TAHUD ve ülkemiz aile hekimleri ikinci dönem EURACT kurslarına da önemli destek sağlamıştır. Leonardo-EURACT kurslarının ikincisi, altı Balkan ülkesinden aile hekimlerinin katılımıyla 2005 yılı Mayıs ayında Kuşadası'nda yapılmıştır. 25-28 Mayıs 2005 tarihlerinde Kuşadası'nda yapılan 3. Ulusal Aile Hekimliği Günleri'nden hemen önce gerçekleşen bu kursa toplam 28 aile hekimliği eğitici katılmıştır (Türkiye'den 8 katılımcı).

Leonardo-EURACT kursu materyali ülkemiz EURACT üyeleri tarafından Türkçeleştirilmiş ve kurs Türkçe olarak iki kez daha yinelenmiştir. Adnan Menderes Üniversitesi Tıp Fakültesi Aile Hekimliği Anabilim Dalı adına EURACT temsilcimiz Dr. Okay Başak'ın yürütücülüğünde ve TAHUD İzmir Şubesinin de ortak olarak katıldığı 'yenilik transferi' kapsamındaki bir Avrupa Birliği projesi çerçevesinde desteklenen bu kurslar 27-30 Mayıs 2008 tarihleri arasında Konya'da ve 18-21 Kasım 2008 tarihleri arasında İstanbul'da yapılmıştır. Türkiye'den EURACT üyesi eğiticilerin verdiği bu kurslara 50'inin üzerinde aile hekimi ve akademisyen katılmıştır.

EURACT kurslarında üçüncü dönem

Temel eğitim becerilerinin ele alındığı ilk ve ikinci dönem EURACT kurslarının devamı ileri eğitim becerileri ve değerlendirme kurslarıyla gelmiştir. EURACT Konsey üyesi eğiticiler tarafından geliştirilen bu kursların her ikisi Türkiye'de de gerçekleştirilmiştir.

'Aile Hekimliği Eğiticileri için EURACT İleri Eğitim Becerileri Kursu (The EURACT Advanced Teaching Skills Course for Teachers and Trainers in Family Medicine)' EURACT-TAHUD işbirliği ile 23-27 Mart 2010 tarihlerinde Kapadokya'da (Nevşehir) düzenlenmiştir. Dört Avrupa ülkesinden katılımcıların da bulunduğu toplam 25 aile hekimliği eğitici bu kursa katılmıştır. Avrupa düzeyinde 2008 yılında uygulanmaya başlanan 'Aile Hekimliği Eğiticileri için EURACT Değerlendirme Kursunun (EURACT Assessment Course for Trainers in Family Medicine)' dördüncüsü 1-4 Aralık 2010 tarihlerinde Adana'da yapılmıştır. EURACT temsilcimiz Dr. Esra Saatçı'nın sorumluluğunda gerçekleştirilen kursa daha önce 'ileri eğitim becerileri' kursunu almış

25 aile hekimliği eğiticimiz katılmıştır.

EURACT kurslarında dördüncü dönem

Aile hekimliği alan eğiticilerinin eğitimlerinin Avrupa düzeyinde ortaklaşma ve standardizasyonunu hedefleyen EURACT Aile Hekimliği Alan Eğiticileri Eğitimlerinin gelişim sürecinde son aşama yine bir Avrupa Birliği projesi ile gerçekleştirilmiştir. 'Avrupa Aile Hekimliği/Genel Pratisyenlik Eğiticilerinin Sürekli Eğitsel Gelişimi İçin Kuramsal Çerçeve (Framework for Continuing Educational Development of Trainers in General Practice in Europe – CEDinGP)' projesi Polonya Aile Hekimleri Koleji'nin yürütücülüğünü yaptığı, EURACT ve TAHUD'un etkin ortaklar olarak yer aldığı bir Avrupa Birliği 'yenilik transferi' projesidir. Projenin başlıca hedefi, 15 yılı bulan EURACT deneyiminin gözden geçirilerek EURACT eğitici eğitimi kurslarının Avrupa düzeyinde standart bir programa dönüştürülmesidir. Proje kapsamındaki çalışmalarla ilk üç dönemde tanımlanan kurs geliştirme etkinliklerinin ve kurs programlarının bir çerçeve içine alınması sağlanmıştır. Buna göre Avrupa aile hekimliği alan eğiticilerinin eğitimi üç aşamada gerçekleştirilmektedir. TAHUD ve onun adına proje sorumluluğunu üstlenen Dr. Okay Başak ve Dr. Dilek Güldal, çerçevenin kuramsal temelini ve kurs programlarının/içeriklerinin oluşturulmasından ilk uygulamaların gerçekleştirilmesine projenin tüm aşamalarında yer almıştır ve temsilcilerimiz uygulama kurslarına eğitici olarak katılmışlardır.

Eğiticiliğe 'yeni başlayanların' (novice) 'yetkin' eğiticiler (competent) olmasını hedefleyen 'Aile Hekimliği eğiticileri için birinci düzey Leonardo-EURACT kursunun (Leonardo EURACT level 1 course for teachers in Family Medicine)' ilk uygulaması, 27-29 Haziran 2011 tarihlerinde İzmir'de TAHUD'un ev sahipliğinde yapılmış ve bu kursa beşi ülkemizden olmak üzere 10 ülkeden toplam 21 aile hekimliği eğiticisi katılmıştır.

'Yetkin' eğiticilerin 'usta' eğiticiler (proficient) olmasını hedefleyen "Aile Hekimliği eğiticileri için ikinci düzey Leonardo-EURACT kursu (Leonardo EURACT level 2 course for trainers in Family Medicine) ilk olarak 6-8 Ekim 2011 tarihlerinde Slovenya'da yapılmıştır. Bu kursa ülkemizden birinci düzey eğitimi tamamlamış iki aile hekimliği eğiticisi katılmıştır.

'Usta' eğiticilerin 'uzman' eğiticiler (expert) olmasını hedefleyen "Aile Hekimliği eğiticileri için üçüncü düzey Leonardo-EURACT kursunun (Leonardo EURACT level 3 course for trainers in Family Medicine) ilki 1-4 Aralık 2011 ve 21-24 Haziran 2012 tarihlerinde iki aşamalı olarak Portekiz'de yapılmıştır. Bu kursa ülkemizden ilk iki düzey eğitimi tamamlamış iki aile hekimliği eğiticisi katılmıştır.

Ayrıca her yıl Eylül ayında Slovenya'nın Bled kentinde "EURACT International Bled Course" düzenlenmektedir (<http://www.bled-course.org>).

Diğer EURACT Etkinlikleri

Akademi, hem eğitimcilere hem de öğrenenlere destek sağlamaktadır:

- Eğitimcilere destek
  - Ulusal etkinliklere katkı
  - Kurs katılımı konusunda sponsorluk
- Öğrenenlere destek
  - Yeni öğrenme yöntemlerinin tanıtılması
  - Öğrenen-yönelimli yaklaşım
  - Asistan ve genç hekimlerin Vasco da Gama Hareketi Programı'na destek

EURACT web sayfasında EURACT'ın resmi belgeleri, özgün kılavuzlar, bildirgeler ve diğer eğitim kaynakları yer almaktadır. Bu kaynaklardan biri, EURACT'a üye ülkeler hakkında güncel bilgi sağlayan Aile Hekimliği Uzmanlık Eğitimi ve Sürekli Tıp Eğitimi/Sürekli Mesleki Gelişim Konularında Dinamik İnteraktif Veri Tabanıdır.

Web sayfasında her ay farklı bir konsey üyesinin danışman olarak görev aldığı forum ve konuşma (chat) imkanı sunan "Ask the Expert" hizmeti de devam etmektedir.

WONCA Avrupa bölgesindeki tüm aile hekimliği eğitimcileri EURACT'a üye olabilirler. Üyelik başvurusu, ülke temsilcisi aracılığı ile yapılır ve ilk Konsey toplantısında ele alınır. Üyelige kabul edilenler ve yıllık 20 Avro aidat ödeyerek üyeliğini devam ettirenler EURACT Üyelik Sertifikası alırlar. Tam üyelik için aktif aile hekimliği eğitimcisi olma şartı aranırken, özel üyelik söz konusu olan öğrenci ve asistanlar üyelik aidatının yarısını öder. Derneğimiz ve ülkemiz aile hekimlerinin EURACT çalışmalarına olan katkılarının devamı ve TAHUD ve EURACT işbirliğinin giderek gelişmesi dileklerimizle...

TAHUD ve Genç Doktorlar Hareketi

Türkiye'de "Vasco da Gama" Hareketi nasıl doğdu?

Dr. Nil TEKİN¹, Dr. Fatma Gökşin CİHAN²

Gerekçe ve hedefler

WONCA Avrupa 2004 Kongresi 1-4 Haziran tarihlerinde Amsterdam'da yapılmış ve Hollanda Aile Hekimleri Koleji tarafından Avrupa Aile Hekimliği Eğiticiler Akademisi'nin (EURACT) etkin desteğiyle 'Junior Doctor's Project' adıyla bir ön konferans düzenlenmiştir. On bir Avrupa ülkesinden üçer aile hekimliği uzmanlık öğrencisine burs verilerek ön konferansa ve kongreye katılımları sağlanmıştır. Ülkemizi Derneğimizin ve EURACT temsilcimizin belirlemesiyle aile hekimliği uzmanlık öğrencileri Dr. Nil Tekin, Dr. Fatma Gökşin Cihan ve Dr. Erhan Burgut temsil etmişlerdir. Bu organizasyon 'Genç Doktorlar Hareketi' için başlangıç olmuştur.

Oldukça keyifli, bir o kadar da verimli geçen bu ön konferansta Avrupa'nın değişik ülkelerinde eğitim alan uzmanlık öğrencileri, uzmanlık eğitimleri ve sağlık politikaları açısından benzerlik ve farklılıkları karşılaştırma fırsatı bulmuş, sonuç bildirgesinde bazı kararlar alınmıştır. Bu kararlar gereğince aile hekimliği uzmanlık öğrencileri ile uzmanlığının ilk 5 yılı içindeki aile hekimleri 'Genç Doktorlar' (Junior Doctors) olarak tanımlanmış ve genç doktorların bu toplantıları sürdürmesine karar verilmiştir.

2004 yılında Amsterdam'da başlayan Genç Doktorlar Projesi, Ocak 2005'te Lizbon'da yapılan toplantı sonrası ileri görüşlü Portekizli bir denizci olan Vasco da Gama'dan esin-

1. ASPB Narlıdere Huzurevi Yaşlı Bakım ve Rehabilitasyon Merkezi, Narlıdere, İzmir

2. Necmettin Erbakan Üniversitesi Meram Tıp Fakültesi Aile Hekimliği Anabilim Dalı, Konya

lenerek "Vasco da Gama Hareketi" (VdGM) adını almıştır. Kurucu üyeler arasında ülkemizden Dr. Fatma Gökşin Cihan'ın yer alması büyük bir onur olmuştur. Bu grup aile hekimliği uzmanlık öğrencileri ile yeni uzmanları hedeflemiş, 2004'te kabul edilen genç doktorlar tanımındaki kriterler temel alınmıştır.

VdGM, EURACT desteğiyle WONCA Avrupa çatısı altında kurulmuş olup, ilk kez 2005 yılında Kos'ta (Yunanistan) yapılan WONCA Avrupa Kongresi'nin hemen öncesinde düzenlenen "Ön Konferans" (Preconference) ile bu hareket resmi olarak lanse edilmiştir. Bu Ön Konferans Hollanda, İngiltere, Almanya, Türkiye, Polonya, Portekiz, Belçika, Bosna Hersek, Danimarka, Romanya, Macaristan ve sonradan Yunanistan'ın katılımı ile 12 Avrupa ülkesinin temsilcilerinden oluşan çekirdek grubun önderliğinde, kongre düzenleme kurulu işbirliği ve 19 Avrupa ülkesinden 52 aile hekiminin katılımıyla gerçekleşmiştir. Sonraki süreçte 2005 WONCA Dünya Aile Hekimliği Kongresi'nde Orlando'da ve 2007'de Singapur'da yapılacak olan kongreye de katılım ve konuşma için temsilciler davet edilerek dünya çapında bilinirlik oluşturulmuştur.

WONCA Avrupa 2006 Floransa'da benzer bir ön konferans ile VdGM, daha çok genç aile hekimine ulaşarak uluslararası bir hareket olduğunu ispat etmiştir. Paris 2007, İstanbul 2008, Bazel 2009, Malaga 2010, Varşova 2011, Viyana 2012, Prag 2013 ve Lizbon 2014 WONCA Avrupa kongrelerinde ön konferanslar başarıyla gerçekleşmiştir. VdGM Konsey üyelerinin ve ön konferans katılımcılarının her ülkenin ulusal aile hekimliği derneği tarafından seçilmesi kararlaştırılmıştır. Buna göre ülkemizden TAHUD ilk olarak ön konferans katılımcısı ve ülke temsilciliğine 2006 yılından itibaren Dr. Nil Tekin'i atamış, VdGM Yönetim Kurulu üyesi olan Dr. Fatma Gökşin Cihan ile birlikte ön konferanslara katılımlar gerçekleştirilmiştir.

WONCA 2006 Floransa kongresinden önce VdGM parasal destek için WONCA Avrupa Konseyi'ne başvurmuş, her ülkenin katılımcılarının ön konferanslara ve kongreye katılımı için ulusal derneklerinden destek alması kararı uygulamaya konulmuştur. WONCA Avrupa Konseyi ile yapılan anlaşmalar sonucunda, 2009 yılından başlamak üzere bundan sonra yapılacak WONCA Avrupa kongrelerinde kongre düzenleme kurulu ile yapılacak kontrata her ülkeden 2 temsilcinin 1,5 günlük ön konferansa katılımı ile konaklama masraflarının dahil edilmesi ve WONCA Avrupa bütçesinden genç aile hekimlerine yönelik çalışmalara belli bir bütçe ayrılması kararı alınmıştır.

TAHUD, 2008 WONCA Avrupa Kongresi öncesinde düzenlenen ön konferansa büyük destek vermiş ve Marmara Üniversitesi Aile Hekimliği Anabilim Dalı desteği de alınarak tarihi Haydarpaşa binasında çok başarılı ve verimli bir ön konferans ile güzel bir sosyal organizasyonun yapılması sağlanmıştır. Daha sonra ülke temsilcisi olarak bayrağı 2009 yılında Dr. Zelal Akbayın, sonrasında Dr. Murat Altuntaş devralmış ve aktif olarak başarıyla ülkemizi temsil etmişlerdir. 2013 yılı sonu itibariyle Dr. Berk Geroğlu yeni ülke temsilcisi olarak TAHUD tarafından görevlendirilmiştir. Dr. Berk Geroğlu ülke temsilciliği sırasında VdGM Genel Sekreteri seçilerek büyük bir başarıya imza atmış, bu

hareket içinde ülkemizin yine aktif bir rol almasını sağlamıştır. Vasco da Gama Hareketi 10. yılını WONCA Avrupa 2014 Lizbon Kongresi'nde kutlamış olup, WONCA Avrupa 2015 İstanbul Kongresi için VdGM Türkiye ekibi aktif olarak ön konferans hazırlığını sürdürmektedir.

Bu hareketin temel felsefesinde aile hekimliği uzmanlığını gençler için daha cazip hale getirebilme, geleceğin aile hekimlerini destekleme ve aile hekimliğinin geleceğine yön verme hedefleri yer almaktadır. Bu hedefler çerçevesinde genç aile hekimlerinin arasında iletişim sağlanarak küresel bir sürekli eğitim ve kültür platformu oluşturulmasına ve sorunlarda ortak çözümlere ulaşılmasına çalışılmaktadır. Hareket uygulamalar açısından çeşitli çalışma gruplarına ayrılmıştır:

1) Değişim Grubu (Exchange): Değişim programlarını organize ederek genç aile hekimleri arasında arasındaki iletişimi sağlamaktadır.

2) Araştırma Grubu (Research): Çok merkezli bilimsel araştırmaların uluslararası düzeye taşınmasını amaçlayan bir çalışma grubudur.

3) Eğitim ve Öğretim Grubu (Education & Training): Aile hekimliği uzmanlık eğitiminin Avrupa'da standardizasyonun sağlanması ve kalitesinin artırılması ile ilgili çalışmaktadır.

4) Avrupa Ötesi Grubu (Beyond Europe): Avrupa dışı aile hekimliği kuruluşları/oluşumları ile iletişimi sağlayan bir gruptur.

5) İmaj Grubu (Image): Hareketin dinamik yapısını sürdürmek ve hareketle ilgili haberlerin duyurulmasını sağlamak için çalışmalar yapmaktadır.

Ulusal temsilciler ise (National Representative) genel olarak tüm grupların organize edilmesini sağlamak ve yurt dışında ülkesini temsil etmektedir.

VdGM ile birlikte "Hippokrates" programı ile oluşturulan Avrupa'daki aile hekimlerinin başka ülkeleri ziyareti ve aile hekimliği uygulamalarının yerinde gözlemleri amacıyla yürütülen değişim programları ivme kazanmıştır. Böylelikle farklı kültürlerle göre aile hekimliğinin değişen yapısının gözlemlenerek Avrupa çapında sinerji sağlanabilmektedir. Türkiye'de VdGM'nin kurucu temsilcileri Hollanda, Danimarka, İsveç, İrlanda ve İngiltere gibi Avrupa ülkelerinde değişim projelerine katılarak süreci başlatmıştır. Ülkemizden dokuz kişinin aynı anda katılımını sağladıkları 2007 İrlanda değişim programından sonra bayrağı devralan VdGM değişim koordinatörleri, her yıl açılan yeni değişim programlarında ülkemizden genç aile hekimlerinin başvurmasını ve katılımını organize etmişlerdir. Son yıllarda önemli bir gelişme olarak da 2014 yılından itibaren VdGM kendi yıllık kongrelerini düzenlemeye başlamıştır.

Tıbbın diğer dallarını dikkate aldığımızda genç doktorları böylesi destekleyen, disiplini özendiren, motive eden, ufuk açan, uzmanlık eğitiminde Avrupa standartlarını oluşturmayı hedefleyen, Avrupa kongrelerine gençlerin katılımını kolaylaştırmaya çalışan ve uluslararası etkileşim olanağı sağlayan organizasyonlara çok rastlanmamaktadır. TA-HUD ve Türk temsilciler, VdGM'nin kuruluşundan itibaren tüm kademelerinde ve

organizasyonlarında aktif olarak yer almış ve diğer WONCA gruplarında olduğu gibi yurt dışında, genç doktorlar arasında da övgüyle bahsedilen ve tanınan aile hekimliği kuruluşlarından olmuştur. Uzmanlık derneğimiz TAHUD tarafından Vasco da Gama Hareketinin ülkemizdeki çalışmaları başlangıcından günümüze bütünüyle desteklenmiş, ulusal düzeyde genç aile hekimlerine verilen önem VdGM için de slogana dönüşen WONCA Avrupa Kongresi 2015 İstanbul ana temasıyla ortaya konmuştur.

“Genç Olmak ve Genç Kalmak” (Being Young, Staying Young)...

Kaynaklar

- 1- Cihan FG. Vasco da Gama Hareketi, WONCA Avrupa Aile Hekimliği Asistanları ve Yeni Uzmanları Çalışma Grubu. Türk Aile Hek Derg 2006; 10(4): 183-4.
- 2- Tekin N, Altunbas E, Unal M, Aktas A, Çubukçu M. Young Turkish Family Physicians' Experience of the Vasco da Gama Movement. Turkish Journal of Family Medicine and Primary Care 2007;1(3): 52.
- 3- Akbayın Z, Can H, Erdem Ö, Külbay H, Altuntaş M. Vasco da Gama Young Family Physician's Movement. Konuralp Tıp Dergisi 2012;4(3):1.
- 4- Tekin N. Hippokrates Programı: Avrupa'da alan uygulaması deneyimi. Türk Aile Hek Derg 2007; 11(4): 170-1.
- 5- Vasco da Gama Hareketi Türkiye. TAHUD, www.tahud.org.tr adresinden 14.07.2015 tarihinde erişilmiştir.

TAHUD ve Genç Aile Hekimleri Hareketi: Bugün neredeyiz?

Dr. Berk GEROĞLU¹

Vasco da Gama Hareketi (VdGM) Avrupa'daki aile hekimliği asistanları ve mezuniyet sonrası ilk beş yılı içerisindeki aile hekimliği uzmanlarının katılımıyla oluşan genç doktorlar hareketidir. Bundan 11 yıl önce, küçük bir odada temelleri atılan bu hareket, artık Avrupa'nın bile ötesinde dünyanın dört bir yanından genç aile hekimlerine ulaşmaktadır.

Hareketin amacı gençlerden başlayarak aile hekimliği disiplininin gelişimini sağlamaktır. Bu amaca ulaşmak için "Eğitim ve Öğretim", "Araştırma", "İmaj", "Değişim" ve "Avrupa Ötesi" adını taşıyan çalışma grupları hem uluslararası hem de ulusal düzeyde faaliyet göstermekte ve aile hekimliği disiplini adına oldukça başarılı işlere imza atmaktadırlar.

"Prekonferans" ve "Forum" adını taşıyan, bilimsel içerikleri oldukça zengin iki büyük kongre VdGM tarafından her yıl farklı ülkelerde düzenlenmektedir. Bunun yanında pek çok eğitim faaliyeti, araştırma, hem Avrupa çapında hem de Avrupa'nın ötesinde sayısız değişim programı VdGM tarafından yürütülmektedir. Genç aile hekimlerinin katılımı ile gerçekleşen tüm bu etkinlikler gençliğin verdiği enerjiyi yansıtmakta, zamanın koşullarına ayak uydurmakta, sürekli değişim ve gelişim göstermektedir.

Hareket, WONCA Avrupa çatısı altında faaliyet gösteren tüm üye ülkeler ve temsilci organizasyonlar tarafından desteklenmektedir. VdGM ülke temsilcisi ve grup koordinatörleri, her ülkenin WONCA Avrupa üyesi kolejleri/dernekleri tarafından görevlendirilmektedir. Ülkemizde bu görev, kuruluşunun 25. yılını kutladığımız Türkiye Aile Hekimleri Uzmanlık Derneği (TAHUD) tarafından yürütülmektedir.

Ülkemiz, VdGM'nin kuruluşundan bu yana, hareketin en aktif üyelerinden biridir. Ülkemizin VdGM çekirdek ekibini oluşturan ülke temsilcimiz ve grup koordinatörlerimiz yıllar içerisinde değişmiş olsa da her ekip devraldığı bu hareketi daha da ileriye taşımak için özveri ile çalışmıştır ve çalışmaktadır. Şu anki VdGM ülke temsilcimiz Berk Geroğlu hem VdGM Avrupa Konseyi'nde ülkemizi temsil etmekte hem de VdGM Yönetim Kurulu'nda Genel Sekreterlik görevini yürütmektedir. Grup koordinatörlerimiz Canan Tuz (Eğitim ve Öğretim), Fikret Merter Alanyalı (İmaj ve Araştırma), Fethi Sada Zekey (Avrupa Ötesi) ve Demet Merder Coşkun (Değişim) ise Avrupa çalışma grupları içerisinde ülkemizi temsil etmekte ve grup üyeleri ile birlikte ülkemizde çeşitli etkinlikler düzenlemektedirler.

1. Vasco da Gama Hareketi Türkiye Temsilcisi

Türkiye'deki VdGM ekibinin temel sorumluluğu Avrupa'yı etkisi altına alan "VdGM virüsünü" ülkemizdeki genç aile hekimlerine bulaştırmaktır. Bu amaçla her yıl ülkemizde düzenlenen kongre ve sempozyumlarda VdGM tanıtım oturumları gerçekleştirilmektedir. İletişim grupları, dergiler ve sosyal medya aracılığı ile VdGM'yi ve etkinliklerini tanıtan yazılar, videolar paylaşılmaktadır. Bu sayede ülkenin dört bir yanından genç aile hekimlerine ulaşılmakta, onların çalışma gruplarına üyelikleri ve etkinliklere katılmaları sağlanmaktadır. VdGM ekibine katılan her üye iletişim, yabancı dil gelişimi, özgeçmiş hazırlama, araştırma yapma, bildiri hazırlama, sunum yapma, değişim programlarına katılma ve deneyimlerini paylaşma konusunda teşvik edilmektedir.

VdGM Avrupa Eğitim ve Öğretim Grubu, aile hekimliğinde mezuniyet öncesi ve sonrası eğitimlerin standardizasyonu ve kalitesinin artırılması için çalışmaktadır. Bu amaçla aile hekimliğinde kaliteyi hedefleyen WONCA Avrupa kalite geliştirme ağı olan EQUIP'in etkinliklerini yakından takip etmekte ve her yıl düzenlenen EQUIP Yaz Okulu'na katılım için verilen burslardan genç aile hekimlerinin yararlanmasını sağlamaktadır. Grup, değişen koşullara göre aile hekimliğinin değişimi ve gelişimini de hedeflemektedir. Bu amaçla "#FMChangemakers" adını taşıyan bir projeyi geçtiğimiz yıl hayata geçirmiştir. Bu projenin amacı "Aile hekimliğinde değişime ihtiyaç var mı?" "Değişime ihtiyaç varsa değişime nereden başlamalıyız?" "Genç aile hekimleri olarak kendimizi ve bilgilerimizi nasıl güncel tutabiliriz?" sorularına yanıt aramaktır. Proje kapsamında "Profesyonel bilgi ağı ve işbirliği", "Aile hekimliğinde imaj ve politika", "Birinci basamak odaklı kanıt dayalı tıp ve kılavuzlar", "İletişim teknikleri ve hasta yönetimi" olmak üzere dört farklı grup oluşturulmuştur. Türkiye'deki VdGM Eğitim ve Öğretim Grubu üyelerinden birkaçı bu projede yer almaktadırlar ve grup liderlerinden biri de bu arkadaşlarımız arasından seçilmiştir. Proje kapsamında 2015 İstanbul Wonca Avrupa Kongresi'nde gerçekleştirilecek bir atölye çalışması (workshop) bulunmaktadır. Eğitim ve Öğretim Grubu tarafından hayata geçirilen bir diğer çalışma ise ülkemizdeki genç aile hekimlerinin eğitim ihtiyaçlarını tespit etmek amacıyla kongrelere katılan genç aile hekimlerine uygulanan anket çalışmasıdır. Bu çalışmanın sonuçları, ulusal ve uluslararası aile hekimliği kongrelerinde meslektaşlarımızla paylaşılmıştır. Bu sonuçlara dayanarak, ülkemizde bundan sonra düzenlenecek kongrelerde, ihtiyaç duyulan konularda ve tercih edilen eğitim yöntemleri kullanılarak verilecek kurslar planlanmaktadır.

VdGM Avrupa Araştırma Grubu, merak eden ve araştıran genç aile hekimlerini bir araya getirerek, fikirlerin paylaşılmasını ve geliştirilmesini amaçlamaktadır. Üyelerinin farklı kliniklerde ve hatta farklı ülkelerde oluşu çok merkezli araştırmaların yürütülmesine de olanak sağlamaktadır. Araştırma projelerini teşvik amacıyla her yıl bir araştırma projesine VdGM Genç Araştırmacı Ödülü verilmektedir. Ülkemiz de her yıl bir projeyle bu yarışmaya katılmaktadır. VdGM Türkiye Araştırma grubunun elliden fazla üyesi bulunmaktadır. Grup, geçtiğimiz yıllarda pek çok araştırma projesine ve teze destek vermiştir. Türkiye'deki araştırma grubu tarafından yürütülmüş üç büyük araştırma proje-

sinin raporları şu anda yayımlanma aşamasındadır.

Dünyadaki tüm genç aile hekimleri arasında bir köprü olan VdGM Avrupa Ötesi Grubu, kırsal hekimlikte standardizasyonu ve kalitenin artırılmasını hedeflemektedir. Grup, kırsal hekimlik ve kalite yönetimi konusunda gerçekleştirilen birçok etkinliği yakından takip etmekte ve genç aile hekimlerinin bu etkinliklere burslu katılımını sağlamaktadır. Her yıl düzenlenen Dünya Kırsal Hekimlik Konferansı'na Türkiye'deki VdGM Avrupa Ötesi Grubu üyeleri de çalışmalarıyla katkıda bulunmaktadırlar. Grubun diğer etkinliklerini, kırsal bölgelerde ya da Avrupa dışı ülkelerde gerçekleştirilen "Aile Hekimliği 360 Derece" değişim programları oluşturmaktadır. Her yıl, bu değişim programlarına katılan bir kişiye "VdGM Claudio Carosino Ödülü" verilmektedir. Ülkemizdeki Avrupa Ötesi grubunun yakın dönemdeki hedeflerinden biri de ilgili genç meslektaşlarımızın bu değişim programlarına katılmalarını sağlamaktır.

VdGM Avrupa Değişim Grubu, genç aile hekimlerinin farklı Avrupa ülkelerindeki sağlık sistemini, aile hekimliği uygulamalarını, aile hekimliği kliniklerini, birinci basamaktaki ekip çalışmasını ve sağlık çalışanları ile hastalar arasındaki ilişkileri gözleme imkanı buldukları "Hippokrates" ve "Konferans Değişim Programı" adını taşıyan iki farklı değişim programı yürütmektedir. Ülkemizdeki Değişim Grubu, kliniklerini "Hippokrates" değişimlerine açacak aile hekimlerine ulaşmakta ve ülkemizi bu değişimlerin sıkça gerçekleştirildiği bir merkez haline getirmek için çalışmaktadır. Geçtiğimiz yıl iki Avrupalı meslektaşımız "Hippokrates" değişimi ile ülkemizi ziyaret etmiştir. "Hippokrates" değişimine katılmak isteyen meslektaşlarımız için burs imkanı sağlamak amacıyla geçtiğimiz yıl "Hippokrates Erasmus Plus Projesi" grup tarafından yürütülmüştür. Bu proje kapsamında bu yıl on bir Türk ve İngiliz genç aile hekiminin burslu değişimi sağlanacaktır. Bu değişimler için gönüllüler belirlenmiş ve bu değişimlerin ilki 2015 Temmuz ayı içerisinde gerçekleşmiştir. Bulduğumuz yıl içerisinde proje dışında da ülkemizden dört "Hippokrates" değişimi gerçekleştirilmiştir. Her yıl, "Hippokrates" değişimlerine katılan bir kişiye "VdGM Hippokrates Ödülü" verilmektedir. Konferans değişim programları ülkemizde oldukça iyi bilinmektedir. Geçtiğimiz yıl yirmi bir, bu yılın başından beri de toplam dokuz genç meslektaşımız ülkemizdeki VdGM değişim grubu sayesinde Avrupa'nın farklı ülkelerinde gerçekleştirilen konferans değişim programlarına katılmışlardır. Grup, ülkemizin ilk konferans değişim programını 2015 Mayıs ayında 14. Doğu Akdeniz Aile Hekimliği Sempozyumu organizasyon kurulunun da katkıları ile gerçekleştirmiş, bu programda beş Avrupalı meslektaşımıza ülkemizin aile hekimliği uygulamasını ve kültürünü tanıtmıştır. İki bin on beş yılı Ekim ayında gerçekleştirilecek bir sonraki konferans değişim programı için hazırlıklar devam etmektedir.

Ülkemizdeki VdGM ekibi, geçtiğimiz yıl tamamıyla gönüllü üyelerin katılımıyla VdGM Prekonferans Ekibini oluşturmuştur. Prekonferans Ekibi, "yönetim", "bilimsel program", "sosyal program ve bütçe", "değişim" ve "imaj" gruplarına ayrılarak tüm

TAHUD ve Genç Doktorlar Hareketi / Bugün neredeyiz?

---

ayrıntıları ile VdGM Prekonferansını ve Prekonferans Öncesi Değişim Programını organize etmektedir. Prekonferans Ekibinin bazı üyeleri ayrıca ikinci kez ülkemizde yapılmakta olan WONCA Avrupa Kongresinin organizasyonunda görev almaktadırlar. İmaj grubu tarafından yapılan duyurular sadece Avrupa'dan değil dünyanın dört bir yanından genç meslektaşlarımız tarafından ilgi ile takip edilmektedir. Ekibin çalışmaları WONCA Avrupa 2015 Kongresi Düzenleme Kurulu ve VdGM Yönetim Kurulu'ndan da övgüler almaktadır.

VdGM adına yürütülen etkinliklerde görev almak ve çalışma gruplarına katılmak için ülkemizdeki VdGM ekibi ile iletişime geçmek yeterlidir. İlgili genç aile hekimlerinin katılımı ve büyüklerimizin de desteği ile büyümeye ve gelişmeye devam edeceğiz.

Saygılarımızla...

VdGM Türkiye Ekibi

AGPFMSEE üyesi ülkelerin başkanları ve ülke temsilcileri 10. kuruluş yılı anma töreni

AGPFMSEE ülke temsilcilerini Hırvatistan Cumhurbaşkanı Ivo Josip'in kabulü, 2012, Zagreb

Türkiye Aile Hekimleri Uzmanlık Derneği ve Güneydoğu Avrupa Genel Pratisyen/Aile Hekimleri Birliği ilişkileri

Prof. Dr. İlhami ÜNLÜOĞLU¹, Prof. Dr. M. Mümtaz MAZICIOĞLU²,
Doç. Dr. Kurtuluş ÖNGEL³

Balkanlar (daha sık kullanılan bir ifade ile Balkan Yarımadası); Arnavutluk, Bosna Hersek, Türkiye, Hırvatistan, Sırbistan, Bulgaristan, Makedonya, Yunanistan, İtalya, Romanya ve Slovenya'yı içeren, Güneydoğu Avrupa'da önemli bir jeopolitik ve kültürel bölgedir (1). "Balkanlar" yerine "Güneydoğu Avrupa" terimi, günümüzde daha sık kullanılmaya başlanmıştır. Bu terim her ne kadar kesin bir bölgeyi belirtmese de daha büyük bir alana karşılık gelir (2). Balkan yarımadasının Avrupa tarafı coğrafi ucu Belgrad'ta Sava ve Tuna nehirlerinin kesişim noktasıdır.

Balkan ülkelerinde yaşayanlar hem kendilerine özgü kültürleri halen yaşatmakta hem bölgeye özgü ortak kültürü sürdürülmektedir. Etnik, dini ve tarihi bağları, şartlar ortak yaşamı gerektirdiğinde bir potada eriyebilmektedir. Buna iyi bir örnek sivil toplum örgütleri düzeyinde, Aile Hekimliği tıp disiplinleri alanında yapılan işbirliğidir.

Güneydoğu Avrupa Genel Pratisyen/Aile Hekimleri Birliği [Association of General Practice/Family Medicine in South East Europe (AGPFMSEE)] 2003 yılında, üye ülkelerin Aile Hekimliği dernekleri tarafından kurulmuş önemli bir birliktir. AGPFMSEE, iyi tıbbi uygulamaların değişimi, tıbbi uygulamaların kalitesinin iyileştirilmesi ve tüm üye ülkelerde toplum çıkarlarını savunmak amacıyla; barış, dostluk ve işbirliği temelinde

1. Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Tıp Fakültesi Aile Hekimliği Anabilim Dalı, ESKİŞEHİR

2. Erciyes Üniversitesi Tıp Fakültesi Aile Hekimliği Anabilim Dalı, KAYSERİ

3. Katip Çelebi Üniversitesi Tıp Fakültesi Aile Hekimliği Anabilim Dalı, İZMİR

kurulmuştur (3). Türkiye Aile Hekimleri Uzmanlık Derneği de 2004 Kasım ayında fahri, 2007 Eylül ayında Sırbistan Kapoanik'te yapılan toplantı sonrası da bu birliğin daimi üyesi olmuştur. Tıp eğitimi, özellikle mezuniyet sonrası tıp eğitimi çok fazla çalışma gerektiren zorlu alanlardan bir tanesidir (4). Birliğin en çok zorlandığı çalışma alanlarından bir tanesi de budur. Benzer şekilde, AGPFMSEE bölgesinde uzun yıllar boyunca, aile hekimliğinin gelişimi hakkında çalışmalar yapıyor olmakla birlikte; genel tıp ve aile hekimliğinin terminolojik sorunları, uzmanlık eğitimi sorunları, birinci basamak sağlık örgütlenmesinde yaşanan sorunlar birliğin sürekli ve güncel gündeminde yer almaktadır.

AGPFMSEE'nin kurucu üyeleri arasında; Bosna Hersek, Sırbistan, Bulgaristan, Karadağ ve Makedonya yer almaktadır. Arnavutluk 2003 yılı içerisinde üyeliğe ilk kabul edilen ülke olmuştur. Birliğin başkanlığını, kuruluşundan itibaren, Prim. Dr. Ljubin Sukriev (Makedonya) yürütmektedir. İlk başkan yardımcıları ise Bulgaristan'dan Dr. Ljubomir Kirov ile Sırbistan'dan Prim. Dr. sc. Dane Žigic'tir. Takibeden yıllarda 2004'te (asil üyelik 2007) Türkiye, 2008'de Slovenya, 2011'de Romanya ve Hırvatistan birlik üyesi olmuşlardır. Türkiye'nin üyelik sürecinin başlatılması ve Birlik ile ilk ilişki kurulması aşamasında Prof. Dr. İlhami Ünüoğlu'nun büyük katkıları olmuştur. Türkiye, Birlik'e üye olduktan sonra toplam aile hekimi (pratisyen ve uzman) açısından, Birlik'teki en büyük ülke haline gelmiş; Birlik'e farklı bir ivme kazandırmıştır (5). Bu kapsamda Birlik'in 2. Kongresi ülkemizde yapılmıştır.

Birlik tarafından şu ana kadar yapılan temel çalışmalar; ihtiyaçlara yönelik eğitim programlarının geliştirilmesi, klinik rotasyonların düzenlenmesi, e-learning çalışmaları, çalışma ve uygulamalara finansal destek, sağlık kurum ve kuruluşları ile ilişkilerin düzenlenmesi, palyatif bakım projeleri oluşturulması şeklinde özetlenebilir. AGPFMSEE çalışmaları ile ilgili iki kitap yayınlamıştır (6,7).

AGPFMSEE; her dört yılda bir kongre, iki yılda bir de konferans düzenlemektedir. Şimdiye kadar üç büyük kongre ve dört konferans düzenlemiştir. İkinci büyük kongreye Türkiye'nin ev sahipliği yapmış olması ayrı bir gurur kaynağıdır.

Kongreler

- I. Kongre 15-18 Haziran 2006 Ohrid/Makedonya
- II. Kongre 22-25 Nisan 2010 Antalya/Türkiye (Resim 1)
- III. Kongre 19-22 Eylül 2014 Saraybosna/Bosna Hersek
- IV. Kongre 2016 yılında Ohrid/Makedonya

Konferanslar

- Konferans 18-21 Haziran 2009 Ohrid/Makedonya
- II. Konferans 10-13 Kasım 2011 Filibe/Bulgaristan
- III. Konferans 11-14 Nisan 2013 Belgrad/Sırbistan
- IV. Konferans 4-6 Haziran 2015 Ljubljana/Slovenya'da düzenlenmiştir.
- V. Konferans 14-17 Nisan 2016 Ohrid/Makedonya'da düzenlenecektir.

İlk kongreden itibaren, ülkemiz aile hekimleri toplantılara aktif katılım sağlamış; panel, sözel ve poster sunumları, “workshoplar” ve yuvarlak masa toplantılarına katılmış, sundukları çalışmalardan ödüller alıp ayrıca AGPFMSEE tarafından hazırlanan iki kitapta yer almışlardır (Resim 2, 3) (8). TAHUD adına birliğin bilimsel kurulunda Prof. Dr. İlhami Ünlüoğlu ve Doç. Dr. Arzu Uzuner, yönetim kurulunda Prof. Dr. M. Mümtaz Mazıcıoğlu ve aile hekimliği bölümleri arasında koordinasyonla görevli olarak Doç. Dr. Kurtuluş Öngel yer almaktadır. Birlik'in sekreterliğini de 2012 yılından beri M. Mümtaz Mazıcıoğlu yürütmektedir.

AGPFMSEE, sadece kendisi kongre ve konferans düzenlemekte; üye ülkelerin ulusal kongre ve konferanslarına da destek vermekte, ortak çalışma ve projeler çıkarmaktadır. 2015 yılında gerçekleştirilen VI. Hırvatistan Ulusal Aile Hekimliği Kongresi'nde de, önemli bir gelişme olarak, tüm Birlik ülkelerinin katılımı ile “Palyatif Bakım” konusunda bir Avrupa Birliği projesinin hazırlıklarına başlanmıştır. Bu kongrede Doç. Dr. Kurtuluş Öngel, ülkemizdeki palyatif bakım uygulamalarını anlatmış ve proje ortağı olarak yer almıştır.

Tüm dünyada birinci basamak koruyucu sağlık hizmetlerinin geliştirilmesi yönünde yoğun çalışmalar yürütülmektedir (9,10). Birinci basamak sağlık hizmetlerine yönelik de Balkan bölgesinde birçok sorunun ortak olduğu bilinmektedir. Düzenlenen toplantılarda bu sorunlar ve deneyimler paylaşılmakta, sorunların çözümüne yönelik çalışmalar yapılmakta, üye ülkelerin örnekleri incelenmektedir. Ülkeler arası ilişkilerin geliştirilmesi ve deneyimlerin paylaşılması ile hem kendi uygulamalarımız için örnekler incelenmiş hem de ülkemizin iyi örnekleri Güneydoğu Avrupa ülkelerine ulaştırılabilmektedir.

Kaynaklar

1. <http://en.wikipedia.org/wiki/Balkan> (24.01.2012 tarihinde erişilmiştir.)
2. Bideleux R, Jeffries I, eds. A history of Eastern Europe Crisis and Change. 2nd ed. Roudledge, 2007:37.
3. Ors OP. Impressions from the second conference of The Association of General Practice/Family Medicine of South East Europe (AGPFMSEE). Smyrna Tıp Dergisi 2011;1(1):59-60.
4. Arıca SG, Ozer C, Arı M, Karakuş A, Mansuroğlu EY, Eraslan S. The burnout levels and affecting factors in assistants of surgical and internal medicine departments. Smyrna Tıp Dergisi 2011;1(1):6-9.
5. Ongel K, Unluoglu I, Sung KJ, Abe K. Comparison of Demographic Data, Health Indicators and the Status of Family Medicine/General Practice In Three Intimate Countries: Turkey, Korea and Japan. Turkish Family Physician 2010;1(1):52-4.
6. Beganlic A, Busneag C, Bergman_MB, Nikic R, Jankovic S, Rus P, Stavric K, Mazicioglu MM, Kirov L, Zogovic L. Specialization of the family medicine and continuous education in the members countries of the association. Association of General Practitioners/Family Medicine of Southeast Europe. Ri-grafica Skopje 2013
7. Sukriev L, Unluoglu I, Kirov L, Madjova V, Mojovic M, Kocankovska L. Common Problems in Primary Health Care in the Region of South East Europe, A GP/FM SEE, Skopje 2008
8. Ongel K. Güneydoğu Avrupa Genel Pratisyen/Aile Hekimleri Demeği 1. Konferans İzlenimleri. Türkiye Aile Hekimliği Dergisi 2009;13(3):162-3.
9. Unluoglu I, Ayranci U. Turkey in need of family medicine. Primary Care 2003;3:988-94.
10. Basak O, Saati E. The development of general practice/family medicine in Turkey. European Journal of General Practice 1998;4:126-9.

Aile hekimliğine halk sağlığı katkısı

Prof. Dr. Recep Erol SEZER¹ , Prof. Dr. Nafiz Bozdemir²

*Türkiye'de 40.000 köy varsa
40.000
— 19 Eti mesut
39.981 Eti mağmum (*)
İstediğin kadar yaz, istediğin kadar öv:
Bulmuş halaskârını burada 19 köy.*

7 Nisan 1940, Behçet Kemal Çağlar

*Kederli, tasalı, küskün
(Şiir, Etimesgut Numune Sıhhat Merkezi Hekimi
Dr. Mehmet Cemalettin Or'a hitaben yazılmıştır. (1)

Aile Hekimliği, WONCA'nın (Dünya Aile Hekimleri Birliği) benimsediği 12 temel özelliği ile birinci basamak sağlık hizmeti sunumuna odaklanan akademik ve bilimsel bir disiplin olarak, 20. yüzyılın ikinci yarısında ortaya çıkmıştır (2). Aile Hekimliği'nden daha yaşlı olan Halk Sağlığı disiplini, Aile Hekimliği oluşum sürecinin önemli bileşenlerindendir. Halk Sağlığı disiplininin, sağlık hizmetlerinin daha etkili örgütlenmesi yoluyla toplumun sağlık düzeyini geliştirme arayışı, birinci basamak sağlık hizmetlerini tüm toplumlar için önemli bir gereksinim olarak ortaya

1. Yeditepe Üniversitesi Tıp Fakültesi Halk Sağlığı Anabilim Dalı, İSTANBUL

2. Çukurova Üniversitesi Tıp Fakültesi Aile Hekimliği Anabilim Dalı, ADANA

çıkarmıştır. Dünya Sağlık Örgütü Alma-Ata bildirisi (1978) ve bu bildirden bir yıl önce kabul edilen Herkese Sağlık Yaklaşımı (3), Halk Sağlığı disiplini kaynaklı ve uzun soluklu arayış ve çabaların ürünleridir. Aile Hekimliği disiplini, toplum sağlığı için sorumluluğu, Disiplinin önemli bir özelliği olarak benimsemekte ve kendini, birey, aile ve toplum yönelimli olarak tanımlamaktadır (2). Aile Hekimliği, birinci basamakta Klinik Bilimlerle Halk Sağlığı Bilimlerinin kesiştiği alanda bilgi ve hizmet üreten bir disiplin, bireyi ve toplumu güçlendiren bir sanattır. Bu nedenlerle Halk Sağlığı katkısı, Aile hekimliği için daima önemli olmalıdır. Bu çalışmada Halk Sağlığı'nın Aile Hekimliğine katkılarını incelemeye çalıştık. Birinci basamak hizmetlerinin yirminci yüzyıldaki gelişimine ve birinci basamağı geliştiren öncü isimlere de sınırlı ölçüde değindik.

1950'li yılların son dönemi ve 1960'lı yıllarda yenilikler zinciri

Türkiye'de 1958'de başlayan ve 1960'lı yıllarda hızla gerçekleşen yenilikler zinciri, Halk Sağlığı ve Aile Hekimliği disiplinlerinin ulusal gelişmesine önemli katkılar sağlamıştır. Değişim 1958 yılında Hıfzıssıhha Okulunun işlevselleşmesiyle başlar (4). Bu işlevselleşme Halk Sağlığı mezuniyet sonrası eğitiminin canlanması ve "nüfus ve sağlık" araştırmalarının başlaması şeklinde gerçekleşir (4). 5 Ocak 1961'de 224 Sayılı Sağlık Hizmetlerinin Sosyalleştirilmesi Hakkında Kanun kabul edilir (5). Türkiye'nin önce Doğu ve Güneydoğu illeri, sonunda tüm ülke bu kanun sayesinde bir ulusal toplum yönelimli birinci basamak sağlık hizmeti örgütlenmesine kavuşacaktır. Sosyalleştirilmiş sağlık hizmeti ilk önce 1963'te Muş'ta uygulamaya girmiştir (3,4). Aynı yıl Hacettepe Tıp Fakültesi Türkiye'nin dördüncü tıp fakültesi olarak eğitime başlar (3). Türkiye'de ilk kez Hacettepe Tıp Fakültesinde yeşerecek Toplum Hekimliği eğitiminin temeli de böylece atılmış olur. Halk Sağlığı ve Aile hekimliği disiplinlerinin ulusal gelişmesine katkıları ve birbiriyle ilişkileri nedeniyle aşağıda bu gelişmelere ayrıntılı olarak değinilecektir. Bu gelişmeler doğrudan veya dolaylı olarak toplum sağlığı ile bağlantılı birçok gelişmeyi de etkilemiştir. Bu yeniliklere damgasını vuran (fikir olarak ortaya atan, gerçekleşme sürecinin gereklerini belirleyici düzeyde yapan) iki kişi olmuştur; Prof. Dr. Nusret Fişek (1914-1990) ve Prof. Dr. İhsan Doğramacı (1915-2010) (6,7).

Halk Sağlığı, Toplum Hekimliği ve "toplum yönelimli birinci basamak sağlık hizmetleri (community oriented primary care)" alanlarında Türkiye'de ve diğer ülkelerde yaşanan öncü yenilikler, Türkiye'deki yukarıda ifade edilen gelişmeleri etkilemiş veya onlar için ilham kaynağı olmuştur. Dr. John B Grant (1890-1962), Dr. Mehmet Cemalettin Or (1898-1954), Dr. Sidney Kark (1911-1998) ve Dr. Kurt W Deuschle (1923-2003) öncü gelişmelerin başlıca mimarlarıdır (1,8,9,10). Bu öncü gelişmeler, Aile Hekimliği Disiplini tarihi açısından da önemli kilometre taşlarıdır.

Yeniliklere doğru: Prof. Dr. Nusret Fişek, Hıfzıssıhha Okulu ve Halk Sağlığı Uzmanlık Eğitiminin başlaması

1958 Yılı sayılan yeniliklere giden yolda önemli bir yıldır, Dr. Nusret Fişek'in Hıfzıssıhha Okulu Müdürlüğüne atandığı yıl. Sağlık Bakanı Dr. Lütfi Kırdar, Hıfzıssıhha Okulu'nun gelişmesini istemiş ve bu iş için Doç. Dr. Nusret Fişek'i seçmiştir (4). Bu atama meyvelerini kısa sürede verecek ve Hıfzıssıhha Okulu, Halk Sağlığı alanında bir mezuniyet sonrası eğitim ve araştırma kurumu olarak kendini gösterecektir. Dünya Sağlık Örgütü ve "Londra Hijyen ve Tropikal Hastalıklar Okulu'ndan (London School of Hygiene and Tropical Medicine) destek alınır. Geleceğin ilk Toplum Hekimliği ve/veya Halk Sağlığı hocaları (Prof. Dr. Nevres Baykan / Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi, Prof. Dr. Orhan Köksal / Hacettepe Tıp Fakültesi, Prof. Dr. Rahmi Dirican / Atatürk Üniversitesi Tıp Fakültesi, Prof. Dr. Özdemir Gülesen / Dicle Üniversitesi Tıp Fakültesi), öğretim görevlileri Dr. Yaşar Heperkan ve Cahit Erkan / Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi) bu dönemde Hıfzıssıhha Okulu'nda Halk Sağlığı eğitimi alanlar arasından çıkacaktır (4). Prof. Dr. Nusret Fişek, bu konuda yaşananları bir söyleşide şu ifadelerle anlatmıştır:

"İki ay Avrupa'da çeşitli okulları gezdim. Londra'ya gittim.... Paris'teki okulu... Almanların okulunu.....İsveçlilerin okulunu.....İskandinav Okulunu gördüm. Zagreb'e, Kopenhag'a gittim....Gelince dedim ki "öğretim üyesi yetiştirmek için sekiz aylık bir kurs açalım. Batıdaki gibi klasik bir kurs yapalım." Yaptık "...aralarından seçeceğimiz iyi öğrencileri de....Londra'ya gönderelim, Halk Sağlığı diploması alsınlar...dedim. Londra Hıfzıssıhha Okulundan 3-5 sene içerisinde en az 6-7 kişi geldi ders vermek üzere. Bizim Hıfzıssıhha Okulu'ndan da 15-20 kişi Londra Hıfzıssıhha Okulunda doktora yapmak üzere gitti."

1959 yılı, Hıfzıssıhha Okulunda nüfus araştırmalarının başladığı yıl olur. İlk araştırma, "Batı ve Orta Anadolu'nun köylük bölgelerinde bebek ve ana ölümleri" üzerinedir (11). Türkiye'nin Nüfus ve Sağlık Araştırmaları yolculuğu bu çalışmayla başlar. Bu çalışmanın görüşmecileri Halk Sağlığı uzmanlığı için Hıfzıssıhha Okulu'na devam eden hekimlerdir. Bebek ölüm oranı Orta Anadolu için binde 175, Batı Anadolu için binde 156 olarak bulunur. Türkiye'de 1960'lı yılların başlangıcında durum bugünkünden çok farklıdır. Ulusal birinci basamak sağlık örgütlenmesi yoktur, ulusal düzeyde yapılmış nüfus ve sağlık araştırmaları yoktur. Hekim ve sağlık personelinin sayısı az, dağılımı dengesizdir. Türkiye'de 3 tıp fakültesi vardır. Hıfzıssıhha Okulu'nun saha çalışmaları 1963 yılında yapılan ilk ulusal ölçekli nüfus ve sağlık araştırması, Türkiye için bebek ölüm oranını, son iki yılın verilerine dayalı olarak binde 170 olarak tahmin etmiştir (12). Bu rakam köyler için binde 190'dır (10). 1965 yılında 31,4 milyonluk toplam ülke nüfusunun yaklaşık %70'i, nüfusu 10.000'den düşük yerlerde yaşamaktadır, buralarda 23.000 kişiye bir hekim düşmektedir (13). Hıfzıssıhha Okulunda başlayan nüfus ve sağlık araştırmaları, Ha-

cettepe Üniversitesi Nüfus Etüdüleri Enstitüsü'nün, 1966 yılında Prof. Dr. Nusret Fişek'in kurucu müdürlüğünde kurulmasıyla kurumsallaşacak ve 1968'den itibaren beşer yıllık aralarla düzenli olarak yapılacaktır.

Prof. Dr. Nusret Fişek ve sağlık hizmetlerinin sosyalleştirilmesi

Türkiye'de toplum yönelimli birinci basamak sağlık hizmeti örgütlenmesi, 5 Ocak 1961 günü kabul edilen 224 Sayılı Sağlık Hizmetlerinin Sosyalleştirilmesi Hakkında Kanun gereğince kurulur. 224 Sayılı Yasa, herkesin ulaşabildiği, giderleri Devlet tarafından karşılanan ve toplumun sağlık düzeyini yükseltmeyi amaçlayan kapsamlı birinci basamak hizmetlerinin ulusal düzeyde örgütlenmesini öngörmüş ve sağlamıştır. Bu yasada tanımlanan birinci basamak sağlık hizmeti örgütlenmesinin ilk uygulaması 1963'te Muş'ta gerçekleşmiş, izleyen yıllarda Doğu ve Güneydoğu Anadolu'da, 1983 yılında tüm Türkiye'de uygulamaya girmiştir (3, 12). Koruyucu ve tedavi edici sağlık hizmetleri, mahallelerde ve köylerde kurulan Sağlık Ocakları ve bunların alt birimi olan Sağlık Evleri aracılığıyla topluma ulaştırılmıştır. Sosyalleştirilmiş Sağlık Hizmetleri örgütlenmesi 2004-2010 döneminde, Aile Hekimliği Kanunu'na dayalı olarak değişikliğe uğratılmıştır. Aile Sağlığı Merkezleri ve Toplum Sağlığı Merkezleri'nden oluşan yeni birinci basamak örgütlenmesi, yerini aldığı sosyalleştirilmiş sağlık hizmetleri örgütlenmesinin özünde benzeridir ve varlığını ona borçludur.

Sağlık hizmetlerinin sosyalleştirilmesi, 27 Mayıs 1960 Askeri Müdahalesini izleyen bir gelişmedir. Bu dönemde "Prof. Dr. Nusret Fişek" Hıfzıssıhha Okulu Müdürlüğünden Sağlık Bakanlığı Müsteşarlığına atanmıştır. Prof. Dr. Nusret Fişek'in, sosyalleştirmenin öyküsünü anlatırken kullandığı aşağıdaki ifadeler, sağlık hizmetlerinin sosyalleştirilmesinde karar vericiler (Milli Birlik Komitesi) ile Prof. Dr. Nusret Fişek'in belirleyici olduklarını göstermektedir. Aşağıdaki ifadeler yasanın hazırlanmasında etkili olan ve yasaya yansıyan önemli düşünceleri yansıtmaktadır (4):

"...Müsteşar olduğumun ilk aylarında, temmuz olabilir, Cumhuriyet Gazetesi Milli Birlik Komitesi üyeleri ile röportaj yapıyor ve bunları yayınlıyordu. Röportaj yapılan üyelerden birisi de, Sami Küçük idi....söyledikleri arasında Türkiye'deki sağlık hizmetlerinin İngiltere ve gelişmiş ülkelerdeki gibi geliştirilmesi için çalışacağından söz ediyordu....Bir mektup yazdım...Arzu ederseniz bu hususu sizinle görüşmek isterim dedim...Bir iki hafta sonra (MBK üyesi Muzaffer) Özdağ'ın imzasıyla bir yazı geldi. – Sağlık Hizmetlerini devletleştirmeye karar verdik, hazırlık yapın – diyordu....Evet hazırlıkları yaptım ve gönderdim.... O günkü şartlarda uygulanabileceğine inandığım ...bir kanun taslağı... Bakanlıktan Kasım'da sevk ettik sanıyorum...kabul edildi....5 Ocak 1961.. Milli Birlik Komitesinin...Son günü... Kanun Kırsal Bölgeyi dikkate alarak yazılmıştır.. Kanunu hazırlarken İngiltere'deki sistemden etkilendiğimi söylemem lazım... Kademeli sistem....En önemli kısım

sağlık ocakları kurarak ilk basamağı örgütlemektir, yurt ölçüsünde...İngiltere'de bölge fikri yoktur. ....İsveç'te kırsal bölge vardır. 6000 kişiye bir hekim, iki halk sağlığı hemşiresinden oluşan ekip entegre hizmet verir..... Diğer fikir ki, o zamanın yeni fikri olarak kabul etmek lazım, Koruyucu hizmetle tedavi hizmetinin entegrasyonu vardır sosyalleştirmede. Bu batıda yoktur... hizmeti ekip hizmeti olarak sunma ve bir kısım hekime ait hizmetlerin hekim dışı personele nakli fikri de vardır sosyalleştirmede. O da yok gördüğümüz ülkelerde. Bu da yeni fikirlerden. Dünya Sağlık Teşkilatı'nın o zaman dahi savunduğu fikir. Fikri icat eden ben değilim....”

Toplum Hekimliğinin (Community Medicine) Türkiye'de Sosyalleştirme ile eş zamanlı yeşerişi (Prof. Dr. Nusret Fişek ile Prof. Dr. İhsan Doğramacı'nın etkileşimi) Hacettepe'de toplum içi çalışmalar, Sosyal Pedyatri çalışmaları olarak daha Hacettepe Tıp Fakültesi kurulmadan, hatta Sosyalleştirme başlamadan önce başlamıştır. Hacettepe bölgesinde oturan dezavantajlı ailelerin okul öncesi çocukları ile prematüre doğan bebekleri, kendi evlerinde doktor ve hemşire ziyaretleriyle izlenmeye başlanmıştır (15). Prof. Dr. Nusret Fişek, Prof. Dr. Zafer Özbek'le söyleşisinde, bu konuda, Prof. Dr. İhsan Doğramacı'ya atıfta bulunarak şunları söylemiştir (4): “Müsteşarken bir gün bana geldi. “Çocuk Sağlığı Enstitüsünü fakülteye çevirmek istiyorum”, dedi. Tıp eğitimindeki yeni gelişmeleri de takip ederdi. “Toplum hekimliğine yönelik eğitim yapan bir fakülte kuracağım”, dedi. Dr. K. W. Deuschle Toplum Hekimliğini çıkaran adamdır. Türkiye'de kalmıştır. Dr. Deuschle bizim evde kardeşimin katında kiracı olarak kaldı. Ahbaplığım orada başladı ve fikir düzeyinde ondan çok istifade ettim. 1962-63 seneleri. İhsan da tanıyor.... “Peki”, dedim. DPT'da plan hazırlanıyor. Tıp Fakülteleri toplumsal eğitime yönelik olacaktır hikayesi. Birinci planda vardır. Onu İhsan'ın söylemesi üzerine plana koydum. Sağlık Hizmetlerinin Sosyalleştirilmesi Kanununun yürütülmesi için tıp eğitiminde öğrencilerin oraya yönlendirilmesi lazım geldiği kanaatine vardım..... Ankara'ya, İstanbul'a ve Ege'ye yazdım. “Öğrencilerinizin sağlık hizmetlerinin sosyalleştirilmesi ve sağlık ocağı hususunda fikir sahibi olması lazım, size uygulama bölgeleri kurayım; öğrencilerinizi staja çıkarın”, dedim. Etimesgut, Torbalı, Abidin Paşa bu girişimlerin ürünleridir.” Prof. Dr. Nusret Fişek'in bir yazısında da şu ifadeler vardır(16): “...Toplum Hekimliği terimine gelince, İngilizce “Community Medicine” teriminin çevrisi olan bu terim ilk kez 1960 yılında A.B.D.'de Kentucky Üniversitesi Lexington Tıp Fakültesinde kurulan bir bölümün adı olarak kullanılmıştır. Bu bölümün kurucusu olan K.W. Deuschle, Toplum Hekimliği eğitiminin amacını şöyle tanımlamıştır:”Toplum Hekimliği eğitiminin amacı; öğrencilere, sağlık personelinin oluşan bir ekiple toplum içinde koruyucu ve iyileştirici hekimliğin nasıl uygulanacağını, epidemiyolojik ve sosyal bilim yöntemlerini kullanarak toplumun sağlık sorunlarını ve bunların önemlilik derecelerini saptamayı ve uygulamalardan alınan sonuçları değerlendirmeyi öğretmektir.”

Görüldüğü gibi Toplum Hekimliği yaklaşımında ve eğitiminde Prof. Dr. Doğramacı ile Prof. Dr. Nusret Fişek'in yolları 1960'lı yılların başında kesişmiştir. Bu ikilinin o yıllardaki ilişkisi Türkiye'de Toplum Hekimliğini yeşerten bir etkileşimi yansıtır. Toplum Hekimliği ile ilgili olumlu gelişmeler ardı ardına yaşanacaktır. Cumhuriyet Senatosu ve Millet Meclisinde 21 Kasım 1962 tarihinde kabul edilen Birinci Beş Yıllık Kalkınma Planı (1963-1967), "Her seviyedeki sağlık eğitiminde toplum hekimliğine daha geniş yer verilmelidir" ifadesini içermiştir (17).

1964 yılında Tebabet Uzmanlık Tüzüğüne bir madde eklenir: "..Tebabet Uzmanlık Tüzüğü'nün 2. Maddesinin B-Koruyucu Tebabet Uzmanlıkları bölümüne... Toplum Sağlığı uzmanlığı dalı eklenmiştir....Toplum Sağlığı uzmanı olabilmek için hastanelerde altışar aylık dört devre çalışmak, altı ay Hıfzıssıhha Okulunda Halk Sağlığı Kursu görmek ve altı ay da sağlık ocaklarında staj yapmak.. lazımdır" (18). Oysa Tüzükte koruyucu tebabet uzmanlıkları bölümündeki uzmanlıklar arasında Halk Sağlığı vardır, ayrıca "Koruyucu Tebabet ve Hijyen" de vardır. Bu bilginin ışığında Tüzüğe 1964 yılında eklenen Toplum Sağlığı Uzmanlığını, bu günkü Aile Hekimliği uzmanlığının tarihi öncülü gibi düşünebiliriz. Klinik dallarda iki yıl rotasyonu, altı ay birinci basamak çalışmasını ve altı ay da sistematik bir Halk Sağlığı eğitimini içerdiği için bu programı modernliğini yitirmemiş bir Aile Hekimliği uzmanlık programı olarak da sayabiliriz. Bunun da öncülü, 1947 yılında tüzüğe alınmış iki yıllık sürede kazanılan genel sağlık uzmanlığıdır (19). Genel Sağlık Uzmanlığı 1962 yılında, Toplum sağlığı uzmanlığı 1973 yılında Tüzük'ten çıkarılacaktır. Koruyucu Tebabet ve Hijyen ihtisası varken Halk Sağlığı isimli bir ihtisasın Tüzük'e girmesi de Prof. Dr. Nusret Fişek'in müsteşarlık döneminde 1961 yılında olmuştur (20). Toplum Sağlığı ihtisasının ne düzeyde kullanıldığına ilişkin bir bilgi bulunamamıştır. Bu ihtisasın Klinik Bilimler ile Halk Sağlığını birleştirici özelliği, Hacettepe Tıp Fakültesi Toplum Hekimliği Enstitüsü'nde 1960'lı ve 1970'li yıllarda, biri Halk Sağlığı diğeri Çocuk Sağlığı veya Kadın Doğum veya İç Hastalıkları olmak üzere çift ihtisas programıyla bir başka biçimde hayata geçirilecektir. Bu yaklaşım etkili olur, ülkemizde Toplum Hekimliği ve Halk Sağlığı akademisyen insan gücü oluşumuna önemli katkılar sağlar.

Prof. Dr. İhsan Doğramacı'nın çabalarıyla, daha Hacettepe Üniversitesi kurulmadan, 1963 yılında kurulan Hacettepe Tıp Fakültesi, tıp eğitimine yenilikler getiren bir kurum olarak eğitim hayatına başlar. Getirdiği yeniliklerden biri entegre tıp eğitimidir. Hacettepe Tıp Fakültesi üç enstitülü (klinik bilimler, temel bilimler ve toplum hekimliği) bir yapı olarak kurulur. Kurulan Toplum Hekimliği Enstitüsü Türkiye için bir ilktir. Prof. Dr. İhsan Doğramacı, 1966 yılında, Toplum Hekimliği Enstitüsü Başkanlığına, Sağlık Bakanlığı müşavirliğinden ayrıldığında, Prof. Dr. Nusret Fişek'i getirecektir (2). Hacettepe Tıp Fakültesi, kendinden önceki üç tıp fakültesinden farklı davranmış "Hijyen ve Koruyucu Hekimlik" isimli bir birim

veya bölüm kurmamıştır. Bunun yerine Toplum Hekimliği Enstitüsü kurulmuştur. Bu gelişmenin altında yatan etki, Hacettepe Tıp Fakültesinin kuruluş öyküsünde gizlidir. Hacettepe Tıp Fakültesinin, kuruluşunda, ABD'de bulunan Case Western Reserve Üniversitesi Tıp Fakültesini örnek aldığı bildirilmektedir (21,22). Bu üniversite, Aile Hekimliği disiplininin oluşumunda rol oynayan üç rapordan biri olan Millis Raporu'na adını veren John S Millis'in rektörlüğünü yaptığı, Dünyaya entegre tıp eğitimi kazandıran üniversitedir. 1952 yılında Case Western Reserve Tıp Fakültesi, tıp eğitimine önemli yenilikler getiren ve önemli etkiler yaratan bir müfredat reformu gerçekleştirmiştir. Prof. Dr. İhsan Doğramacı'nın kuracağı fakülte için örnek seçtiği fakülte böyle bir fakültedir. Hacettepe'nin Toplum Hekimliği Enstitü'lü olarak doğması da Case Western Reserve Tıp Fakültesi örneğini izlemeyle açıklanmaktadır (22).

Kentucky Üniversitesi Tıp Fakültesi Toplum Hekimliği (Community Medicine) Bölümü, 1960 yılında Amerika Birleşik Devletleri'nde bir ilk olup kurucu başkanı'da Dr Kurt W Deuschle'dir (23). Bu dönemde fakültenin dekanı, ABD'de Aile Hekimliği disiplininin oluşumunu hazırlayan üç rapordan biri olan Willard Raporu'na adı verilen Dr. William R. Willard'tır (23). Bu fakültede Toplum Hekimliği adı ve yaklaşımı ilhamını, 1957 yılında Navajo yerlilerine yönelik bir Halk Sağlığı saha projesinde yaşananlardan almış gibidir. Bu proje, Navajo Yerlileri'ne sağlık hizmeti sunma yetkisinin Halk Sağlığı Hizmetleri Kurumuna (The Public Health Service) devredilişi sonrasında gerçekleştirilmiş olup Navajo Yerlileri'nin sağlığını geliştirme amacına yöneliktir. Navajo yerlileri ABD'nin en büyük nüfuslu yerli topluluğudur. Halk Sağlığı Hizmetleri Kurumu, Cornell Üniversitesi ile bu amaçla işbirliği geliştirmiştir. Üzerinde anlaşılan proje, Dr. Kurt W. Deuschle'nin yöneticiliğinde Cornell Üniversitesi Tıp Fakültesi Halk Sağlığı Bölümü'nün projesidir. Proje gereği tanımlanmış bir nüfusa toplum yönelimli birinci basamak sağlık hizmeti sunulmaktadır. Proje, ekip çalışmasını, saha araştırmalarını, bireylere yönelik koruyucu ve tedavi hizmetlerini, topluma yönelik koruyucu hizmetleri, dil sorunu ile baş etme ve toplum katılımını sağlama gibi öğeleri içermektedir. Proje'de yer alan gruplardan biri de seçmeli sınav olarak bu çalışmayı seçmiş son sınıf tıp öğrencileridir. Tıp öğrencileri böyle bir çalışmada, kendilerini toplumun değişim ve gelişim ihtiyacına cevap vermeye çalışan bir bilimsel projenin ve çabanın içinde bulurlar ve ona katkıda bulunurlar. Saha koşullarında klinik hekimlik de yaparlar. Bu çalışmalar onları heyecanlandırır ve "Eğer Halk Sağlığı buysa biz bunu sevdi" geri bildirimler verirler. Deuschle ve arkadaşlarının, Halk Sağlığı disiplininin, Toplum Hekimliği adıyla kurmaları bu tecrübeyle açıklanmıştır. Yapılan Toplum Hekimliğidir ve öğrenciler bunu sevmektedir. Willard, bu doğrultuda gelişmeyi istemiş, desteklemiş ve teşvik etmiştir.

Aile Hekimliği Disiplininin oluşmasına aracılık eden üç ünlü rapor, Millis, Wil-

lard ve Folsom raporları, birey ve toplum sağlığının korunması ve geliştirilmesinde hastane hizmetlerinin yetersizliğini, kapsamlı ve toplum yönelimli birinci basamak sağlık hizmetlerine olan gereksinimi ortaya koyduğu gibi birinci basamak hizmetlerde çalışacak hekimin uzman olmasını ve uzmanlık dalı veya disiplin adı olarak Aile Hekimliği adının kullanılmasını tavsiye etmiştir (24-26). Yani yeni bir sağlık hizmeti tipi ve bu alanda yetişip çalışacak yeni bir insan gücü tanımlamış ve talep etmiştir. ABD’de 1950’li yılların ortalarından itibaren dezavantajlı gruplarda kullanılmaya başlanan ve zamanla yaygınlaşacak olan toplum yönelimli birinci basamak uygulamaları bu tavsiyelere zemin oluşturmuştur. Özetle ABD’de Toplum Hekimliği uygulamaları ve eğitimi, Aile Hekimliği disiplininin doğuşuna ve gelişimine katkı sağlamıştır. ABD’deki yeni kuşak aile hekimleri de, toplum yönelimli birinci basamak hizmetinin yaygınlaştırılmasını tavsiye eden Folsom Raporu’nun güncelliğini koruduğunu ifade etmekte ve aynı talepleri tekrarlamaktadırlar (27).

Dr. John B Grant, Dr. Mehmet Cemalettin Or ve Dr. Sidney Kark’ın geleceği şekillendiren katkıları

Dr. John B Grant (1890-1962) : Prof. Dr.Nusret Fişek, bir yazısında “ Toplum Hekimliği görüşü ile ilk harekete geçen Dr. Grant’tır...” demektedir(28). John B Grant, 1925 yılında Çin’de bir ilki gerçekleştirir (8): Halk Sağlığı ihtisasını John Hopkins Halk Sağlığı Okulunda yapmış olan Dr. Grant, Rockefeller Vakfı desteğiyle gittiği Çin’de Peking Union Medical College’de çalışırken Pekin belediyesi ile işbirliğine dayalı bir sağlık istasyonu projelendirmiştir. Amaç, tanımlanmış bir topluluğa koruyucu ve tedavi edici hizmetleri bir ekiple sunmak, bu alanı tıp öğrencileri ve halk sağlığı profesyonelleri için bir eğitim ve araştırma bölgesi olarak kullanmak. Sağlık İstasyonu kurulmuş ve tanımlanmış 45000 nüfuslu bir topluma şu hizmetler sunulmaya çalışılmıştır: Çevrenin sağlığa zarar verici özelliklerinin düzeltilmesi (sanitasyon çalışmaları), bireylere yönelik birinci basamak koruyucu ve tedavi edici hekimlik hizmetleri, okul ve iş sağlığını geliştirme çalışmaları, bulaşıcı hastalıklara karşı çalışmalar ve hayati istatistiklerin elde edilmesi çalışmaları. Belediye zabıtalılarına eğitim verilmesi ile yerel (geleneksel) ebelere kursların düzenlenmesi çalışmalar kapsamındadır. Daha Çin’de profesyonel ebelik eğitimi yoktur. Bu kurslar, 1928’de Çin’in ilk ulusal ebelik okuluna dönüşecektir. Dr. Grant benzer bir sağlık istasyonunu, 1929’da Pekin’in batısında Ding Xian’da, bir kırsal bölge eğitim ve kalkınma reform hareketinin bir bileşeni olarak gerçekleştirir. Bu istasyonla köylülere sağlık hizmeti verilirken köy sağlık görevlilerine de kısa kurslar verilir. Bu istasyonda kullanılan yaklaşımlar, 1950-70 dönemindeki kırsal bölge sağlık reformu çalışmalarında ve çıplak ayaklı doktorların (barefoot doctors) eğitiminde model olarak kullanılmıştır.

Türkiye’nin ilk Toplum Hekimi: Dr. Mehmet Cemalettin Or (1898-1952): Aşa-

ğidaki alıntı, Etimesgut Numune Sıhhat Merkezi'nin bir gününü tanımlamaktadır (29):“29.11.1937 günü sabahı ... gene poliklinik yapılmış, öğleden sonra ise her zamanki gibi o gün belirlenmiş olan bir köye gitmeye hazırlanıyordu. Köyler hemşireler arasında paylaşılmış olup o köyün hemşiresi tüm köyün zarflarını özel olarak hazırlanmış tahta kutulara yerleştirmişti. Bazı önemli hastalıkları olanlar, fişlerinin üzerinde süvari denen, zarflara iliştirilmiş renkli küçük kliplere bakarak ayrılmıştı. Ziyaretçi hemşire bu süvarili zarfları alır, hasta o köyde kurulan polikliniğe gelme bile, evinde bularak son durumunu gözler, gerekli bilgiyi kaydederdi. Bu zarfların her biri bir ailenindi ve içinde evdeki bütün fertlerin öz ve soy geçmişleri ile beraber her türlü sağlık kaydı eksiksiz olarak yazılıydı. Poliklinik bu tip köy ziyaretlerinde ya köy odası, ya da okulda açılır ve gelen bütün hastalara bakılırdı. Bu süvarilerden aklımda yanlış kalmadıysa mavi olanlar tüberküloz'u, kırmızı olanlar frengiyi, sarı olanlar gebeleri işaretlerdi. Ebe, gebe fiş zarflarını seçerek o köyde ev ev dolaşır gebeleri kontrol eder, gerekli ölçümleri yaparak kaydederdi.”

Dr. Mehmet Cemalettin Or'un Etimesgut Numune Sıhhat Merkezi, Türkiye'nin kırsal bölge birinci basamak hizmet modeli geliştirme deneyi olarak tanımlanabilir. Hem bir Halk Sağlığı hem de bir Aile Hekimliği deneyidir ve çok başarılıdır. Bu konu, özgün belgelerle destekli bir Tıp Tarihi çalışmasına konu olmuştur (1). Bu Sıhhat Merkezi, 1929'da kurulan Etimesgut İçtimai Sıhhat Dispanserinin geliştirilmesiyle oluşmuştur. Dispanser'in kurulmasının nedeni Atatürk'ün ve dolayısıyla Sağlık Bakanı Refik Saydam'ın kırsal Türkiye'de uygulanacak bir model bulma arayışlarıdır. Bu dispanser için Bakanlık özel bir talimatname hazırlamıştır. Hizmetler halkın ayağına götürülecek, koruyucu hizmetler ile tedavi edici hizmetler birlikte sunulacaktır. 1934 yılında Dispanser başhekimliğine atanan Dr. Mehmet Cemalettin Or, 1935 yılında Amerika Birleşik Devletleri'ne gönderilir, Johns Hopkins Üniversitesinde bir yıl süreyle Köy Sağlığı Hijyeni öğrenimi görüp, Hijyen uzmanı olarak Türkiye'ye ve görevinin başına döner. Bu görevi, 1952 yılına kadar kesintisiz sürdürecektir (1). Atatürk 1937'de Merkezi ziyaret eder ve takdirlerini ilgili deftere yazar. Merkez ve Dr. Cemalettin Or çok beğenilmiş ve yaygın takdir toplamıştır. Bu deney Sağlık Bakanı Dr. Behçet Uz'u da etkilemiştir. Behçet Uz, sağlık hizmetlerini geliştirmek için “Birinci 10 Yıllık Millî Sağlık Planı” adını verdiği bir plan hazırlamıştır. Sağlık hizmeti yeniden örgütlenecek, “nüfusa göre hizmet” ilkesiyle her 20.000 nüfus ya da 40 köy için bir “sağlık merkezi” kurulacaktır. Fakat Plan gerçekleştirilememiştir(3). Prof. Dr. Nusret Fişek'in bir yazısında yer alan aşağıdaki sözler, Dr. Mehmet Cemalettin Or'un çalışmalarından etkilendiğini göstermektedir (30): “Çözüm Dr. Cemalettin Or'un uyguladığı ve Atatürk'ün övdüğü sistemi yaymaktır. 1946 Yılında Sağlık Bakanlığı teknokratları bunu önermişler ise de, hazırlanan proje kâğıt üzerinde kalmıştır. 1961 yılında kabul edilen Sağlık Hizmetlerinin Sosyalleştirilmesi Kanunu da aynı çizgide yapılan bir atılım...”.

1 Ağustos 1943 günlü Köye Doğru Dergisi'nde gazeteci Selahattin Demirkan, Merkezi ve Dr. Or'u anlatır(29): "Dolaplar, kutular, fişler ve kağıtlar... Güzel. Elbette her işin bir kaydı olacaktır. Dr.Cemal Or şimdi asıl mevzuun asıl işlerin içine girmeye başladı. Müessesenin çalışma sistemini, metotlarını, anlatıyordu..... fişleri listeleri incelemeye başladıktan sonra ilk bakışta pekte mühim görülmeyen, yahut herkese karşı mahiyetini göstermeyen bu kağıtlar arasında yalnız bir sağlık davasının yürüyüş tarzını değil, birde içtimai araştırma metotlarını alakalandıran, yani sosyolojik bir metodun tatbikatını gösteren eserler de görmeye başladım. Müessesenin asıl kuruluş maksadı, köylü hastaları tedavi etmek değil, muayyen hastalıklara karşı koruyucu tedbirler almak, hastalıklara zuhurunu önlemek. Bir tek kelime ile, köyde hastalığın kökünü kazımaktır. Şu kadarını söyleyeyim ki, Cemal Or adındaki doktorun idare ettiği bu sağlık merkezi, Türkiye 'de Köye Doğru hareketinin en mükemmel önderlerinden biridir. Etimesut Sıhhat Merkezi, Sıhhat ve İçtimai Muavenet Vekaleti'ne bağlıdır. Kadrosunda bir hekim, bir eczacı, bir sağlık memuru, bir ebe ve üç de hemşire vardır. 16 köy, üç çiftlikte bugün fişe tabi 5687 nüfus bulunuyor. Sıhhat merkezi kendisine başvuran her köylüyü bir defa muayene veya tedavi etmekle işini bitirmiş olmuyor. Bir kere buraya başvuran bir köylü için artık müessesenin elinden kurtulması imkanı yoktur. Yani sıhhat merkezinin vazifesi hastayı ana karnından mezarına kadar adım adım kovalamaktır. .... Merkez, hastaları için adeta koruyucu bir melek vazifesini görüyor. İşte bu müessesenin rolü ve ruhu budur. Müessesenin asıl üzerinde durduğu hastalıklar verem, frengi ile gebelik halleri ve çocuklardır. Her hastanın önce bir sosyal etüdü yapılır. Bu birinci fiştir. Hastalıklar için de ayrı ayrı fişler var. Hiçbir şey tesadüfe, keyfe, kadere bırakılmamıştır. Hekim, hemşire ve ebe köy evleri civarında pervane gibi dolaşan insanlardır. Sıhhat merkezine yalnız gebeler kabul olunur. Burada gebe kadın yatar, doğurur, iyi olur, çocuğu alır köyüne gider. Ve artık sağ omuzundaki melaike onu her yerde belalardan korur. Böyle bir teşkilat, böyle bir iş sistemi, bu tarzda bir halka iniş Türkiye için, Türk münevveri için bütün dünyaya karşı övünülecek bir harekettir. İşte o kadar".

Dr. Sidney Kark (1911-1998): Dr. Sidney Kark, "Toplum yönelimli birinci basamak sağlık hizmeti"nin ve yaklaşımının teorisyeni ve pratisyenidir (8,31,32). Katkılarını önce doğum yeri olan Güney Afrika'da, sonra ABD'de ve İsrail'de gerçekleştirmiştir. Sidney Kark, Güney Afrika'da yerli Afrikalıların giremediği Witwaterstrand Tıp Fakültesinde daha öğrenciyken, daha sonra eşi olacak diğer bir tıp fakültesi öğrencisi (Emily Jaspan Kark) ile birlikte yerli Afrikalıların sağlığını geliştirmeyi amaçlayan bir dernek kurmuş, yerli Afrikalı çocukların beslenme sorunları konulu bir saha araştırması gerçekleştirmiştir. Sağlık Bakanlığı, Sidney Kark'ı önce yerli Afrikalı çocuklara yönelik yaptıracağı ulusal beslenme araştırmasını yönetmesi için seçmiştir. Araştırmayı başarılı bir şekilde bitiren Sidney Kark'dan Sağlık Bakanlığı

bu kez, kırsal bir yörede (Natal'da) yerli Afrikalılar için bir sağlık hizmeti modeli geliştirmesini ister. 1940 yılında kurulan, Pholela Sağlık Birimi, bu görevlendirmenin ürünü olup "Toplum yönelimli birinci basamak sağlık hizmeti – community oriented primary care" kavramının oluşmasına giden yolda ilk adımdır. Nicel ve nitel çalışmalarla toplumu tanıma, toplumun sağlık hizmeti gereksinimlerini, öncelikli sağlık sorunlarını belirleme çalışmaları yapılır. Malnütrisyon, bulaşıcı hastalıklar ve ana çocuk sağlığı öncelikli alanlar olarak belirlenir. Belirlenmiş öncelikli sorunlara yönelik koruyucu hizmetler planlanır. Tanımlanmış nüfusa tedavi edici hizmetler, koruyucu hizmetlerle birlikte, toplum katılımını da sağlayacak biçimde sunulur. Bilgi toplama ve bilgi kayıt formlarının kullanıldığı, kayıt tutmanın önemli olduğu bir hizmet tipi ortaya çıkar. Ev ziyaretleri sağlık hizmeti sunumunun önemli bir yoludur. Toplum sağlığı elemanları, eğitim ve tarımda toplumsal değişim elemanları gibi hizmet sunarlar. Pholela Sağlık Merkezi, Sağlık Bakanlığının beğenisini kazanır. Sağlık Bakanlığı, 1944 yılında Pholela Sağlık Merkezini model olarak benimser ve aynı hizmeti ülke düzeyinde sunmak üzere 200 yeni sağlık merkezi kurulmasına karar verir. Yeni kurulacak sağlık merkezlerinde çalışacak ekiplerin eğitimi için Sağlık Bakanlığı Durban'da "Aile ve Toplum Hekimliği Enstitüsü"nü kurar. Kurucu başkan Dr. Sidney Kark olacaktır. Kurulan Enstitü, uygulamalı eğitimde Pholela Eğitim ve Araştırma Sağlık Merkezini ve aynı model ile daha sonra Durban'da kurulan 6 yeni sağlık merkezini kullanır. Böylece yedi sağlık merkezli bir eğitim ve araştırma bölgesi ortaya çıkar. Sidney Kark, bir yandan bir birinci basamak hizmet modeli geliştirirken, sifilizin sosyal patolojisini de tanımlayacaktır. 1948'de Güney Afrika'da ayrılıkçı yönetim iş başına geçince yeni sağlık merkezi açılması durdurulur ve toplum yönelimli birinci basamak hizmetinin desteklenmesi biter. Herkese sağlık yaklaşımı tehlikeli kabul edilmiştir. Bu ortamda 1954 yılında yeni kurulan Durban Tıp Fakültesi, Sidney Kark'a görev teklif eder. Sidney Kark, artık Durban Tıp Fakültesi'nin "Sosyal ve Koruyucu Tıp ve Aile Hekimliği Bölümü" başkanıdır. Fakülte Dekanının etki gücü ve Rockefeller Vakfından sağlanan desteklerle Aile ve Toplum Hekimliği Enstitüsü bu fakülteye bağlanır. Tıp Eğitiminde böylece bir ilk gerçekleşmiş olur ve bugün adına toplum yönelimli tıp eğitimi ve topluma dayalı tıp eğitimi modeli uygulamaya konur. Bölümün eğitimdeki ağırlığı, büyük klinik dallar ile aynıdır. Sidney Kark 1960'lı yıllar başlamadan, ayrılıkçı rejimin baskıları nedeniyle, Güney Afrika'dan ayrılır. ABD'de kısa süreli bir çalışma döneminin ardından İsrail'e yerleşir ve modelini orada geliştirmeyi sürdürür. 1965 sonrası dönemde, Toplum yönelimli birinci basamak yaklaşımı, ABD'de dezavantajlı gruplarda yaygın olarak kullanılmaya başlanır (31). Bu konuda önemli bir katkı, Kark'ın Güney Afrika çalışmalarına katılmış Dr. Jack Geiger'den gelir. Kark, bu çalışmaların bazılarını danışmanlık verecektir. 1980'e kadar yaklaşık 900 kadar toplum yönelimli birinci basamak sağlık merkezi (Neighborhood Commu-

nity Centers) hizmete girer. ABD Ulusal Tıp Enstitüsü, toplum yönelimli birinci basamak hizmetinin ABD’de uygulamalarını inceler, başarılı bulur ve yaygınlaştırılmasını tavsiye eder (1983). Sidney Kark, Alma Ata’ya giden yolun başlıca mimarlarından. Kark’a göre “Toplum Yönelimli Birinci Basamak Sağlık Hizmeti” iki tip hizmeti birleştirir; bireylere yönelik klinik hizmet ile toplum hekimliği hizmetleri. Birinci basamağın klinik hizmet dışındaki hizmetlerini, toplum hekimliği hizmeti olarak niteler. Ona göre toplum hekimliği pratiğinde aşağıdaki soruların yanıtlarını sağlayacak beceriler önemlidir: 1-Toplumun sağlık durumu veya düzeyi nasıldır?; 2-Bunun altında yatan faktörler nelerdir? 3- Bu faktörlerle ilgili, sağlık hizmeti ve/veya toplumun kendisi neler yapmaktadır? 4- Ek olarak neler yapılabilir, yeni öneriler nelerdir, bunlara dayalı beklentiler nelerdir?; 5- Yapılanların ve yapılacakların etkisini görebilmek için hangi sağlık verilerinin toplanması gereklidir?

Toplum Hekimliğinden Aile Hekimliğine

Türkiye’de de Hacettepe’de başlayan Toplum Hekimliği hareketi veya çıkışı, izleyen dönemde genç hekimleri içine çekerek büyür. Yükseköğretim Kurulu tarafından 1981 yılında Toplum Hekimliği Bölümlerinin Hijyen ve Koruyucu Hekimlik Bölümleriyle birleştirilerek kaldırılmalarına kadar, yeni açılan tıp fakültelerinde Halk Sağlığı kürsüleri yerine Toplum Hekimliği enstitü veya kürsüleri kurulur. Başta Prof. Dr. Nusret Fişek olmak üzere Toplum Hekimliği disiplinin öncü hocaları, Toplum Hekimliği düşüncesini tanıttılar. Tıp Eğitiminde Halk Sağlığı bilimlerinin yeri ve süresi artar. Birinci basamak ve birinci basamak hekimi kavramı bu dönemde yeşerir ve yerleşir. Toplum Hekimliği enstitü veya kürsülerinin mezuniyet sonrası çalışmalarıyla Türkiye’de Halk Sağlığı uzmanı sayısında ve Toplum Hekimliği öğretim üyesi sayısında anlamlı artışlar olur.

Toplum Hekimliği Bölümlerinin lağvedilmesinin arkasından 1983 yılında Aile Hekimliği disiplini bağımsız bir uzmanlık alanı olarak doğar. Fakat yeni Tüzük Aile Hekimliğini sadece hastanelerde klinik rotasyonlarla kazanılan bir meslek olarak ele almıştır. Bu durum bir uzmanlık öğrencisinin kendi disiplinini hiç tanımadan uzman olması gibi çelişkili bir durum yaratmaktaydı. Aynı zamanda WONCA’nın yayınladığı dökümanlarda uzmanlık eğitiminin en az yarısının kendi disiplininde geçmesi gerektiğini vurgulamaktaydı. Bu gerekçelerle Çukurova Tıp Fakültesi Aile Hekimliği Anabilim Dalı Başkanlığı 20.01.1995 tarihinde Sağlık Bakanlığına resmi bir yazı yazarak uzmanlık eğitiminin rotasyonlarının yeniden düzenlenmesi ve en az 6 ayının kendi anabilim dalında geçirmesi gerektiği görüşünü bildirmiştir.(33)

Aile Hekimliği Anabilim dallarının üniversitelerde kurulmaya başlanmasına (1993’e) kadar, Aile Hekimliği uzmanlık eğitimi, üniversiteler dışındaki eğitim ve araştırma hastanelerinde gerçekleşir. Aile Hekimliği Disiplininin Türkiye’de toplum yönelimli yanından uzaklaştırılmış olarak üniversiteler dışındaki doğuşu zor

bir doğum olarak tanımlanabilir. Üniversitelerde Aile Hekimliği Anabilim Dallarının oluşturulmasıyla, Aile Hekimliği akademisyenliğini seçmiş Aile Hekimliği uzmanları, disiplinlerini tarihi kökleriyle ve güncel gelişim eğilimleriyle uyumlu bir gelişme çizgisine çekmeyi başaracaklardır. Yeni kurulan Aile Hekimliği anabilim dallarına atanan Toplum Hekimliği dönemi etkisiyle yetişmiş bazı Halk Sağlığı ve diğer tıp disiplinlerinden akademisyenler de yeni kurulan Aile Hekimliği Anabilim Dallarında görev alarak bu sürece katkıda bulunurlar. Türkiye'nin Toplum Hekimliği deneyimleri bu yolla da Aile Hekimliği alanındaki etkileşimlere ve gelişmelere yansımıştır.

Kaynaklar

- 1- Uğurlu MC. Türkiye'de öncü bir toplum hekimi Dr. Mehmet Cemalettin Or. Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi Mecmuası, 1994;47, 1-50.
- 2- Gay B. What's New in the Updated European Definition of General Practice/ Family Medicine? J Gen Pract.1: 111. doi: 10.4172/2329-9126.1000111
- 3- Öztekin Z. Alma-Ata'dan 17 yıl önce (Sağlıkta Altın Olaylar içinde). Sağlık ve Sosyal Yardım Vakfı yayını. Ankara, 2014.
- 4- Öztekin Z. Nusret Fişek ile Söyleşi. http://www.ttb.org.tr/n_fisek/kitap_3/38.htm
- 5- 224 Sayılı Sağlık Hizmetlerinin Sosyalleştirilmesi Hakkında Kanun. Resmi Gazete, gün:12 Ocak 1961, sayı:10705
- 6- <http://nusret.fisek.org.tr/ozgecmisi/>
- 7- https://tr.wikipedia.org/wiki/İhsan_Doğramaci
- 8- Excerpted from Seipp C, ed. Health Care for the Community: Selected Papers of Dr. John B. Grant. Baltimore, MD: Johns Hopkins Press;1963:52-57. AJPH 2008; 98:626-29.
- 9- Brown TM. Sidney Kark and John Cassel. American Journal of Public Health, 2002;92:1744-45.
- 10- http://library.mssm.edu/services/archives/archives_collections/community-med.shtml
- 11- Fişek N. Türkiye'de nüfus araştırmaları. Türkiye Demografyası Kitabı içinde. Hacettepe Üniversitesi yayınları No.D-13, Ankara, 1971.
- 12- Gales, K.E.: The Report of an Inquiry into Birth and Death Rates in Turkey, Hıfzısıhha Okulu, 1964 yayınlanmamış rapor (Fişek N. Türkiye'de nüfus araştırmaları. Türkiye Demografyası Kitabı içinde. Hacettepe Üniversitesi yayınları No.D-13, Ankara, 1971)
- 13- Fişek N, Dirican R. Halk Sağlığında 50 yıl. Türkiye Bilimsel ve Teknik Araştırma Kurumu'nun IV.Bilim Kongresi, Ankara 5-8 Kasım 1973. (Nusret Fişek'in yayınlanmamış yazıları I :Sağlık Yönetimi içinde. hazırlayan Dirican R. http://www.ttb.org.tr/n_fisek/kitap_1/)
- 14- Öztekin Z.Sağlık Hizmetlerinin Sosyalleştirilmesinde 1980 sonrası yönetim anlayışı. Sağlık reformlarının Sağlık Yönetimine Etkileri Sempozyumu.19-21 Kasım 2009Bursa. http://www.hekimcebakis.org/imagenes/Diger_Yayinlar/saglik_reformlari_sempozyum.pdf
- 15- http://www.pediatrici.hacettepe.edu.tr/sosyal_pediatri.shtm
- 16- Fişek N. Halk Sağlığında Terim Kargaşası Bir Sorun mudur? Hacettepe Üniversitesi Tıp Fakültesi Toplum Hekimliği Bülteni, Ocak 1983.
- 17- T.C. Başbakanlığı Devlet Planlama Birinci Beş Yıllık Kalkınma Planı (1963-1967)
- 18- Tebabet Uzmanlık Tüzüğüne bazı hükümler eklenmesine ve bu Tüzüğün bazı maddelerin değiştirilmesine dair Tüzük. 26 Ağustos 1964 tarihli ve 11790 Sayılı Resmi Gazete
- 19- Tebabet Uzmanlık Tüzüğünde yapılacak değişikliklere ait Tüzük. 26 Ekim 1961 tarih ve 10942 sayılı

Aile hekimliğine halk sağlığı katkısı

- Resmi Gazete.
- 20- Tebabet Uzmanlık Belgeleri hakkında Tüzük. 9 Ağustos 1947 tarihli ve 6680 sayılı Resmi Gazete
  - 21- Dereboy İF, Gürel M, Erpek S, Şavk Ö. Tıp eğitiminde tam entegrasyona doğru: Menderes deneyimi. Toplum ve Hekim 2001;16(3).
  - 22- Öztekin Z. Nusret Fişek ve Halk Sağlığı uzmanlığı. Halk Sağlığında Gündem 2011, Kasım.
  - 23- Fulmer HS. The Community Medicine Program in Kentucky. Medical Education, Canad. Med. Ass. J.Sept. 16, 1967; 97:726-30.
  - 24- AMA. Meeting the Challenge of Family Practice. The Report of the Ad Hoc Committee on Education for Family Practice of the Council of Medical Education. Chicago, IL: American Medical Association (AMA); 1966. 35.
  - 25- AMA. The Graduate Education of Physicians. The report of the Citizens Commission on Graduate Medical Education. Chicago, IL: American Medical Education (AMA); 1966.
  - 26- NCCHS. Health is a Community Affair—Report of the National Commission on Community Health Services (NCCHS). Cambridge, MA: Harvard University Press; 1967.
  - 27- The Folsom Group American Board of Family Medicine Young Leaders Advisory Group. Communities of Solution: The Folsom Report Revisited. Annals of Family Medicine, 2012; 10:250-60
  - 28- Fişek N. Çağdaş sağlık anlayışı. “Nusret Fişek ve Hekimlik” kitabı içinde. Türk Tabipleri Birliği.1991.
  - 29- Atatürk ve Etimesgut, Ankara Ticaret Odası Yayınları, Ankara 2003
  - 30- Fişek Nusret H: Atatürkçülük ve Sağlık Politikamız. Cumhuriyet Gazetesi, s. 2, 2 Nisan 1981.
  - 31- Longlett SK, Kruse JE, Wesley RM, Community-Oriented Primary Care: Historical Perspective J Am Board Fam Pract 2001;14:54–63.
  - 32- Abramson JH, Kark SL. Community oriented primary care: meaning and scope. Community oriented primary care: New directions for health services. National Academy of Sciences, 1983. <http://www.nap.edu/catalog/1917.html>
  - 33- Çukurova Üniversitesi Tıp Fakültesi Aile Hekimliği Anabilim Dalı Başkanlığının Sağlık Bakanlığına 20.01.1995 tarihli yazısı.

TAHUD ve bilimsel yayın etkinlikleri: Türkiye Aile Hekimliği Dergisi

Yıldızbakkal toplantıları 1997–2012:
Aile Hekimliği Dergisi'nde bir dönem

Uz. Dr. Halûk ÇAĞLAYANER¹

Bilimsel dergilerin yayın kurulları değişir: “Her yiğidin bir yoğurt yiyişi vardır.” Değişim günün ihtiyaçlarına, dönemin olanaklarına, bilim dalının değerlerine yer verdikçe sağlıklıdır. Türkiye Aile Hekimleri Uzmanlık Derneği, sevgili Zeynep ve bana Dergimizin ilk 15 yılında editör ve editör yardımcısı olarak görev yapma fırsatını verdi. Bu görevi, elimizden geldiğince iyi bir şekilde yapmaya çalıştık. Umarım bize bu görevi verenleri mahcup etmemişizdir.

*

İzninizle, Aile Hekimleri Uzmanlık Derneği (AHUD) İstanbul Şubesi'nin Eylül-Ekim 1996 tarihli duyurusundan bir bölümle başlayayım:

“Ağustos mektubumuzda sizlere dergimizin artık çıkmak üzere olduğunu müjdelemiş ve bir sonraki mektubumuzda sizlere hoş bir sürprizimizin olabileceğinden söz etmiştik. Bu mektubumuzda sizlere tanıtım broşürümüzü gönderiyoruz. Ancak dergiye yazı

---

1. İş yeri hekimi, İSTANBUL

gereksinimi konusundaki ısrarlı çağrılarımızı yinelemek durumundayız, çünkü 64 sayfa olarak çıkacak olan derginin sonraki sayıları için kendi öz üretimimiz olan yazıların yetersizliğini halen çekmekteyiz. Bunun için bir kez daha tüm bilimsel araştırmalarınızı, tez özetlerinizi, makalelerinizi, özgün çalışmalarınızı dernek iletişim adresine göndermeniz gerektiğini anımsatıyor, ilginizi sakınmayacağınıza inancımızı koruyoruz.”

Mektup, AHUD İstanbul Şubesi Başkanı sevgili Tuncer Baybağ'ın imzasını taşıyor. 20 Ekim 1996'daki Şube genel kurulunu duyuran mektup, bir başka açıdan da önemlidir: Gelin, bir bölüm daha okuyup, disiplinimizin o hummalı, o dağdağalı günlerine dönelim:

“Daha önceki mektuplarımızda belirttiğimiz gibi Türk Tabipleri Birliği (TTB) Uzmanlık Dernekleri Koordinasyon Kurulu (UDKK) platformuna dernek olarak katılmış, hem kurulacak olan uzmanlık kurulunda (board) yer alabilmek, hem de bir uzmanlık dalı olarak Aile Hekimliğinin yeni çıkacak olan tababette uzmanlık tüzüğünde gereğince yer alabilmesi için çabalarda bulunmuştuk. Kurulun ilk tüzüğü TTB Büyük Kongresi'nde kabul edildikten sonra, ilk toplantısını 28 Eylül 1996 günü Ankara Numune Hastanesi'nde yaptı.”

“Israrlı çalışmalarımız sonucu derneğimizin isteği ve oylamada kurulun kabul etmesi üzerine içtüzüğe eklenen geçici madde ile temsilcilerimizin kurul dışında kalmasını engelledik. Bu toplantıya derneğimizi temsilen dernek genel sekreteri Dr. Mehmet Ungan, İstanbul'dan Dr. Erdem Birgül ve Dr. Hakan Sezer katıldılar.”

Bu konudaki ayrıntılar kitabın ilgili bölümlerinde herhalde, mufassal yer alacaktır. Öyleyse, biz, Dergiye dönelim. İlk toplantıyı Haydarpaşa Numune Hastanesi Kadın Doğum Kliniğinin bir salonunda yapmıştık. İlk yayın kurulumuz Birgül Coşkun, Erdem Birgül, Hakan Sezer, Işık Gönenç, Levent Hekimoğlu, Sevim Duman, Şebnem Bilgen ve Tuncer Baybağ'dan oluşurdu. Toplantıları kâh hastanede, kâh ev ve işyerlerinde yapardık. Gitgide sabit mekânımız oldu yayınevi. En büyük sorun, yazı bulmaktı! Bilmem bugün durum nedir?

Herhalde en büyük şans, yayını - önce Deonta adını taşıyan - Deomed'in üstlenmesi idi. Bunu zamanla anlayacaktık. Yayınevinin sahibi, görsel danışmanımız Prof. Dr. Salih Murat Akkın görmediğimiz yanlışları görür, ham materyali baskıya gidene dek titizlikle izlerdi. O tarihte Salih Bey'i pek uzaktan tanırdım. Dernek adına Yayınevi ile münasabetleri sevgili Erdem Birgül ve sevgili Hakan Sezer yürütüyorlardı. İzleyen senelerde de yayın kurulu çalışmalarının yanı sıra Derginin bürokratik işlerini izleyecek, dağıtımla uğraşacaklardı.

Derginin para bulunup basılması için bir safhasıydı. Bu yazıda yer alan duyurunun ekinin arkası bir posta kartı olarak düzenlenmişti; herkesten adresini bildirmesini istiyorduk. Basım gibi, dağıtım da para gerektiriyordu. Bu sorun hiç gündemden düşmedi. Birçok kez, dergileri toplu olarak şubelere göndermek zorunda kaldık.

Dergiye ulaşan yazıyı bir kurul üyesi üstlenir, değerlendirir, toplantıda tanıtırdı. Yayına değer bulunan yazı iki hakeme gönderilir, kimi sektirmeden cevaplasa da, çoğu bir türlü

cevap vermezdi. Baktık iş uzuyor; yazıları peşin peşin üç hakeme göndermeye başladık!

Her toplantının bermutat konusu Danışma Kurulu'nun bitmek bilmez değişimiydi. Nasıl olmasın ki? Ekte göreceğiniz gibi, ilk kurul, büyük ölçüde zahiri idi. O yıllarda, aile hekimliği akademisyeni bulmak, çölde serap görmek gibi idi. Sevdiğimiz, saydığımız hocalarımızdan oluşur ilk liste. Danışmadığımız kişinin kurulda varlık nedeni de kalmıyordu haliyle. Diğer, olumlu, bizi gönendiren değişim ise, aile hekimliğinin boy atıp serpilmesi idi.

Velhasıl böyle namütenahi mevzuun üst üste yığıldığı toplantılar alabildiğine uzar, en erken 18.00'de başlar, kimi kez 21.30'u da aşardı... Ailemizden aldığımız zamanı, diğer ailemize veriyorduk; bilmem hakkımız var mıydı?

Makaleyi üstlenen, yazıyı edisyona dek izlerdi. Bu iş, - eski Brezilya dizileri gibi - uzadıkça uzardı. Reddedilen yazıyı başka hakeme göndermek, hakemin istediği "köklü revizyonu" yazarın bitirememesi, hakemin ameliyat olması, kongreye, tatile gitmesi vd... Birkaç sene sürünen yazılar bilirim. Yazı stoku yokluğu, kâğıt - baskı maliyeti, bazen üç aylık periyodu kaçırılmamıza, bazen birleşik sayılara neden oldu.

İki hakemin onayladığı yazı nihayet edisyona girerdi. Yazı, geldiğinden beri, işler uzamamış mıydı? Öyleyse, şimdi elimizi çabuk tutmalıydık! Günlük işleri askıya alır, önce ben, sonra Zeynep yazıları ikişer kez okur, değiş tokuş eder, açık olmayan noktaları yazarla netleştirir, dizgiye veririz. Nurgül Bütgöl Özcan, Necdet Kızılca, İlknur Demirel, Dergimizin isimsiz kahramanlarıydı. Salih Bey'in mükemmeliyetçiliği, dizgi çıktılarını dahi okuyup, düzeltmelerin tümünün girilip girilmediğine, gözden kaçanlar olup olmadığına bakma fırsatını hep tanıdı bize.

Ressam arkadaşımız sevgili Birgül Coşkun - ki elan bu görevi sürdürüyor - kapak için Türk ressamlarından resim seçer, temin eder, Zeynep'le birlikte "manşete çekilecek", yani kapakta yer alacak makaleleri belirlerdi. Birkaç yıl sonra, grafik tasarımını fotoğraf sanatçısı Tolga Erbay üstlendi. Derginin, beğeni toplayan anatomi atlasları yayınlayan bir ekibin ürünü olduğunu belirtmeden geçmeyelim. Bir süre sonra sevgili arkadaşlarımız Levent Hekimoğlu, Sevim Duman, Şebnem Bilgen aramızdan ayrıldılar; böylelikle sevgili Işık Gönenç'in iş yükü arttı.

Zaman geçiyor, "kâğıt dergi", giderek anakronik bir hal alıyordu, hadi çekinmeden adını koyayım; biz "dinozorluk" yapıyorduk. Bir süre yayın kurulumuzda yer alan sevgili Arzu Uzuner nazikçe kulağımıza fısıldadı ise de, biz - özellikle ben - pek öyle laftan anlayacaklardan değildim.

Yayın kuruluna kısa bir süre için dâhil olan bir diğer arkadaşımız da sevgili Ruşen Topallı idi. Üşenmez, görevli olduğu Kocaeli'nden sektirmeden her toplantıya gelirdi. Dergiyi yıllık ya da iki yıllık fasiküllerde ciltletmeyi önerdim, en azından yayın kurulu üyeleri ve Dernek arşivi için. Ruşen muhalefet etti. O iş de öylece kaldı. Kütüphanede bir ansiklopedi kadar yer kaplayacak bu ciltler çıplak duruyor şimdi.

Aradan bunca yıl geçmiş. Artık sırtımda yumurta küfesi yok. Bırakın rahat rahat

konuşayım. Kim bilir? Belki yayın yapacak genç arkadaşlar okur, yayına göndermeden önce yazılarına yeni bir gözle bakarlar. Yukarıda, edisyonda elimizi çabuk tuttuğumuzu söylemişim; ne var ki, bazen, yazıyı adeta yeniden yazmak gerekirdi. Yazı reddetme lüksümüz pek yoktu. Ama bu halde yayınlanmasına da gönül elvermezdi.

Zamanla, Zeynep ile aramızda bir işbölümü doğdu. Ben dil üzerine, Zeynep ise sayısal veriler, kaynaklar üzerine yoğunlaştık. Tabii, en küçük noktanın gözden kaçmaması için tümünü dikkatle üç kez okuyorduk. Hayalim şuydu: Dergimizi eline alan kişi, ilgisini çeken bir başlık görürse, daha özette hayal kırıklığına uğramasın, yazıyı sonuna kadar okuyabilsin! İtiraf etmeliyim ki birçok yazı - özellikle İngilizce özeti - yeniden yazılmıştır. Ne zaman ki elimiz biraz yazı görür oldu; özet düzeltme işini yazardan talep etmeye başladık; öncesinde buna vaktimiz yoktu! Hadi özeti atladık, öznesi, tümleci, fiil eki tutmayan takır tukur ifadeler; birkaç kere oku, anlayabilirsen anla! Bitmek bilmez isim tamlamaları. Fiilden gayrısı İngilizceden Türkçeye geçerken havada donuvermiş cümleler. Bir avazda, onu da, bunu da, hatta şunu da söyleme işgüzarlığı. E, okur neden devam etsin ki? Kesin bir ifadeden kaçınmak için dili eğilip bükülmüş, bir ağda gibi zihne yapışıp kalan bir üslubu benimseyebilir miydim? İşte bunun için her yazı ile mübalağa uğraşır, kendimce bir hale yola koymaya çalışırdım. Bilmem doğru mu yaptım?

Hele hakem işi gevşek tutmuşsa... İşimiz işti! Bir seferinde yazısının metamorfозundan mustarip pazar hissiyatını zarıfçe dile getirdi: "Hocam, çok uğraştın; senin ismini de ekleyelim yazıya!" Dil ve yazı aşkı insanın aklını başından böyle alıyor işte; o yazılar çocuklarımızdı. Onlar için, aklımızın erdiği, kalemimizin döndüğünce en iyisini istiyorduk!

Zeynep'e gelince, onun işi benden kolay değildi; İngilizce özetler onun elinden geçer, tablolar elinden öperdi: "Grubunu yüzdelere ayırmış, ama toplamı tutmuyor!" "Kaynaklar kurallara göre verilmemiş!" Her şey bitince de başyazısını yazardı! Dergi bir okul gibiydi, orada çok şey öğrendim.

*

Artık, yazınızı posta ile değil, elektronik ortamda gönderiyorsunuz. Sistem, zamanında cevap vermeyen hakemi uyarıyor. Dergi editörleri arasında başka ülkelerin hekimleri de yer alıyor. Hatta toplantı sanal ortamda yapılıyor! Velhasıl her şey değişti.

Günler günlere, aylar aylara, yıllar yıllara eklendi; o günlerde yaptığımız tartışmalar toz oldu gitti. Geriye iş çıkışı Yıldızbakkal'ın fırından alınan nevale ile peynir, zeytin eşliğinde içilen çayın tadı, matbaadan çıkan yeni sayıyı görmenin, kokusunu duymanın, sayfalarını çevirmenin keyfi kaldı. Nice yıllara!

TAHUD ve bilimsel yayın etkinlikleri: Türkiye Aile Hekimliği Dergisi

Doç. Dr. Zeynep Tuzcular VURAL¹

Türkiye’de aile hekimliği uzmanlığının 1983 yılında Tababet Uzmanlık Tüzüğü’nde ilk defa yer almasına ve uzmanlık eğitiminin 1985 yılında başlamasına karşın 1993 yılına dek üniversitelerde aile hekimliği anabilim dalları açılmadı. Yükseköğretim Kurulu’nun üniversitelerde Dahili Tıp Bilimleri bölümlerine bağlı olarak Aile Hekimliği Anabilim dallarının kurulması kararı ile disiplinin akademik gelişiminde önemli bir adım atılmış oldu.

1996 yılında Doçentlik sınavlarında ilk başarılı sonucun alınması aile hekimliği disiplinine gönül vermiş bizleri umutlandırdı. Aile Hekimliği disiplini bilimsel bir platforma kavuşturmak amacı ile bir dergi çıkarmak fikri 1995’de ortaya atıldı. Çalışmalarımızın bilimin evrenselliğine katkısı ve değerlendirilmesinin ancak araştırmalarımızın açık ve objektif bir şekilde sunulması ile mümkün olduğunu hepimiz biliyorduk. Akademik anlamda kendi ayakları üzerinde durmaya başlayan disiplinimiz için bu çok önemli aşamanın alt yapısını hazırlamak tam iki yıl sürdü. Kurulduğu 1990 yılından itibaren Türkiye’de aile hekimliğinin bilimsel ve kurumsal gelişimi için çalışan Aile Hekimleri Uzmanlık Derneği’nin (AHUD) yayın organı olan dergimizin ilk adı “Aile Hekimliği Dergisi/Journal of Family Practice” idi. İlk toplantı Haydarpaşa Numune Hastanesi Kadın Doğum Kliniğinin bir salonunda yapılmıştı. İlk yayın kurumumuz Halûk Çağlayaner, Zeynep Tuzcular Vural, Birgül Coşkun, Erdem Birgül, Hakan Sezer, Işık Gönenç, Lev-ent Hekimoğlu, Sevim Duman, Şebnem Bilgen ve Tuncer Baybağ’dan oluşmuştu. Yayınevimiz Deonta’nın (şimdiki ismi Deomed) sahibi ve aynı zamanda dostumuz olan sevgili Prof. Dr. Salih Murat Akkın ekibin çok önemli bir parçası idi.

Derginin ilk sayısını elimize almanın hepimiz için olağanüstü bir motivasyon ve disiplinimizin gelişimi için bir kilometre taşı olacağını hepimiz biliyorduk... İlk sayının yayınlanmasından itibaren gösterilen ilgi ve aldığımız olumlu tepkiler doğru yolda olduğumuzu gösterdi. Derginin içeriğini Aile Hekimliğini ve birinci basamak sağlık hizmetlerini ilgilendiren tüm konular oluşturmaktaydı. Çalışmaların çeşitliği ve konu zenginliğinin yanı sıra araştırmaların hemen hepsinde hastalıkların biyopsikososyal yönlerinin de sorgulanması birinci basamağın dinamiklerini öne çıkarmakta idi. Dergimizin her çıkan yeni sayısı ile birlikte aile hekimliğinin bilimsel boyutunun kuvvetlenmesine şahit oluyorduk. Dergide araştırmalar, derlemeler, sürekli tıp eğitimine katkıda buluna-

1. Türkiye Aile Hekimliği Dergisi ilk editörü (1997-2012)
Haydarpaşa Numune Eğitim ve Araştırma Hastanesi Aile Hekimliği Kliniği, İSTANBUL

çak yazılar, olgu sunumlarının yanı sıra Türkiye’de ve Dünyada Aile Hekimliği bölümü de yer almaktaydı.

1998’de AHUD’un devletin en üst düzey mercileri tarafından resmen tanınarak Türkiye Aile Hekimleri Uzmanlık Derneği (TAHUD) olarak yeniden adlandırılması ile dergimizin yayın hayatına “Türkiye Aile Hekimliği Dergisi/Turkish Journal of Family Practice” olarak devam etmesine karar verdik. Yeni ismimizin bizlere yeni sorumluluklar getirdiğinin farkındaydık! Yayın kurumumuz Ruşen Topallı ve Arzu Uzuner’in katkıları ile güçlendi. 2000 yılında yaşanan maddi kriz birçok tıp dergisinin yayın hayatının sona ermesine neden olurken, aile hekimliği alanında tek sürekli bilimsel yayın olmamız zorluklara daha iyimserlikle göğüs gererek ayakta kalmamızı sağladı.

2005 yılından itibaren dergimiz basılmanın dışında elektronik olarak da yayınlanmaya başladı. Dergiye ve eski sayılara daha kolay ulaşımı sağlayan bu gelişme derginin okunmasını da önemli ölçüde artırdı. Aynı yıl dergimiz Türk Tıp Dizini (Türk Tıp Veri Tabanı) tarafından dizinlenmeye başladı. TÜBİTAK ULAKBİM kapsamında veri tabanına girmemiz derginin ulaşılabilirliğini ve atıf almasını da kolaylaştırdı. Yıllar içinde dergiye yazı akışı hızlandı, içeriği zenginleşti.

2012 yılından itibaren derginin elektronik sürümünün geliştirilmesi ve çevrimiçi (online) makale kabulü yapılması ve altı editörden oluşan yeni bir kurul tarafından yönetilmesi kararlaştırıldı. Derginin açık ulaşım (open access) olması yazılara kolay ulaşımı sağladı. Derginin Aile Hekimliği alanında diğer uluslararası dergilerle işbirliği yapması, ortak yazıların yayınlanması, uluslararası indeksler tarafından dizinlenmesi gibi hedefler kondu. Derginin ilk yayınlandığı günden beri asıl amaç derginin okunurluğunu, bilimsel kalitesini yükseltmek, hem sahada, hem de akademik alanda üretilen bilginin disiplinimizin gelişmesine katkıda bulunması için bilimsel bir platform oluşturmaktır. Değişen koşullar nedeni ile artık sadece elektronik olarak yayınlanmakta olan Dergimiz, TÜBİTAK Türk Tıp Dizini (Turkish Medical Index), Türkiye Atıf Dizini (Turkish Citation Index), “Google” Akademik (Scholar), “Index Copernicus” ve “EBSCOHost” tarafından dizinlenmektedir. Hedefler arasında akademik yükseltmelerde çok önemli yeri olan SCI, SCI Expanded gibi dizinlere girebilmek yer almaktadır.

Disiplinimizin yıllar içinde gösterdiği büyük gelişim aşıkardır. Anabilim dallarının kurulması, akademisyenlerimizin sayısının her geçen gün artması, aile hekimliği alanında birçok özgün kitabın basılması ve dergilerimizin artması buna örnektir.

Dergimizin Akademik Aile Hekimliğindeki gelişmeye tanıklık etmesi ve katkıda bulunması derginin ilk gününden itibaren mutfağında olan bizleri gururlandırmaktadır... Birlikte daha nice yıllara!

Aile hekimliği alanında bilimsel yayınlar ve Türkiye katkısı

Prof. Dr. İsmail Hamdi KARA¹

Disiplin ve Bilimsel Yayın Özgeçmişimiz

Yeni uzmanlar aile hekimliği alanından doçentlik sınavına girebilmek için 2001 yılında yapılan mücadelelerimizi bilemeyebilirler, ancak bugün kendimize ait 'textbook'lar, sayısı 10'a ulaşan dergilerimiz ve akademisyenlerimize ait yüzlerce ulusal ve uluslararası makale, kendi kongrelerimizde ve uluslararası kongrelerde sunulmuş yüzlerce poster bulunmaktadır. Bu yazıda aile hekimliği disiplininin bilimsel yayın alanındaki çabalarını TAHUD 25. Yıl Kitabı'nın bir bölümü olarak sunmaya çalışacağız.

Aile hekimliği disiplininin belki de en önemli sivil toplum örgütü olan, Aile Hekimleri Uzmanlık Derneği (AHUD) 24 Temmuz 1990'da kurulmuştur. Derneğin adı 2 Mart 1998 tarihinde Bakanlar Kurulu kararı ile Türkiye Aile Hekimleri Uzmanlık Derneği (TAHUD) adını almıştır. 14.03.2001 tarihinde Türkiye Aile Hekimleri Uzmanlık Derneği Merkez Yönetim Kurulu ve Akademik Koordinasyon Kurulu adına Dr. T. Tunga Tüzer'in, Üniversitelerarası Kurul Genel Sekreterliği'ne, 19 Mart 2001 tarihinde toplanacak olan Üniversitelerarası Kurul'da son şeklini alacak olan Doçentlik Sınavı Başvuru Taslağında Sağlık Bilimleri Alanından Aile Hekimliği'nin kaldırılmasına yönelik itirazımızla ilgili yazısından bugüne tam 14 yıl geçmiştir (1).

Uzmanlık Derneğinin yazısında, "Aile Hekimliği'nin (Family Medicine veya General

1. Düzce Üniversitesi Tıp Fakültesi Aile Hekimliği Anabilim Dalı, Konuralp-Düzce

Practice olarak da geçmektedir) ABD, Avrupa Birliği ülkeleri ve İsrail gibi pek çok ülkede, özgün bir tıp disiplini ve uzmanlık dalı olarak yıllardır mevcut olduğu, Türkiye’de Sağlık Bakanlığı’na bağlı hastanelerde 1984’den beri Aile Hekimliği Uzmanlık Eğitiminin verilmekte olduğu ve Yüksek Öğretim Kurulu’nun (YÖK) 1993’de aldığı kararla üniversitelerin Tıp Fakültelerinde açılmaya başlanan Aile Hekimliği Anabilim Dallarının 2001 itibarıyla sayısının 26 olduğu belirtilmekteydi. Yine uluslararası saygın bilimsel dergilerde Türk Aile Hekimlerinin yayınlarıyla ülkemizi başarıyla temsil ettiği ve Aile Hekimliği Uzmanları’nın, Türkiye Aile Hekimliği Dergisi (Turkish Journal of Family Practice) adlı hakemli bir bilimsel dergiye sahip bulunduğu ifade edilmekteydi” (1).

16 Temmuz 1993 tarihinde YÖK, 12547 sayılı kararı ile tıp fakültelerinde aile hekimliği anabilim dallarının kurulmasını uygun gördü. 27 Mayıs 1994’de bir aile hekimliği uzmanı ilk olarak Osmangazi Üniversitesi Tıp Fakültesi’nde yardımcı doçent olarak akademik kadroya atandı. Bunu takiben Aile Hekimliği Anabilim Dalından ilk kez 1994 yılında Doçentlik başvurusunda bulunulmuştur (2). 2001 yılında Aile Hekimliği Anabilim Dallarında Aile Hekimliği Doçenti unvanını almış 6 ve Yardımcı Doçent olarak görev yapan 25’ten fazla Aile Hekimliği öğretim üyesi bulunmaktaydı ve tüm kürsüler doçentlik hakkımız için çaba gösteren TAHUD’a destek vermişti. Üniversitelerarası Kurul Genel Sekreterliği nezdinde yapılan girişimler sonucunda, 2001 yılında aile hekimliği alanından doçentliğe girme hakkımızı yeniden kazandık. Bunun sonucunda 11.11.2002 yılında 2 meslektaşımız ilk kez uygulanan “SCI’de yayınlanmış birisi birinci isim olmak üzere 3 yayımla” başvurma koşulu ile doçentlik sınavına girerek doçent olmuşlardır (2).

Türkiye’de bugün 30’dan fazla profesör, 100’den fazla doçent unvanını taşıyan Aile Hekimi mevcuttur. Yüksek Öğretim Kurulu’nun kararı ile kurulan Aile Hekimliği Anabilim Dalları Türkiye’nin dört bir yanında “aktif olarak faaliyet gösteren akademik bir disiplinin temsilcileri” olmaya devam etmektedir.

Aile Hekimliğinde Bilimsel Yayınlar ve İndeksler

Bilimsel araştırmanın amacı yayındır. Bilimsel bir deney sonuçları ne kadar göz kamaştırıcı olursa olsun bu sonuçlar yayınlanıncaya kadar tamamlanmış değildir. Yeni bilgiler sadece bu şekilde gerçeklik kazanır ve mevcut veri tabanına eklenerek bilimsel bilgi adını alır. Bilimsel makale araştırmada ne yapıldığını, nasıl yapıldığını ve ondan neler öğrenildiğini gösteren yazılı belgedir. Bilimsel makalenin anahtar kelimesi yeniden üretilebilirliktir. Bilimsel araştırmacı sadece bilimi yapmakla kalmamalı, bilimi yazmalıdır. Bilim adamının eğilimi çoğu zaman bilimin teknik yönlerine ağırlık vermekte, iletişim sanatı ihmal edilmektedir. Birçok bilim adamı kötü yazardır. Hatta bilim adamı yazmayı sevmez (3).

Bilim İnsanından Beklentiler Neler?

Türkiye Yükseköğretim Yeterlikler Çerçevesi’nde (TYUYÇ) bir bilim insanından doktora düzeyinde beklenen en önemli yetkinlik, Bağımsız Çalışabilme ve Sorumluluk Alabilme

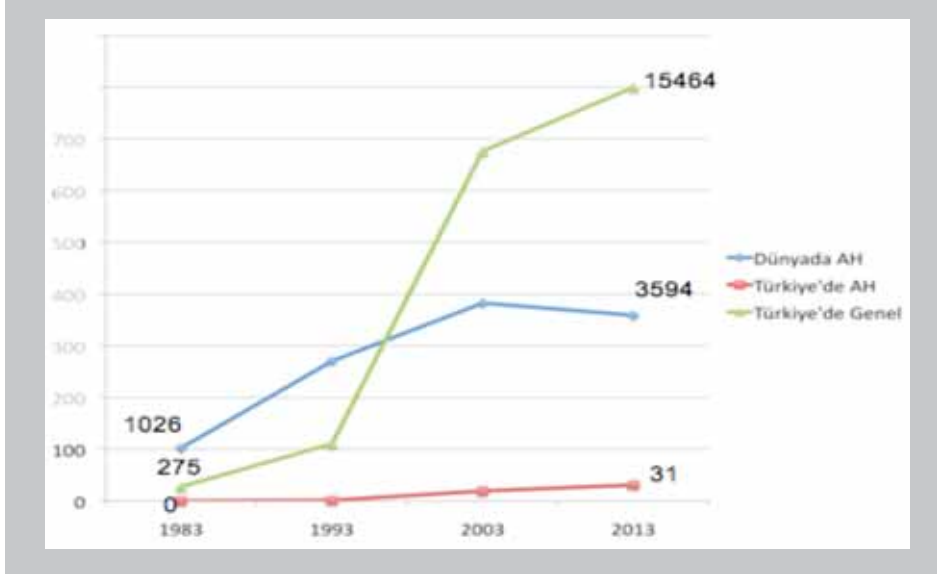

Yetkinliğidir. Bu kapsamda bilim insanı;

- a) Bilime yenilik getiren, yeni bir bilimsel yöntem geliştiren ya da bilinen bir yöntemi bir alana uygulayan yayınlanabilir özgün bir çalışmayı ortaya koyarak, bilime katkıda bulunmalı,
- b) Alanı ile ilgili bir bilimsel makaleyi ulusal ve/veya uluslararası hakemli dergilerde yayınlarak alanındaki bilginin sınırlarını genişletebilmelidir (4).

Sağlık bilimlerinde süreli yayınlarda çıkan makale ve benzeri yazılar çeşitli indekslerde toplanmaktadır. Bunlardan en geniş olanı Index Medicus'tur. Her ay yayınlanan bu indeks, hem yazar hem de konu temelinde taranabilmektedir. Son yıllarda elektronik versiyonunun çıkması (MEDLINE) kullanım kolaylığını çok artırmıştır. Bu hizmet birçok kaynaktan ücretsiz olarak da sağlanabilmektedir. ABD Ulusal Sağlık Kütüphanesi (National Library of Medicine) tarafından sağlanan PubMed (<http://www.nlm.nih.gov/PubMed/>) servisi en yaygın olarak kullanılan kaynaktır. MEDLINE 1960'lı yıllardan bu yana yayınlanmış yaklaşık 20 milyon yazıyı toplamıştır ve 70 ülkeden köken alan süreli yayınları içermektedir. Genel olarak sağlık bilimleri (tıp, dişçilik, eczacılık, hemşirelik vb.) dallar için MEDLINE ve PubMed yeterli olmakla birlikte, daha sınırlı kapsamlı başka indekslerin de olduğu bilinmelidir. BIOLOGICAL ABSTRACTS, CHEMICAL ABSTRACTS, EXERPTA MEDICA gibi indeks sistemlerinin yanı sıra, özel dallara yönelik (kanser, AIDS, genetik gibi) indeksler de bulunmaktadır. Tıbbın gelişimi ve topluluğun büyümesi ile birlikte dergilerdeki sayıca artış, dergiler arasında standart geliştirme ve dergilerin niteliğinin değerlendirilmesi konusunda yeni arayışlar ortaya çıkarmıştır. Özellikle kütüphanecileri yönlendirmek amacıyla 1950'lerden sonra bazı bibliyometrik ölçütler geliştirilmeye çalışılmıştır. Son yıllarda ise "SCOPUS" indeksi popüler hale gelmiştir. Bu indeks, bünyesinde 50 milyon kadar atıf barındıran "ISI - Thompson Web of Science" grubuna yakın sayıda (40 milyon) atıf bulundurmaktadır (6).

Ülkelerin aile hekimliği alanındaki bilimsel çıktısına bakıldığında örneğin 1960–2003 yılları arasında PubMed indeksinde yer alan makalelerin %37,3'nün İngiltere, %27'sinin ABD, %6,5'inin Avustralya ve %3,7'sinin Kanada kökenli olduğu anlaşılmıştır. PubMed indeksinde yayınlanan makaleler bakımından ülkemizin ve aile hekimliği disiplininin konumunu Şekil 1'de görmek mümkündür (5,6).

Şekil 1. Pubmed'de Yayınlanan Aile Hekimliği Makalelerin Son 30 Yıldaki Değişimi (5,6)

SCI-expanded (SCIE)

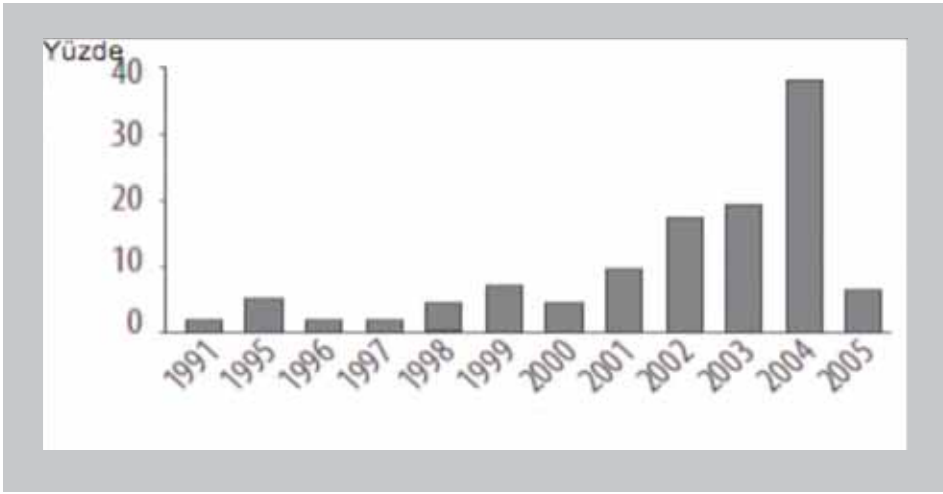
Science Citation Index® (SCI), Social Sciences Citation Index® (SSCI) ve Arts and Humanities Citation Index® (AHCI) uzun süreden beri kullanılmasına rağmen, 2001 yılından itibaren, ülkemizdeki akademik yükseltilmelerde, özellikle bu indeksler tarafından taranan dergilerde makale yayınlama durumu getirildikten sonra, akademisyenler arasında daha fazla konuşulur hale gelmiştir. ISI, 1958 yılında Dr. Eugene GARFIELD tarafından kurulmuş ve daha sonra (1992'de) Thomson Yayın Grubuna geçmiştir. Dergi seçimi çok sıkı kurallara bağlanmıştır. Belirli aralarla yapılan incelemeler sonucunda, bir dergi temel standartları sağlamıyorsa, ISI kapsamından çıkarılabilir. Atıfların çeşitli tipleri kullanılmaktadır. ISI tarafından taranmakta olan dergiler için, atıf oranı, etki faktörü (IF) ve acil indeks (immediacy index) önemlidir. Yeni dergiler için ise derginin editörü, danışma kurulu üyeleri ve dergideki makale yazarlarının, ISI kapsamındaki dergilerde yaptığı yayınlar ve bunlara yapılan atıflar ön plana çıkar. Bir derginin "etki faktörü" (IF) değeri derginin son yılda, önceki iki yıla ait makaleler için aldığı atıfların, önceki iki yılda yayınlanan makale sayısına bölünmesiyle elde edilir (7).

Türkiye'den 2002 yılında SCI tarafından Turkish Journal of Pediatrics, Turkish Journal of Chemistry ve Turkish Journal of Veterinary and Animal Science dergileri taranmaktaydı. Bugün ise Haziran 2014 itibari ile Thomson Reuters WOS'da TR adresli dergi

listesinde 70 dergi indekslenmektedir (7).

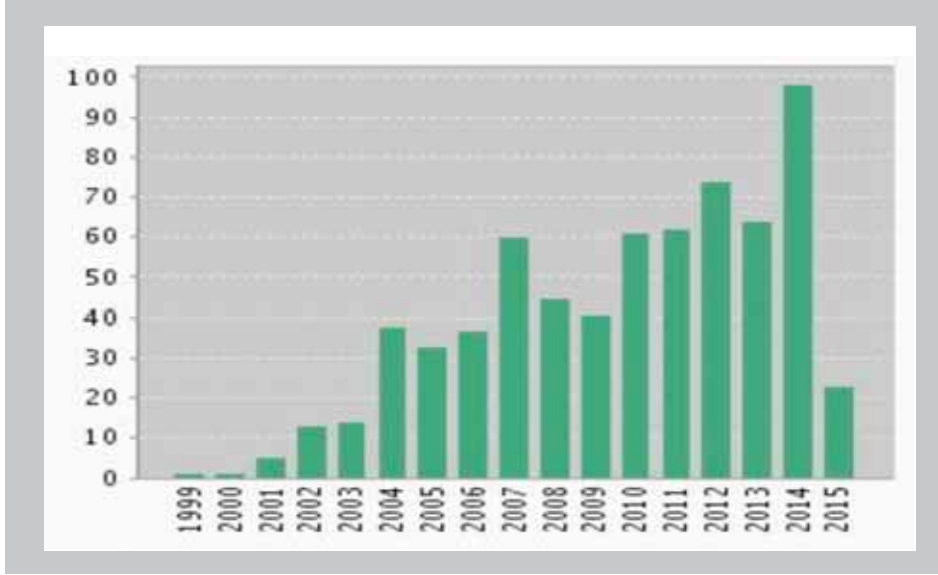
Aile Hekimliği Alanında SCI'de Yayınlar ve Ülkemizin Durumu

Ülkemizde "ISI - Thompson Web of Science" grubunun dizinleri Yükseköğretim Kurulu'nun doçentliğe yükseltme ve atama ve Sağlık Bakanlığı'nın atama kriterlerinde kabul görmektedir. Bu nedenle kariyer beklentisi olan birçok meslektaşımız bu dizinlerde yer alan dergileri öncelikle tercih etmektedirler (Şekil 2) (6).

Şekil 1. Aile Hekimliği Alanındaki SCI ve SCIE tarafından taranan dergilerdeki makale artışı (Yaman H, Kara IH. The Evaluation of International Peer-Reviewed Publications in Turkish Family Medicine. *Medical Science Monitor* 2007;13(9):SR24-27'den alınmıştır) (6,8).

2015 yılı itibariyle WOS-SCI'de tüm ülkeleri içeren aile hekimliği adresli yayınları taramamızda, 48299 yayına ulaşılmaktadır. Aynı taramada Türkiye'den aile hekimliği adresli 670 yayına ulaşılmaktadır (Şekil 3).

Şekil 3. WOS-SCI'de Türkiye'den aile hekimliği adresli 670 yayın (family medicine <http://apps.webofknowledge.com/> Erişim Tarihi: 10.06.2015)

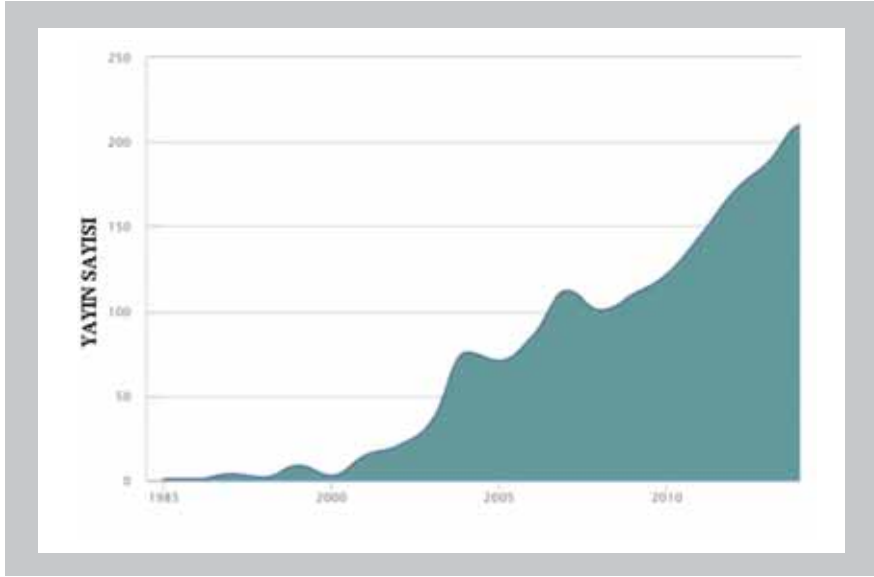
SCImago'da (10) 1996-2013 yılları arasında "Yayınlanan Aile Hekimliği Makalelerine göre" ülke sıralamasında ülkemizin 30. sırada olduğu görölmektedir (Tablo 1).

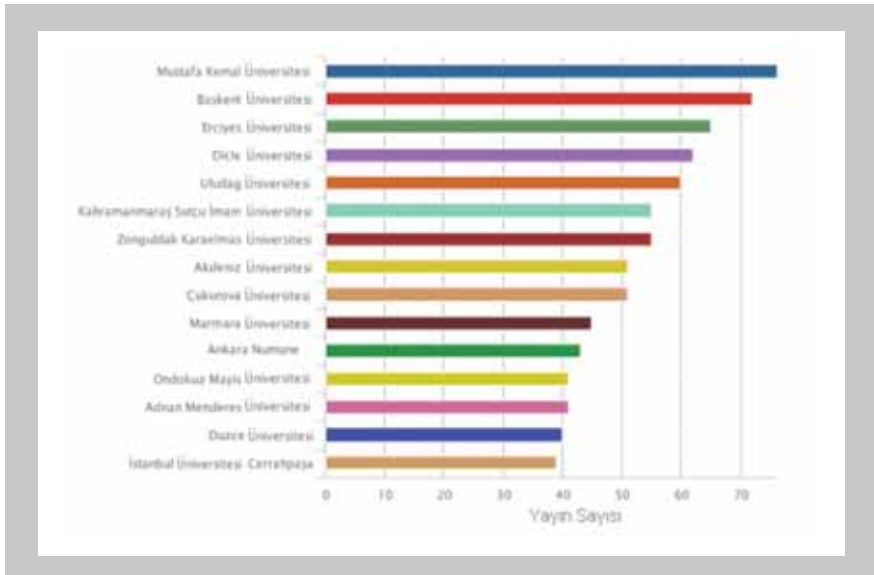
Tablo 1. SClamago'da 1996–2013 yılları arasında “Yayınlanan Aile Hekimliği Makalelerine göre” ülke sıralaması (10)

Ülke	Atıf yapılabilir yayınlar	Atıflar	Kendisine yaptığı-atıflar	Yayın başına atıf sayısı	H indeksi
1 ABD	12.339	9.377	120.282	18.217	10,42
2 İNGİLTERE	7.060	4.585	58.124	15.818	9,35
3 İSPANYA	3.627	2.426	8.294	514	2,85
4 KANADA	3.116	2.480	20.046	4.387	7,38
5 ALMANYA	3.050	2.791	6.998	386	2,53
6 AVUSTRALYA	2.884	2.314	12.208	473	8,30
7 HOLLANDA	2.626	2.242	15.950	2.417	7,37
8 HONG KONG	913	675	842	27	2,38
9 İSVİÇRE	503	468	1.592	93	4,46
10 GÜNEY KORE	371	321	342	132	6,61
11-23					
24 YUNANİSTAN	92	81	575	24	7,55
25 JAPONYA	91	78	777	31	9,17
26 MEKSİKA	81	53	207	5	2,56
27 FİNLANDIYA	80	72	664	13	8,82
28 BRAZİLYA	65	56	186	7	3,57
29 ÇİN	61	51	286	21	6,15
30 TÜRKİYE	61	54	368	17	6,03

Ancak bizim SCOPUS veri tabanında (family medicine) OR AFFILORG (family practice) OR AFFILORG (general practice) AND AFFILCOUNTRY (turkey) başlıklarıyla yaptığımız taramada 1562 kayıtlı yayına ulaşılmıştır. Bu son rakamlar oldukça sevindirici ve gelecek için umut vericidir (11).

Şekil 4. SCOPUS veri tabanında Türkiye'den aile hekimliği adresli 1562 yayın (<http://www.scopus.com/> Erişim Tarihi: 17.06.2015)

Şekil 5. SCOPUS veri tabanında Türkiye'den aile hekimliği yayınlarının adresleri (ilk 15 sıra) (<http://www.scopus.com/> Erişim Tarihi: 17.06.2015).

Aile Hekimliğinde Bilimsel Dergiler

Dergiler meslek örgütlerinin, meslektaşlar arası iletişimini sağlayan, yenilikleri paylaşan ve bilgi birikimini muhafaza eden yayın organlarıdır. Bilimsel dergilerde makaleler 1665 yılından beri yayınlanmaktadır. Günümüzde ise dergiler akademik dünyada, bir bilim disiplininin vazgeçilmez yapı taşlarıdır. Akademik yükseltmelerde, yerleştirmelerde ve akademik liyakatin belirlenmesinde, bilimsel dergilerde yayınlanan makaleler dikkate alınmaktadır (6,12).

Tablo 2. Ulusal Hakemli Aile Hekimliği Dergileri (13)

ULUSAL HAKEMLİ DERGİLER	KURULUŞ	EDİTÖR	İNDEKS
Türkiye Aile Hekimliği Dergisi (TAHUD)	1997	Prof. Dr. Okay Başak	++
Turkish Journal of Family Medicine and Primary Care	2007	Prof. Dr. Nafiz Bozdemir	++
Konuralp Tıp Dergisi	2009	Prof. Dr. İsmail Hamdi Kara	++
GeroFam - Gerontoloji Yönelimli Aile Hekimliği Dergisi	2010	Prof. Dr. Hakan Yaman	++
Smyrna Tıp Dergisi	2011	Doç. Dr. Kurtuluş Öngel	++
Avrasya Aile Hekimliği Dergisi (EJFM)	2012	Prof. Dr. Hamdi Nezh Dağdeviren	++
Turkish Family Physician	2010	Doç. Dr. Arzu Uzuner	+
Ankara Medical Journal "Sağlığın Başkenti"	2000	Doç. Dr. Mehmet Uğurlu,	++
Sağlıkta Nabız	2004	Doç. Dr. Yusuf Üstü,	
PRN Aile Hekimliği	2006	Prof. Dr. Zekeriya Aktürk (Ed Yard)	
Türkiye Klinikleri Aile Hekimliği Özel Dergisi	2010	Dr. Suna Tuzcu	+
		Sayı Editörü	

Aile Hekimliği Bilimsel Dergileri ve Uluslararası İndeksler

Türkiye'den DOAJ'da indekslenmiş 289 dergi, "medicine" başlığı altında 81 dergi bulunmaktadır. "Subject: Medicine (General)" başlığı altında ise 28 dergi indekslenmektedir (14). Halen SCI ve Pubmed'de indekslenen dergimiz bulunmamaktadır.

Index Copernicus'ta yeralan dergilerimiz: Türkiye Aile Hekimliği Dergisi, Eurasian Journal of Family Medicine, Konuralp Tıp Dergisi, Smyrna Tıp Dergisi, Turkish Journal of Family Medicine and Primary Care

EBSCO index'te yeralan dergilerimiz: Türkiye Aile Hekimliği Dergisi, Konuralp Tıp Dergisi

EMBASE index'te yeralan dergilerimiz: Konuralp Tıp Dergisi

Aile Hekimliği Bilimsel Dergileri ve Ulusal İndeksler

Türkiye Atıf Dizini

Türkiye Atıf Dizini'ne kayıtlı 7 adet Aile Hekimliği dergisi gözükmektedir. Ulusal Etki Değeri (Mutlak-2014) açısından dergilerimiz üst sıralarda yer almaktadır. Ulusal Etki Değeri (Mutlak – 2014),

- Türkiye Atıf Dizini veri tabanına kayıtlı bir derginin son iki yılda yayımladığı makalelerine,

- Değerlendirme yapılan yılda, Türkiye Atıf Dizini veri tabanında kayıtlı diğer dergilerden aldığı atıf sayısından, aynı yıllar içinde kendisine yaptığı atıfların çıkartılmasından sonra kalan atıf sayısının

- Derginin son iki yılda yayımladığı toplam makale sayısına bölünmesiyle elde edilen orandır. 2015 yılı haziran ayı itibariyle indekse kayıtlı 363 adet tıp dergisi bulunmaktadır (15).

Türkiye Atıf Dizininde indekslenen aile hekimliği dergileri Tablo 3'te verilmiştir.

Tablo 3. Türkiye Atıf Dizininde indekslenen aile hekimliği dergileri

Sıra	Dergi Adı	Mutlak-2014	Ulusal Etki Değeri (Mutlak) Ortalaması: 0,051	Alınan Toplam Atıf (Tüm Yıllar)
1.	ANKEM Dergisi	0,548	Ulusal dergilere etkisi, ortalamanın üstünde	40
6.	Turkish Journal of Family Medicine and Primary Care	0,250	Ulusal dergilere etkisi, ortalamanın üstünde	7
10.	Türkiye Aile Hekimliği Dergisi	0,200	Ulusal dergilere etkisi, ortalamanın üstünde	12
23.	Konuralp Tıp Dergisi	0,143	Ulusal dergilere etkisi, ortalamanın üstünde	12
43.	Eurasian Journal of Family Medicine	0,098	Ulusal dergilere etkisi, ortalamanın üstünde	4
140.	Türkiye Klinikleri Aile Hekimliği Özel Dergisi	0,026	Ulusal dergilere etkisi, ortalamanın altında	5
220.	Ankara Medical Journal	-	-	-
241.	Smyrna Tıp Dergisi	-	-	-

TÜBİTAK ULAKBİM Tıp Veri Tabanı [Türk Tıp Dizini]

1996 yılından bu yana Web'den kullanıcıların erişimine açık olan Tıp Veri Tabanı, Sağlık Bilimleri (Tıp, Diş hekimliği, Eczacılık, Hemşirelik vd.) alanında Türkiye'de yayımlanan süreli yayınlarda bulunan Türkçe ve diğer dillerdeki makaleleri kapsamaktadır.

Veri tabanı, sağlık bilimleri alanında çalışan araştırmacılara, konuyla ilgili ulusal literatüre hızlı ve etkin erişim sunmayı amaçlamaktadır. Veri tabanına giren dergiler, uluslararası standartlar ölçüsünde belirlenen “Dergi Değerlendirme Kriterleri” doğrultusunda, “Tıp Veri Tabanı Komitesi” tarafından değerlendirilerek seçilmektedir (16).

ULAKBİM Tıp Veri Tabanında [Türk Tıp Dizini] yer alan dergilerimiz: Türkiye Aile Hekimliği Dergisi

TÜBİTAK ULAKBİM DergiPark

TÜBİTAK ULAKBİM tarafından Türkiye’de yayımlanan akademik dergiler için yeni bir hizmet başlatılmıştır. Proje başlangıç tarihi Eylül 2013’tür. DergiPark, Türk Tıp Dizini veya DOAJ gibi bir dizinleme sistemi olmayıp, dergilerin ulusal ve uluslararası dizinlere girebilmesi için standart bir alt yapı hizmeti sunmaktadır (17).

Aile Hekimliğinde Tıpta Uzmanlık Tezleri ve Ulusal İndeksler

Tarafımızdan yapılan ve bütün yılları kapsayan YÖK Ulusal Tez Merkezi taraması sonucunda toplam 476 kayıt bulundu (18). Ünlüoğlu ve ark’nın (19) Aile hekimliği araştırma görevlilerinin uzmanlık tezleri ile ilgili yaptığı ve 2006–2008 yıllarını kapsayan 175 tezin değerlendirildiği bir çalışmada ise; tezlerin %75,4’ünde anket uygulaması yapıldığı, %36,0’ında laboratuvar verilerinin kullanıldığı saptanmıştır. Aynı çalışmada, tezlerin %57,1’inin kesitsel, %23,4’ünün retrospektif ve %19,4’ünün ise prospektif olduğu görülmüş olup, tez çalışmalarının ancak %21,7’si birinci basamak sağlık hizmetleri koşullarında yapıldığı belirtilmektedir (20).

Sonuç

Aile Hekimliği disiplini ülkemizde artık bilimsel özgürlüğünü ve yeterliliğini kanıtlamıştır. Bu alanda yıllardır emeği geçen ilgili kişi ve kurumların, akademisyenlerin, bürokratların çabalarını saygı ile yâd ediyoruz. Yükseköğretim Kurulu’nun Aile Hekimliği Anabilim Dallarının kurulması kararını aldığı 1993 yılındaki ortam ve koşullar ile bugünkü ortam ve koşullar karşılaştırıldığında; Türkiye’de Aile Hekimliği dalında yapılan bilimsel çalışmalar ve akademik gelişmeler, Temel Sağlık Hizmetlerinin her aşamasında, Aile Hekimliği akademisyenlerine bugün dün olduğundan daha fazla ihtiyaç olduğunu açık bir şekilde göstermiştir.

Kaynaklar

1. Tüzer TT. Türkiye Aile Hekimleri Uzmanlık Derneği Merkez Yönetim Kurulu ve Akademik Koordinasyon Kurulu yazısı, 14.03.2001.
2. Ünlüoğlu İ, Çelik M. Türkiye’de Aile Hekimliğinin Gelişimi. İçinde: Birinci Basamak Hekiminin Tanı ve Tedavi Kitabı: Bozdemir N, Kara İH (editörler). Adana: Nobel Tıp Kitabevi, 2010:9-15.
3. Kansu E, Tuncer İ. Bilimsel Araştırma Makalesinin Yazım İlkeleri. Polat S. (Editör), Bilimsel Araştırma-

- ların Yazımı Ve Sunumu - Sempozyum Kitabı. 13 Kasım 2002, Adana.
4. Yüksek Öğretim Kurumu. Bologna Süreci, Türkiye Yükseköğretim Yeterlikler Çerçevesi <https://bologna.yok.gov.tr/files/1fd58513c8ad79fe43ca1b7c1adc4a8b.pdf>. adresinden 15.06.2015 tarihinde erişilmiştir.
  5. How many journal articles have been published (ever)? <http://duncan.hull.name/2010/07/15/fifty-million/> adresinden 19.03.2014 tarihinde erişilmiştir.
  6. Yaman H, Kara İH. Aile Hekimliği Uzmanlığı Dergilerinin Geleceği ve İndeksler: Çözüm Önerileri. Konuralp Tıp Dergisi / [Konuralp Medical Journal] 2014;6(2):1-4.
  7. Asan A. SCI-expanded, SSCI, AHCI ve IF. http://www.turkbiyofizik.com/impfac_tanim.html adresinden 15.06.2015 tarihinde erişilmiştir.
  8. Yaman H, Kara İH. The Evaluation of International Peer-Reviewed Publications in Turkish Family Medicine. Medical Science Monitor 2007;13(9):SR24-27.
  9. SCI-WOS. Family Medicine. <http://apps.webofknowledge.com/> adresinden 10.06.2015 tarihinde erişilmiştir.
  10. Scimago-Family Practice. Period: 1996-2013, Scimago Lab, Scopus®. <http://www.scimagojr.com/countryrank.php> adresinden 15.06.2015 tarihinde erişilmiştir.
  11. SCOPUS veri tabanında Türkiye'den aile hekimliği adresli 1562 yayın (<http://www.scopus.com/> adresinden 17.06.2015 tarihinde erişilmiştir).
  12. Grzybowski A. The Journal Impact Factor: How to interpret its true value and importance. Med Sci Monit, 2009; 15(2): SR1-4.
  13. Kara İH. Aile Hekimliği Dergileri, İndeksler ve İstatistiğe Giriş. 9. Aile Hekimliği Güz Okulu 2 Mayıs 2015, Antalya.
  14. DOAJ Medicine (General). Family Medicine. <https://doaj.org> adresinden 10.06.2015 tarihinde erişilmiştir.
  15. Türkiye Atıf Dizini-Ulusal Etki Değeri (Mutlak) – 2014. <http://www.atifdizini.com/journals/tr-index.html> adresinden 15.06.2015 tarihinde erişilmiştir.
  16. TÜBİTAK ULAKBİM Tıp Veri Tabanı. <http://cabim.ulakbim.gov.tr/index.php/tr-dergi-dizin/ulakbim-konu-veri-tabanlari> adresinden 14.09.2015 tarihinde erişilmiştir.
  17. TÜBİTAK ULAKBİM DergiPark. <http://ulakbim.tubitak.gov.tr/duyuru/dergipark> adresinden 14.09.2015 tarihinde erişilmiştir.
  18. YÖK-Ulusal Tez Merkezi: Bütün yılları kapsayan aile hekimliği tezleri (2015) <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/IstatistikBilgiler?islem=2> adresinden 15.06.2015 tarihinde erişilmiştir.
  19. Unluoglu I, Unalacak M, Yuksel F. Theses of Family Medicine in Turkey, European General Practice Research Network (EGPRN) Meeting Abstracts (p: 57), 16-19 October 2008, Budapest/Hungary.
  20. Ünlüoğlu İ. Editöre mektup. Konuralp Tıp Dergisi / [Konuralp Medical Journal] 2012;4(1):I.

TAHUD ve Avrupa Birliği projeleri

1. “Aile Hekimlerinin Mezuniyet Sonrası ve Sürekli Eğitimleri için Avrupa Bilgi Ağının Geliştirilmesine Doğru” FAMILYMED2 (“Towards Development of the European Network of Postgraduate and Continuing Education for Family Physicians” FAMILYMED2)

Doç. Dr. Tolga GÜNDAR¹

Gerekçe ve hedefler

Türkiye’de Aile Hekimliği uygulamalarının hızla yaygınlaşması uzmanlık eğitimi başta olmak üzere mezuniyet sonrası ve sürekli eğitimlerin önemini artırmıştır. Bu bağlamda 2002 – 2005 yılları arasında Polonya Aile Hekimleri Koleji öncülüğünde gerçekleştirilen proje ürünleri temel alınarak yenilik transferi kapsamında bir proje hazırlanmıştır.

Proje, 2007 Yaşam Boyu Eğitim Programı kapsamında Ulusal Ajans ve Avrupa Birliği Komisyonu tarafından onaylanmıştır (Proje No: LLP-LdV-TOI-2007-TR-040). Proje paydaşları Adnan Menderes Üniversitesi Tıp Fakültesi Aile Hekimliği Anabilim Dalı, Türkiye Aile Hekimleri Uzmanlık Derneği (TAHUD) İzmir Şubesi , Polonya Aile Hekimleri Koleji ve ESTA “Bildungswerk” ve ESTA Danışmanlık’tır. Proje ekibi ise bu kurumlar adına sırası ile Prof. Dr. Okay BAŞAK, Dr. Tolga GÜNDAR, Prof. Dr. Adam WINDA, Marc FELL ve Dilek VOLKAN’dan oluşmuştur.

1. Dokuz Eylül Üniversitesi Tıp Fakültesi Aile Hekimliği Anabilim Dalı, İZMİR

Projenin amaçları;

- Yenilikçi yöntemler ve eğitim araçları oluşturularak ve eğitim sistemi geliştirerek aile hekimlerinin sunduğu sağlık hizmeti kalitesini artırmak,
  - Sürekli kalite geliştirme yoluyla aile hekimlerinin birinci basamak ortamlardaki rolünü güçlendirmek,
  - Aile hekimlerinin mesleklerini uygulama ortamlarının ve çalışma yerlerinin Avrupa ülkelerindeki benzer uzmanlık eğitimlerini almış hekimlerin işlevselliği ile uyumunu sağlamak,
  - Aile hekimleri arasında bilgi alışverişi sağlamak için uluslararası bir platform oluşturmak, şeklinde sıralanırken, özgül hedefler de;
    - Önceki projenin aile hekimliği eğiticileri için geliştirdiği eğitim programını kullanarak yaygınlaştırmak,
    - Aile hekimliği eğiticileri için hastayla görüşmeden öğrenmenin kolaylaştırılması üzerine odaklanan yeni bir eğitim programı geliştirmek ve test uygulamasını yapmak,
    - Birinci basamak hekimleri için hastayla görüşme becerilerini geliştirme ve hastayla görüşmeden öğrenme üzerine odaklanan yeni bir eğitim programı geliştirmek ve test uygulamasını yapmak,
    - Eğiticiler ve öğrenenler için hastayla görüşmeden öğrenme kılavuz materyalleri oluşturmak,
    - Aile hekimliği klinik yaklaşımıyla probleme dayalı öğrenme modülleri geliştirmek,
    - Probleme dayalı öğrenme modüllerini kullanarak aile hekimleri için örnek uzaktan öğrenme (e-learning) programları hazırlamak olarak belirlenmiştir.

Proje kapsamında gerçekleştirilen çalışma ve etkinlikler

Çalıştaylar

Proje kapsamında çeşitli çalıştaylar yapılmıştır. Bunlardan ilki Temmuz 2009 tarihinde Polonya Krakow'da düzenlendi. Polonya'daki değişik üniversitelerden, ulusal ajanstan ve Sağlık Bakanlığı'ndan gelen temsilcilerin katıldığı çalıştayda aile hekimliği uzmanlık eğitimi, aile hekimlerinin eğitimi için yeni eğitim teknolojileri ve uzaktan öğrenmenin etkinliği tartışıldı.

İkinci çalıştay 2008 Eylül ayındaki 14. WONCA Avrupa İstanbul Konferansı kapsamında yapıldı. Proje kapsamında gerçekleştirdiğimiz "gereksinim belirleme" araştırmasının sonuçlarının sunulduğu ve tartışıldığı çalışmaya özellikle değişik ülkelerden gelen Avrupa Aile Hekimliği Eğiticileri Akademisi (EURACT) üyesi eğiticiler katıldı.

Üçüncü çalıştay Mayıs 2009 tarihinde İzmir'de yapıldı. Proje kapsamında üretilen "Akciğer grafisi okuma" e-learning modülünün test edildiği ve geliştirildiği bu çalışmaya aile hekimliği uzman ve asistanları ile bölgede çalışan aile hekimleri ve pratisyen hekimler katıldı.

Son çalıştay ise Proje Kapanış Konferansı kapsamında 21 Kasım 2009 tarihinde

Aydın'da yapıldı. Ülke çapında 40 davetli katılımcının yer aldığı bu çalıştayda hastayla görüşme sürecinde hastayla iletişimin öğrenilmesi, öğretilmesi ve değerlendirilmesi tartışıldı ve deneyim paylaşımı gerçekleştirildi.

Kurslar

Yenilik transferi kapsamında devamını yaptığımız orijinal projenin temel ürünü olan "Leonardo Euract Eğitici Eğitimi" kursunun ülkemizde yaygınlaştırılması proje hedeflerinden biriydi. Bu amaçla önce bu eğitim programının tüm materyalleri Türkçeye çevrildi ve programın Türkçe versiyonu oluşturuldu. Kurs Mayıs 2008 tarihinde Konya'da ve Kasım 2008 tarihinde İstanbul'da olmak üzere iki kez yineleni. Üçer eğiticinin yönlendirdiği kurslara toplam 60 aile hekimi katıldı.

Eğitim gereksinimi belirleme araştırması

Projenin çalışmalarına yol göstermesi amacıyla birinci basamakta çalışan hekimlerin eğitim gereksinimlerini belirlemeye yönelik kalitatif bir araştırma yapıldı. Odak grup çalışması ve derinlemesine görüşme tekniklerinin kullanıldığı bu araştırma Aydın ve İzmir'den değişik alanlarda çalışan 25 birinci basamak hekiminin (aile hekimliği uzmanı, aile hekimliği asistanı, aile hekimi, pratisyen hekim) katılımıyla Haziran 2008 tarihinde gerçekleştirildi. Araştırma raporu bir kitap halinde Temmuz 2008 tarihinde projemiz ürünü olarak yayınlandı.

Uzaktan öğrenme (e-learning) modülleri

Aile hekimlerinin mezuniyet sonrası ve sürekli eğitimleri için Avrupa Bilgi Ağı oluşturmaya yönelik örnek "e-learning" modülleri oluşturma, projemizin temel hedeflerinden bir diğeri idi. Bu amaçla "EKG okuma ve değerlendirme" ve "Akciğer grafisi okuma ve değerlendirme" modülleri hazırlandı.

Hastayla görüşmeden öğrenme ve öğrenmenin kolaylaştırılması eğitim programı

Projemizin temel hedefi hastayla görüşmeden öğrenme ve öğrenmenin kolaylaştırılması üzerine bir eğitim programı oluşturma ve buna yönelik bir kılavuz hazırlama idi. Bu amaçla tümüyle özgün bir kurs programı oluşturuldu, konuyla ilgili eğitim materyalleri hazırlandı. İki bölüm, dört modül ve yedi oturumdan oluşan programın hastayla görüşmeden öğrenmeyi içeren birinci bölümünün (ilk iki modül ve dört oturum) test uygulaması davetli 30 birinci basamak hekiminin katılımıyla Temmuz 2009 tarihinde İzmir'de yapıldı. Bu uygulamadan elde edilen geribildirimler ışığında daha da geliştirilen programa son şekli verildi. Kurs materyalleri bir klasörde toplandı. Ayrıca katılımcılar için bir kılavuz kitap hazırlandı ve basımı yapıldı.

Proje kapsamında TAHUD İzmir Şubesinin katkıları Şu Şekilde sıralanabilir:

- Projenin uluslararası toplantılarına katılım,
- İlk proje kapsamında hazırlanan EKG e-öğrenme modülünün Türkçe'ye çevrilmesi, FamilyMed2 projesinin ürünlerinden biri olan PA Akciğer Grafisi değerlendirme modülünün hazırlanması,
- 2008 yılı Mayıs ayında Konya'da düzenlenen ve sorumluluğunu Adnan Menderes Üniversitesi Tıp Fakóltesi Aile Hekimliği Anabilim Dalı'nın üstlendiği EURACT Eğitici Eğitimi Kursu'na katkı,
- 2008 yılı Haziran ayı içerisinde yapılan ve sorumluluğunu Adnan Menderes Üniversitesi Tıp Fakóltesi Aile Hekimliği Anabilim Dalı'nın üstlendiği birinci basamakta çalışan hekimlerin eğitim gereksinimlerinin belirlenmesi araştırmasına katkı,
- 2008 yılı Kasım ayında İstanbul'da düzenlenen ve sorumluluğunu Adnan Menderes Üniversitesi Tıp Fakóltesi Aile Hekimliği Anabilim Dalı'nın üstlendiği EURACT Eğitici Eğitimi Kursu'na katkı,
- 18 Mayıs 2009 tarihinde İzmir'de, dördüncü uluslararası toplantı sırasında yapılan "PA akciğer grafisi e-öğrenme modülünün pilot uygulaması ve geliştirilmesi" çalıştay,
- 2009 Temmuz ayında İzmir'de yapılan ve sorumluluğunu Adnan Menderes Üniversitesi Tıp Fakóltesi Aile Hekimliği Anabilim Dalı'nın üstlendiği "Hastayla Görüşmeden Öğrenme" eğitim programının test uygulamasına katkı,
- 21 Kasım 2009 tarihinde Aydın'da düzenlenen ve sorumluluğunu Adnan Menderes Üniversitesi Tıp Fakóltesi Aile Hekimliği Anabilim Dalı'nın üstlendiği "Proje Kapanış Konferansına" katkı.

2. Avrupa'da Genel Pratisyenlik/Aile Hekimliği Eğiticilerinin Eğitimsel Gelişimi için Çerçeve –CEDinGP (“Framework for Continuing Educational Development of Trainers in General Practice in Europe” – CEDinGP)

Prof. Dr. Dilek GÜLDAL¹

Gerekçe ve hedefler

Aile hekimliği uygulamaları çoğu Avrupa ülkesinin sağlık sisteminin temelini oluşturmaktadır. Aile hekimliği bir tıp disiplini olarak Avrupa'nın bazı bölgelerinde iyi ve sağlam bir yapılanmaya sahip olmakla birlikte bazı bölgelerde de bu hedefe ulaşabilmek adına yoğun bir mücadele halindedir. Tıp eğitiminin tüm düzeylerinde bu alanda verilen eğitimin kalitesi disiplinin geleceği açısından kritik bir öneme sahiptir. Nitelikli bir eğitim ancak sağlam bir alt yapıya ve eğitim becerisine sahip eğiticiler tarafından verilebilir. Avrupa Aile Hekimliği Eğiticileri Akademisi (EURACT) bu alandaki en önemli çatı kuruluşudur. Buradan hareketle geliştirilen eğitici kursları ve burada edinilen deneyim ve birikim temelinde aile hekimliği eğiticilerinin eğitimine katkıda bulunmayı hedefleyen yeni bir proje hazırlanmıştır.

Proje, Avrupa Birliği Leonardo Da Vinci Programı Yenilik Transferi kapsamında 2010 yılında 2010-1-PL1-LEO05-11460 proje numarası ile onaylanmıştır.

Proje paydaşları:

- Polonya Aile Hekimleri Koleji
- Sağlık ve Yönetim Şirketi (Polonya)
- Avrupa Aile Hekimliği Eğiticileri Akademisi
- Danimarka Genel Pratisyenler Koleji
- Aile Hekimliğini Geliştirme Enstitüsü
- Yunanistan Genel Pratisyenler Derneği
- Portekiz Genel Pratisyenler Derneği
- Türkiye Aile Hekimleri Uzmanlık Derneği

Proje amaçları:

- Uzun dönemli bir bakış açısı ile Avrupa'da Genel Pratisyenlik/Aile Hekimliği Eğiticilerinin Eğitimsel Gelişimi için bir çerçeve geliştirilmesi, uygulanması ve sürdürülmesi,
- Çeşitli ustalık düzeylerindeki eğiticilerin eğitimlerine katkıda bulunacak kurslar hazırlanması.

1. Dokuz Eylül Üniversitesi Tıp Fakültesi Aile Hekimliği Anabilim Dalı, İZMİR

Hedeflenen ıktılar:

- Avrupa’da Genel Pratisyenlik/Aile Hekimliği Eğiticilerinin Eğitimsel Gelişimi için ere ve Belgesi,
- Genel Pratisyenlik/Aile Hekimliği Eğiticileri için 1. Düzey Kurs,
- Genel Pratisyenlik/Aile Hekimliği Eğiticileri için 2. Düzey Kurs,
- Genel Pratisyenlik/Aile Hekimliği Eğiticileri için 3. Düzey Kurs,
- EURACT web sitesi ile bağlantılı tartişma ve danışmanlık amacı ile kullanılacak bir internet platformu.

Proje kapsamında gerçekleştirilen etkinlikler

Birinci Düzey Kurs

26 – 29 Haziran 2011 tarihleri arasında İzmir’de pilot uygulaması gerçekleştirilmiştir. Toplam 6 modülden oluşan ve temel eğitici becerileri ve perspektifini kazandırmayı amaçlayan kursa 10 Avrupa ülkesinden 21 aile hekimliği eğitcisi katılmıştır. Kurs materyalleri katılımcı ve eğiticileriden gelen geribildirimler doğrultusunda yeniden gözden geçirilmiştir.

İkinci Düzey Kurs

6 – 9 Ekim 2011 tarihleri arasında Slovenya’nın Ljubljana kentinde pilot uygulaması yapılmıştır. Kurs toplam dört modülden oluşmakta ve ileri eğitici becerileri ve perspektifi kazandırmayı hedeflemektedir. Pilot uygulama 12 Avrupa ülkesinden 24 katılımcı ile gerçekleştirilmiştir. Kurs materyalleri katılımcı ve eğiticileriden gelen geribildirimler doğrultusunda yeniden gözden geçirilmiştir.

ünc Düzey Kurs

3 Aralık 2011 tarihinde Portekiz’in Lizbon Őhrinde ve 22 – 23 Haziran 2012 tarihlerinde aynı ülkenin Faro Őhrinde iki aşamalı olarak yapılmıştır. Kurs ilk aşama öncesinde, belirlenen hedefler çerçevesinde yoğun bir ön hazırlık evresini içermekte ve ilk aşamadaki bir günlük çalışmanın ardından her bir katılımcının bir eğitim programı hazırlamasını ve olanak bulursa uygulamasını gerektirmektedir. İkinci aşamadaki iki günde ise katılımcılar ürünlerini ve yaşadıkları süreçleri paylaşmışlar; hem deneyim paylaşımında bulunmuşlar, hem de geribildirim almışlardır. Kursun son çıktısı ise katılımcıların tüm sürece ilişkin hazırladıkları ayrıntılı rapor olmuştur. Bu kurs “ileri düzey” eğiticilere “uzman” eğitici perspektifi kazandırmayı hedeflemektedir.

Hem kursların hazırlanması hem de projenin tanıtımı süreçlerinde çeşitli çalıştaylar düzenlenmiştir. Bunlarda ilki Kasım 2010’daki başlangıç toplantısını takiben 3 – 6 Mart 2011 tarihleri arasında Yunanistan’ın Selanik kentinde yapılmıştır. Bu toplantıda proje ürünlerinin içerikleri ve hedefler üzerine odaklanılmıştır. Ayrıca “Avrupa’da Ge-

nel Pratisyenlik/Aile Hekimliği Eğiticilerinin Eğitimsel Gelişimi için Çerçeve Belgesi” geliştirme çalışmaları ve farklı uzmanlık düzeylerindeki aile hekimliği/genel pratisyenlik eğiticilerinden beklenen yeterlikler üzerine yoğunlaşmıştır.

İkinci çalıştay 9 Eylül 2011 tarihinde Polonya'nın Varşova kentinde 17. WONCA Avrupa Konferansı sırasında düzenlenmiştir. Bu çalıştayda uzman aile hekimliği/genel pratisyenlik eğiticilerine gereksinim olup olmadığı ve bu eğiticileri nasıl yaratacağımız tartışılmıştır.

Son çalıştay ise 4 – 7 Temmuz 2012 tarihleri arasında Avusturya'nın Viyana kentinde düzenlenen 18. WONCA Avrupa Konferansı sırasında düzenlenmiş ve üçüncü düzey kurs katılımcıları eğitim programlarını tanıtmış ve tartışmışlardır.

Proje çıktıları:

- Proje kapsamında hazırlanan ve pilot uygulamaları yapılan kurslar ile ilgili materyaller tüm paydaş ülkelerin diline tercüme edilmiş ve EURACT web sitesinde yayınlanmıştır.
- Proje kapsamında oluşturulan “Avrupa’da Genel Pratisyenlik/Aile Hekimliği Eğiticilerinin Eğitimsel Gelişimi için Çerçeve Belgesi” de tüm paydaş ülke dillerine çevrilmiştir. Bu belgeye de yine EURACT web sitesinden ulaşılabilir.
- EURACT web sitesi ile bağlantılı tartışma ve danışmanlık amacı ile kullanılacak bir internet platformu kurulmuş ve kullanılmıştır. Bu platform halen EURACT web sitesi üzerinde aktiftir.
- Proje kapsamında ayrıca aile hekimliği/genel pratisyenlik eğiticilerinin eğitim beklentileri ile ilgili bir gereksinim analizi çalışması yapılmış ve çalışmanın sonuçları “European Journal of General Practice” dergisinde yayınlanmıştır.

3. Birinci Basamakta Reçetesiz Satılan İlaçların Değerlendirilmesi ve Planlanmış Davranış Teorisinin Müdahalelere Çevrilmesi (“Assesing The Over-The-Counter Medications In Primary Care And Translating The Theory Of Planned Behaviour Into Interventions – OTC SOCIOMED”)

Doç. Dr. Züleyha ALPER¹

Tanım ve genel hedefler

Bilindiği gibi reçetesiz ilaçların uygunsuz temin ve kullanımı gelişmekte olan ülkelerde olduğu kadar gelişmiş ülkelerde de önemli bir halk sağlığı sorunudur. Günümüzde ilaca bağlı hastalıkların insidansının azaltılması ve sağlık hizmet sunumunda önerilen ilaçların olası etkilerinin artırılmasına yönelik yeni araştırma metodlarının geliştirilmesi ve bilimsel dayanak üretilmesi amacı ile çalışmalar yapılmaktadır. Bu amaçla Dünya Sağlık Örgütü ve üye ülkeler bu global problemin çözümü için acilen girişimler yapılması gerektiğini savunmaktadırlar (Bond ve Hannaford, 2003; WHO Report, 2006; WHO Editorial 2005; WHO Drug Information, 1997).

Bu bağlamda, Avrupa Birliği 7. Çerçeve Programı tarafından desteklenen (FP7-SAĞLIK-2007-B; 223654) ve kısa adı OTC-SOCIOMED olan “Birinci Basamakta Reçetesiz Satılan İlaçların Değerlendirilmesi ve Planlanmış Davranış Teorisinin Müdahalelere Çevrilmesi” adlı proje, 7 Avrupa ülkesinde (Yunanistan, İsveç, Hollanda, Fransa, Malta, Türkiye ve Çek Cumhuriyeti) reçeteli ve reçetesiz ilaçların temin edilmesinde doktorların, eczacıların ve hasta/müşterilerin davranış biçimlerini belirleyen faktörleri tanımlamak üzere planlanmış bir çalışmadır. Proje ortaklarından biri olan Türkiye Aile Hekimleri Uzmanlık Derneği (TAHUD) adına Doç. Dr. Züleyha ALPER tarafından yürütülen projenin koordinatörlüğü Girit Üniversitesi Toplum ve Aile Hekimliği Bölümü Öğretim Üyesi Prof. Dr. Christos Lionis (Yunanistan) tarafından yapılmıştır. Ülkemizde projenin uygulanması Ankara-Keçiören ilçesinde Uzm. Dr. Tijen Şengezer, Aydın-Merkez ilçede Prof. Dr. Okay Başak ve Bursa-Nilüfer ilçesinde Doç. Dr. Züleyha ALPER ve Prof. Dr. Yeşim Uncu tarafından gerçekleştirilmiştir.

Bu çalışmada Planlanmış Davranış Teorisi (PDT) zemininde; teori-odaklı yaklaşım kullanılarak, birinci basamakta hizmet veren hekimlerin hastaların beklentileri ile ilgili inanışları ve bu beklentileri karşılayacak motivasyonu ile tanımlanan kendi geliştirdikleri kuralları üzerine odaklanılmıştır. Bir yandan yalnızca hekimlerin, algıladıkları davranışsal kontrolleri güçlendirerek kendi istedikleri şekilde uygun reçete yazma davranışlarını geri kazanmalarını desteklemeye, diğer yandan da hastaların ilaç kullanım amacı ve davranışları konusunda, onların tüketici davranışlarını düzenleyen önemli belirteçlerin tanımlanması ile değişiklik oluşturmaya yönelik girişimler oluşturulması amaçlanmıştır.

1. Uludağ Üniversitesi Tıp Fakültesi Aile Hekimliği Anabilim Dalı, BURSA

Bu amaca yönelik projenin alt hedefleri şu şekilde özetlenebilir:

- Farklı Güney Avrupa ülkelerinde birinci basamakta hekimler tarafından reçetelenen ilaçların önerilmesini ve reçetesiz olarak alınan ilaçların kullanımını etkileyen faktörlerin belirlenmesi ve elde edilen sonuçlara göre geliştirilecek çözüm önerilerinin pilot uygulamalarının yapılması,
- İlaçların birinci basamak hekimleri, eczaneler ve hastalar tarafından yalnızca tedavi amaçlı ve maliyet-etkin olarak kullanımını sağlayacak öneriler oluşturulması,
- Hekimlerin ilaç yazma alışkanlıklarına yön veren inanç ve tutumlarının, kişisel olarak geliştirdikleri kurallarının ve davranışsal kontrol algılarının araştırılması,
- Hastaların ilaç önerileri ve bu ilaçların akılcı kullanımı ile ilgili sağlık davranışlarının belirleyicilerinin araştırılması,
- Sağlık hizmet sunum sistemlerini iyileştirecek uygulaması kolay öneriler geliştirerek politika belirlenmesi ve bu politikaların uygulamaya konulması,
- Ulusal izlem sistemleri ve sürdürülebilir girişimler geliştirerek sağlık sisteminin her aşamasında akılcı ilaç kullanımının sağlanmasına yönelik araştırmaların yapılmasına önderlik edilmesi,
- Tüm bu amaçlar doğrultusunda; birinci basamakta, farklı klinik ortamlarda, kanıta dayalı metodoloji kullanarak, fark gözetmeksizin ilaç kullanıcı ve ilaç sağlayıcılarının davranış ve uygulamalarının tanımlanması ile sağlık hizmet sistemlerinde bilinç-li politik kararların desteklenmesi için gerekli, bilime dayalı yeni araştırma yöntemlerinin geliştirilmesi ve yaygınlaştırılması ile birlikte sağlığın iyileştirilmesi, hastalıkların önlenmesi, kılavuzlara uyumluluk, teşhis ve tedavi stratejileri ile ilgili olarak daha etkin ve verimli kanıta dayalı stratejiler geliştirilmesi,
- Üniversiteler ve dernekler arasında var olan köklü işbirliğini kullanacak olan bu araştırma ile araştırmaya katılan ülkeler arasında birinci basamak sağlık hizmeti veren sektörlerdeki kişilerin uzmanlıklarının ve deneyimlerinin kullanılması ile yeni iletişim alanlarının oluşturulması olarak belirlenmiştir.

Metodoloji ve sonuçlar

Araştırmaya reçeteli ilaçların sağlayıcıları olarak reçete yazma alışkanlıklarının araştırılması ve belirlenmesi amacı ile birinci basamakta hizmet vermekte olan hekimler, reçeteli ve reçetesiz ilaçların temin edilme noktaları olmaları bakımından eczacılar, reçeteli ilaçların kullanıcıları olarak hastalar ve reçete olmaksızın ilaç kullanan müşteriler dâhil edilmiştir. Araştırma evreni olarak katılan ülkelerin her birinden (Yunanistan, İsveç, Hollanda, Fransa, Malta, Türkiye ve Çek Cumhuriyeti), belirlemiş oldukları kentsel ve kırsal bölgeleri içeren araştırma bölgelerinde, rastgele örnekleme yöntemi ile seçilen 200 birinci basamakta çalışan hekim, 200 eczacı ve 200 hasta ve reçetesiz ilaç kullanan 200 müşteri planlanmıştır. Teorik altyapısı "kültürler arası sağlık hizmet kullanımının çok değişkenli modeline" dayanan proje kapsamında katılımcılara uygulanan anketler, sağlık hizmet kullanımını değişik

derecelerde etkileyen faktörlerin araştırıldığı beş ayrı bölümden oluşturulmuştur: Birey düzeyinde hastalık varlığında sağlık hizmet olanaklarını kullanma kararını etkileyen sosyodemografik ve psikososyal olmak üzere predispozan faktörler, bireyin kendi kendine kolaylıkla değiştiremeyeceği, hastalık davranışının mali yönünü etkileyen kolaylaştırıcı faktörler, hastalığın tıbbi yardım araştırma ve almaya iten karar verme sürecini başlatan semptomlarının gözlenmesi ve yorumlanmasını kapsayan algılanan morbidite faktörleri ile sağlık hizmet sunumuna ve kullanımına ait faktörler. Araştırmada bu beş bölüm dikkate alınarak ilaç kullanımı üzerine etki eden faktörlerin tanımlanması ve değerlendirilmesi için Planlanmış Davranış Teorisi temeline göre oluşturulmuş yapılandırılmış görüşmeler, odak grup değerlendirilmesi ve anketler gibi niteliksel ve niceliksel metodoloji kullanılmıştır. Ayrıca son bir ay içinde birinci basamakta hastaların herhangi bir rahatsızlığı iyileştirme amaçlı reçetesiz ilaç kullanma yaygınlığı, kullanılan reçetesiz ilacın tipi, bağlı oldukları hekimin bu durumdan haberdar olup olmadığı da sorgulanmıştır.

Buna göre seçilmiş olan Ankara-Keçiören (Uzm. Dr. Tijen Şengezer), Aydın-Merkez (Prof. Dr. Okay Başak) ve Bursa-Nilüfer (Doç. Dr. Züleyha ALPER, Prof. Dr. Yeşim Uncu) ilçelerinde önceden eğitimlerini almış anketörler aracılığı ile anketler uygulanmış, veri girişleri koordinatörlükçe oluşturan sisteme doğrudan yapılmış ve analiz edilmiştir. İstatistiksel analizde tanımlayıcı istatistik yöntemleri, lojistik regresyon modelleri ve hiyerarşik modelleme metodları kullanılmıştır. Anketlerden elde edilen veriler doğrultusunda Planlanmış Davranış Teorisi kullanılarak hazırlanan müdahale çalışmasının projeye katılan ülkelerde tek bir bölgede pilot uygulaması yapılmıştır. Müdahale olarak yaşlılarda polifarmasi ve akılcı ilaç kullanımı konusunda bir günlük yoğun bir eğitim, bu eğitim sırasında katılımcılar tarafından oluşturulan ve muayene odasında sürekli görebilecekleri bir poster, eğitimcilerin bir aylık süre içinde haftalık ziyaretleri ve ara ara gönderdikleri hatırlatıcı SMS ve e-posta gönderimi kullanılmıştır. Nitel ve nicel verileri içeren ön ve son test ile birlikte katılımcı hekimin onayı ile çalışma öncesi ve sonrası reçete örneklerinin verileri de toplanmıştır. Ülke bazında ve genel analizler proje koordinatörlüğünce yapılmıştır. Elde edilen sonuçlar yine başlangıçta imzalanan protokol gereği öncelikle yürütücü tarafından yayımlanmaktadır.

Çalışma sonuçları birinci basamakta çalışan hekimlerin benzer reçete yazma alışkanlıklarına sahip olduğunu ve irrasyonel reçete yazma davranışının hemen hemen tüm ülkelerde var olduğunu, ancak farklı boyutlarda bulunduğunu bir kez daha ortaya koymuştur. Türkiye, Fransa, Yunanistan ve Kıbrıs gibi sağlık hizmet sunumunda entegrasyonun tam olarak sağlanamadığı, problemlerin çözümlenemediği ve akılcı ilaç kullanımı ile ilgili doğru politikaların üretilmediği ülkelerde bu sorun daha fazla gözlenmiştir. Araştırmanın müdahale kısmından elde edilen en önemli sonuç, tüm bu engellere rağmen, birinci basamakta çalışan hekimlerin reçetelerinde yazmış oldukları ilaç sayılarında azalma olması ve bu konuda yapılacak eğitimlerin hekimler tarafından olumlu karşılanması olmuştur.

Araştırma süreci ve sonuçları ile ilgili yayınlar:

1. Eliciting general practitioners' salient beliefs towards prescribing: a qualitative study based on the Theory of Planned Behaviour in Greece. *Journal of Clinical Pharmacy and Therapeutics*, 2013, 38:109-114
2. Irrational prescribing of over-the-counter (OTC) medicines in general practice: testing the feasibility of an educational intervention among physicians in five European countries. *BMC Family Practice*, 2014, 15:34
3. General practitioners' intention to prescribe and prescribing patterns in selected European settings: The OTC SOCIOMED project. *Health Policy*, 2015, doi:10.1016/j.healthpol.2015.06.006

TAHUD ve ulusal kongreler

Dr. Ruşen TOPALLI¹

Bir uzmanlık dalının rüştünü ispatlaması için gereken koşullardan birisi de alana özgü bilimsel kongrelerinin düzenlenmesidir. Aile hekimliği de bu konuda nispeten erken davranan dallar arasında yer almayı başardı. Uzmanlık eğitiminin başlamasından 8 yıl sonra ve uzmanlık derneğinin kuruluşunun henüz üçüncü yılında 1. Ulusal Aile Hekimliği Kongresi, yeni kurulan İstanbul Şubesinin öncülüğünde 25-27 Kasım 1993 tarihlerinde İstanbul'da Conrad Oteli'nde düzenlendi.

Bugünle kıyaslandığında oldukça mütevazı koşullarda yapılan bu kongreye kayıt ücreti uzmanlar için 400.000 TL (eski TL) idi ki o zamanki kurla yaklaşık 30 ABD dolarına karşılık geliyordu, üstelik bu fiyat üzerinden dernek üyelerine % 25 indirim yapılmaktaydı ve asistanlar için bunun yarı fiyatı geçerliydi. On sekiz bildirinin sunulduğu bu ilk kongrenin özet kitabı da oldukça alçak gönüllü bir broşür boyutlarındaydı.

2. Ulusal Aile Hekimliği Kongresi ise 7-8 Aralık 1995 tarihlerinde Ankara'da düzenlendi. Bu aynı zamanda ulusal kongrelerin her iki yılda bir, farklı bir şube tarafından düzenlenmesi geleneğinin de başlangıcıydı (gerçi o zaman Ankara Şubesi yoktu, zaten Ankara'da olan Genel Merkez tarafından düzenlenmişti). Her bir kongrede bir sonraki kongrenin yeri ve düzenleyecek dernek şubesi belirleniyordu. TÜBİTAK Feza Gürsoy Toplantı Salonu'nda düzenlenen kongrenin kayıt ücreti, yaklaşık 1.500.000 TL idi; yük-

1. Teyyaredüzü Aile Sağlığı Merkezi, GİRESUN

sek enflasyon nedeniyle artmış gibi görünse de dolar cinsinden ilk kongreden pek de farklı değildi. Kongrede 12 sözel, 21 poster bildiri sunulmuştu.

İki yıl daha geçtikten sonra sıra İzmir şubesine gelmişti. Bu kez bahar aylarına çekilmiş olan 3. Ulusal Aile Hekimliği Kongresi 23-25 Mayıs 1997'de, İzmir Sabancı Kültür Merkezi'nde yapılmıştı. Kayıt ücretleri ilk kez ABD doları olarak belirtilmişti ve yaklaşık iki kat artarak 60 dolar olmuştu (asistanlar için 40 dolar). Bugünkü rakamlara göre hala oldukça ucuzdu. Üç gün süren kongrede 16 sözel ve 24 poster bildiri sunulmuştu.

Dördüncü Ulusal Kongre için sıra yeniden İstanbul Şubesi'ndeydi; 17 Ağustos depremini izleyen sıkıntılı koşullarda 14 – 17 Ekim 1999 tarihlerinde Taksim'de, The Marmara Oteli'nde düzenlenen bu kongrede ilk kez paralel oturumlar olmuş, toplantılar üç ayrı salonda yapılmıştı. Sunulan bildiri sayıları da artmış, 31 sözel, 54 poster bildiri sayısına ulaşılmıştı. Bildirilere ödül verilmesi de bu kongremizin yenilikleri arasındaydı.

Sonraki kongrenin 2001 yılında yapılması gerekiyordu, kongre düzenlenmesi için ilk kez henüz kurulmamış bir şubeye görev verilmişti. 5. Ulusal Aile Hekimliği Kongresi, kurulma çalışmaları süren Adana Şubesi adına Çukurova Üniversitesi Tıp Fakültesi Aile Hekimliği Anabilim Dalınca düzenlenecekti. Ancak ortaya çıkan bazı sorunlar nedeniyle kongre 2001 yılı içerisinde düzenlenememişti ama bu gecikme yeni bir geleneğin doğmasına da vesile olmuştu. 2001 yılı içerisinde kongre düzenlenemeyeceği ortaya çıkınca oluşan boşluğu doldurmak üzere Trakya Üniversitesi Aile Hekimliği Anabilim Dalı tarafından, Edirne'de 2 – 5 Kasım 2001 tarihlerinde, TAHUD iş birliği ile 1. Ulusal Aile Hekimliği Günleri düzenlendi. Bu gelenek bir süre devam edecek, ulusal kongre olmayan yıllarda bir Aile Hekimliği Anabilim Dalı ve TAHUD işbirliği ile Ulusal Aile Hekimliği Günleri düzenlenecekti.

Ve bir süre gecikmeyle de olsa 5. Ulusal Aile Hekimliği Kongresi, 27 – 30 Mart 2002 tarihlerinde Adana'da Seyhan Oteli'nde yapıldı. Yine paralel oturumlar vardı ve kongre altı ayrı salonda devam etmişti. Daha önceki mütevazı kongre kitapları bu kez yerini 512 sayfalık bir kongre kitabına bırakmış, hatta bu yetmemiş daha sonra 90 sayfalık ek kitap basılarak katılımcılara ulaştırılmıştı. Bu kongrede 32 sözel ve 104 poster bildiri sunulmuştu.

Bundan sonra ulusal kongre ve ulusal günler aksamadan devam etmişti. 2003'te Sivas'ta yapılan 2. Ulusal Aile Hekimliği Günleri'nin (2 – 6 Eylül) ardından 6. Ulusal Aile Hekimliği Kongresi kongreye ilk kez ev sahipliği yapan TAHUD Bursa Şubesi ve Uludağ Üniversitesi Tıp Fakültesi Aile Hekimliği Anabilim Dalı tarafından 4 – 7 Mayıs 2004 tarihlerinde Bursa Kervansaray Oteli'nde düzenlenmişti. On ayrı ülkeden, 13 yabancı katılımcının da yer aldığı altıncı kongre iki ayrı salonda paralel oturumlarla gerçekleşmişti ve sunulmak üzere 31 sözel ve 143 poster bildiri kabul edilmişti.

25 – 28 Mayıs 2005'de Kuşadası'nda Adnan Menderes Üniversitesi Tıp Fakültesi Aile Hekimliği Anabilim Dalınca düzenlenen 3. Ulusal Aile Hekimliği Günlerinin ardından, 23 – 26 Mayıs 2006 tarihlerinde 7. Ulusal Aile Hekimliği Kongresi için yeniden

Ege'de buluşmuştuk. Ulusal kongre TAHUD İzmir Şubesi ve Dokuz Eylül Üniversitesi Tıp Fakültesi Aile Hekimliği Anabilim Dalı'nca Çeşme Altın Yunus'ta 8. Akdeniz Tıp Kongresi'yle ardışık olarak düzenlenmişti. 51 sözel, 150 poster bildiri ile çıta biraz daha yükselmişti. Kongre kitabının yanı sıra sunumlar bir CD ile katılımcılara ulaştırılmıştı.

2007 yılı, 25 – 29 Mayıs'ta Antalya'da Akdeniz Üniversitesi Aile Hekimliği Anabilim dalınca 2. Avrupa Sistemik Aile Hekimliği Kongresi'yle birlikte düzenlenen 4. Ulusal Aile Hekimliği Günleri ile geçtikten sonra ilk kez bir WONCA Avrupa Aile Hekimliği Kongresi (WONCA Europe Conference) düzenleyeceğimiz 2008 yılına gelmiştik. Bir yılda iki ayrı kongre düzenleme gücünü hesaba katılarak 8. Ulusal Aile Hekimliği Kongresi'nin Avrupa kongresiyle eş zamanlı yapılmasına karar verilmişti. 4 – 7 Eylül 2008 tarihlerinde İstanbul'da Lütfi Kırdar Kongre ve Sergi Sarayı ve Askeri Müze Kültür Sitesi'nde düzenlenen ulusal kongremiz, WONCA Avrupa gibi büyük bir organizasyonun gölgesinde mütevazı koşullarda düzenlenmesine rağmen dört güne yayılan programı, ilk günü beş ayrı salonda düzenlenen kursları ve paralel oturumlarıyla başarıyla tamamlanmıştı. Sözel bildiri sunulmayan kongrede 22 poster yer almıştı.

2009 yılı 2001 yılında başlayan bir geleneğin de sonu oldu, 2010'dan itibaren Ulusal Aile Hekimliği Kongrelerinin her yıl düzenlenmesine karar verilmesi nedeniyle, kongre olmayan yıllarda düzenlenen Ulusal Aile Hekimliği Günleri'nin de sonuna geliniyordu. Beşinci ve sonuncu Ulusal Günler Ankara'da 4 – 6 Haziran 2009 tarihlerinde Başkent Üniversitesi tarafından üniversitenin Bağlıca Kampüsü'nde düzenlenmişti.

Dokuzuncu ulusal kongremiz TAHUD'un 20. kuruluş yılına denk geliyordu ve yine bazı ilkleri bünyesinde barındırıyordu. İlk kez kongreyi düzenleyen şube kendi ili dışında kongre düzenlemişti. Edirne Şubesi tarafından düzenlenen kongre 3 – 7 Kasım 2010 tarihlerinde Antalya, Belek'te yapılmıştı. Kongre kitabı da ilk kez basılı halde değil CD olarak katılımcılara ulaştırılmıştı; 135 sayfa idi. Kongre iki ayrı salonda üç konferans, 24 oturum, altı kurs ve bildiri sunumlarından oluşmuştu. Yirmi sözel ve 75 poster bildiri sunulmuştu.

10. Ulusal Aile Hekimliği Kongresi ile birlikte artık kongreleri şubelerin düzenlemesi uygulamasından da vazgeçilerek, genel merkezin düzenleyici olmasına karar verilmişti. Yine artık gelenekselleşen Aile Hekimliği Güz Okulu ile tarih yakınlığı da dikkate alınarak ulusal kongreler bahar aylarında yapılmaya başlamıştı. İzleyen üç yıl boyunca kongreler Dünya Aile Hekimleri Günü ilan edilen 19 Mayıs'ı da kapsayacak şekilde yapılacaktı. Bu şekilde onuncu kongre 18 – 22 Mayıs 2010 tarihlerinde Muğla, Fethiye'de düzenledi. İlk günü 8 ayrı salonda düzenlenen kurslarla salon rekorunu kıran bu kongrede 32 sözel, 164 de poster bildiri sunulmuştu. Kongre kitabı basılmamış, internet üzerinden erişime sunulmuştu.

11. Ulusal Aile Hekimliği Kongresi ise 16 – 20 Mayıs 2012 tarihlerinde Antalya'da yapıldı. 15 – 19 Mayıs 2013 tarihlerinde Aydın, Kuşadası'nda düzenlenen 12. Ulusal Aile Hekimliği Kongresi, WONCA Avrupa'nın araştırma grubu, EGPRN'in bahar toplantısıyla da aynı otelde ve aynı tarihlerde düzenlenmişti. Dört ayrı salonda, paneller,

uzmanına danış oturumları, ASM oturumları, tartışma grupları, konferans ve çalıştaylarla oldukça zengin bir programı vardı. Kongrede 65 sözel ve 283 poster bildiri sunulmuştu. Bu ulusal kongrelerimiz arasında bildiri sayıları açısından bir rekordu. Kongre kitabı basılmamış internette katılımcıların kullanımına sunulmuştu. Kongre kitabına TAHUD internet sitesinde ulaşılabilir.

13. Ulusal Aile Hekimliği Kongresi ise 19 Mayıs geleneğini bozarak 23 – 27 Nisan 2014 tarihlerinde Antalya’da düzenlenmişti. Dört ayrı salonda düzenlenen kongrede 36 sözel ve 237 poster bildiri sunulmuştu. Bu kongrenin kitabı da TAHUD internet sitesinde yayındadır.

Bu yıl, yani 2015’de Ulusal kongremiz bir kez daha Avrupa Aile Hekimliği Kongresi’yle eşzamanlı olarak düzenlendi ve Ege – Akdeniz kıyılarından tekrar ve dördüncü kez İstanbul’da, 22 – 25 Ekim tarihlerinde yapıldı.

WONCA Avrupa Aile Hekimliği Kongreleri ve TAHUD

Prof. Dr. Dilek GÜLDAL¹

Türkiye Aile Hekimleri Uzmanlık Derneği yedi yıl ara ile iki WONCA Avrupa Aile Hekimliği Kongresine ev sahipliği yaptı. 2008 yılında İstanbul'da yaptığımız 14. WONCA Avrupa Aile Hekimliği Kongresinin ardından, geçtiğimiz ay yine İstanbul'da 20. WONCA Avrupa Aile Hekimliği Kongresini başarıyla gerçekleştirdik. Günümüzde gerçekleştirilen bilimsel toplantıların sayısı öylesine arttı ki çoğu zaman bunlardan büyük bir kısmına katılmakta zorlanıyoruz. Ancak uluslararası kongrelerin farklı bir tadı, farklı bir heyecanı var.

Her şeyden önce uluslararası kongrelere ev sahipliği yapmak ülkemizi tanıtmamız için önemli bir fırsat yaratmaktadır. Gelen konuklar sadece kongre sırasında bilimsel etkinliklere katılmakla kalmayıp kongre şehrini, hatta bir kısmı ülkemizin farklı bölgelerini ziyaret ederek bu topraklarda yeşermiş olan tarihi, kültürleri görmekte, doğa güzelliklerini keşfetmekte ve günümüz Türkiye'sini tanımaktadırlar.

Ülkelerin gelişmişlik düzeyi, kültürleri, sağlık hizmetinin örgütlenmesi gibi farklılıkları nedeni ile her ülkede aile hekimliğinin gelişimi ve öne çıkan yönleri farklılaşabilmektedir. Uluslararası kongreler disiplinimizin çeşitli açılardan değerlendirilmesini, farklı yönlerinin görülmesini sağlamakta, vizyonumuzu geliştirmektedir. Özellikle aile hekimliğinin farklı gelişimsel aşamalarında olan ülkelerin birbirlerinin deneyimlerinden yararlanmaları için

---

1. 20. WONCA Avrupa Aile Hekimliği Kongresi Başkanı
Dokuz Eylül Üniversitesi Tıp Fakültesi Aile Hekimliği Anabilim Dalı, İZMİR

mükemmel bir fırsat sağlamaktadır.

Öte yandan aile hekimliğinin bilimsel birikiminin ulaştığı noktanın gözlenmesi ve paylaşılması uluslararası kongrelerin en önemli özelliklerinden birisidir. Kongreler birikmiş emeğimizi sergilediğimiz etkinliklerdir. Nitekim her iki kongremizde de yüzlerce ulusal katılımcıdan büyük bir bölümü kongrelere bilimsel katkı sunmuştur. Kongre boyunca sadece oturumlar sırasında değil özellikle aralarda farklı ülkelerden katılımcıların meraklı soruları ile sağlanan birebir deneyim ve bilgi paylaşımları eşsiz bir değere sahiptir.

Bu kongrelere ev sahipliği yapabilmek aynı zamanda ülkemizde aile hekimliğinin gerek bilimsel gerek kurumsal olarak gelişmişliğinin bir ifadesidir. Her iki kongremizde de katılımcı sayısı ve paralel oturumların zenginliği dikkate alındığında önemli bir birikimin ürünü olduğu görülecektir. Kongrelerimizin ulusal ve uluslararası kuruluşlar tarafından akredite edilmiş olması bilimsel içeriği açısından önemli bir garanti sağlamıştır. Avrupa ve Türkiye akreditasyonlarına Kanada ve Avustralya da eklenmiştir.

İlk kongremizde yaklaşık 4500 civarında olan katılımcı sayısı ikincisinde tüm terör olayları ve savaş korkusuna rağmen 3800'e ulaşmıştır. Her iki kongre de Avrupa kongresi olmakla birlikte dünyanın her yerinden katılım olmuştur. 2015 kongresinde katılım sağlayan 79 ülkeden sadece 30'u Avrupa ülkesidir; Malezya, Nijerya, Peru gibi uzak bölgelerden birçok konuk ağırlanmıştır. Elbette bu katılımın arkasında İstanbul'un kendi çekiciliğinin yanı sıra önemli bir tanıtım çalışması yatmaktadır. Nitekim kongre öncesi 25 uluslararası beş ulusal kongrede tanıtım gerçekleştirilmiştir. Sınırlı bütçelerle yapılan bu tanıtım etkinlikleri görev alanların gönüllülükleri ve özverileri ile başarılabilmıştır.

Her kongre bilimsel içerik açısından zenginleşerek büyürken son kongremizde 19 paralel salonda etkinlikler gerçekleştirilmiştir. 2015 WONCA Avrupa Kongresinde 1952 özet (abstract) başvurusundan 408'i geri çevrilmiş; 289'u sözlü sunum, 1403'ü poster, 13'ü kurs, 121'i çalıştay, 8'i panel, 30'u sempozyum, 10'u konferans ve 76'sı "BRITE" oturumu olarak kabul edilmiştir. Geri çevirme oranının %25'lere ulaşması kongrenin bilimsel gücü ve katılımın zenginliğinin bir göstergesi olmuştur.

Avrupa kongreleri yaratıcılığımızı ve deneyimimizi artırmak ve bunları göstermek için bir fırsat oluşturmakta, bizlerin de katkı ve yaratıcılığı ile büyümekte, gelişmektedir. 2015 WONCA Avrupa Kongresinde özellikle "Büyük Oturumlar" kuşağı geliştirilerek aile hekimliğinin temel konularının daha az sayıda paralel oturumlarla ancak daha büyük katılımlarla gerçekleştirilmesi sağlanmıştır. Öte yandan "BRITE" adını verdiğimiz "Düşünce ve Deneyimlerini Getir (Bring your Thought and Experiences)" oturumları ile uygulamada yer alan hekimlerin konuşmacılar arasında yer almaları ve seslerini duyurabilmeleri sağlanmıştır. Alt çalışma gruplarının kongre düzenlenmesinde aktif olarak rol alması ile harcanan emeğin büyümesi, birlikte çalışmanın etkinleşmesi ve yaratıcılığın artması ile sonuçlanmıştır.

Kongre öncesinde genç aile hekimlerinin buluşması ve aralarında karşılıklı ziyaret programı gerçekleştirilirken, bu kongreye özgü olarak genç kalmış aile hekimlerinin

de kongre öncesi ülkemizi ve aile hekimliği uygulamalarını tanımaları için bir başka program düzenlenmiştir. Ayrıca 134 genç aile hekimine de burs sağlanmıştır. Yine ilk kez bu kongrede tüm dünyadaki gençlik liderleri bir araya getirilerek sorunlarını paylaşmaları ve ortak hedefler geliştirmeleri mümkün olmuştur.

Her kongre yeniliklerin sunulduğu ve hayata geçirildiği ortamlar olup artık teknoloji sayesinde insanlar buldukları yerlerden de kongrelere katılabilmektedir. Nitekim 2015 kongresi, öncesinde ve sonrasında “facebook”, “twitter” gibi sosyal medya ortamlarında paylaşılmış, konferans sırasında 4324 “twit” atılmıştır.

WONCA Avrupa 2015 Aile Hekimliği Kongresinin Suriye'deki savaş ve yüzlerce kişinin ölümüne yol açan terör olaylarına rağmen ulaştığı bu sayı bilimin ve insanlığın sınır tanımadığını bir kez daha ispatlamış oldu. Kongreler sadece bilimsel etkinliklerin gerçekleştirildiği yerler olmayıp bilim insanlarının hayata müdahale konusundaki tutumlarını da ifade ettikleri ortamlardır. 2014 Lizbon Kongresinde başlatılan bir etkinliğin devamı olarak 2015 İstanbul Kongresinde Suriye'deki savaşın bir sonucu olarak ortaya çıkan mülteci sorunu üzerine Avrupa aile hekimlerinin görüşü bir bildirge ile açıklanmıştır.

Geçtiğimiz ay gerçekleştirdiğimiz 20. WONCA Avrupa Aile Hekimliği Kongresi önemli bir tarihsel olaya tanıklık etmiştir. Kongre sırasında WONCA Avrupa'nın 20nci ve TAHUD'un 25inci kuruluş yılı birçok etkinlikle kutlanmıştır. Bu önemli tarihsel örtüşmenin anısına her iki kurum için de İstanbul'da birer hatıra ormanı oluşturulmuştur. Bu nedenle bu yıl gerçekleştirdiğimiz WONCA Avrupa kongresi derneğimiz açısından ayrı bir değere sahiptir.

Bütün bunların ötesinde kongreler dostluk, sevgi ortamlarıdır. Farklı kültürlerin, anlayışların birbirini tanıma ve anlama fırsatıdır. Ve hepimiz geliştirdiğimiz bu yeni dostlukları evimize götürürüz. Bu dünyaya yeni bir bakışı, yeni bir perspektifi yanında taşır ve daha iyi bir dünyanın temeline bir taş koyulmasını sağlar. Yeni kongrelerde, yeni ufuklara barış, sağlık ve mutlulukla kavuşmanın umudu ile dostlukla kalın...

WONCA Europe 2015 Istanbul Statement

Refugees should have access to equitable, affordable and high-quality health care services in all Europe.

WONCA Europe, representing family doctors and their Member Organisations across Europe;

- *Acknowledge* the current refugee crisis as the biggest humanitarian emergency of the continent since the Second World War;
- *Recognise* its devastating effects on the health of the refugees;
- *Note with concern* the new priorities in public health and the challenges that primary care services and workforce face.

The president of WONCA Europe, Professor Job Metsemakers, and the president of the Turkish Association of Family Doctors (TAHUD), Professor Okay Basak, call upon the Member Organisations to;

1. *Urge* governments to take action so that all people living permanently or temporarily in Europe will have access to equitable, affordable and high-quality health care services;
2. *Reaffirm* the commitment of WONCA Europe to support and advise decision makers should this be needed;
3. *Encourage* close collaboration with their governments, policy-makers and non-governmental organisations for further development and strengthening of the human and institutional resources for family medicine so that sustainable and uninterrupted provision of comprehensive and integrated health care is ensured;
4. *Recommend*, where practicable, the implementation of pre-departure medical examination, proper communication, coordination protocols and reporting for post-arrival follow-up to guarantee the safe travel and resettlement of the refugees;
5. *Acknowledge* the risk of violence, its many presentations and its effects on this vulnerable population;
6. *Invite* family doctors to screen and promptly identify cases of violence and abuse, prevent them and intervene in collaboration with the relevant authorities and community resources;
7. *Emphasise* the importance of medical education recognising the changing epidemiology in Europe and its neighbour countries, and the social determinants of health;

8. *Recommend* appropriate training for family doctors on cultural differences, the evolving infectious disease trends, the mental health problems of refugees, and the special needs of orphaned children and other underage immigrants travelling unaccompanied by family members;
9. *Shape* their training curricula and their continuous professional development accordingly, and address the immediate training needs of the workforce while the crisis escalates.

In 2015 TAHUD celebrates its 25-year anniversary and WONCA Europe its 20-year anniversary. Through these years we have been fostering family medicine care for every family and community in Turkey, and in Europe as a whole. As the position of the family doctors is increasingly recognised in many countries, we appreciate that more citizens are getting the quality care they need, near their homes. Family doctors provide services to people and societies unconditionally and based on a set of core values, regardless of gender, age, ethnicity, nationality, sexual preference or religion.

Yet, there is much more to achieve.

WONCA Europe wishes to reaffirm that European family doctors are prepared to play a significant role in the provision of high quality and affordable health services to the entire current and future European population. We firmly believe that every single human being has the right to peace and we plead for action for its achievement in our region and the whole world.

Professor Job Metsemakers

PRESIDENT OF WONCA EUROPE

Professor Okay Basak

PRESIDENT OF TAHUD

Countries of the family doctors and Member Organisations that support the statement

Austria	France	Malta	Spain
Belgium	Greece	Netherlands	Sweden
Croatia	Iceland	Poland	Turkey
Czech Republic	Ireland	Portugal	Ukraine
Denmark	Italy	Romania	United Kingdom
Estonia	Kazakhstan	Slovak Republic	
Finland	Luxembourg	Slovenia	

TAHUD eğitim etkinlikleri

Doç. Dr. Hülya AKAN¹, Prof. Dr. Arzu UZUNER²

Gerekçe ve hedefler

Uzmanlık derneklerinin önemli işlevlerinden birisi de, alanında sürekli mesleki eğitimler düzenlemek ve bu eğitimlerle hem üyelerini bir araya getirmek hem de güncel bilgileri sürekli olarak üyelerine ulaştırmaktır.

TAHUD da her sene düzenlenen Ulusal Kongresinin yanı sıra birçok eğitim faaliyeti düzenlemektedir. Bu eğitimler geniş katılımlı eğitim toplantılarından, küçük grup eğitimlerine uzanan farklı eğitim formatlarında yapılmaktadır.

Son yıllarda dernek sürekli mesleki gelişim (SMG) etkinliklerini yoğunlaştırmıştır. Uzun soluklu kurumsallaşma sürecinde TAHUD eğitimlerinin geldiği noktada eğitim süreçleri organizasyondan sertifikasyona, sunum şablonuna kadar standardize edilmiş, TAHYK-SMG ve TTB tarafından kredilendirme süreçleri düzenlenmiştir.

TAHUD diğer uzmanlık dernekleri ile de eğitim alanında sıkı işbirliği yapmaktadır. Bu işbirliği ulusal veya uluslararası kongrelerde aile hekimlerine yönelik paralel oturumların oluşturulması şeklinde olabildiği gibi bağımsız SMG etkinlikleri şeklinde de gerçekleşmektedir. Bugün TAHUD birinci basamağın en yetkin temsilcisi olarak tanınmakta ve birçok uzmanlık derneği ulusal kongrelerinde birinci basamağa yönelik oturumlar için derneğimize başvurmakta ve işbirliği talep etmektedir.

1. Yeditepe Üniversitesi Tıp Fakültesi Aile Hekimliği Anabilim Dalı, İSTANBUL

2. Marmara Üniversitesi Tıp Fakültesi Aile Hekimliği Anabilim Dalı, İSTANBUL

Sürekli Mesleki Gelişim Etkinlikleri

SMG etkinlikleri, TAHUD okulları, bölgesel toplantılar, sempozyumlar ve standardize edilmiş seri eğitim toplantıları şeklinde gerçekleştirilmektedir.

Seri Eğitim Toplantıları

2004-2005 yıllarında TÜBİTAK ile işbirliği çerçevesinde “Eğitim Becerilerini Geliştirme” kursları farklı illerde gerçekleştirilmiştir. 2006 yılında farklı illerde EKG ve PA Akciğer grafisi okuma kursları ve kardiyopulmoner canlandırma, metabolik sendrom, diyabet ve hipertansiyon eğitimleri düzenlenmiştir.

2009 yılında Türk Üroloji Derneği ile işbirliği çerçevesinde birinci basamak hekimlerine yönelik Ulusal Bilinçle Üroloji toplantıları düzenlenmiştir. İki günlük toplantılar 2009 Mart-Kasım ayları arasında Ankara, Antalya, Aydın, Kars, Kayseri ve İstanbul illerinde toplam altı kez gerçekleştirilmiştir.

2011 yılında Türk Diyabet Vakfı ile TAHUD Hipertansiyon ve Diyabet çalışma grubu tarafından geliştirilen “Diyabette İnsülin Tedavisi ve İnsülin Kullanımı” eğitimi Ankara, Adana, İstanbul Avrupa ve Anadolu, İzmir ve Samsun olmak üzere farklı illerde 3 Aralık ve 10 Aralık 2011 tarihlerinde eş zamanlı olarak verilmiştir.

2012 yılında ağrıya genel yaklaşım, yaygın ağrılar ve fibromiyalji, osteoartrit, osteoporoz, bel ağrısı, polimiyalji romatika ve huzursuz bacak olmak üzere toplam yedi modülden oluşan ve dört saat süren kas-iskelet ağrısı yönetimi eğitimleri 13 ayrı bölgede verilmiştir. Türkiye'nin hemen her bölgesinde düzenlenen bu toplantılara yaklaşık olarak 1000 kişi katılmıştır.

Birinci Basamakta Diyabet Yönetimi

Şubat-Mayıs 2012 tarihleri arasında "Hasta Görüşmesi, Üst Solunum Yolları ve Akılcı Antibiyotik Kullanımı, Boğaz Ağrısı ve Büyüme Gelişme" konularında Ankara, Antalya, Bursa, Düzce, Edirne, Hatay, İstanbul, Konya, Mersin ve Trabzon olmak üzere farklı illerde toplam 14 seri eğitim gerçekleştirilmiş ve bu eğitimlere yaklaşık 600 kişi katılmıştır. 2012-2013 eğitim yılında Kas-İskelet Ağrısı, Depreyon Yönetimi, Üst Solunum Yolu Enfeksiyonlarına Yaklaşım, Gastrointestinal Hastalıklara Yaklaşım ve Hekim-Hasta Görüşmesi konulu seri eğitim oturumları gerçekleştirilmiştir.

Aile Hekimliğinde Kas-İskelet Ağrılarına Yaklaşım: Yakınmadan Hasta Yönetimine

TAHUD Tütün Çalışma Grubu'nun önerdiği ve çalışmaları sonucunda, Bakanlığın 23 Kasım 2011 tarihli "Tütün Bağımlılığı Tedavi ve Eğitim Birimleri Yönetmeliği" yayınlaması ve TAHUD eğitimlerinin Bakanlık tarafından sertifikalandırılmasının gündeme gelmesi ile Mayıs 2013 ve Haziran 2014 tarihleri arasında farklı bölge ve illerde kurslar düzenlenmiştir. Bu kurslar sonucunda toplam 267 üyemiz "tütün bağımlılığı eğitimi" almış ve Bakanlık onaylı sertifikaya hak kazanmışlardır.

TAHUD okulları, bölgesel toplantılar ve mesleki gelişim sempozyumları

Türkiye'nin her bölgesinden dernek üyeleri ile etkileşime geçmek ve deneyim paylaşmak amacı ile bölgesel eğitim toplantıları düzenlenmiştir.

7 Nisan 2010 tarihinde İzmir'de "Ergen Sağlığı Kursu"; 9 Haziran 2012 tarihinde Rize'de "Birinci Basamakta Diyabet Yönetimi"; 15 Eylül 2012 tarihinde İstanbul'da "Üst Solunum Yolu Enfeksiyonlarına Yaklaşım", 6-7 Ekim 2012 tarihlerinde Rize'de "Etkili Öğrenme İçin Hasta-Hekim Görüşmesi"; 20 Ekim 2012 tarihinde Gaziantep'te "Birinci Basamakta Diyabet Yönetimi"; 8 ve 22 Aralık 2012 tarihlerinde Manisa'da "Birinci Basamakta Hipertansiyon Yönetimi"; 6 Ekim 2012 tarihinde Ankara'da

"Aile hekimliği, bir disiplin olarak gelişimi, bugünkü durum ve gelecek yansımaları" ve 13 Nisan 2013 tarihinde İzmir'de "Klinik Yöntem" bölgesel toplantılarına yoğun ilgi ve katılım olmuştur.

TAHUD Aile Hekimliğinde Yaşlı Sağlığı Sempozyumu'nun birincisi 26-27 Haziran 2009 ve ikincisi 15-16 Ekim 2010 tarihlerinde birçok kurum, dernek ve anabilim dallarının katkılarıyla İzmir SGK Narlıdere Dinlenme ve Bakımevinde yapılmıştır. Aile hekimliği temelinde yaşlı sağlığının korunması, yaşlı hasta izlemi ve yaşlı bakımının geliştirilmesine yönelik düzenlenen sempozyumlar bakımevinin misafirlerinin de katılımı ile zenginleşmiştir.

25-26 Şubat 2012 tarihlerinde Kayseri'de Uyku Tıbbı Derneği'nin işbirliği ve Acıbadem Hastanesinin lojistik desteği ile "Birinci basamakta uyku sorunlarına yaklaşım" sempozyumu ve 13-15 Nisan 2012 tarihlerinde Mardin'de "Birinci Basamakta Ağrı Yönetimi Sempozyumu" gerçekleştirilmiştir.

TAHUD Kış Okulu 22-25 Mart 2012 tarihlerinde Uludağ'da gerçekleştirilmiştir.

İki gün süren okulun konusu "Bulaşıcı Olmayan Hastalıklar" olarak belirlenmiştir.

Okulun amacı bulaşıcı olmayan hastalıklardan önde gelen mortalite ve hastalık yükü sebebi olanların tanı, tedavi ve izlemi konusunda bilgi tazeleme eğitimi sağlamak ve bu hastalıklarla mücadele amacı ile ulusal ölçekte yürürlükte bulunan resmi strateji uygulamaları ile aile hekimliği uygulamasının entegrasyonunu güçlendirmektir. Bu amaç ile özellikle Sağlık Bakanlığı'nın Türkiye Kalp ve Damar Hastalıklarını Önleme ve Kontrol Programı - Birincil, İkincil ve Üçüncül Korumaya Yönelik Stratejik Plan ve Eylem Planı (2010-2014); Türkiye Diyabet Önleme ve Kontrol Programı Eylem Planı (2011-2014), Türkiye Kronik Hava Yolu Hastalıklarını (Astm-KOAH) Önleme ve Kontrol Programı Eylem Planı (2009-2013) temel alınarak Türkiye Kardiyoloji Derneği, Türkiye Diyabet Vakfı ve Türk Toraks Derneği'nin konuşmacı katkıları ile gerçekleşmiştir. Okula aynı zamanda Sağlık Bakanlığı'nın eylem planlarının uygulanması çalışmalarında derneğimizi temsil eden üyelerimiz de katkı vermişlerdir.

Aile Hekimliği Kış Okulu, 22-25 Mart 2012, Uludağ

Yurt dışı toplantılar

Farklı ülkelerden Aile Hekimleri dernekleri ile ortak toplantılar gerçekleştirilmiştir. İki günlük programlanan bu toplantılarda diğer ülkelerin aile hekimliği merkezlerini ziyaret etme, sistemlerini yakından tanıma fırsatı bulunmuştur.

St Petersburg-Rusya

15-18 Eylül 2011 tarihlerinde "St. Petersburg Medical Academy for Postgraduate Study ve Association of General Practitioners/Family Doctors of Russian Federation" işbirliği ve Sandoz'un desteği ile gerçekleşmiştir. Yaklaşık 80 kişi ve 8 konuşmacının katılımı ile gerçekleştirilen toplantıda Rus Aile Hekimliği Derneği Başkan yardımcısı Olga Kuznetsova, EURACT yönetim kurulu üyesi Elena Frova, St Petersburg Aile Hekimleri Derneği yönetim kurulu üyesi Michail Dotsenko konuşmacı olarak katılmışlardır. Ayrıca ülkemizden diğer branşlardan iki akademisyen, Prof. Dr. Sema Başak ve Prof. Dr. Ayşegül Ketenci, programda yer almıştır. Yarım gün süren ve katılımcıların yoğun ilgisi ile devam eden toplantılardan sonra St. Petersburg'da bulunan iki farklı birinci basamak sağlık merkezi ziyareti yapılmış, bu ziyaretlerde katılımcılara Rus aile hekimleri tarafından kendi çalışma sistemlerinden, çalışma şartlarına, hasta haklarına kadar geniş bir ön bilgilendirme yapılmış ve merkezlerin tüm bölümleri idarecilerinin anlatımı eşliğinde gezdirilmiştir.

Türk - Rus Aile Hekimleri Uzmanlık Dernekleri Toplantısı

Barcelona-İspanya

8-11 Mart 2012 tarihleri arasında gerçekleştirilen ve Aile Hekimliği Akademisyenlerinin destek verdiği toplantıya İspanya'dan Dr. Joan Gené, Dr. Rafael Rodriguez, Dr. Xavier Cos ve Dr. Oriol Rebagliato konuşmacı olarak katılmıştır.

Türk – İspanyol Aile Hekimleri Uzmanlık Dernekleri Toplantısı, 8-11 Mart 2012

Prag-Çek Cumhuriyeti

Toplantı 30 Eylül-2 Ağustos 2012 tarihleri arasında Prag'da 700 senelik etkileyici bir bina olan Charles Üniversitesi Tıp Fakültesinde (Çek Cumhuriyeti'nin ilk tıp fakültesi) Aile Hekimliği Enstitüsü Başkanı Dr. Bohumil Seifert ve ekibinin misafirperverliğinde gerçekleştirilmiştir. Doç. Dr. Bohumil Seifert tarafından "Çek Cumhuriyetinde birinci basamak sağlık hizmetlerinin yapısı" ve Uzm. Dr. Norbert Kral tarafından "Çek cumhuriyetinde hayat boyu kariyer olarak pratisyen hekimlik" ve bir hafta sonra aile hekimliği uzmanlık sınavına girecek olan Dr. Nela Sramkova tarafından "Akılcı antibiyotik kullanımı" sunumları yapılmıştır.

Türk – Çek Aile Hekimleri Uzmanlık Dernekleri Toplantısı, 30 Ağustos – 2 Eylül 2012, Prag

Tıpta Uzmanlık Kurulu Müfredat Oluşturma ve Standart Belirleme Sistemi Aile Hekimliği Komisyonu çalışmaları ve TAHUD

Doç. Dr. Ümit AYDOĞAN¹

Tıpta ve dış hekimliğinde verilen sağlık hizmetinin kalitesini ve bu alanlardaki uzmanlık eğitimlerinde nitelikli ve yetkin işgücünü artırmak amacıyla, 2 Kasım 2011 tarih ve 28103 mükerrer sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren 663 sayılı "Sağlık Bakanlığı ve Bağlı Kuruluşlarının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname"nin 22. maddesine dayanılarak, görevleri arasında uzmanlık eğitimi ve uzman insan gücü ile ilgili görüşler vermek de olan Sağlık Bakanlığı'nın sürekli bir kurulu olarak Tıpta Uzmanlık Kurulu (TUK) teşkil edilmiştir. 18 Temmuz 2009 tarih ve 27292 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren Tıpta ve Dış Hekimliğinde Uzmanlık Eğitimi Yönetmeliği'nin 10. maddesi gereğince eğitim kurumları ve birimlerinin nitelikleri ve standartları ve 25. maddesi gereğince uzmanlık dallarının çekirdek müfredat ve standartları üzerine çalışmalar yapmak üzere II. Dönem çalışma ve danışma komisyonları kurulmuştur.

T.C. Sağlık Bakanlığı Tıpta Uzmanlık Kurulu tarafından, Tıpta ve dış hekimliğinde uzmanlık eğitimi çekirdek müfredatlarının oluşturulması ve geliştirilmesi amacıyla Tıpta Uzmanlık Kurulu Müfredat Oluşturma ve Standart Belirleme Sistemi (TUKMOS) oluşturulmuştur. Tıpta Uzmanlık Kurulu'nun "Uzmanlık Eğitimi Müfredatları ve Standartları Değerlendirme ve Revizyonu" çalışmaları çerçevesinde, tüm uzmanlık dallarında

1. GATA Aile Hekimliği Anabilim Dalı, ANKARA

olduğu gibi Aile Hekimliği disiplini için de bir komisyon kurulmuştur. Bu komisyon aile hekimliği disiplininin temel ilke ve esaslarına uygun çekirdek müfredatın hazırlanmasında, Türkiye Aile Hekimliği Yeterlilik Kurulu'nun (TAHYK) 2007 yılında oluşturduğu ve sonrasında geliştirdiği müfredatı esas almıştır.

Birinci TUKMOS Aile Hekimliği Komisyonu

Sağlık Bakanlığı sorumluluğunda oluşturulmuş olan TUKMOS Aile Hekimliği Komisyonu, ilk defa 15-17 Ocak 2010 tarihinde Antalya'da toplanarak çalışmalarına başlamıştır. TUKMOS Aile Hekimliği 1. Dönem (2010-2012) Komisyonu aşağıdaki üyelerden oluşmuştur:

1. Prof. Dr. Okay BAŞAK (Başkan)
2. Prof. Dr. İlhami ÜNLÜOĞLU
3. Prof. Dr. Hasan Basri ÜSTÜNBAŞ
4. Prof. Dr. Nazif BOZDEMİR
5. Prof. Dr. Selma ÇİVİ
6. Prof. Dr. Süleyman GÖRPELİOĞLU
7. Prof. Dr. Füsun ERSOY
8. Doç. Dr. Ayşe PALANDÜZ
9. Doç. Dr. Yeşim UNCU
10. Doç. Dr. Arzu UZUNER
11. Yrd. Doç. Dr. Ümit AYDOĞAN

Toplantıda, komisyonda görevlendirilmiş olan 11 üyenin 10'u biraya gelmiştir. İlk toplantıda komisyondan 3 görev istenmiştir. Bunlar;

1. Komisyon yürütücüsünün seçilmesi,
2. Rotasyon sürelerinin belirlenmesi ve
3. Aile hekimliği uzmanlık öğrencisi görev tanımlarının başlıklarının belirlenmesidir.

Bu çerçevede komisyon, üye Prof. Dr. Okay BAŞAK'ı oybirliği ile yürütücü olarak seçmiştir. Ayrıca, rotasyon sürelerinin belirlenmesi ve eğitim müfredatının yapılandırılmasına yönelik Aile Hekimliği uzmanının görevlerinin ve alt başlıkların belirlenmesi için çalışmalar yapılmıştır. Ülkemizde, 1985 yılından bu yana Aile Hekimliği uzmanlık eğitimi verilmektedir. 1990 yılından itibaren gerek Türkiye Aile Hekimleri Uzmanlık Derneği, gerekse üniversitelerde kurulan anabilim dalları, Aile Hekimliği uzmanlık eğitiminin standartlarının belirlenmesi ve geliştirilmesi konusunda çalışmalar yapmaktadırlar. Bunları da dikkate alan komisyon, daha önce TAHYK'nin yapmış olduğu müfredat çalışmalarını esas alarak çalışmalarına devam etmiştir. Çalışmaların tamamlanması için son tarih 31 Mart 2010 olarak belirlenmiştir. Bu tarihte, tüm tıpta ve dış hekimliğinde uzmanlık dal ve yan dallarının müfredatının belirlenmesi hedeflenmiştir.

Bu toplantı sonunda TUKMOS adı verilen, hâlihazırda komisyon üyelerinin kendi aralarında bilgi paylaşımını sağlayan elektronik sistemin işleyişi ve kullanımı üyeler tarafından kavranmış, ilk görevler tamamlanmış, üyeler kendi aralarında, bir ileri aşama görev paylaşımını yaptıktan sonra toplantıdan ayrılmışlardır. Alınan kararlar ve çalışmalar ile ilgili resmi açıklamalar, bizzat Bakanlık tarafından daha sonra yapılacağı belirtilmiş, bu konuda komisyon üyelerine açıklama yapma yetkisi verilmemiştir.

Aile Hekimliği Uzmanlık Eğitimi Müfredatının belirlenmesi, ülke genelinde uzmanlık eğitiminin standardizasyonu ve kalitesini sağlamanın temel koşuludur. Nitelikli sağlık hizmeti vermek, ancak bu koşulların sağlanmasıyla mümkün olacaktır. Aile hekimliği uzmanlık eğitimi, 1985 yılından bu yana Eğitim ve Araştırma Hastanelerinde ve Tıp Fakültelerinin Aile Hekimliği Anabilim Dallarında üç yıl süreli olarak verilmektedir. Tıpta Uzmanlık Kurulu'nun 21-23.06.2010 tarih ve 82 sayılı kararına kadar Aile Hekimliği Uzmanlık eğitiminin tamamı rotasyonlardan oluşmaktaydı (Tablo 1).

Tablo 1. Tıpta Uzmanlık Kurulu'nun 21-23.06.2010 tarih ve 82 sayılı kararı öncesi

Rotasyon Süresi (ay)	Rotasyona Gönderilen Uzmanlık Alanı
9	Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları
	İç Hastalıkları
8	Kadın Hastalıkları ve Doğum
6	Genel Cerrahi (Acil servis ağırlıklı)
4	Ruh Sağlığı ve Hastalıkları

Komisyon, öncelikle bu anlayışın ortadan kaldırılmasına karar verdi. 36 ay süreli aile hekimliği uzmanlık eğitiminin temel ortamının aile hekimliği uygulama merkezlerinin olması ve bazı rotasyonları içermesi anlayışı ile aile hekimliği uzmanlık eğitimi sırasında yapılması gereken rotasyonlar için toplam 19 (on dokuz) aylık bir süre ayrıldı. Komisyon tarafından karar verilen rotasyon ad, süre ve yapılması gereken uzmanlık eğitim yılları Tablo 2'de gösterilmiştir.

Tablo 2. Birinci TUKMOS Aile Hekimliği Komisyonunun almış olduğu karara göre önerilen Aile Hekimliği uzmanlık eğitimi rotasyonlarının süresi ve yıllara göre

Önerilen Uzmanlık Eğitimi Yılı ¹	Rotasyon Süresi (ay)	Rotasyona Gönderilen Uzmanlık Alanı
1	4	İç Hastalıkları
1	4	Kadın Hastalıkları ve Doğum
2	6	Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları
2	3	Ruh Sağlığı ve Hastalıkları
3	1	Kardiyoloji
3	1	Göğüs Hastalıkları

¹Önerilen uzmanlık eğitimi yılı, içinde rotasyonun yapılması önerilen uzmanlık eğitimi yılıdır.

Tıpta Uzmanlık Kurulu'nun 21-23.06.2010 tarih ve 82 sayılı kararına göre Aile Hekimliği Uzmanlık eğitimi rotasyonlarının süresi kısaltılarak, Aile Hekimliği disiplininin ilke ve esaslarına uygun özgün öğretilerine on sekiz aylık süre ayrılmıştır (Tablo 3). Bu gelişme, Aile Hekimliği uzmanlık eğitimi içeriğinin gözden geçirilerek yeni düzenlemeye uygun hale getirilmesi gereğini ortaya koymuştur.

Tablo 3. Tıpta Uzmanlık Kurulu'nun 21-23.06.2010 tarih ve 82 sayılı kararına göre Aile Hekimliği uzmanlık eğitimi rotasyonlarının süresi ve yıllara göre dağılımı

Önerilen Uzmanlık Eğitimi Yılı ¹	Rotasyon Süresi (ay)	Rotasyona Gönderilen Uzmanlık Alanı
2	5	Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları
3	1	Göğüs Hastalıkları
1	4	İç Hastalıkları
1	4	Kadın Hastalıkları ve Doğum
3	1	Kardiyoloji
2	2	Ruh Sağlığı ve Hastalıkları
3	1	Genel Cerrahi

¹Önerilen uzmanlık eğitimi yılı, içinde rotasyonun yapılması önerilen uzmanlık eğitimi yılıdır.

Bu müfredatın amacı aile hekimliği uzmanlık eğitimi veren birimlere, bir aile hekiminin sahip olması gereken yeterlik alanları ve bunlara ait öğrenme yöntemleri, eğitim alt yapısı ve ölçme değerlendirme yöntemlerini tanımlamaktır. Aile hekimliği uzmanlık eğitimi, üç temel bölümden oluşmaktadır: Aile hekimliği uygulama eğitimi, ilgili alanlarda rotasyonlar ve program boyu süren düzenli eğitim etkinlikleri.

Aile hekimliği uygulama eğitimi, esas olarak hastayla temas süreçlerinde yapılmalıdır. Hastayla görüşme süreci, aile hekimleri için temel öğrenme fırsatıdır. Bir deneyim yaşama ve bu deneyimi analitik değerlendirme süreciyle öğrenmeye dönüştürme aile hekimliğinde başlıca öğrenme yöntemidir. Burada öğrenen ile eğiticinin bire bir bağlanması önemlidir. Yine bu süreçte gözetim ve geribildirim önemli iki eğitim yöntemidir. Bireysel deneyim ve bu deneyimlerden öğrenmenin yanı sıra akranlardan öğrenme de söz konusudur. Bunun için genellikle yansıtma (refleksiyon) grupları kullanılmaktadır. Burada belirli aralıklarla bir araya gelen aile hekimleri birbirlerinin deneyimlerinden öğrenme süreci yaşarlar.

Rotasyonlar aile hekimliği eğitiminde önemli bir yer tutar. Aile hekimliği uygulama ortamlarında seyrek görülen durumlar, hastane kliniklerinde daha kısa sürede öğrenilebilir. Bir bütün olarak kendisine kayıtlı bireylerin bakım sorumluluğunu üstlenen aile hekimlerinin, onların diğer basamaklarda alabileceği bakım hizmetlerini öğrenmeleri de yine bu rotasyonlarla sağlanmaktadır.

Düzenli eğitim etkinlikleri bir programa dahil olarak eğitim görmekte olan tüm uzmanlık öğrencilerini bir araya getirir. Burada aile hekimliği disiplininin özgün klinik yaklaşımı ve bakış açısı pekiştirilmeye çalışılır. Rotasyonlarda öğrenilenlerin aile hekimliği bakış açısıyla sentez edilmesi sağlanır.

Aile hekimliği uygulama eğitimi kendine özgü değerlendirme yöntemleri gerektirir. Ölçme-değerlendirme, eğitim sürecinin başında başlar ve tüm süreç boyunca devam eder. Uzmanlık eğitimine başlayan öğrencinin düzeyinin ve öğrenme gereksinimlerinin belirlenmesiyle başlar. Bireysel öğrenme planlarının ve öğrenme hedeflerinin belirlenmesi, program bölümleri temelinde bu hedeflere ulaşımın ölçülmesi tüm eğitim süresince devam eder. Program bitiminde, uzmanlık öğrencisinin ulaştığı yeterli düzeyi ölçülür ve kendi başına aile hekimliği uygulaması yapabilmesi için yetkilendirilerek belgelendirilir. Uzmanlık eğitimi programının ve eğiticilerin de düzenli olarak değerlendirilmesi ve geliştirilmesi, eğitimin niteliğinin güvenceye alınması açısından temel önemdedir. Müfredat öncelikle uzmanlık öğrencileri, eğiticiler, uzmanlık eğitimi veren kurum ve programları ilgilendirmekle birlikte ilgili fakülteler, yerel sağlık yönetim birimleri ve verilen eğitimden etkilenen veya bu eğitimi etkileyen tüm paydaşlar hedef kitle içinde sayılmalıdır.

Birinci Dönem çalışmaları neticesinde, TUKMOS Aile Hekimliği Komisyonu tarafından, Aile Hekimliği Eğitimi Çekirdek Müfredatı, v.1.0 oluşturulmuştur ve 23.08.2011'den itibaren de geçerli sayılmıştır.

İkinci TUKMOS Aile Hekimliği Komisyonu

T.C. Sağlık Bakanlığı Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü Tıpta ve Dış Hekimliğinde Uzmanlık Eğitimi Dairesi Başkanlığı tarafından 06.04.2012 tarihinde TUKMOS Aile Hekimliği 2. Dönem (2012-2014) Komisyon üyeleri oluşturulmuştur. TUKMOS Aile Hekimliği 2. Dönem Komisyon üyelerinin listesi aşağıdaki gibidir:

1. Prof. Dr. Okay BAŞAK (Başkan)
2. Doç. Dr. Arzu UZUNER
3. Doç. Dr. Ayşe PALANDÜZ
4. Doç. Dr. Yeşim UNCU
5. Prof. Dr. Azize Dilek GÜLDAL
6. Prof. Dr. Selma ÇİVİ
7. Prof. Dr. Süleyman GÖRPELİOĞLU
8. Yrd. Doç. Dr. Ümit AYDOĞAN

Komisyon üyeleri, 21.03.2013-22.03.2013 tarihlerinde Ankara'da toplanarak bir çalıştay yapmıştır. İkinci dönem komisyon üyeleri ile Aile Hekimliği Uzmanlık Eğitimi Çekirdek Müfredatı oluşturulmuştur (Aile Hekimliği Çekirdek Eğitim Müfredatı, v.2.0). Bu müfredatın oluşturulmasında, yine Türkiye Aile Hekimliği Yeterlilik Kurulu tarafından hazırlanan ve geliştirilen Aile Hekimliği Uzmanlık Eğitimi Çerçeve Programı temel alınmıştır.

Üçüncü TUKMOS Aile Hekimliği Komisyonu

Daha önceden komisyon üyeleri belirlenmiş olan kontenjanlar dahilinde oluşturulurken, 2014 yılı itibariyle TUKMOS 3. Dönem (2012-2014) Aile Hekimliği Komisyon üyelerinin belirlenme süreci iki etaplı olarak planlanmıştır; birinci etap olan anket sürecinin ardından ikinci etap olarak elektronik seçim sonrasında 3. Dönem Aile Hekimliği Komisyonu oluşturulmuştur. TUK, TUKMOS Aile Hekimliği Komisyon üyesi olmak için müracaat eden 28 gönüllü aday içerisinde aşağıdaki kriterler çerçevesinde komisyon üyelerini belirlemiştir.

- Birden fazla ana daldan beslenen yan dallarda ana dal dağılımına göre kontenjan tanınmıştır.
- On birden fazla gönüllü olan dallarda aynı kurumdan birden fazla üye belirlenmemiştir.
- Geç gönüllü olanlar, gönüllü sayısı az olan dallarda seçime katılmasalar dahi TUKMOS üyesi olabilmıştır.
- Özel kurum veya kuruluşlarda çalışan ya da emekli olan gönüllüler eğitici sıfatına haiz iseler üye olabilmıştır.
- Tıpta Uzmanlık Kurulu, TUKMOS komisyonlarındaki kurumsal hafızanın devamı-

nı sağlayabilmek için önceki dönem komisyon üyelerine öncelik vermiştir.

• Komisyonlarda en az bir kişi Bakanlık hastanesinde çalışan gönüllülerden belirlenmiştir.

TUKMOS Aile Hekimliği 3. Dönem Komisyon üyelerinin listesi aşağıdaki gibidir.

1. Doç. Dr. Ümit AYDOĞAN (Başkan)
2. Doç. Dr. Arzu UZUNER
3. Prof. Dr. Azize Dilek GÜLDAL
4. Prof. Dr. Esra SAATÇI
5. Prof. Dr. Hamdi Nezih DAĞDEVİREN
6. Doç. Dr. Kurtuluş ÖNGEL
7. Prof. Dr. Mustafa Mümtaz MAZICIOĞLU
8. Prof. Dr. Okay BAŞAK
9. Prof. Dr. Süleyman GÖRPELİOĞLU
10. Doç. Dr. Tamer EDİRNE
11. Prof. Dr. Zekeriya AKTÜRK

TUKMOS Aile Hekimliği Komisyonunun 1. ve 2. dönem çalışmaları sonucunda taslak müfredatlar hazırlanmış ve yayımlanmış, ayrıca eğitim kurumlarına halen devam etmekte olan uzmanlık eğitimi ile karşılaştırılarak öneri ve eleştirilerini alabilmek amacıyla duyurulmuştur. TUKMOS Aile Hekimliği 3. Dönem Komisyon üyeleri, taslağın resmileşmesi ve geliştirilmesi sürecinde görev yapacaklardır. Ayrıca, Tıpta Uzmanlık Kurulu'nun 21-23.06.2010 tarih ve 82 sayılı kararına göre değiştirilen Aile Hekimliği Uzmanlık eğitimi rotasyonları süresi dışında kalan on sekiz aylık uzmanlık eğitimi sürecinde, Aile Hekimliği disiplinin ilke ve esaslarına uygun özgün öğretilerine ayrılan sürenin geçirileceği Eğitim Aile Sağlığı Merkezleri ve Saha Eğitiminin sınırlarını ve içeriğini belirlemek için çalışmalar yapılmaya başlanmıştır.

Kaynaklar

1. <http://www.tuk.saglik.gov.tr/index.html> (Erişim Tarihi: 07.07.2015)
2. http://www.tahud.org.tr/uploads/content/AHU_egitimi_mufredat.pdf (Erişim Tarihi: 07.08.2015)
3. <http://aile.atauni.edu.tr/asistanlar/index.html> (Erişim Tarihi: 07.07.2015)
4. <http://www.resmigazete.gov.tr/default.aspx#> (Erişim Tarihi: 07.07.2015)
5. TUKMOS Aile Hekimliği Çekirdek Eğitim Müfredatı, v.1.0 (Erişim Tarihi: 08.08.2015)
6. TUKMOS Aile Hekimliği Çekirdek Eğitim Müfredatı, v.2.0 (Erişim Tarihi: 08.08.2015)
7. Aile Hekimliği Uzmanlık Eğitimi Çerçeve Programı 2007
8. Aile Hekimliği Uzmanlık Eğitimi Çerçeve Programı 2013

TAHUD - birinci basamak sağlık sistemi (saha) ilişkileri

Uz. Dr. Erdinç YAVUZ¹ , Uz. Dr. Tamer GÖRGÜLÜ²

TAHUD için “saha” her zaman çok büyük önem arz etmiştir. Bunun belli başlı iki sebebi vardır: Saha Aile Hekimliği Uzmanlık eğitimi almış hekimlerin asıl çalışma yeridir ve alınan eğitim ve kazanılan becerilerin asıl uygulama alanıdır. 2010 yılından itibaren Türkiye’de birinci basamağın geçirdiği değişim ile “saha” ile kastedilen uygulama alanı daha da netlik kazanmıştır: Aile Hekimliği Uygulaması. Ancak bu uygulamada görev alan hekimler temel olarak iki gruba ait olduklarından TAHUD-saha ilişkileri bu iki gruba olan ilişkiler üzerinden incelenebilir.

1. TAHUD-Sahada çalışan Aile Hekimliği Uzmanları arasındaki ilişkiler: TAHUD uygulamanın başlamasından bu yana saha ile yakın ilişki içerisinde olmanın önemini bilerek bu konuda önemli adımlar atmıştır. Son iki Merkez Yönetim Kurulu (MYK) üyelerinin önemli bir kısmı sahada, farklı illerde aile hekimliği uygulamasında çalışan üyelerden oluşmuştur. Bu MYK’ye doğrudan ve çok değerli bilgi akışının sağlanmasına neden olmuştur. Yine 2011 yılında kurulan TAHUD-ASM çalışma grubu uygulamada yer alan Aile Hekimliği uzmanlarının sorunlarını belirleme ve çözüm önerileri getirme görevini üstlenmiştir. Bu çalışma grubunda Türkiye genelinde hemen her bölgede çalışan 41 Aile Hekimliği uzmanı vardır. Uygulamada karşılaşılan sorunların ilden ile çok değiştiği göz önüne alınırsa bu grup son 5 yıldır TAHUD MYK’ye eşsiz bilgi, öneri ve geri dönüş

1. Samsun Eğitim ve Araştırma Hastanesi, SAMSUN

2. Türkiye İş Bankası Kurum Hekimi, İSTANBUL

sağlamıştır. Sahadaki Aile Hekimliği uzmanları ve TAHUD'un diğer bir temas noktası resmi TAHUD web sitesi ve TAHUD Facebook grubudur. Her yıl tahud@tahud.org.tr mail adresine özellikle özlük hakları ile ilgili olarak yüzlerce mail gelmekte, tüm bu iletiler titizlikle incelenip gerektiğinde avukat görüşü ile geri dönüş yapılmaktadır. Bu yolla TAHUD'a başvurarak açılan ve kazanılan davalar vardır. TAHUD'un ve Aile Hekimliği akademisyenlerinin sahada çalışan Aile Hekimliği uzmanları ile en başarılı etkileşimi özellikle ulusal kongreler esnasında yapılan oturumlar ve yüz yüze görüşmelerdir. Burada sahada çalışan arkadaşlarımız sadece dernek yönetimi ve aile hekimliği akademisyenleri ile değil illerde uygulamada çalışan meslektaşları ile de bir araya gelme fırsatını yakalamaktadır. Üyelerinin en az üçte biri Aile Hekimliği uygulamasında olan TAHUD; sahada çalışan Aile Hekimliği uzmanları ile iletişimini artırarak devam ettirmelidir.

2. TAHUD-Sahada çalışan pratisyen aile hekimleri arasındaki ilişkiler: 2014 yılı itibarı ile aile hekimliği uygulamasında çalışan 21.000'e yakın pratisyen aile hekimi vardır. Bu hekimler özellikle özlük haklarının korunabilmesi amacıyla hemen her ilde il dernekleri kurmuşlardır. Bu dernekler de birlikte Aile Hekimleri Dernekleri Federasyonunu (AHEF) oluşturmuşlardır. TAHUD kurulduklarından beri il derneklerini desteklemiş; üyelerini bu derneklere üye olup yönetimlerine aday olmaları konusunda cesaretlendirmiştir. Benzer şekilde özellikle özlük hakları açısından ve Türkiye'de aile hekimliği uygulamasının bilimsel veriler ve uluslararası organizasyonların önerilerine paralel şekilde geliştirilmesi için AHEF ile de işbirliği konusunda çeşitli adımlar atılmıştır. Ancak bu çabaların birkaç sözel yanıt dışında pratiğe aktarılabil-diğini söylemek zordur. Bununla birlikte son dönemde yeni seçilen AHEF yönetiminden gelen somut birlikte çalışma istekleri ümit vericidir.

TAHUD-ASM Çalışma Grubu

2011

T.C. Sağlık Bakanlığı etkinliklerine TAHUD katılımı

Yrd. Doç. Dr. Gülsen CEYHUN PEKER¹, Uzm. Dr. Tijen ŞENGEZER²

Türkiye Aile Hekimleri Uzmanlık Derneği (TAHUD) kuruluşundan bugüne kadar geçen 25 yıl süresince gerek Aile Hekimliği (AH) disiplininin gelişimi gerekse bu süreçte ortaya çıkan özlük hakları, mevzuat ve eğitim gibi konularda TC Sağlık Bakanlığı ile her platformda görüş alış verişinde bulunmuş, ilkeleri doğrultusunda düzenlemeler için girişimlerini sürdürmüştür.

Bunun yanında ülke sağlığını ilgilendiren tüm komisyonlarda temsilcileri ile yer alarak birinci basamağın güçlendirilmesi hakkında görüşlerini bildirmiş ve uygulamalarda aktif olarak yer almıştır.

Kuruluşunun ilk yıllarına baktığımızda Türkiye Aile Hekimleri Uzmanlık Derneğinin Sağlık Bakanlığı'nın Türkiye Ulusal Sağlık Politikalarını Geliştirme, Aile Hekimliği Uzmanlık Müfredat Taslakları çalıştaylarında çalışma gruplarının tümüne aktif katılım sağladığını, Sağlık Bakanlığı Aile Hekimliği Şube Müdürlüğü tarafından başlatılan Ankara İli Aile Hekimliği Pilot Uygulamasına yönelik olarak görüş bildirdiğini ve bu uygulamaları yerinde inceleyerek değerlendirdiğini görmekteyiz. Bu çalışmalarda dernek başkanları ve dernek üyeleri aktif rol almışlardır (1992- 1994 yılları arasında).

1990- 2015 yılları arasında TAHUD olarak yapılan çalışmalar ve bu alanlarda görev alan TAHUD üyeleri Tablo 1'de ayrıntılı olarak verilmektedir.

1. Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi Aile Hekimliği Anabilim Dalı, ANKARA

2. AMATEM, ANKARA

T.C. Sağlık Bakanlığı etkinliklerine TAHUD katılımı

No	Tarih	Kurum Adı	Toplam Adı	Görevli Üyeler
	07/31/1992	T.C.SAĞLIK BAKANLIĞI Sağlık Projesi Genel Koordinatörlüğü	İlk basamak Sağlık Hizmetleri Hakkında Görüş	Süleyman Görpeoğlu
	02/23/1993	T.C.SAĞLIK BAKANLIĞI Sağlık Projesi Genel Koordinatörlüğü	Sağlık Kanunu Tasarı Tasarıları Hakkında Görüş	
	10/16/1994	T.C. SAĞLIK BAKANLIĞI	Tababet Uzmanlık Tüzüğü	Mehmet Ungun
	11/23/1994	T.C.SAĞLIK BAKANLIĞI Temel Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü	Aile Hekimliği Anırsu Pilot Uygulama Merkezleri Hakkında Görüş	Zerrin Başer
	06/01/1995	T.C.SAĞLIK BAKANLIĞI	Aile Hekimliği Uzmanlık Müfredatı Hakkında Görüş	Demek Görüşü
	06/05/1998	T.C.SAĞLIK BAKANLIĞI	Aile Hekimliği Eğitim Banişması Kurulu	Süleyman Görpeoğlu, Melih Elgin
	05/15/2002	T.C.SAĞLIK BAKANLIĞI	STT Protollerinin Geliştirilmesi	T. Mülge Filiz, Pınar Topsever
	10/01/2002	T.C. SAĞLIK BAKANLIĞI	Temel Halk Sağlığı Fonksiyonlarının Değerlendirilmesi	Tunga Tüzer
	11/29/2007	T.C. SAĞLIK BAKANLIĞI	Sağlık Değişim Programı	
	12/17/2007	T.C. SAĞLIK BAKANLIĞI	Ulusal Tütün Kontrol Programı	Tijen Şengözer
	05/09/2006	T.C. SAĞLIK BAKANLIĞI	Meslek Standartları Çalıştay	
	04/25/2009	T.C. SAĞLIK BAKANLIĞI	Türkiye Kılıp ve Damar Hastalıkları Önleme ve Kontrol Programı Hazırlık Çalıştay	Selda Tekiner, Gülşen Ceyhan, Demet Karadenizli
	9-10/05/2009	T.C. SAĞLIK BAKANLIĞI Türk Üroloji Derneği	Yaşlı Sağlığı Tanı ve Tedavi Rehberi Çalıştay	Serap Çiçelli, Nil Tekin, Volkan Arpacı
	16-17/03/2010	Sağlık Bakanlığı Sağlık Eğitimi Genel Md	Ulusal Bilimle Güncel Üroloji	Tijen Şengözer
	09/17/2009	T.C.SAĞLIK BAKANLIĞI	İgla Uzmanlık Eğitim Standartı Müfredat ve İhtiyaşların Belirlenmesi Çalıştay	
	02/25/2010	Temel Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü	Sigara Bırakma Tanı ve Tedavi Rehberi	Gülşen Ceyhan
	02/25/2010	Sosyal Güvenlik Kurumu Genel Sağlık Sigortası Genel Md	SUT Uygulama Tebliği 2010 taslağına uygun görüş ve öneriler	
1	02/17/2010	Temel Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü	Türkiye Diyabet Kontrol Programı Çalıştay	Semi Balıoğlu, Alan Dayan, Zehal Sağlık, Ehan Sayal, Şehnaz Hatipoğlu
2	25-28/11/2010	Temel Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü	Toplum Ruh Sağlığı Merkezleri Hakkında Yönerge	
3	11/26/2010	Temel Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü	Türkiye Kronik Hava Yolu Hastalıkları (Astım-KOAH) Önleme ve Kontrol Programı çalıştay	Gökhan Kotiloğlu, Hakan Yaman
4	12/17/2010	Temel Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü	kronik Hava Yolu Hastalıkları Önleme ve Kontrol Programı Önleme Kurulu	Gülşen Ceyhan
5	07/14/2010	T.C.SAĞLIK BAKANLIĞI - Verem Savaş Dairesi Başkanlığı	Türkiye'de Veremle Mücadelede Orak Hareket Çalıştay	Okay Başak
6	01/30/2011	T.C. SAĞLIK BAKANLIĞI	GARD - Kronik Hava Yolu Hastalıkları Önleme Anırsu II Kurulu	Gülşen Ceyhan
7	11/14/2011	Temel Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü	Aile Hekimliği Uygulamasında Karşılaşılan Sorunlar ve Özüm Önerileri	Refik İmameoğlu, Filiz Çarsı, Güneş Murt Çelik, Derya Nurhan Ekim, Elif Atas, Ayşe Özdamar, Cem Bilgiç
8	20.11.2011	T.C. SAĞLIK BAKANLIĞI	1-3 Aralık Periyodik Müayene Toplantısı	Okay Başak
9	01/20/2011	T.C. Sağlık Bakanlığı İlaç Erzacılık Genel Müdürlüğü	Akıcı İlaç kullanımını toplantısı	Didem Sunay
10	05/30/2011	Temel Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü	Yaşlı Sağlığı Politikası Geliştirme Çalıştay	Serap Çiçelli, Nil Tekin
11	06/01/2011	Temel Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü	Türkiye Diyabet Önleme ve Kontrol Programı Toplantısı	Altug Kut., Refik İmameoğlu

9	07/15/2011	T.C. Sağlık Bakanlığı T.C. SAĞLIK BAKANLIĞI	GARD - Kronik Havayolu Hastalıkların Önleme Ankaralı Kurulu	Gülşen Coşkun
10	09/13/2011	Temel Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü Kalp ve Damar Hastalıkları Şube Müdürlüğü	Türkiye Kalp ve Damar Hastalıkları Önleme ve Kontrol Programı Çalışma Grupları Toplantısı	Behaş Murat Yalçın, Sibel Göğmen, Ayşe Selda Tekiner, Sabah Tüzün
11	11/18/2011	T.C. Sağlık Bakanlığı Temel Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü Aile Hekimliği Uygulama Şube Müdürlüğü	Aile Hekimliği Uygulamasında Periyodik Muayene Rehberi Çalışması	
12	26.12.2012	Türkiye Halk Sağlığı Kurumu	Aile Sağlığı merkezlerinin bulunduğu zorunlu asgari tıbbi ihtiyaç ve malzemelerin tespiti, temini ve güncellenmesi hakkında toplantı	Erdiç Yavuz, Cem Bilgiç
13	03/13/2013	Türkiye Halk Sağlığı Kurumu Kronik Hastalıklar, Yaşlı Sağlık ve Özürlüler Daire Başkanlığı	Türkiye Birek Hastalıkları Önleme ve Kontrol Programı Çalışması	Didem Sunay
14	05/07/2014	Türkiye Halk Sağlığı Kurumu	Ülkemizde Sağlık Hizmet Sunumunda Birinci Basamağın Yeri Çalışması	Zehra Dağlı, Refik İnancioğlu
15	3*4/09/2014 24-25/09/2015	THSK Kronik Hastalıklar, Yaşlılar, Özürlüler Daire Bşk THSK Kronik Hastalıklar, Yaşlılar, Özürlüler Daire Bşk	Viral Hepatit Önleme ve Koruma Programı Çalışması	İsmail Arslan
16	06/03/2014	Türkiye Halk Sağlığı Kurumu - Kronik Hastalıklar, Yaşlı Sağlık ve Özürlüler Daire Başkanlığı	Türkiye Kas ve İskelet Sistemi Hastalıkları Önleme ve Kontrol Çalışması	Zehra Dağlı, İsmail Arslan
17	09/30/2014	THSK Kronik Hastalıklar, Yaşlılar, Özürlüler Daire Bşk	Viral Hepatit Önleme ve Kontrol Programı Çalışması	Zehra Dağlı
18	09/25/2014	Türkiye Halk Sağlığı Kurumu - Kronik Hastalıklar, Yaşlı Sağlık ve Özürlüler Daire Başkanlığı	Bulaşıcı olmayan Hastalıklar Ülke Raporu	Zehra Dağlı
19	10/29/2014	THSK Kronik Hastalıklar, Yaşlılar, Özürlüler Daire Bşk	Türkiye Kas ve İskelet Sistemi Hastalıkları Önleme ve Kontrol Programı Çalışması	Umut Gökbacı
20	09/30/2014	Türkiye Halk Sağlığı Kurumu - Kronik Hastalıklar, Yaşlı Sağlık ve Özürlüler Daire Başkanlığı	Bulaşıcı Olmayan Hastalıklara Yönelik Dahaiyi Sonuçlar İçin Türkiye Sağlık Sistemi Fırsatları ve Yenilikleri - Ülke Raporu	Zehra Dağlı
21	28-29/11/2014	Türkiye Halk Sağlığı Kurumu Tütün ve Bağımlılık Yapıcı Maddelerle Mücadele Daire Başkanlığı	1. Uyuşturucu ile Mücadele Sürüsü	Tijen Şengözer
22	03/11/2015	Türkiye Halk Sağlığı Kurumu	Kalp Damar Çalışma Grubu Toplantısı	Ayşe Selda Tekiner, Zehra Dağlı
23	05/07/2015	Türkiye Halk Sağlığı Kurumu Başkanlığı Kronik Hastalıklar Yaşlı Sağlık ve Özürlüler Daire Başkanlığı	Türkiye Kalp ve Damar Hastalıkları Önleme ve Kontrol Programı Çalışması	Ayşe Selda Tekiner
24	05/08/2015	Türkiye Halk Sağlığı Kurumu Başkanlığı Kronik Hastalıklar Yaşlı Sağlık ve Özürlüler Daire Başkanlığı	Türkiye Birek Hastalıkları Önleme ve Kontrol Programı Çalışması	Zehra Dağlı
25	04/20/2015	Türkiye Sağlık Bakanlığı Türkiye İlaç ve Tıbbi İhtiyaç Kurumu	Yaşlılar da İlaç Kullanımında Güncel Sorunlar ve Çözüm Önerileri Çalışması	Zehra Dağlı, Ali Umit Çeşki, Hakan Çakır, Çiğdem Uzun, Yeşim Uzun, Hüseyin İsmail Aksoy, Samiye Akın
26	05/07/2015	Türkiye Halk Sağlığı Kurumu	Türkiye Sağlık Yollarına Eylem Planı ve Uygulama Programı Çalışma Grupları ve 1. Ulusal Genel Kurul Toplantısı	Didem Sunay
27	2013.2014 Ankara, İstanbul, Konya ve İzmir	Türkiye Halk Sağlığı Kurumu Tütün ve Bağımlılık Yapıcı Maddelerle Mücadele Daire Başkanlığı	Tütün kontrolü ve tütün sağlığı tedbirleri	Tijen Şengözer, Nurgül Balcı

T.C. Sağlık Bakanlığı etkinliklerine TAHUD katılımı

Ulusal Tütün Kontrol Programı ve Eylem Planları ile Ulusal Alkol Kontrol Programı ve Ulusal Uyuşturucu ile Mücadele Programlarına katkıda bulunulmuştur.

Sağlık Uygulama Tebliği (SUT) için görüş ve öneriler (Sosyal Güvenlik Kurumu Başkanlığı Genel Sağlık Sigortaları Genel Müdürlüğüne) iletilmiştir.

Viral Hepatit, Kronik Solunum Yolu Hastalıkları, Diyabet, İskelet ve Kas Sistemi Hastalıkları gibi hastalıklarda önleme ve kontrol çalıştaylarına destek verilmiştir.

TAHUD - Sağlık Bakanlığı etkinliklerini gruplandırdığımızda 3 ana başlık ortaya çıkmaktadır. Bu etkinlikler Tablo 2'de verilmektedir.

Tablo 2. TAHUD Sağlık Bakanlığı etkinlikleri

Sayı	Mevzuat	Özlük Hakları	Eğitim
1	Üniversite Aile Hekimliği Polikliniklerinin birinci basamak resmi sağlık kuruluşu sayılması (9.3.2005)	Aile hekimlerince sağlık kurullarına hasta sevkinin düzenlenmesi (16.9.2004)	Aile hekimliği uygulaması ve geçiş dönemi eğitimleri (8.2.2005)
2	AH uzmanlarının döner sermaye katsayılarının düzenlenmesi (1.3.2005)	BUT Aile hekimlerinin haklarının düzenlenmesi (1.3.2004 - Ocak 2005)	Kısmi zamanlı uzmanlık eğitimi (14.9.2009)
3	SB - Üniversitelerin Aile Hekimliği AD arasında Protokol İmzalanması (12.6.2009)	Hasta yatırma, Sağlık Kurullarında yer alma hakkında görüş (18.10.2005)	Tıpta ve Dış Hekimliğinde Uzmanlık Eğitimi Yönetmeliği (17.8.2009)
4	AH Uzmanı - Aile Hekimi Görev Yetki ve Sorumluluklarının Belirlenmesi (13.8.2009)	"Sahadan Aile Hekimliği bölümlerine hasta sevki uygun değildir" yazısına karşı görüş ve öneriler (20.7.2009)	Aile Hekimliği Saha Eğitici Sertifikasyon Programı - Karşıt görüş ve eleştiriler (15.12.2009)
5	Özel kuruluşlarda aile hekimliği hizmetleri hakkında görüş ve öneriler (13.8.2009)	AH uygulama ve Ücretlendirme Yönetmeliğinde değişiklik hakkında görüş (12.6.2009)	Birinci Basamakta Tıp ve Sağlık Eğitimi Sorumluluğu Hakkında Görüş (3.6.2009)
6	Sağlık Bakanlığı - Üniversitelerin Aile Hekimliği Anabilim Dalları arasında protokol hazırlanması (12.6.2009)	'Aile Hekimi' unvan kullanımı - AH uzmanı olmayanların 'Aile Hekimi' unvanını kullanmaması (3.3.2009)	Yarı zamanlı uzmanlık eğitimi hakkında karşıt görüş (6.10.2011)
7	SUT - Aile hekimlerine yönelik değişiklik önerileri (24.4.2009, 1.7.2009, 9.1.2012)	Sağlıkta Dönüşüm Programı çerçevesinde AH uygulamalarına ilişkin Dernek görüşü (19.2.2009)	
8	Aile hekimlerinin ilaç raporu düzenlenmesi hakkında girişim (2.4.2009)	Maaş hesaplamaları ve geri ödemedeki karışıklık hakkında görüş (3.2.2011)	
9		Özel Hastaneler Yönetmeliğinde değişiklik - Özel hastanelerde aile hekimliği uzmanlarının nöbet tutmaları hakkında görüş (20.7.2012)	
10		Askerlik muayeneleri hakkında görüş (31.5.2012)	

TAHUD ve hukuk mücadelelerimiz

Uz. Dr. Murat ALTUNTAŞ¹

Derneğimiz hukuk komisyonu, üyelerimizin hukuki sorunlarına yazılı ve sözlü danışma hizmeti ile dava takibi şeklinde yakından destek sağlamaya gayret göstermiştir. Önümüzdeki süreçte de bu destek ile üyelerimizin yanında olmaya devam edecektir.

Aşağıda Derneğimiz tarafından hukuki destek kapsamında açılan davalar ve dava süreçleri ile ilgili özet bilgiler yer almaktadır:

A-) Hukuki Faaliyetler

1-) Danıştay 10. Dairesi'nin 2009/8926 sayılı dosyası;

Derneğimiz tarafından Sağlık Bakanlığı aleyhine açılan dava ile Aile Hekimliği Pilot Uygulaması Hakkında Yönetmeliğin 3. maddesinde yer alan "aile hekimi" tanımının iptali ve 5258 sayılı yasanın 2/1 maddesinin Anayasa'ya aykırı olduğu iddiası ile bu maddenin iptali için Anayasa Mahkemesi'ne başvurulması talep edilmiştir. Dava halen devam etmektedir.

2-) Danıştay 10. Dairesi'nin 2009/10300 sayılı dosyası;

Derneğimiz tarafından Sosyal Güvenlik Kurumu aleyhine açılan dava ile 28.09.2008 gün ve 27012 sayılı resmi gazetede yayınlanan "2008 yılı Sosyal Güvenlik Kurumu Sağ-

---

1.Bağcılar Eğitim ve Araştırma Hastanesi, İSTANBUL

lık Uygulama Tebliğinin ekindeki Sosyal Güvenlik Kurumu Özel Sağlık Listesi'nde aile hekimliğine bir tıp uzmanlık dalı olarak yer verilmemesi eksik işleminin yürütmesinin durdurulması ve iptali talep edilmiştir. Bu dava halen görüşülmeye devam etmektedir.

3-) Danıştay 10. Dairesi'nin 2009/10130 sayılı dosyası;

Derneğimiz tarafından Sosyal Güvenlik Kurumu ve Sağlık Bakanlığı aleyhine açılan bu dava ile 28.09.2008 gün ve 27012 sayılı resmi gazetede yayınlanan "2008 yılı Sosyal Güvenlik Kurumu Sağlık Uygulama Tebliğinin" muhtelif maddelerinin iptali talep edilmiştir. Dava halen sürmektedir.

4-) Aile Hekimliği Uygulama Yönetmeliği iptal davası

Danıştay 5. Dairesinin 2010/3523 E sayılı dosyası;

25.05.2010 tarih ve 27591 sayılı Resmi Gazete'de yayınlanan Aile Hekimliği Uygulama Yönetmeliği'nin "Eğitim" başlıklı 17. maddesinin (1) fıkrasının "uzaktan eğitim tarzında yapılacak şekilde planlanarak" ibaresinin ve Aile Hekimliği Uygulamasında Atama ve Nakillerle İlgili Usul ve Esaslar Başlıklı Ek-1'in, Sözleşme İle Çalıştırılacak Aile Hekimleri başlıklı 2. maddesinin, İlin ilk yerleştirilmesi başlıklı 2. bendinin (a) Kamu görevlisi olan tabip ve uzman tabiplerin yerleştirilmeleri alt başlıklı bendinin

"her aile sağlığı merkezinden bir pozisyonu tercih ederek yerleşme hakları vardır. Bununla birlikte dört (dahil) – altı (dahil) birim planlanmış aile sağlığı merkezlerinde ikinci bir aile hekimliği uzmanı, altının üzerinde birim bulunan aile sağlığı merkezlerinde ise her üç birim için bir aile hekimliği uzmanı daha o pozisyonlardan birini tercih ederek yerleşebilir. Aile Hekimliği uzmanı, aile hekimliği uzmanı kontenjanı dolan bir aile sağlığı merkezine ancak bir alt gruptan hizmet puanları sıralamasına göre yerleşebilir." ibaresinin iptali talep edilmiştir. Danıştay 5. Dairesi, 2010/3523 E 2012/3240 K sayılı kararı ile davanın reddine karar vermiş ve karar Danıştay İdari Dava Daireleri Kurulu nezdinde temyiz edilmiştir. Temyiz incelemesi devam etmektedir.

5-) Kadro Yönetmeliği iptal davası

25.06.2010 tarih ve 27622 sayılı Resmi Gazete'de yayınlanan, Sağlık Bakanlığı Taşra Teşkilatı Yatak ve Kadro Standartları Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmeliğin 7. maddesi ile değiştirilen ve asıl Yönetmeliğe Aile Hekimi veya Aile Sağlığı Elemanı Olarak Sözleşme İmzalayanların Kadroları başlıklı 19/C maddesi ile eklenen,

"Madde 19/C- Aile Hekimi veya Aile Sağlığı Elemanı olarak sözleşme imzalayan personelin kadroları sözleşme imzaladıkları Aile Hekimliği Biriminin bulunduğu Aile Sağlığı Merkezine aktarılır." hükmünün öncelikle yürütmesinin durdurulması ve iptali talep edilmiştir.

Bu davanın açılmasından sonra dava konusu edilen bu düzenleme Sağlık Bakanlığı tarafından 29.09.2010 tarihli Resmi Gazete'de yayınlanan Yönetmelik değişikliği ile değişik-

tirilmiştir. Yeni değişiklik aynen şöyledir:

MADDE 3 – Aynı Yönetmeliğin 19/C maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“MADDE 19/C – Aile Hekimi veya aile sağlığı elemanı olarak sözleşme imzalayan personelin kadroları, 5258 sayılı Aile Hekimliği Pilot Uygulaması Hakkında Kanunda belirtilen hakları saklı kalma kaydıyla, sözleşme imzaladıkları aile hekimliği biriminin bulunduğu aile sağlığı merkezine aktarılır.

Aile hekimliğine geçen hekimler ile aile sağlığı elemanlarının, herhangi bir nedenle sözleşmelerinin sona ermesi durumunda, talepleri halinde, sözleşme imzalamadan önceki görev yerlerine standart aranmaksızın atanırlar.”

Yönetmelik değişikliği ile dernek üyelerimizin aile hekimliği sözleşmesinin herhangi bir nedenle sona ermesi durumunda, 5258 sayılı yasa kapsamındaki hakları saklı kalmıştır. Dolayısıyla sözleşmenin sona ermesi durumunda aile hekimliğine geçmeden önceki kadrolarına kadro standardı aranmaksızın dönmeleri sağlanmıştır. Davada ortaya koyduğumuz çekincelerimiz böylelikle çözülmüştür. Danıştay 5. Dairesi'nin 2010/4383 E 2012/3241 K sayılı kararı ile talebimiz üzerine düzenleme dava sürecinde aynen yapıldığı için Mahkemece davamız hakkında karar verilmesine yer olmadığına karar verilmiştir.

6-) Gelir Vergisi Genel Tebliği iptal davası

26.08.2010 tarih ve 27684 sayılı Resmi Gazete'de yayınlanan, Gelir Vergisi Genel Tebliği (Seri No: 275) ile 5258 sayılı yasa kapsamında sözleşmeli aile hekimi olarak görev yapan hekimlerin, temizlik, sekreterlik, şoförlük gibi hizmetler için yanlarında çalıştıracakları hizmet erbabına yapılacak ücret ödemeleri ile işyerine ilişkin kira ödemeleri ve esnaf muafliğından yararlananlardan mal ve hizmet alımları karşılığında yapılan ödemelerden 193 sayılı Gelir Vergisi Kanunu uyarınca gelir vergisi tevkifatı yapmaları, bu maksatla aile hekimlerinin vergi dairesinde muhtasar yönünden mükellef kaydı yapturtmaları ve yapmış oldukları tevkifat tutarlarını muhtasar beyannamesi ile beyan ederek ödemeleri gerektiği, bu yükümlülüğe uymayan aile hekimlerinin 213 sayılı Vergi Usul Kanununun mükerrer 355nci maddesi uyarınca durumlarına uygun özel usulsüzlük cezası ile cezalandırılacakları düzenlenmiştir. Bu tebliğin iptali için Danıştay nezdinde dava açılmış olup dava halen görüşülmektedir.

7-) Aile Hekimliği Uygulaması Kapsamında Sağlık Bakanlığı'nca Çalıştırılan Personele Yapılacak Ödemeler ile Sözleşme Usul ve Esasları Hakkında Yönetmelik İptal Davası

30.12.2010 tarih ve 27801 sayılı Resmi Gazete'de yayınlanan Aile Hekimliği Uygulaması Kapsamında Sağlık Bakanlığı'nca Çalıştırılan Personele Yapılacak Ödemeler ile Sözleşme Usul ve Esasları Hakkında Yönetmeliğin hukuka aykırı olduğu değerlendirilen;

1) Aile hekimi ve aile sağlığı elemanlarında aranacak genel şartlar, uyumlu çalışma başlıklı 5. Maddesinin,

- 2) Çalışma saatleri başlıklı 9. Maddesinin,
- 3) Sözleşmenin kendiliğinden sona ermesi başlıklı 12. Maddesinin,
- 4) Sözleşmenin yetkili merci tarafından sona erdirilmesi başlıklı 13. Maddesinin,
- 5) Sözleşmenin ihtaren sona erdirilmesi başlıklı 14. Maddesinin,
- 6) Aile Hekimine yapılacak ödemeler başlıklı 16. maddesinin,

8) Yönetmeliğin EK-2'sinde düzenlenen "AİLE HEKİMLİĞİ UYGULAMASINDA UYGULANACAK İHTAR PUANI CETVELİ"nin

bazı fıkra, bend ve cümlelerinde yer alan ibarelerin yürütmesinin durdurulması ve iptali için Danıştay 5. Dairesi'nin 2011/992 E sayılı dosyası ile iptal davası açılmıştır. Davada Mahkemece özellikle yaş şartı yönünden Anayasa Mahkemesi'ne başvurulmuş ve Anayasa Mahkemesi'nce düzenleme yaş şartı yönünden iptal edilmiştir. Ancak dava halen devam etmektedir.

8-) Özel Hastaneler Yönetmelik Değişikliğine Karşı Dava,

Özel hastanelerde çalışacak sağlık personelinin nitelikleri 27.03.2002 tarih ve 24708 sayılı Resmi Gazete'de yayınlanan Özel Hastaneler Yönetmeliği'nin Özel Hastanelerde Asgarî Bulundurulacak Sağlık Personeli başlıklı EK-1'inde düzenlenmiştir. Ek-1'in IX. fıkrasında ise özel hastanelerin acil servislerinde görev yapacak hekimlerin nitelikleri ve uzmanlık alanı düzenlenmiştir. Dava konusu edilen Yönetmelik değişikliğinden önce mevcut düzenleme şöyledir:

IX- TABİP

Acil ünitesinde en az dört tabip çalıştırılır. Mevcut kadrolu uzman tabipler, mesul müdürce düzenlenen nöbet listesine göre acil ünitesinde pratisyenlik yetkisini de kullanarak nöbet tutabilirler veya pratisyen tabip, aile hekimliği uzmanı veya acil tıp uzmanı istihdam edilebilir.

27 Mayıs 2012 tarih ve 28305 sayılı Resmi Gazete'de yayınlanan Özel Hastaneler Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmeliğin 14. maddesiyle bu fıkrada değişikliğe gidilmiştir. Yönetmelik değişikliği ise aynen şöyledir:

IX- TABİP

Acil ünitesinde en az beş pratisyen tabip veya klinik olmayan uzmanlık dallarından uzman tabip çalıştırılır. Mevcut kadrolu uzman tabipler, mesul müdürce düzenlenen nöbet

listesine göre acil ünitesinde pratisyenlik yetkisini de kullanarak nöbet tutabilir.

Bu değişikliğin “klinik olmayan uzmanlık dallarından” ibaresinin yürütmesinin durdurulması ve iptali için Danıştay 15. Daire 2013/2122 E nezdinde iptal davası açılmıştır. Davada yürütmenin durdurulmasına karar verilmiştir. Dava halen devam etmektedir.

9-) DANIŞTAY 2013/7713 E SAYILI NÖBET DAVASI – Aile Hekimliği Uygulama Yönetmeliği'nin 10. maddesinin 4. fıkrası ile yapılan değişiklik ile aile hekimi olarak görev yapan hekimlerin nöbet uygulamasına dahil edilmesi işlemine karşı iptal davası.

19.07.2013 tarih ve 28712 sayılı Resmi Gazete'de yayınlanan, Aile Hekimliği Uygulama Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmeliğin 2. maddesi ile asıl Yönetmeliğin 10. maddesinin 4. fıkrasını değiştiren,

“(4) Entegre sağlık hizmeti sunulan merkezler dışında, hastanelerde aile hekimlerine ve aile sağlığı elemanlarına nöbet tutturulmaması esastır. Ancak 657 sayılı Kanunun ek 33 üncü maddesinde belirtilen yerlerde ihtiyaç ve zaruret hâsıl olduğunda haftalık çalışma süresi ve mesai saatleri dışında aile hekimlerine ve aile sağlığı elemanlarına nöbet görevi verilebilir. Nöbete ilişkin planlama aile hekimliği uygulamasında aksamaya mahal vermeyecek şekilde yapılır ve hafta içi sekizer saat hafta sonu ise on altı saatten fazla olmamak üzere haftalık 30 saatten fazla nöbet tutturulamaz. Aile hekimliği çalışanlarına tuttukları nöbetler karşılığında ilgili kurumlarca nöbet ücreti ödenir. İhtiyaç ve zaruret halinin tespiti illerin sağlık personeli doluluk oranı, nüfus, coğrafi koşulları, sosyo-ekonomik ve kültürel özellikleri, nöbet tutulacak sağlık tesisinin il veya ilçe merkezine uzaklığı gibi kriterler göz önünde bulundurulmak suretiyle Bakan Onayı ile belirlenir.”

hükümünün öncelikle yürütmesinin durdurulması ve iptali talebiyle Danıştay 5. Dairesi'nin 2013/7713 E sayılı dosya ile dava açılmış olup, dava halen devam etmektedir.

10-) Tıpta Uzmanlık Kurulu'nun (TUK) 02-03.01.2014 tarih ve 53 sayılı toplantısının 406 sayılı kararının yürütmesinin durdurulması ve iptaline karar verilmesi istemiyle Danıştay 8. Daire'sinin 2014/1583 E sayılı dosyası ile dava açılmış olup dava halen devam etmektedir.

11-) Çukurova Üniversitesi Rektörlüğü tarafından Türkiye Halk Sağlığı Kurumu aleyhine, 20.02.2014 tarihli Web sayfasında yayınlanan Sözleşmeli Aile Hekimlerine Verilecek Aile Hekimliği Uzmanlık Eğitiminin 2014 İlkbahar Dönemi Kontenjan Listesi'nde Çukurova Tıp Fakültesi için 5 kişilik kontenjan ayrılmasına ilişkin işlemin iptali için açılan davaya, davacı Çukurova Üniversitesi yanında müdahil olunmuştur. Yargılama sonunda mahkemece dava konusu işlemin iptaline karar verilmiş ve uzmanlık eğitimi veren üniversitenin kontenjan talebi olmaksızın Türkiye Halk Sağlığı Kurumu'nca kendiliğinden kontenjan belirlenmeyeceği belirtilmiştir.

12-) 10.09.2014 tarihli makam oluru ile yürürlüğe giren, Sözleşmeli Aile Hekimlerine Verilecek Aile Hekimliği Uzmanlık Eğitimi (SAHU) Usul ve Esasları konulu duyurunun, 2, 3, 7 ve 19. maddeleri ile 14. maddesinin 2, 3 ve 4. cümlelerinin, bu maddelerin iptali ile uygulanamaz hale gelecek olan duyurunun tamamının yürütmesinin durdurulması ve iptali talebiyle Danıştay 5. Dairesinin 2014/7701 E sayılı dosyası ile dava açılmıştır.

13-) Erzurum Atatürk Üniversitesi Aile Hekimliği poliklinik hizmetlerinin iptal edilmesi işlemine yönelik

1) Atatürk Üniversitesi Sağlık Araştırma ve Uygulama Merkez Müdürlüğü'nün 14.04.2015 tarih ve Karar No: 5

“Atatürk Üniversitesi Sağlık Araştırma ve Uygulama Merkezi Müdürlüğü'nün (Araştırma Hastanesi) 13.04.2015 tarih ve 4297 sayılı yazısı ile Hastanemiz Yönetim Kuruluna sunmuş olduğu teklifin, geldiği gibi kabulüne” işlemi ile

2) Atatürk Üniversitesi Sağlık Araştırma ve Uygulama Merkez Müdürlüğü'nün 14.04.2015 tarih ve Karar No:7

“Aile Hekimliği Anabilim dalı araştırma görevlilerinin 18 aylık zorunlu rotasyonlarının haricinde, gerektiğinde (diğer anabilim dallarının ihtiyacı veya Aile Hekimliği Anabilim Dalı ve araştırma görevlisinin talebi doğrultusunda) üniversitenin yetkili kurullarının kararı ile görevlendirme yapılabilmesine oy birliği ile karar verildi”

işlemlerinin iptali için tüm öğretim üyeleri, asistan hekimler ve TAHUD olarak Erzurum İdare Mahkemesi'nde dava açılmıştır.

14-) 16 Nisan 2015 tarih ve 29328 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan “Aile Hekimliği Uygulaması Kapsamında Sağlık Bakanlığınca Çalıştırılan Personele Yapılacak Ödemeler ile Sözleşme Usul ve Esasları Hakkında Yönetmelikte Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmeliğin” 16. maddesi ile değiştirilen Ek-2 “Aile Hekimliği Uygulamasında Uygulanacak İhtar Puanı Cetveli'nin,

a-) 1. sırasında yer alan “çalışma saatleri planına uymamak” fiiline 5 ihtar puanı verilmesine yönelik düzenlemenin,

b-) 6. sırasında yer alan “izinsiz işe gelmemek (işe gelmediği her gün için)” fiiline 10 ihtar puanı verilmesine yönelik düzenlemenin,

c-) 17. sırasında yer alan “mevzuatla verilen diğer görevleri yapmamak” fiiline 10 ihtar puanı verilmesine yönelik düzenlemenin,

d-) 32. sırasında yer alan “mesai dışı hizmet ve/veya nöbete mazeretsiz gelmemek” fiiline 20 ihtar puanı verilmesine yönelik düzenlemenin, yürütmesinin durdurulması ve iptali istemiyle Danıştay nezdinde iptal davası açılmıştır.

14-) İNTERİUM ŞİRKETİNE KARŞI ALACAK DAVAMIZ

04-07 Eylül 2008 tarihleri arasında İstanbul-Lütfi Kırdar Kongre ve Sergi Sarayı'nda düzenlenmiş olan "2008 WONCA Avrupa Aile Hekimliği Kongresi" organizasyonu için İNTERİUM Ltd. Şti. ile sözleşme imzalanmıştır. Kongre organizasyonu sonrasında vergi incelemesine bağlı olarak şirketten 392.520,00 TL alacağımız doğmuştur. Bu alacağımızın tahsili için Derneğimiz tarafından açılan davada İstanbul 46. Asliye Ticaret Mahkemesi'nin 2014/131 E 2014/150 K sayılı dosyası ile davanın kabulüne ve alacağımızın tahsiline karar verilmiştir. Mahkeme kararı şirket tarafından temyiz edilmişse de dosya Yargıtay 3. Hukuk Dairesi'nin 2015/204 E sayılı dosyası ile onanmıştır.

B-) Bireysel Davalar

Yukarıda belirtilen davalar Derneğimiz tüzel kişiliği adına açılmış ve yürütülen davalardır. Bunlara ek olarak bu süreçte Derneğimiz üyesi olan hekimlerimiz adına açılan ve yürütülen dava örnekleri ise aşağıdadır:

- 1) İzmir Valiliğinin 03.08.2011 tarih ve 2605 sayılı Olur yazısı ile üyemiz hakkında verilen 25 ihtar puanı idari işlemine karşı İzmir 3. İdare Mahkemesi'nin 2011/2040 E sayılı ile iptali davası açılmış ve dava sonunda işlemin iptaline karar verilmiştir.
- 2) Üyemizin, Kayseri Sağlık Müdürlüğü'nün 30.04.2011 tarihli Aile hekimliği ek yerleştirmelerinde Bünyamin Somyürek Aile sağlığı Merkezinde 38.08.003 no'lu aile hekimliği birimine yerleştirilmesi gerekirken bu talebin reddine dair işlemin yürütmesinin durdurulması ve iptali talebiyle açılan dava reddedilmiştir.

Mahkemenin 2013/792 E 2013/1159 K sayılı kararı Danıştay İdari Dava Daireleri Kurulu'nda temyiz incelemesindedir.

- 3) 24.01.2012 tarihinde yapılan aile hekimliği 7. ek yerleştirmesi neticesinde derneğimiz üyesi müvekkilin Hatay İskenderun Merkez 7 Nolu Aile Sağlığı merkezine yapılan yerleştirme işleminin iptaline dair Hatay Valiliğinin 30.01.2012 tarih ve 3700 sayılı idari işlemine karşı dava açılmış, davada yürütmenin durdurulmasına karar verilmiştir. Süreçte üyemiz davadan vazgeçmiştir.
- 4) Dernek üyemizin Mersin İl Sağlık Müdürlüğü'nün 18.02.2012 tarihli Aile hekimliği ek yerleştirmelerinde, Nazif ÇOLAK Aile Sağlığı Merkezi 33.08.035 Nolu Aile hekimliği birimine yerleştirilmesi gerekirken bu talebinin reddine dair işlemin yürütmesinin durdurulması ve iptali talebiyle dava açılmıştır. Davanın reddine karar verilmiş, üyemiz kararı temyiz etmemiştir.
- 5) Üyemizin Torul İlçe Entegre Hastanesi acil nöbetine dahil edilmemesi talebinin

reddine dair Gümüşhane Valiliği Halk Sağlığı Müdürlüğü'nün 17.08.2012 tarih ve 3367 sayılı idari işleminin yürütmesinin durdurulması ve iptali talebine ilişkin dava dilekçesi hazırlanmıştır.

- 6) Üyemizin Horasan İlçesi Devlet Hastanesi acil servis nöbetine dahil edilmesi ve buna bağlı olarak 15 Haziran 2014 tarihli Horasan Devlet Hastanesi acil servisi 16:00-24:00 saatleri arasında tarafına yazılan nöbet işleminin yürütmesinin durdurulmasına ve iptaline karar verilmesi istemiyle Erzurum İdare Mahkemesi nezdinde dava açılmıştır. Dava üyemiz lehine sonuçlanmış ve uygunsuz düzenlenen nöbet hizmetinin iptaline karar verilmiştir.
- 7) Üyemizin kendisine yazılan nöbete gitmemesi nedeniyle kendisine Ankara Valiliği tarafından verilen 5 ihtar puanının iptali için Ankara 8. İdare Mahkemesi'nde 2015/495 E sayılı dosyası ile dava açılmıştır. Dava halen devam etmektedir.
- 8) Üyemiz adına
  - 1-) 25.01.2013 tarih ve 28539 sayılı Resmi Gazete'de yayınlanan Aile Hekimliği Uygulama Yönetmeliği'nin 15/3 maddesi,
“(3) Aile hekimliği uzmanlarının, grup çalışmasının sağlanması, uzmanlık hizmetlerinin yaygınlaştırılması ve kişilerin hizmet unsurlarından dengeli bir şekilde yararlanabilmeleri için her aile sağlığı merkezinden bir pozisyonu tercih ederek yerleşme hakları vardır. Bu hak birinci fıkranın (b) bendindeki yerleştirmeler için uygulanır. Bununla birlikte dört (dahil) - altı (dahil) birim planlanmış aile sağlığı merkezlerinde ikinci bir aile hekimliği uzmanı, yedi ve üzerinde birim bulunan aile sağlığı merkezlerinde ise her üç birim için bir aile hekimliği uzmanı daha o pozisyonlardan birini tercih ederek yerleşebilir. Aile hekimliği uzmanı, aile hekimliği uzmanı kontenjanı dolan bir aile sağlığı merkezine ancak durumuna uygun birinci fıkranın (c) veya (d) bentlerinden ve hizmet puanları sıralamasına göre yerleşebilir” düzenlemesi ile
  - 2-) Bu düzenlemeye dayanak gösterilen İstanbul İl Halk Sağlığı Müdürlüğü'nün 21.09.2013 tarihli aile hekimliği 29. Ek Yerleştirme İşlemlerinde müvekkilin yerleşmek istediği Sinanpaşa Aile Sağlığı Merkezi'ne yerleşme talebinin reddine dair İl Halk Sağlığı Müdürlüğü'nün 01.10.2013 tarih ve 81605 sayılı işleminin yürütmesinin durdurulması ve iptali talebiyle Danıştay 5. Dairesi'nin 2013/9387 E sayılı dosyası ile dava açılmıştır. Davada yürütmenin durdurulması talebi reddedilmiş, karara itiraz edilmiştir. Dava halen devam etmektedir.
- 9) Üyemizin tutmuş olduğu adli nöbet ücretlerinin ödenmesi talebinin reddine dair Isparta Halk Sağlığı Müdürlüğü'nün 12.05.2014 tarih ve 57192105/869 sayılı idari işleminin iptali istemiyle Isparta İdare Mahkemesi'nin 2014/613 E sayılı dosyası ile

dava açılmıştır. Mahkemenin davayı reddetmesi üzerine tarafımızca Antalya Bölge İdare Mahkemesi'ne başvurulmuş ve mahkeme tarafından lehimize karar verilerek üyemizin tutmuş olduğu adli nöbet ücretlerinin kendisine ödenmesine karar verilmiştir. Dava emsal vasfında olması dolayısıyla ayrıca önem arz etmektedir.

- 10) Denizli Valiliği'nin Aile Hekimliği Uygulaması Kapsamında Sağlık Bakanlığınca Çalıştırılan Personele Yapılacak Ödemeler ile Sözleşme Usul ve Esasları Hakkında Yönetmeliğe dayanak gösterilerek, üyemiz hakkında "Mevzuatla verilen işleri yapmamak" gerekçesiyle "Beş İhtar Puanı" verilmesine dair 29.12.2014 tarihli işleminin ve buna bağlı olarak müvekkilin itirazının reddine dair 26.01.2015 tarih ve 96110527/663.05 sayılı idari işleminin iptali talebiyle Denizli İdare Mahkemesi'nde dava açılmıştır.

C-) Sözlü ve yazılı danışma faaliyetleri

Tüm hukuki süreçte üyelerimizin yanında olmak Derneğimizin en önemli amaçlarından biri olmuştur. Yine bu süreçte birçok üyemiz telefonla veya e-posta yoluyla tarafımıza ulaşarak yaşadığı sorunları aktarmış ve sorunları ile ilgili hukuki destek talep etmiştir. Kendilerine sorunlarının çözümü için hukuki görüşlerimiz ayrıntılı olarak aktarılmış ve devam eden süreçte her zaman hukuki yardıma hazır olduğumuz bildirilmiştir.

Bu vesileyle TAHUD adına sağladığı hukuki destek sürecinde gösterdiği özverili çalışmalarından ve emeğinden dolayı Derneğimiz Hukuk Bürosu adına sayın Av. Abdullah Hızal'a teşekkürü bir borç biliriz.

WONCA 5 yıldızlı doktoru olmak! 25 yıllık süreçte TAHUD bana ne kattı?

Uz. Dr. Ali CERRAHOĞLU¹

Kurucularından birisi olmaktan büyük övünç duyduğum Türkiye Aile Hekimleri Uzmanlık Derneği'nin (TAHUD) 25. yılında WONCA Avrupa tarafından "beş yıldızlı doktor" (The 5 Star Doctor 2015 – WONCA Europe Award for Excellence in Health Care) seçilmek, meslek yaşantım boyunca yaşadığım en mutluluk verici olay oldu. Beni ülke adayı olarak gösteren seçici kurula ve TAHUD yönetimine çok teşekkür ederim. Bu ödülün, özellikle son yıllarda çeşitli güçlükler ve hayal kırıklıkları yaşayan meslektaşlarıma bir nebze de olsa moral kaynağı olduğunu görmek mutluluğumu artırmıştır.

Ülkemizin öncü aile hekimleri olarak bilinmezlerin hakim olduğu bir dönemde ülkemizin dört bir yanına dağılarak meslek yaşantımıza başladık. Ben de tüm Akdeniz bölgesinin ilk aile hekimi olarak Tarsus'ta göreve başladığımda en yakın aile hekimine 450 kilometre uzaklıktaydım. O dönemde yanımızda bizleri yönlendirecek ve model alabileceğimiz büyüklerimiz yoktu. Tıp camiası ve halkımızın böyle bir tıp disiplininin ve aile hekimliği uzmanlarının çalışma alanından haberi yoktu. Bir avuç aile hekimi olarak her birimiz kendimizin ve birbirimizin rehberleri olduk. Ama en büyük gücü de çatısı altında birleşip kaynaştığımız TAHUD'dan aldık.

Ülkemizin bir WONCA kongresine katılan ilk aile hekimi olarak 1993 Haziranın-

---

1. Tarsus, MERSİN

da Lahey’de katıldığım WONCA/SIMG kongresinin meslek yaşamıma yön verdiğini, saha çalışmalarının belgelenmesinin ve raporlanmasının önemini benimsettiğini ve bana sonraki TAHUD ve diğer ulusal kongrelerde ülkenin ilk aile hekimliği istatistiklerini sunabilmenin yolunu açtığını belirtmek isterim. Ö dönemde ülkemizde henüz emekleme aşamasında bile olmayan aile hekimliği disiplini, TAHUD gönüllülerinin özverileriyle çok başarılı ulusal kongreler ve etkinlikler düzenledi ve bugünkü noktaya geldik.

Aile hekimliğinin ilk günlerinde, bu disiplinin ülkemizde gelişmesinin önünü açan Sağlık Bakanlığı’nun bile uzmanları nereye göndermesi gerektiğinden emin olmadığı bir dönemde birçok meslektaşımın yaptığı gibi ben de bir ana çocuk sağlığı merkezinde başladım aile hekimliğine. İlk uzmanların yöneldikleri ana çocuk sağlığı deneyimi, aile hekimliği için önemli bir uygulama alanı oluşturan ‘üreme sağlığının’ genel tıp pratiğiyle bütünleşmesine önemli katkısı olmuştur ülkemizde.

Ana çocuk sağlığı çalışmalarına ek olarak aynı zamanda; ofis hekimliği, okul hekimliği, iş yeri hekimliği, spor hekimliği alanlarında yoğun şekilde çalıştım. Bu alanların her birinde sivil toplum kuruluşları ile işbirliği yaparak aşağıda özetlenen gönüllü projeleri yürüttüm.

Hekimlik bir yaşam biçimidir. Hekimin mutlu olabilmesi için mesleği ile özel yaşamını bütünleştirebilmesi, uyumlaması gerekiyor. Bunun için de elzem olan iki şey var; tutku ve enerji. Aile hekimliği her ikisini de bana sağladı ve bu sayede de meslek hayatımda başıma gelen en güzel ve onur verici olay 2015 yılı “WONCA Europe 5 Star Doctor” seçilmem oldu.

“5 Star Doctor” felsefesi

Dünya Sağlık Örgütü çağımızda ideal doktorun aşağıdaki 5 özelliğe sahip olması gerektiğini vurgulamaktadır (http://www.who.int/hrh/en/HRDJ_1_1_02.pdf). Sonra da bu 5 özelliği birer yıldızla benzetilerek “5 star doctor” kavramı oluşuyor ve WONCA bu temelde bir ödül geliştiriyor. Her yıl katalarda ve üç yılda bir de dünya kongresinde “5 STAR DOCTOR” seçiliyor.

Bu 5 temel özellik:

1. Bakım sağlayan (care provider)
2. Karar veren (decision maker)
3. İletişim kuran (communicator)
4. Toplum lideri olan (community leader)
5. Yöneten (team member)

Aşağıda özeti sunulan mesleki çalışmalar ve projeler ile WONCA’nın Türkiye’deki temsilcisi olan Türkiye Aile Hekimliği Uzmanlık Derneği tarafından Türkiye adayı olarak belirlendikten sonra WONCA Avrupa Seçici Kurul kararı ile “WONCA Europe Award for Excellence in Health Care – The 5 Star Doctor 2015” ödülüne layık görüldüm. Ödül 22-25 Ekim 2015 tarihlerinde İstanbul’da yaklaşık 4000 Avrupalı doktorun katılımıyla yapılacak WONCA Avrupa Kongresi’nde takdim edilecek ve ayrıca 2016’da Rio de Jane-

iro'da yapılacak olan WONCA Dünya Kongresi'nde Avrupa'nın adayı olacağım.

Aşağıda bu ödüle konu olan mesleki çalışmalarımı içeren bir özet yer almaktadır:

Dr. Ali Cerrahoğlu meslek yaşamında; genel tıp, aile hekimliği, okul hekimliği, aile planlaması uygulaması ve eğiticiliği, işyeri hekimliği, spor hekimliği ve sağlıklı yaşam tarzı konularında halk eğitimleri alanlarında yoğunlaşarak;

- Türkiye'de birinci basamakta ilk kez bilgisayar sistemi kurarak hasta ve aşı takibini elektronik ortamda gerçekleştirdi (Muğla Kavaklıdere –1985).
- Aile planlaması sertifikalı eğitici olarak yüzlerce hekim ve sağlık personeline eğitim verdi.
- Türkiye'de aile hekimliği pratiğinin ilk verilerinden birisi olarak; başvuran 14926 hastanın başvuru nedenleri ve hastalık sıklıklarını içeren bir çalışma yayınladı.
- Gezici hizmet projesi: Kaynağını Türkiye ve Amerika Birleşik Devletleri'nde bağışlarla maddi kaynak yaratarak bir gezici hizmet projesi geliştirdi. Bu gezici klinik ile gönüllü olarak Tarsus'un sağlık hizmeti alamayan mahalle ve köylerinde haftanın 2 günü istasyon kurarak aile planlaması uygulamaları ve diğer jinekolojik prosedürler dahil hasta muayene ve izlemi gerçekleştirdi (10 yılda 900'den fazla etkinlik).
- Gezici klinik ile 1000 kadında serviks kanseri taraması yaparak şüpheli vakaların tespit edilip ileri tetkik ve tedavilerinin yapılmasını sağladı.
- Sağlıklı yaşam tarzı, aile planlaması, diyabet, hipertansiyon, hijyen gibi konularda 1000'in üzerinde konferans verdi.
- UNDP, Coca Cola ve Habitat tarafından yürütülen "Hayata+" projesi kapsamında toplam 4000 öğrenciyi bir yıl süresince üreme sağlığı ve cinsellik konusunda eğitti ve bu proje ile ödül kazandı (2005).
- Tarsus'ta gönüllü bir ekibi eğiterek ve okul çağı obezitesi konusunda bir çalışma yürüterek 12 okulda 1500 öğrencinin boy, kilo ve bel çevresi ölçümlerini gerçekleştirdi ve kentin obezite haritasını çıkarttı.
- Sağlıklı yaşam konusunda 10 yıl boyunca 250'nin üzerinde televizyon programı yaptı.
- Halen sağlıkla ilgili gazete köşe yazıları yazmaktadır.
- 2006 yılında Sağlık Bakanlığı tarafından Mersin İlinde "yılın doktoru" seçildi. 1996'da "Kentucky Colonel", 1999'da "Rotary Meslek Hizmet" ödüllerini aldı.
- 2012 yılında Tarsus Kent Konseyi Başkanı olarak Mersin Üniversitesi, Tarsus Kaymakamlığı, Belediye Başkanlığı ve meslek odalarını bir araya getirerek "Tarsus Kent Sempozyumu"nu gerçekleştirdi. Altmışın üzerinde bilim adamının yer aldığı 3 günlük sempozyumun ardından basılan sempozyum kitabının editörlüğünü yaptı.
- Tarsus Belediyesi ve kentin tüm dinamiklerini bir araya getirerek "Tarsus'un Geleceği" konulu bir çalıştay ve sempozyum düzenledi ve Tarsus'un il olma potansiyelinin kitaplaşmasını koordine etti.
- "Tarsus üniversiteyi hak ediyor" kampanyasını yürüterek üniversite hazırlık dosyasının oluşumunu koordine etti ve kent konseyi olarak yürüttüğü imza kampanyasının

WONCA 5 yıldızlı doktoru olmak! 25 yıllık süreçte TAHUD bana ne kattı?

- da 50 bin imza toplandı.
- Ekonomik durumu yetersiz olan başarılı öğrencilerin eğitimlerini desteklemek amacıyla Tarsus Amerikan Koleji mezunlarınca yürütülen ve iki milyon dolar kaynak yaratılan “Bir Tuğla da Sen Koy” projesi başta olmak üzere birçok burs kaynağı yaratma projesine öncülük yaptı.
  - Tarsus'ta uluslararası düzeyde 7 kort içeren Tarsus Tenis Kulübünün kurucusu olarak büyük kentler dışında ilk kez bir taşra kentinde ITF uluslararası tenis turnuvası düzenlenmesine öncülük etti ve geleneksel hale gelmesini sağladı (Tarsus CUP).
  - Sağlık için sporun sevdirilip yaygınlaştırılmasını hedefleyen “Tarsus'un EN'leri” projesi ile kentin en hızlı, en uzun ve en yüksek atlayan kadın ve erkek sporcuların seçilerek ödüllendirildiği yarışmaları düzenledi.
  - Mesleki (Türkiye Aile Hekimleri Uzmanları) ve sosyal olarak birçok iletişim platformunu kurdu ve halen yönetmektedir.
  - Mesleki ve sosyal birçok derneğin kurucusu, yöneticisi ve üyesi oldu.

TAHUD İktisadi İşletmesi ve TAHUD'a katkıları

Doç. Dr. Didem SUNAY¹

Derneğimizin kongreler ve diğer bazı eğitsel etkinliklerde ticari faaliyette bulunması nedeniyle 12.07.2010 tarihinde TAHUD İktisadi İşletmesi kurulmuştur. Derneğimizin amaçları arasında kazanç sağlamak olmamakla birlikte, özellikle 2008 yılında İstanbul'da düzenlediğimiz WONCA Avrupa Aile Hekimliği Kongresi sonrasında önemli bir gelir elde edilmesi ve bu sürecin Maliye tarafından irdelenmesi nedeniyle iktisadi (ticari) işletme kurma zorunluluğu doğmuştur. Kanun gereği dernekler ancak iktisadi işletme kurarak gelir elde edebilirler; işbu sebeple kazanç elde etme amacıyla kurulan TAHUD İktisadi İşletmesi derneğimizin kendi amacını gerçekleştirme ve faaliyet gösterebilmesi için bir araçtır.

Türk Ticaret Kanunu'na göre İktisadi (ticari) işletme, esnaf işletmesi için öngörülen sınırı aşan düzeyde gelir sağlamayı hedef tutan faaliyetlerin devamlı ve bağımsız şekilde yürütüldüğü işletmedir. Tanımdan da anlaşılacağı üzere ekonomik faaliyette bulunmak gayesiyle emek ve sermayenin bir araya getirilmesiyle oluşan her işletme iktisadi işletme olarak kabul edilemez; iktisadi işletme sayılabilmesi için dört ana unsura sahip olması gerekir. Birincisi gelir sağlama amacı olmalıdır; bu nedenle hayır amacı güden veya başkaca amaçla bir araya gelmiş organizasyonlar, dernekler iktisadi işletme sayılmazlar. İkincisi bağımsızlıktır; iktisadi işletmenin hem iç ilişkide hem dış ilişkide bağımsız olması gere-

1. Keçiören Eğitim ve Araştırma Hastanesi, ANKARA

kir, bu sebeple şubeler diğer unsurları sağlasa dahi ayrı bir iktisadi işletme olarak kabul edilemezler. Üçüncüsü devamlılık unsurudur; bunun anlamı faaliyetin tek seferlik veya tesadüfi olmamasıdır, yalnızca bir veya bir kaç kez yapılan ticari faaliyet iktisadi işletme için yeterli değildir. Son olarak iktisadi işletmenin esnaflık sınırını aşması gerekir; bunun anlamı faaliyetin beden gücünden çok sermayeye dayanması ve öngörülen vergi sınırlarına sahip olmasıdır.

Kurulduğu günden bu yana TAHUD adına yapılan tüm toplantı ve kongreler TAHUD İktisadi İşletme üzerinden düzenlenmektedir. Bu yıl İstanbul'da yapacağımız 20. WONCA Avrupa Aile Hekimliği Kongresinin tüm sözleşmeleri İktisadi İşletme üzerinden imzalanmıştır. Bu yolla elde edilen tüm gelirlerin KDV dahil tüm vergileri İşletme tarafından ödenmektedir. TAHUD İktisadi İşletmesi hem gelir elde edilmesi yoluyla TAHUD etkinliklerine parasal kaynak sağlamaktadır, hem de parasal konulardaki yasal gerekliliklerimiz usulüne uygun olarak İşletme ve Mali Müşavirimiz tarafından yerine getirilmektedir.

Sonuç olarak derneğimiz temel amaçlarını gerçekleştirebilmek amacıyla kanunda öngörülen koşullara sahip TAHUD İktisadi İşletmesini kurmuş ve sağlanan gelirle faaliyetlerini artırmayı hedeflemiştir.

Kaybettiklerimiz...

Yirmi beş yılda aramızdan ayrılan arkadaşlarımızı saygıyla ve rahmetle anıyoruz...

- Dr. Atilla BOĞ (Ankara)
Dr. Bünyamin AYIKOL (Ardahan)
Dr. Enver ÇAKMAK (İstanbul)
Dr. Eşber ÖZKÖMÜR (Ankara)
Dr. Füsun YARIŞ (Samsun)
Dr. Hatice ÜLKER (İzmir)
Dr. Mithat TOSUN (Eskişehir)
Dr. Nevzat ERESER (Ankara)
Dr. Özcan UĞUR (İzmir)
Dr. Rıdvan ŞAHİN (İstanbul)
Dr. Sezgin DEMİR (Gümüşhane)
Dr. Sinan YİĞİT (Van, Araştırma Görevlisi)
Dr. Suat YAŞAR (Yurt dışı)
Dr. Turgut TÜKEL (İstanbul)

FÜSUN'a...

Prof. Dr. Mustafa Fevzi DİKİCİ

Ondokuz Mayıs Üniversitesi Tıp Fakültesi Aile Hekimliği Anabilim Dalı, SAMSUN

Seni, anlatabilmek seni.
İyi çocuklara, kahramanlara.
Seni anlatabilmek seni,
Namussuza, halden bilmeze,
Kahpe yalana.

Ard- arda kaç zemheri,
Kurt uyur, kuş uyur, zindan uyurdu.
Dışarda gürül- gürül akan bir dünya...
Bir ben uyumadım,
Kaç leylim bahar,
Hasretinden prangalar eskittim.
Saçlarına kan gülleri takayım,
Bir o yana
Bir bu yana...

Seni bağırabilsem seni,
Dipsiz kuyulara,
Akan yıldıza,
Bir kibrit çöpüne varana,
Okyanusun en ıssız dalgasına
Düşmüş bir kibrit çöpüne.

Yitirmiş tılsımını ilk sevmelerin,
Yitirmiş öpücükleri,
Payı yok, apansız inen akşamlardan,
Bir kadeh, bir cigara, dalıp gidene,
Seni anlatabilsem seni...
Yokluğun, Cehennemin öbür adıdır
Üşüyorum, kapama gözlerini...

Ahmet Arif

Kaybettiklerimiz

Füsun Hoca, küçükken “ne olacaksın” dendiğinde muhtemelen öğretim üyesi, akademisyen olmak isteyen çok ender kişilerden birisiydi.

Füsun bu hedefi ilkokul zamanlarında önüne koyanlardandı.

Bu hedefe yönelik davrandı hep.

Günlük hayatında da notlar alır, arşivler, belirteçler koyar, unutmaz, işleri sıraya koyar, planlar, teker teker yapardı. Gün işler bittiğinde biterdi.

Çocukluğunun geçtiği çok sevdiği Gerze yılları, sonrasında gönülden bağlı olduğu Samsun Anadolu Lisesi (SAL) yılları. SAL çok hâkim olduğu bir İngilizce ve çocukluk yıllarından başlayan ve elimizden uçup gidene kadar bir an bile yanından ayrılmayan arkadaşlıklar vermişti. Müteşekkirdi okuluna. Teşekkürler SAL.

Küçük yaşlarda annenin hastalığı ve kaybı, birbirine kenetlenmiş bir aile. Anne ile kısa dönem birlikte oluş ve fakat anneye biriktirilmiş birçok anı. Annenin onu hayata nakış dokur gibi hazırlaması. Bunları dinlemek onun adına hep sevindirmiştir beni. Öyle güzel anlatırdı ki o yılları.

Bir yaşama bu denli trajedi sığdırmak ve hepsine çözülecek problem diye bakmak, yakınmamak; her ruhun becereceği bir davranış değildir şüphesiz. “Zor”un kaşığında çıkması belki de onu bu denli sakin, sorumlu, problem çözen, biri yapmıştı.

Şair üç fidan için yazdıklarını muhtemel Füsun için de yazardı.

“Bir yangın ormanından püskürmüş genç fidanlardı

Güneşten ışık yontarlardı sert adamlardı

Hoyrattı gülüşleri aydınlığı çalkalardı

Gittiler akşam olmadan ortalık karardı ”

“Bu ülkeye, bu insanlara borçluyuz” derdi. Kelimenin tam anlamıyla bir cumhuriyet aydını, aydınlatıcısı idi.

Aile hekimliğine, birinci basamağa, insana, ihtiyacı olana hiç durmadan bıkmadan, bazen “ yardım edilene rağmen” yardım etmek, mavi gezegenden gidene kadar hiç bırakmadığı göreviydi.

İş'in bu kadar yaşamın önüne geçtiği ve işini bu kadar aşkla ve iyi yapan bir aile hekimliği uzmanı, bir öğretim üyesi...

Hep vermek, hep vermek, vermenin erdemini, güzelliğini heyecanını herkese yaşatmak...

Dokunduğu herkesi iyi olmaya yönlendirmek.

Kansere bile güzellik kattı. Tıbbın kadrine uğramasına, hoyratlıklarına rağmen o ne güzel kabullenmişti; o ne önünde eğilesi mücadeleledi. İnsan bu durumda bile her dakikasını ders niteliğinde yaşar mı?

Hastalığını da eğitime adadı. Kısa zamanda “kanser hastasından” “kanser survivorına” dönüştü. Türkiye'nin her tarafından kanser hastalarının telefonlarına, ziyaretlerine açtı kendini. Televizyon, dergi, gazetelerde hasta ve hekimler için yaşadıklarını anlattı.

Defalarca büyük operasyonlar geçirdi. Son aylarına kadar derslerine düzenli devam

etti. Bir ameliyatının haftasında henüz yeni yürürken, jüri olduğu bir sınava gitmekte ısrar etmesi ve gitmesi, sınav salonuna destekle ve fakat gülümseyerek varması, şahit olan herkesi duygulandırmıştı. Unutulabilir mi?

Dokunduğu her eşya, zaman, herkes, onunla anlam kazanıyor, farklılanıyordu. Vermek, verirken değiştirmek sanki temel işiydi.

Bir rüyası vardı; Aile Hekimliği. Bunun için çalıştı. Rüyasını sevdirdi. Rüyası öğrencilerinin, asistanlarının, uzmanlarının, yakınındaki birçok çalışma arkadaşının rüyası haline geldi. Erken klinik dönemde, intörlükte, topluma dayalı tıp eğitimi, kırsal hekimlik uygulamaları ile öğrencilerini aile hekimliği ile tanıştırdı, sevdirdi.

Öğrencileri daha sonra asistanı oldu. Hemen her dönemde 30'a yakın asistanımızın yarısı kendi mezunlarımızdan olurdu. Öğrencileri için harika bir rol modeldi. İstanbul, İzmir, Ankara gibi metropollerin arasında mezun olduğu Ondokuz Mayıs Üniversitesi Tıp Fakültesinin bir bölümünü seçmek için yarışma sınavlarına giren, hele Füsun hocayı rol model alan asistanların geldiğini görmek, için için bizi de göndendirirdi. Sabah işe gülerek gelen, "asistanlığı" bile seven asistanlarımız oldu. Her an gülümseyen bir yüz, "günaydın" diyen, her zaman herkes için ve fakat en çok da asistanı için zamanı olduğunu hissettiren bir hoca. Aile hekimliğini her dakika zenginleştiren bir bakış açısı, "şanslıyız, iyi ki buradayız, "bir tek Füsun hoca olsun, bize bir şey olmaz" diye hisseden asistanlar... Sakin, sevecen, anaç, sahip çıkan, her an bilimsel doğruya odaklanan, insanı, insani davranışı yaşamının temel ilkesi edinmiş bir hoca. Füsun için "Anabilim Dalı"nın mesaisi hiç bitmezdi, önce anabilim dalı, aile hekimliği, akademisyenlik, sonra yaşam... Kendi adına yaşamı erteledi diyebiliriz. Bunu beraber sorguladığımız anlar da oldu. Bilinçli bir tercihti onunki. Bu kararının hep arkasındaydı. Bu konuda bir 'keşke'si hiç olmadı.

Mezuniyet törenlerinde 200 mezun doktorun ayağa kalkıp dakikalarca alkışladığı bir hocaydı. Utangaç izlerdi alkışları. Gözlerimiz dolarak izlerdik genç doktorların kadir kıymet bilirliliğini. Mezuniyet törenlerini sever, bölümce hazır olmaya özen gösterirdi. Gençlere, ulusun geleceğine inancımızı sağlamaştıran törenlerdi. Bundan sonraki her mezuniyet töreni onu tanıyan son kişi gidene kadar onu bir anma toplantısı olacaktır diye düşünüyoruz.

Her yıl gelen 200 öğrencinin büyük kısmının isimlerini, öykülerini kısa zamanda öğrenirdi. Öğrencilerin hastalandıklarında ve hastaları olduğunda kapısını ilk çaldıkları hocaydı. Öğrenciye ve hastaya karşı yaklaşımı bundan sonra muhtemeldir ki Anadolu bozkırına yayılan genç doktorlarla beraber bozkıra yaşam verecek tutumlara dönüşecektir.

Biz aile hekimliğini onunla sevdik.

Bende, bizde ölümsüzleştin. Ölümü bile güzelleştirdin.

Ne çok severdin anneni, seni annenin kucığına bıraktık. Koy başını göğsüne huzur bul yeni sonsuzluğunda.

İsmin aile hekimliğinin kalesi olmaya devam edecektir.

Arkadaşın, yoldaşın, dostun, eşin

Mustafa F. DİKİCİ

Kaybettiklerimiz

Aklıyla, çalışkanlığıyla, ucundan tuttuğu her işi başarıyla sonlandırmasıyla beni kendine hayran bırakan arkadaşım. Mütevaziliğin, doğallığın, insanlara elinden gelenin sonuna kadar yardım etme içgüdün, zamanımızda nadir kalan özel insanlardan yapıyordu seni.

Geçmiş zaman kullanmak garip geliyor ama maalesef öyle oldu. Hastalıkla mücadele ederken yeni çalışmalarını kitaplaştırdın, öğrencilerine öğretme çabaların, insanlara hastalıkla nasıl baş edeceklerini gösterme röportajların, eğitimlerin müthişti. Anlatmak yetmiyor, kelimeler kifayetsiz kalıyor...

Herkese sabırla yardım ettin. Dinledin, akıl verdin. Herkese yol gösterdin. Senin, elinin, bilginin, yardımının değmediği kimse kalmadı nerdeyse... Çok severek yaptığın bilim insanlığına çok yakıştı. Bu hayata ve bize elinin, bilginin değdiği her insana çok şey verdin.

Arkadaşlığın, dostluğun, güvenilirliğinin... Can arkadaşım, can dostum...

Huzur içinde, ışıklar içinde uyu... Melek arkadaşım, melek doktorum, Füsuncuğum...

Çocukluk arkadaşı

Zeynep ANIL

Çocukluğum, dostum, sırdaşım... Nereden başlamalı? Önce sessiz ve anlamlı bir tebessüm mü göndermeli? Kocaman gülümseyerek anılar mı canlandırmalı? Yoksa beni bırakmayaydın mı demeli? Füsuncuğum seni ben çok seviyorum. Seni söylemeye vakit bulamadıklarım gibi yüreğime gizliyorum, ne kadar yazarsam yazayım hep eksik kalacak bir şeyler. Hep söylenmesi gereken söylenmemiş bir şey kalacak içimde. Oysa ben şimdi tek bir cümle söylemek ile yetinebilirim "Seni çok özledim".

Hayat bize yarın ne getirecek bilemem ama dileğim geleceğin, seni hayatımdan silmemesi, adın aklımda ve yüreğimde kalsın.

Çocukluk arkadaşı

Saniye ALPAK SEVİNÇ

İnsanlara yardım etmek ve eğitim için adanmış bir hayattı onunki. Bir garibi sevin-dirmek, ona yardım etmek en büyük keyif aldığı işlerdendi. Eğitim için öğrencilerine her zaman vakit ayıran, onlar için sürekli çalışan bir hocaydı. Hep güler yüzlüydü en zor gününde bile. Hep insanlara bir şeyler vermek için çabalar. Öğrencilerinin, asistanlarının gözünde o, yardıma ihtiyaç olduğunda şefkatli yaklaşımı, bilgili duruşu ve iyi insan oluşu ile tam bir ANA idi. Üniversitemiz, aile hekimliği disiplinimiz, uzmanları, asistanları, öğrencileri, arkadaşları, hastaları, böylesine İYİ BİR İNSANI tanımış olmanın mutluluğu ile onu yâd ediyor ve edecektir.

Öğrencisi, asistanı, uzmanı, hepsinden önce evladı

Mustafa Kürşat ŞAHİN

Fusun Yarış Hoca azmin, iradenin, sonsuz çabanın, her türlü sıkıntıya, tökezlemeye rağmen sanki ilk kez sıkıntıyla karşılaşmış gibi inançla girilen sayısız savaşın kahramanıydı bana göre... Doğduğu, yaşadığı topraklardaki Amazon ruhu onun her daim içindeydi sanırım.

Günümüz insanında rastlanmayan bir incelik vardı onun düşüncelerinde, davranışlarında... Küçük kızıma bayramlarda çorap ve harçlık verip sevindirmesi, onun bölüme her geldiğinde oyalanması için yedi farkı bulduran bulmacaları biriktirmesi, işini, hastalığını bırakıp gönlü olsun diye onunla birlikte çözmeye çalışması... Bu incelik, duyarlılık, çevreye devamlı bir şeyler verme isteği herkesin gönlüne girip, yerleşivermesinin anahtarıydı galiba...

Her konuda müthiş güçlü bir hafızaya sahipti, kendi deyimiyle “yüz milyoncu kemoterapisine” rağmen her detaya hâkim bir hafıza, zihindi onunkisi, “aklım başımdan giderse beni bırakın” derdi ama son anına kadar o berrak akıl, muhakeme gücü, ölümü kabul edip, ölümü yaşadığı son anlarına bile azamet, anlam kattı...

Senin öğrencilerin, asistanların, hastaların, aile hekimliği için şevkle, azimle, sevgiyle atan kalbin yetiştirdiklerinin ruhunda, kalbinde Fusun Hoca, rahat uyu...

En derin sevgi ve saygılarımla...

İş arkadaşı

Fusun ARTIRAN İĞDE

2002'de Karadeniz Teknik Üniversitesi Tıp Fakültesi Aile Hekimliği Anabilim Dalı'nın ilk ve tek hocası iken onun ilk öğrencilerindendim. Aile hekimliği nedir bilmez ve umursamazken doktorluk mesleğine gözümü açtığım mecburi yıllarımda Fusun hocanın neler yapmak istediğini çok iyi anlamıştım. 2011-2013 yılları arasında pratisyen hekim olarak aile hekimliği icra ettim. Hep Fusun hocanın asistanı olabilmek duası ve gayretinde iken 2013 Eylül'ünde onun asistanı olmuşum.

Nego çiçeği; rüzgârın hırçın, güneşin kavurucu olduğu, ağacın olmadığı, suyun zem-bille indiği yüksek dağların eteklerinde her mevsim yetişen; bir adı altın başak diğer adı ölmez çiçek. “Ölüme” rağmen rengini, kokusunu, zarafetini, güzelliğini kaybetmeden uzun yıllar yaşayan “direncin ve ölümsüzlüğün” simgesi nego çiçeğinin insan hali Fusun hocam.

Fusun hocanın en sevdiği çiçek “nego çiçeği” idi...

Öğrencisi, asistanı

Vasfiye GÜVEN

Kaybettiklerimiz

Fusun Hocam kanatsız bir melekti. Çağının ötesinde bir aydınlığı vardı. Ne zaman dara düşsem ayaklarım beni sonsuz hoşgörü ikilisinin odasına götürürdü, parmaklarım rehberde bu ikilinin isimlerine ulaşırdı. Karşımda o naif ses tonu, her zaman yardımcı, her zaman ışık tutan yol gösteren, kimi zaman endişelenen anne gibi abla gibi. Tek bir fark var, artık kanatların var, güzel gülüşlü, tatlı dilli naif Hocam. Bil ki örnek alınıyorsun. Seni seviyorum.

Öğrencisi

Sinem TOSUN ÜRER

Fusun Hocam, merhameti ve şefkati ile tüm aileyi kucaklardı. Hiç affedilmeyecek hataları bile, bir çırpıda nasıl da affederdi. Bir an bile olsa bizi arafta bırakmadı. Sahip çıkmasını bildi. Biliyorum şimdi bizlerden uzaklardsın, gönlümüz hicranla dolu. Sizi unutmayacağız ve kızım sizi hep hoca annesi olarak hatırlayacak.

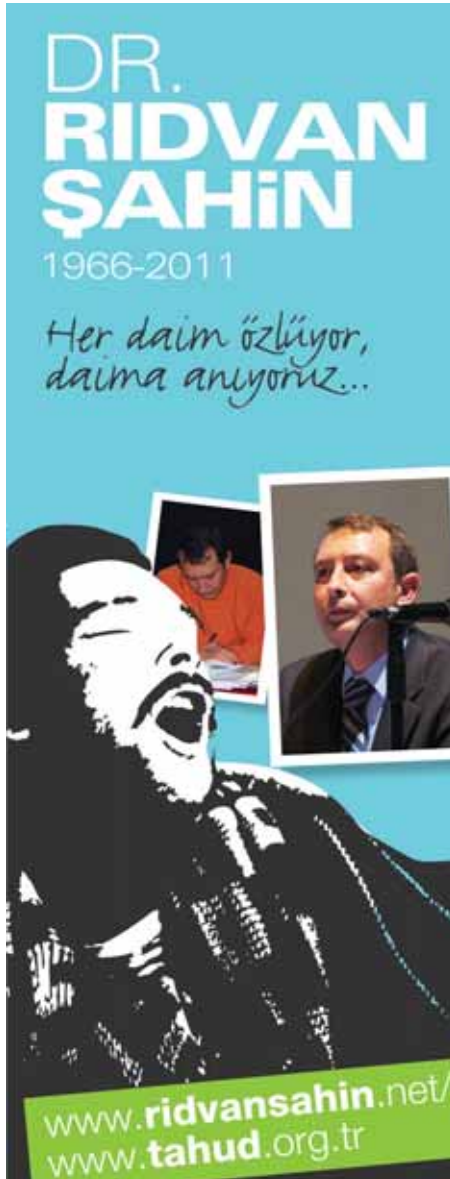
Asistanı

Sadettin BAYÇELEBİ

Dr. Rıdvan ŞAHİN: 5 yıldız 10 numara aile hekimi

Dr. Emrah KIRIMLI

Ümraniye Merkez Aile Sağlığı Merkezi, İSTANBUL

Rıdvan'dan bahsediyorum. Bu onun hastaları için kullandığı bir puanlama. Bence aile hekimliğinin özü. Rıdvan'ı anlatabilecek onlarca kendine has tanımlamadan biri. 5 yıldız 10 numara aile hekimi.

Bir resim geliyor Rıdvan ile TAHUD serüvenimde aklıma. 2010 Şubatı, interneti olan bir kafe arıyoruz. Rıdvan 'laptop'ı ile gelmiş, Mehmet Akman notları ile. TAHUD'un web sitesini yenilemişiz. Kendimizce yeni ve yenilikçi bir site yapmışız. Rıdvan'ın deyimiyle 'mercedes' gibi bir site olmuş. Siteye üye olan herkese isme özel mesaj gönderecek bir alt yapımız da mevcut. İşte o Şubat günü üçümüz interneti olan bir kafede buluşuyoruz. Mesajı yazdık. Serap Çiğçili'den bir makale değerlendirmesi. Belki size de geldi o mesaj. "Dur abicim" diyor Rıdvan, "kontrol edelim, buralarda çıkar hep arzalar". Tek tek, hece hece okuyoruz mesajı. Haydi diyoruz, göndere basıyoruz. İlk mesajı gidiyor TAHUD web sitesinin. Rıdvan da köşe yazarlarından, aile hekimliğini anlatıyor usul usul. Web sitesinde duruyor yazıları, okuyun diye. Değişen bir şey yok yıllar sonra.

Web sitesi yeni bir mesele değil. 2003 senesinde Altayçeşme Sağlık Ocağında çalışan nadir aile hekimliği uzmanlarından Rıdvan. O zamanlar bunun için çabalamak gerekiyordu. Sağlık ocağında çalışan bir elin parmağını geçmeyen 5 yıldız aile

Kaybettiklerimiz

hekimlerinden Rıdvan. Ben yeni bitirmişim ihtisası. “TAHUD İstanbul için bir web sitesi yapalım” diyoruz. Kendi kendimize, yönetimde değiliz, muhalifiz hatta. Dışarıdan kolay olmuyor, sona ermiyor çalışmamız, dışarıdayız yapamıyoruz. Sağlık Ocağının arka odasında çalıştığımızın resmi kalıyor aklımda, bir yere varamıyor çabamız. Ama orada görüyorum 5 yıldız doktoru ve sonra onda görüyorum uyumsuzluk içinde olduklarıyla, dışlayanlarla barışık ve çalışır olduğunu. Ben yapamıyorum çok kişi gibi, ama o yapıyor. Bir tutkalı var, yumuşatıyor, sakinleştiriyor, iyileştiriyor, çalıştırıyor. Kendisi de çok çalışıyor, aynı aile hekimliği gibi.

Daha eski bir resim daha var zihnimde Marmara Ereğlisi'nden 1992 yazı. Ben birinci sınıf öğrencisiyim, Rıdvan Kahraman Maraş'ta bir köydeki mecburi hizmetinden İstanbul yakınına tayin çıkartmış iki yıllık genç hekim. AIDS gösterisi yapıyoruz. Freddie Mercury yeni ölmüş, Magic Johnson AIDS'li. Demir perde yıkılmış; korunmasız cinsel ilişki, AIDS patlaması derdimiz. Rıdvan'ın tıbbiyeli tiyatrocü arkadaşları olarak yanına gidiyoruz, AIDS gösterisi ve bir halk eğitimi toplantısı için. Biz bir skeç oynuyoruz, AIDS çatal bıçakla bulaşmaz diye şarkılar söyleyerek. Rıdvan cinsel yolla bulaşan hastalıklardan korunma için prezervatif kullanmanın önemini anlatıyor. İhtisası kazanıyor sonra, oradan Kartal Aile Hekimliğine geçiyor, bir başka okul. Kongreleri ile, buluşmaları ile aile hekimliğinde bir marka.

2011 Mayıs'ında Fethiye'den bir resim Rıdvan. O artık TAHUD MYK üyesi bir süredir. Genel kurulun en yüksek oy ile seçtiği kişi. Kongre için çok çalışmış ve yıllardır ilk defa bu denli geniş katımlı, mümbit bir kongre oluyor. Rıdvan yok ama, bir ay önce gözlerini saran sarılık karaciğerindeki metastazın eseriymiş. Emek emek uğraştığı kongresine gelemiyor. Fısıltılarla konuşuyoruz, hastaymış Rıdvan, gelemedi o güzel kongresine. Beş ay geçmeden bir eylül sabahı Selimiye camiinde omuzlarımıza alıyor, İhlamurkuyu Mezarlığına taşıyoruz. Fısıltılarımız gözyaşlarına karışmış. Çılgık atamıyor, yutkunuyoruz. Rıdvan'ın uzmanlık okulu Kartal ekibinin güz okulu var o sıra. Aile hekimliği camiasının bir yarısı da orada ağlıyor Rıdvan'ı kaybedişimize.

1998'de ben de aile hekimliği uzmanlığına başlıyorum. Bir sene sonra 3. Ulusal Kongre var. Rıdvan'ın da son yılı asistanlıkta. Kongre için bir çalışma planlamışız, aile hekimliği asistanlarının görüşleri hakkında. Rıdvan Haydarpaşa'da rotasyonda, onu buluyorum, cep telefonu yok, Ali mail grubunu daha yeni yeni kurmuş. Rıdvan dolaşıyor asistan arkadaşlarını, yapıyoruz çalışmamızı. Benim ihtisasımın sonunda bir kez daha gidiyorum yanına, bu sefer rotasyona. Sultanbeyli'de AÇSAP'da o uzman, ben ziyaretçi asistanıyım, evlere gidiyoruz fiyasyona. Onun deyimi ile yoksullar mahallesinin doktoru “ganzo” artık. Kendi aile hekimliği dünyasını anlatıyor kongrelerde. Sultanbeyli hikayelerini, hastalarını, aile hekimliğini. Kitabının adı oluyor sonra “Yoksullar Mahallesinin Doktorları”. Bir başka kitap.

Sene 2012 artık resimlerde Rıdvan, bir öykü yarışması düzenliyoruz onu anmak için. Rüyalarımız ve özlemlerimizle başlıyoruz konuya. Rıdvan'ı kaybettik üzüntümüz

büyük. Ama onu nasıl kaybettiğimizi Çağrı anlatıyor Rıdvan'ın blogunda. Onun bizi nasıl çoğalttığını anlatıyor Çağrı. Bizi nasıl bağladığını. Onu kaybettikten sonra bu bağları da kaybediyoruz yavaş yavaş. İçimize dönüyoruz ama Rıdvan orada bize hatırlatıyor ne yapmamız gerektiğini. Resimler ardi ardına geliyor, aile hekimliği gibi. O öykü yarışmasının finalinde öğreniyorum Rıdvan'ın hastalarına not verdiğini. Mehmet Akman anlatıyor. Hekimlerin şikayet edildiği, doktor sitelerinde yemek siteleri gibi puanlar aldığı, vitrine çıktığı bu çağda öğreniyorum Rıdvan'ın hastalarına 5 üzerinden not verdiğini. Kronik hastalıkları olan hastalarına görev verip değerlendirmiş; yaşam biçimi değişikliği, ilaç uyumu, diyet, egzersiz, tütün kullanımı, tuz kısıtı gibi kriterleri belirlemiş, tümünü yapana 5 yıldız 10 numara hastasın diyerek karnesini vermiş. Bir ilaç yazdıracaktım süresinde hastalarına 3 yıldız 4 yıldız 5 yıldız verip, görevler ve motivasyon verirken görüyorum Rıdvan'ın resmini. Kapısından çıkan gülümseyen hastalar, kendi ayakları üzerinde, güçlenmiş, bilgilenmiş. Duyduğum, gördüğüm, okuduğum en inovatif motivasyonel görüşme yöntemini yapagelirmiş. Kapıdan çıkarken hasta, arkada Rıdvan'ın huzurlu yüzünü görüyorum masasında, 10 numara 5 yıldız bir aile hekimi resmi aklımda.

ASM'sini ziyaret etmiştim 2010'da İstanbul aile hekimliğine geçerken. Yüzlerce aile hekimine dokunmuştu o zaman. Aile hekimliği uzmanlarını bir araya getirmiş bu uygulamada ortak hareket etmek için ağlar kurmuştu. Şimdi kapısında resmi olan, özene bezene düzenlediği Ataşehir Atatürk ASM'den çıkarken "birlikte özleyin bizi güzeller" demesini hatırlıyorum. Erişilebilir, demokratik bir ASM yapmış, şimdi aile hekimliğine daha çok odaklandıkça anlıyorum, isimlendirebiliyorum bunu. TAHUD'u nereden nereye ne emeklerle taşıdığını görüyorum. Aklımda gülen yüzünün olduğu resim, "özleyin bizi güzeller" diye çıkarken ASM'den. Aile hekimliğinin, TAHUD'un, Türkiye Aile Hekimliği modelinin resmi.

Biz bu resimleri kaybettik. 10 numara 5 yıldız bir aile hekiminin resimlerini. Üzüntümüz büyük, kelimeler kifayetsiz, resimler acı.

*Rıdvan'ın kendi yazılarını <http://www.ridvansahin.net/> ve TAHUD web sitesinde bulabilirsiniz.

Dr. Hatice ÜLKER

Uz. Dr. Derya MENGÜCÜK, İZMİR

Karşıyaka 11 Nolu Aksoy Aile Sağlığı Merkezi, İZMİR

Evre 4 pankreas kanseri tanısı olan bir hekimdi, kemoterapi dışındaki günlerinde kendisini iyi hissetmez hastalarına bakmak için Aile Sağlığı Merkezine ısrarla gelmeye devam ettiğinde...

Tüm ikna çabalarımıza rağmen yine de biraz dinlenip, biraz poliklinik yapmaya devam etti. Bir taraftan "aslında kendisini yormasına gerek yok, evde kalıp dinlense" diye düşünürken bir taraftan da biliyorduk bunun nedenini... Çünkü "Hatice Ülker" 'demek "hayatı dolu dolu yaşamak" demektir.

Biliyorum ki yaşamında yolu Hatice ile kesmiş, onu tanımış pek çok kişi var... Onun o neşe dolu kahkahasını duymuş, nefis akşam yemeklerine konuk olmuş, her seferinde ondan yeni bir şey öğrenmiş, ondan fikir alıp söz dinlemiş, cesur karşı duruşlarını hayranlıkla izlemiş, onunla gezmiş, onunla gülmüş, en azından bir masada onunla beraber bir sohbet etmiş pek çok kişi...

Yine biliyorum ki Hatice ile karşılaştıktan sonra yaşamında bir şeyler değişen, hayata bakışı güzelleşen, kendini değiştiren, adeta bir "Hatice'den önce ve Hatice'den sonrası" olan pek çok dostu, arkadaşı, akrabası da var...

Ve yine biliyorum ki onu çok özleyen, onu hiç unutmayan, onu hem ağlayıp hem gülümseyerek hatırlayan, keşke yanımda olsaydı diyen, hatta onu hala yanı başında hisseden ve "iyi ki tanımışım" diye gurur duyan pek çok, pek çok kişi var...

Bütün bunları "bilerek" Hatice Ülker'i anlatmak çok zor... Hep eksik olacak, hep yetersiz kalacak... Eminim ki her bir tanıyanı, her bir seveni benim göremediğim, bilemediğim bir şey ekleyebilecek...

Belki birisi maceracı, tatlı sert, heyecanlı, korkusuz diyecek, bir diğeri muhteşem enerjili, yetenekli, bilgili, güçlü ve duygusal... Bir başkası iyi yürekli bir insan ve aynı zamanda çok iyi bir hekim diye ekleyecek... Biri gülen yüzlü, güzel yeşil bakışlı, biri rahatlatıcı ve sahici, biri "Hatçem", biri hayatımın anlamı, gözümün nuru diyecek... Söylenebilecekler, anlatılabilecekler hiç bitmeyecek... Herkes "benim Hatice'm şöyle derdi, şunu yapardı, böyle isterdi" diye devam edecek, ama herkes, kuşkusuz herkes şu cümlede birleşecek: "Biz onu çok sevdik!"

19 Mart 1962'de doğan Hatice, Beyşehir Merkez İlkokulu'ndan sonra Konya Anadolu

Lisesi'ne devam etmiştir. Buradan başlayan güzel dostlukları olduğunu biliyorum. 1980 ile 1986 yılları arasındaki İstanbul Üniversitesi Cerrahpaşa Tıp Fakültesi eğitiminin ardından kazandığı araştırma bursu ile İtalya'nın Milano ve Floransa şehirlerinde çalışmış ve sonrasında 1993 yılında İzmir Atatürk Eğitim ve Araştırma Hastanesi'nde Aile Hekimliği Uzmanlığı eğitimine başlamıştır. Kendisi ile benim tanışmam bu yıllarda oldu ve 30 Mart 2011 yılında vefatına kadar İzmir Karşıyaka Aile Sağlığı Merkezi'nde de beraberdik.

Tüm bu yıllar süresince birçoğumuz onu tanıdı ve o bizlere dokunmuş, görünmüş, kendini sevdirmiş ve ayrıca bizleri de sevmiş, bizlere yol göstermiş ve unutulmaz anılar bırakmış oldu.

“Teşekkürler Hatice...”

TAHUD kurucu ekibinden kaybımız, Tıp Fakültesi ve uzmanlık eğitiminden arkadaşım: Nevzat ERESER

Prof. Dr. İlhami ÜNLÜOĞLU

Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Tıp Fakültesi Aile
Hekimliği Anabilim Dalı 26480
iunluog@ogu.edu.tr iunluog@yahoo.com

Tıp eğitimine 1976 yılında başlamıştım. O yıllar ülkenin gergin ve üniversitelerin çok hareketli olduğu yıllardı. Nevzat'la Hacettepe Tıp Fakültesi'nin yeni kayıt olan 150 öğrencisine eklenen Eskişehir, Kayseri, Samsun, Sivas ve Trabzon tıp fakültelerinin 50'şer öğrencisi ve birinci sınıfı tekrar edenlerle birlikte yaklaşık 560 öğrencisinin iki amfiye ayrılarak eğitim gördüğü birinci sınıfta tanışmıştım. Herkesle arkadaş olabilen, klasik bir tıp öğrencisine göre rahat tavırlı bir arkadaşta.

Kitabımızın hazırlık döneminde arkadaşlıktan bahsedince Nevzat Ereser hakkında bir yazı yazma görevi, önerim üzerine bana verildi. İnsanın kaybettiği arkadaş hakkında bir kitaba yazması duygulandırmanın yanı sıra vefa ve sorumluluk duygularını hissettirdi.

Nevzat hazırlığı üniversitede okumuş ve tıp fakültesi birinci sınıfa birlikte başlamış ama farklı illerde, ilginçtir ki birbirimizin memleketlerinde bitirmiştik. O son iki yılı Eskişehir'de okudu. Fakat mezuniyetten yaklaşık altı yıl kadar sonra, ben Ankara Hastanesi'nde asistanlığı yarlanmış iken, yeni asistan olarak gelmesi ile tekrar karşılaştık. Ankara Hastanesi'nde o dönem birlikte asistanlık yaptığımız arkadaşlarımızı düşününce; Atila Boğ (rahmetli), Atila Şekerci, Ayşe Birerçin, Çağrı Kalaça, Fatih Özcan, Feridun Karagöz, Gülsen Ceyhun, Haydar Erkişi, Mehmet Tümer, Neşe Akın, Osman Nuri Şentürk ve Zerrin Başer, ilk aklıma gelenler.

Hacettepe Tıp Fakültesi'nden mezun olurken hazırladığımız "INTERN 1982"deki bilgilerine bakınca; Nevzat'ın 1958 Ankara doğumlu, Bahçelievler Deneme Lisesi'nden mezun olduğu yazılı ve futbol oynarken görüntülediği bir fotoğrafı mevcut. Nevzat o yıllıkta sorulan sorulara tek paragrafla yanıt vermiş, kendi ifadesi ile: "O zamana kadar edindiğim bilgilerin 500 küsur puan ettiği anlaşılınca tıbbiye'ye* girmek zorunda kaldım. Muhakkak ki insan idealleri sınav sonuçları ile uyuşmasa da, bir büyük zorunluluk sonucu katıldığım tıp dersleri yanında esas zevklerimi hobby şeklinde tatmin ederek 7 yılı bitirdim. Spor, müzik, koleksiyon, gezi gibi yan uğraşlardan arada sırada ders çalışmaya vakit bulabildim. Tabii bu arada kaybedilen heyecanlardan, bir takım duygulardan, saçlardan söz etmek için çok geç. Kazanılan stres'ler, üzüntüler daha ağır basıyor. Birlikte kazandığımız insancıl duygular da, toplum sevgisi olumlu olanları tabii. 7 yıl boyunca değişik kişilerle karşılaştım, dürüst kardeşlikler, arkadaşlıklar kurdum. Bunun değerini

herhalde okulun son günü veya bu satırları uzun yıllar sonra emekli bir doktor iken daha iyi anlayacağım. İlerde jinekolist olmak istememe rağmen mecburi hizmet, askerlik, ihtisas vs. yüzünden bu herhalde uzun yıllar alacak. Ama yine de halkımız için daha uzun yıllar zorunsuz çalışmak zevkli olacaktır.”

Nevzat, Tıp Fakültesi sonrası mecburi hizmetini Ankara Kalecik'te yaptı. O dönemde ayrıca Hacettepe Sağlık Bilimleri Enstitüsü'nde Halk Sağlığı doktorası yapmış olduğunu aile hekimliği ihtisasına başladığında öğrendim. Hiç unutmuyorum, uzmanlık eğitimimi TAHUD'un kuruluşunun ertesinde (1991) tamamlamıştım. O yılların koşullarında tezimi elektronik daktiloda yazdırmıştım. Bir gün Pediatri rotasyonunda Nevzat'a tezimdeki verileri grafiğe istediğim gibi yansıtmakta sorun yaşadığımı paylaştığımda; incelemiş ve aralıkları düzenleyerek sorunu çözmüştü.

TAHUD'un kurulduğu 1990 yılında, iletişim olanaklarımız günümüze göre çok sınırlı olmasına karşın, haklarını arayan, azimli ve inançlı bir öncü gruptuk. Ankara'da Numune Hastanesi ve Ankara Hastanesi asistanları sık sık buluşuyor ve sorunlarımızı tartışıyor, çözüm için örgütlenmeye çalışıyorduk. Ankara'da bu öncü ekibin içinden, çoğunluğunu Numune Hastanesi'nden asistan arkadaşlarımızın oluşturduğu, Ankara Hastanesi'nden Nevzat'ın yanı sıra Zerrin Başer ve Osman Nuri Şentürk arkadaşlarımızın da kurucular arasında olduğu AHUD (1998'den sonra TAHUD) gelişerek bugünlere geldi. Nevzat Ereser'i bu esere katkısı için takdir ediyor, hayırla anıyorum.

Uzmanlıktan sonra hiç karşılaşmadık 1997 yılında ölüm haberini alınca sarsıldım. Şimdi yıllıktaki yazısına tekrar bakınca kendi ifadesi ile O'na şöyle sesleniyorum: Yazdığın satırları uzun yıllar sonra emeklilik hakkını kazanmış,”zorunsuz” doktorluk yapan bir arkadaşın olarak daha iyi anlıyorum.

* Alıntı metinlerde yazım düzeltmeleri yapılmamıştır.

Dr. Atilla BOĞ (1942-2001) **Güvenilir bir dost, yol gösterici bir meslektaş, merhametli bir insan, çağdaş Mevlana...**

Uz. Dr. Kasım ÜNALAN

Ankara Çankaya 5 Nolu Aile Sağlığı Merkezi, ANKARA

Atilla Ağabey'le yolumuz 1994 yılında Ankara, Mamak, Altağaç Mahallesi Dr. Ahmet Macit Sağlık Ocağında keşişti. Zamanın Sağlık Bakanı Niğde Milletvekili Dr. Doğan Baran Ankara'da 3 Aile Hekimliği Uygulama Merkezi kurduymuştu (Mamak'ta Altağaç ve Köstence Sağlık Ocakları, Altındağ'da 18 Nolu Barajyolu AÇSAP Merkezi). 1994 Eylül ayında Atilla Ağabey Ankara Hastanesi Acil Servisinden, ben de Çankaya AÇSAP Merkezinden ayrılarak Altağaç Aile Hekimliği Uygulama Merkezi'nde çalışmaya başladık. Çeşitli zamanlarda Toplam dokuz doktor arkadaş, ortalama 3000er nüfuslu altı bölgenin sorumluluğunu aldık. Küçük bir laboratuvarımız ve röntgen makinemiz vardı. İlk birkaç yıl bürokratik kademeler merkezimizle ilgilenir göründüler, daha sonra kendi göbeğimizi kendimiz kestik. Röntgen teknisyenlerinin geçici görevlerini uzatabilmek için bir hayli uğraşırız. Azalan personeli takviye için sık sık Personel Genel Müdürlüğüne giderdik.

Kendisi beraber çalıştığımız süre içerisinde birkaç kez ihtiyaç olduğu için Ankara Hastanesi Acil Servis Sorumluluğu görevine çağrıldı. Ben de arada Ankara Hastanesi'ne gittikçe yanına uğradım. Kavgası gürültüsü eksik olmayan Çiçin Mahallesi halkı Ankara Hastanesi Acil Servis defterini bir hayli kabartırdı. Adli olayların geçici ve kesin adli raporlarının düzenlenmesi ve gönderilmesi zamanının önemli bir kısmını kapsardı.

Çalıştığımız Altağaç Sağlık Ocağı çevresi (eski adı Keçikıran) engebeli ve ulaşımı zor bir yerdi. Çevredeki halk çok uyumluydu, çalıştığımız süre içerisinde en ufak bir hırgür olmamıştı. Biz de kendimizi görevimize adamıştık. Çalışanlar arasında muazzam bir uyum vardı. Birimiz çok hasta olsak bile ağır yavaş ocağa gelir, bu masalımsı ortamda hem peteğimizi örer, hem de ürettiğimiz sihirli baldan yerdik. Daha sonra beraber çalıştığımız arkadaşlarımızdan Dr. Serpil İnan ve Dr. Aylin Gündoğmuş da Aile Hekimliği Uzmanı oldular.

Atilla Ağabey İstanbul Üniversitesi Eczacılık Fakültesi (1964) ve Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi (1981) mezunu idi. Hastaların teşhis ve tedavi süreçleri ile çok meraklıydı. Ocakta tanı koymada yetersiz kaldığımız hastaları arabasıyla Ankara Hastanesine götürür, konsültasyonlarını sağlardı.

En son 2000 yılı içinde tekrar Ankara Hastanesi'ne çağrıldı. 2001 yılı başında vefat etti. Kabri Pursaklar'dadır. Kendisini aile hekimliği camiası olarak özlemle anıyoruz.

NOTLAR

A series of horizontal dashed lines for writing, starting below a solid blue line and ending above another solid blue line. There are 23 dashed lines in total.

